

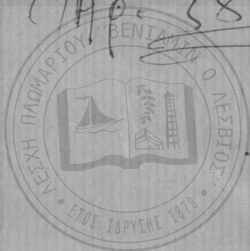
10

2/5

M. B. Ap. 29
~~92~~

~~92~~
Ap. 381

ΑΠΑΝΤΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ, "Εκδόσεις Β"	Δρ.	17.—
Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΒΡΑΧΟΣ, "Εκδόσεις Δ"		20.—
Ο ΚΑΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ, "Εκδόσεις Β" εικονογραφημένη		17.—
LA MAUAISE VOIE, trad. par Eugene CLÉMENT, préface de Louis ROUSSEL (Chiberre, Paris)		15.—
ΑΦΡΟΔΙΤΗ		30.—
ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΗ		25.—
Ο ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ		30.—
Η ΤΡΙΜΟΡΦΗ ΓΥΝΑΙΚΑ		30.—
Η ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ, "Εκδόσεις Β"		30.—
ΠΕΤΡΙΕΣ ΣΤΟΝ ΗΛΙΟ κα' άλλα διηγήματα		20.—
ΖΑΚΥΝΘΙΝΟ ΜΑΝΤΗΛΙ κα' άλλα διηγ., "Εκδόσεις Β" δεδεμ.		20.—
Η ΑΝΑΘΡΕΦΤΗ		7.50
Ο ΤΡΕΛΛΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΟΚΚΙΝΟΥΣ ΚΡΙΝΟΥΣ		20.—
Ο ΜΙΝΩΤΑΥΡΟΣ		25.—
ΤΕΡΕΖΑ ΒΑΡΜΑ ΔΑΚΟΣΤΑ		25.—
ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΚΑΙ ΦΤΩΧΟΙ (βραβευνθ. υπό της Ακαδημίας)		30.—
ΤΙΜΙΟΙ ΚΑΙ ΑΤΙΜΟΙ		30.—
ΤΥΧΕΡΟΙ ΚΑΙ ΑΤΥΧΟΙ		30.—
ΜΗΤΡΥΙΑ, "Εκδόσεις Γ"		15.—
ΛΑΟΥΡΑ. Τό χορίτσι πού σκοτώνει, μυθιστ. "Εκδ. Β"		30.—
Ο ΚΑΤΗΦΟΡΟΣ. Αθηναϊκόν μυθιστόρημα.		50.—

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΘΕΑΤΡΟΝ Τόμος Β', "Εκδόσεις Β"		40.—
ΘΕΑΤΡΟΝ Τόμος Γ'		30.—
ΔΕΝ ΕΙΜ' ΕΓΩ!		20.—
ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΝΤΕΣΣΑΣ ΒΑΛΕΡΑΙΝΑΣ "Εκδόσεις Β"		15.—

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

Η ΑΔΕΛΦΟΥΛΑ ΜΟΥ, μυθιστόρημα εικονογραφημένο		20.—
Ο ΚΑΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ, μυθιστόρημα εικονογραφημένο		9.—
ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ, Τόμ. Α' Δραμάτια καί Κωμωδία		17.—
Τόμ. Β' Κωμωδ., Διάλογ., Μονόλ.		17.—

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΣΤΑΧΥΑ ΚΑΙ ΠΑΠΑΡΟΥΝΕΣ, Τόμος Α'		15.—
---------------------------------	--	------

Τὰ ταχυδρομικά εἰς βάρος τοῦ παραγγέλλοντος.

Μ. Β. Αρ. 29 -

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἑθνικὸν Ἀριστεῖον Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν

Στέλλα Βιολάντη

[ΕΡΩΣ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΣ]

ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΡΑΜΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Bib

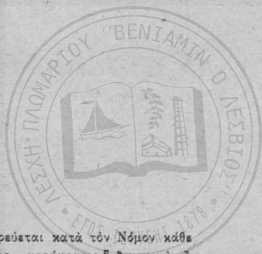

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΤΑΙ : ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

50—Ὁδὸς Σταδίου—50

*Απαγορεύεται κατά τόν Νόμον κάθε
ανατύπωσις, μετάφρασις, διασκευή ή
παράστασις χωρίς τήν άδειαν του συγ-
γραφέως.— Μετά τήν εξάντλησιν της
Δ' αὐτης έκδόσεως εἰς 3,000 αντίτυπα
ἀνήκοντα εἰς τοὺς έκδότας Ι. Δ. Κολ-
λάρον καὶ Σια, ή ἰδιοκτησία της «Στέλ-
λας Βιολάντη» ἐπιστρέφει εἰς τόν συγ-
γραφέα.

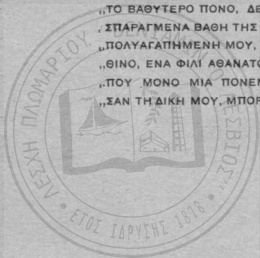
ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ

(Έρως Έσταυρωμένος)

“Ω ΣΥ ! ΠΟΥ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΤΟ ΝΟΙΩΘΗΣ
„ΕΓΕΜΙΣΕΣ ΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ ΟΛΑΚΕΡΗ ΜΕ
„ΤΟ ΒΑΘΥΤΕΡΟ ΠΟΝΟ, ΔΕΞΟΥ ΑΠΟ ΤΑ
„ΣΠΑΡΑΓΜΕΝΑ ΒΑΘΗ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΜΟΥ,
„ΠΟΛΥΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΜΟΥ, ΕΝΑ ΦΙΛΙ ΑΛΗ-
„ΘΙΝΟ, ΕΝΑ ΦΙΛΙ ΑΘΑΝΑΤΟ, ΑΠΟ ΚΕΙΝΑ
„ΠΟΥ ΜΟΝΟ ΜΙΑ ΠΟΝΕΜΕΝΗ ΑΓΑΠΗ,
„ΣΑΝ ΤΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ, ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΔΩΣΗ,,,”

ΠΡΕΛΟΥΔΙΟ

ΕΓΝΩΡΙΣΑ τὴ Στέλλα Βιολάντη, ἄνθος μέσα «στὸ ἄνθος τῶν λαμπρῶν ζακυνθίων παρθένων» ποῦ ψάλλει ὁ ποιητής μας.

Εἶχε τὴν κατάσπρη, τὴ γαλατένια σάρκα τοῦ κρίνου· κι' ἀλήθεια, ἦταν περισσότερο λουλουῖδι παρὰ ἄνθρωπος τὸ δροσερὸ καὶ λευκὸ αὐτὸ πλάσμα, μὲ τὰ μαῦρα μάτια τὰ χαριτοβλέφαρα.

Τὴν ἐγνώρισα μπουμποῦκι ἀνάνοικτο ἀκόμα καὶ ἄγουρο, καὶ τὴν εἶδα πάλι ὅταν ὠρίμασε κι' ἐπρωτάνοιξε τὰ παρθενικὰ φύλλα—ὦ, τί θαυμαστή ποῦ ἦταν! —κι' ἐσκόρπισε τὴν εὐωδία τῶν πρώτων ἡμέρων...

Τὴν εἶδα μιὰ βραδυὰ καλοκαιριοῦ ἀλησμόνητη, στὸ μαγικό μας Κρουνέρι, μέσα στὴ βάρκα, στὸ «θαλάσσιον ξύλον» τοῦ ποιητοῦ μας, ποῦ ἔπλεε «γέμον ἔρωτος καὶ φωνῶν μουσικῶν». Καὶ τὴν εἶδα στὸ πλάι τοῦ νέου, τοῦ πλάνου, ποῦ τῆς ψιθύριζε λόγια κρυφά, ἐνῶ ἐκείνη κρατοῦσε ψηλὰ τὸ κεφάλι· κι' ἔλεγε πῶς δὲν τᾱκούει, κι' ἂν τᾱκούη, πῶς δὲν τὰ πιστεύει τὰ λόγια τὰ πλάνα. Ἄ, εἶχε τὴν ὑπερηφάνεια του τὸ καλὸ κορίτσι! Μὰ στὴν ἄκρη τῶν μαύρων ματιῶν, μ' ὅλο τὸ ξάφνιασμα καὶ τὴ στενοχώρια, μοῦ φάνηκε πῶς εἶδα σὰν μιὰν ἀκτίνα χαρᾶς μυστικῆς. ὦ, τὰ ψευτόλογα ποῦ πλανοῦν τοὺς ἀθώους! Μὴ δὲν ἦταν

ἡ μεγάλη ἐκείνη βραδυὰ τῆς ζωῆς της, ποῦ ἐπίστεψε ἡ κόρη στὸ τέλος πῶς εἶνε ἡ Ἐκλεκτή, λίγες ὥρες πρὶν πάρη μιὰ κόλλα χαρτιοῦ φιστικί, μὲ τὴν ἄσπρη μαργαρίτα στὴν κώχη, καὶ πρὶν χαράξῃ ἐπάνω τὴν αἰώνια καταδίκη της : «Εἶμαι δική σου ! » :

Καὶ τὸ ἔγραψε μ' ἀπόφαση ἡ ἀθώα, καὶ τὸ εἶπε μὲ πεποίθησι, γιὰ νὰ μὴν τὸ ξεπῇ. Κι' ἀπὸ τότε τῆς ἐχάρισα ὅλη μου τὴ συμπάθεια, γιατί ἦταν τὸ θῦμα. Καὶ μιὰ Νεράϊδα ποῦ γνωρίζει ὅλα τὰ μυστικά, μιὰ Νεράϊδα ποῦ ξέρεи τί γίνεται σὲ κάθε καρδιά, σὲ κάθε σπίτι, σὲ κάθε παράμερο, σὲ κάθε σκοτάδι, Αὐτὴ μ' ἐπῆγε στὸ σπίτι τῆς Στέλλας Βιολάντη, —στὸ νιό-κτιστο παλατάκι τῆς Καινούργιας Ρούγας, —κι' ἐκεῖ μοῦ τὰ εἶπε, κι' ἐκεῖ μοῦ τὰ ἔδειξε ὅλα !

Κι' εἶδα τὸν κρίνο μαραμένο, ὅταν ἄστραψε κι' ἐβρόντησε κατ' ἐπάνω του ἡ πατρικὴ ὀργή. Μὰ καὶ τί ἄλλο ἤθελε γιὰ νὰ μαραθῇ ἓνας κρίνος :

Κι' εἶδα τὴ θλίψη τῆς Στέλλας τὴν ἀδάκρυτη, τὴ βουβή, τὴν ὑπερήφανη. Καὶ τὴν εἶδα πληγωμένη, μωλωπισμένη, ἀλλὰ τοὺς φοβερώτερους σπαραγμούς, τὴ μεγαλύτερη ὀδύνη ἔχοντας χτυπημένη βαθειὰ στὴν ψυχὴ, —τὴ Στέλλα τὴν ἐρωτευμένη ποῦ ἐμαρτυροῦσε.

Καὶ τὴν ἄκουσα νὰ ψιθυρίζῃ μ' ἀνέκφραστη συντριβὴ τὸ ἀπελπισμένο ἐκεῖνο : « Ἀχ, πάει ! δὲ μὲ χωράει ἄλλο τὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου ! » Κι' ἔπειτα εἶδα ὅλο τὸ ἔξαφνικό, τὸ τρομακτικὸ ξύπνημα τῆς δυνατῆς ἐκείνης ψυχῆς, ποῦ τὴν ἐδοκίμαζε ἡ βία καὶ τὸ μαρτύριο. Κι' ἄκουσα τὰ χίλια « ὄχι » ποῦ ἐπρόφερε, τὸ ἓνα σπαρακτικώτερο ἀπὸ τ' ἄλλο, τὰ « ὄχι » τὰ πεισματικά, τὰ ἰσχυρά, καὶ μεγαλόπρεπα, ποῦ ἔμοιαζαν

μέ τόσους βράχους, μέσα στήν ἄγρια θάλασσα τῆς ὀργῆς, τοῦ μίσους, τῆς ἀδικίας.

Κι' ἔπειτα τὴν εἶδα νάνεβαῖνη τὸ Γολγοθᾶ της, —τὴ στενὴ ἐκείνη καὶ γυριστὴ σκαλίτσα τῆς σοφίτας, σὰν φάντασμα στὸ σύθαμπο μέσα τοῦ δειλινοῦ, στὸ φῶς ποῦ ἔστελνε ἀπὸ δυὸ μικροὺς φεγγίτες ἢ ψυχομαχοῦσα ἡμέρα. . . . Κι' ἦταν στὸ μπράτσο τοῦ πατέρα της, τὴν ὥρα ἐκείνη, κι' ἔλεγε πῶς μετάνιωσε ὁ γέρος γιὰ τὴ σκληρότη του καὶ πῶς τὴν ὠδηγοῦσε στὸ γαμπρό. "Αχ, ναί· σὲ Κάποιον τὴν ὠδηγοῦσε καὶ τώρα. . .

Καὶ τὴν εἶδα ψηλά, στὴ μικρὴ καμαροῦλα τῆς σοφίτας, ποῦ τῆς θύμιζε τὰ εὐτυχισμένα παιδικὰ της χρόνια, μὲ τὴν ἀνθισμένη ρεζεντὰ στὸ παράθυρο, στὴ στενὴ καμαροῦλα ποῦ, —ὦ εἰρωνεῖα! —τὴν εἶχαν κλείσει μεγάλη, ἢ νάρνηθῇ τὴν Ἀγάπη της ἢ νὰ πεθάνη.

Κι' ἐδῶ μέσα τὴν εἶδα νὰ κλάψη, γιὰ πρώτη καὶ ὕστερη φορὰ. "ὦ, τὸν ἀπέραντο ἐκεῖνο θρῆνο! Ἡ νύχτα ἔκλαιγε μαζί της, καὶ στὸν κατάμαυρο σῦρον τὰ ἄστρα ἔλαμπαν δακρυστάλακτα.

Καὶ κάτω. . . κάτω γιόρταζαν χαροκόποι, διασκέδαζαν, τραγουδοῦσαν. Ἀλήθεια· ἀπ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορία, κανένας ἄλλος δὲν εἶχε νὰ ὑποφέρει, παρὰ ἡ Στέλλα, —ἄχ, ἡ δυστυχισμένη ἡ Στέλλα! . . .

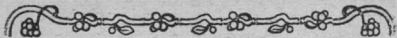
Καὶ μιὰν αὐγὴ, εἶδα σκόρπια τὰ χλωμά, τὰ μαραμμένα πέταλα τοῦ κρίνου. . . Ἡ Στέλλα Βιολάντη ἐπροτίμησε νάρνηθῇ τὴ ζωὴ της παρὰ τὴν Ἀγάπη της.

Καὶ πέθανε χωρὶς νὰ μάθῃ ποτὲ τὴ φοβερὴ ἀλήθεια, —τὴν ἐλυπήθηκε πιά ὁ Θεός, —πέθανε μὲ τὴ γλυκειὰ πλάνη πῶς κάποιος τὴν εἶχε ἀγαπήσῃ.

Τότε, ὦ, τότε ἡ μυστικὴ μου συμπάθεια ἔγινε

λατρεία. Καὶ μὲ τὴ λατρεία αὐτῇ, θὰ στήσω σήμερα τὸ βωμό μου, μικρὸ καὶ φτωχὸ καὶ ἀστόλιστο. Μὰ ἐλπίζω νὰ μοῦ τὸν στολίσουν μερικὲς «καλὲς κι' αἰσθαντικὲς ψυχὲς» μὲ τὰ διαμάντια τῆς συμπαθείας, ποῦ ἴσως θὰ τοὺς ἀποσπάσῃ ὁ ἔσταυρωμένος αὐτὸς Ἔρως, στὴ θλίψη τοῦ φρικτοῦ μαρτυρίου καὶ τοῦ ἀδίκου θανάτου.

Α'

ΗΤΑΝ εποχή, ποῦ οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Ἀγγλικοῦ Τηλεγραφείου ἔπαιζαν, στή μικρὴ ἐκείνη πόλῃ, ρόλο *χρυσῆς νεολαίας*, Παιδιὰ καλῶν οἰκογενειῶν οἱ περισσότεροι, χωρὶς ἀνάγκες, ἐξώδευαν τὸ μικρὸ τους μισθὸ σὲ λοῦσα καὶ σὲ διασκεδάσεις. Στὴν ἐνδυμασίᾳ καὶ στοὺς τρόπους, οἱ δυὸ ἢ τρεῖς ξένοι τηλεγραφηταί, νεαροὶ Ἀγγλοὶ, εὐσωμοὶ καὶ ροδοκόκκινοι, ἐχρησίμευαν ὥς ὑπόδειγμα στοὺς ντόπιους. Τὰ ἴδια κομψὰ καὶ πλατιά κοστούμια, τὰ ἴδια παράξενα καπέλλα, τὰ ἴδια χρωματιστὰ ὑποδήματα, οἱ ἴδιες σκερτσόζικες γραβάτες, καὶ πάντα στὴν κομπότρυπα ἓνα λουλουδί φανταχτερό. Τοὺς σχετικῶς εὐπόρους προσπαθοῦσαν νὰ μιμοῦνται καὶ οἱ πτωχότεροι συνάδελφοι. Ἔτσι ὁλόκληρο τὸ σωματεῖο σκορποῦσε μιὰ λάμψη, ποῦ εἶχε τὴν ιδιότητα νὰ τραβᾷ κάθε πεταλοῦδα ἢ πεταλοιδίτσα, καὶ τὸ γυναικεῖο ὄνειρο τῶν δεκαοχτῶ καὶ εἴκοσι χρόνων ἦταν ἐκεῖ ὁ «ἄγγελος» τηλεγραφητῆς, ὅπως ἐδῶ στὰς Ἀθήνας ὁ Εὐέλπις ἢ ὁ Δόκιμος.

Τὶς περισσότερες ἐπιτυχίες ἐμετροῦσε ὁ Χρηστάκης Ζαμάνος. Δὲν ἦταν ὁ πιὸ ὠμορφος, οὔτε ὁ πιὸ πλούσιος. Μεγαχροινὸς πολὺ, μὲ παχιὰ χεῖλη, μὲ κάτασπρα δόντια, μὲ σγουρὰ κατὰμαυρα μαλλιά, ἀμούστακος σχεδόν, ψηλὸς καὶ ἀτελείωτος, καθὼς φοροῦσε τὴν ἀγγλική του φορεσιά, ἔμοιαζε λιγάκι μ' ἐξωτικὸ ἡμιάγριο, ποῦ ἐπολιτίσθηκε τώρα ὕστερα ἀπὸ Ἀγγλους. Σοῦ εἶχε ὅμως μιὰ γλύκα, μιὰ χάρη ὁ μασκαρᾶς! Τὸ γέλιο του μάλιστα, — ἓνα χαμόγελο παιδικό, γεμᾶτο καλωσύνη κι' ἀθωότητα, — ἔσταζε μέλι καὶ κατακτοῦσε κόσμον. Τὸν ἀγαποῦσαν ὅλοι, χωρὶς νὰ ρωτᾷ κανεὶς τί ἦταν ἀπὸ μέσα. Οἱ γυναῖκες, μικρές, μεγάλες, ἐτρελλαίνοντο νὰ τὸν βλέπουν· τὰ ματάκια ἐγλάρωναν ἐρωτικώτατα μόλις τὸν ἀντίκρουζαν. στὸν περίπατο, καὶ οἱ τσέπες τοῦ χαϊδεμένου ἦταν πάντα γεμᾶτες

ραβασάκια, ἀπὸ τὰ πιὸ παρθενικά καὶ δειλὰ ὡς τὰ πιὸ τολμηρὰ καὶ ξετσιπωτά.

Ἡ Στέλλα, ἡ μεγαλύτερη κόρη τοῦ Παναγῆ Βιολάντη, τὸν ἐκύτταζε ἀδιάφορα. Δένειχε τόση φιλοδοξία αὐτῇ· δὲν ἔβαλε ποτὲ μὲ τὸ νοῦ της νὰ κατακτήσῃ νέο, ποῦ καθεμιὰ τὸν ἠθέλε καὶ τοῦ τὸ ἔδειχνε. Ἐπειτα εἶχε καὶ τὴν ὑπερφάνεια του τὸ καλὸ κορίτσι. Δὲν θὰ κατεδέχετο ποτὲ νὰ γείνῃ μιά ἀπ' τὶς πολλές. Νάγαπηθῇ ἀπὸ ἓναν ἄνθρωπο ἀληθινά, νὰ τὸν ἀγαπήσῃ ἀληθινώτερα, νὰ τῆς τὸν δώσῃ μὲ τὴν εὐχὴ του ὁ πατέρας της καὶ νὰ ζήσουν εὐτυχισμένοι, αὐτό, ναί, ἦταν τὸνειρό της. Κι' ἐννοοῦσε ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἦταν, δὲν μποροῦσε νὰ εἶνε ὁ Χρηστάκης Ζαμάνος· γι' αὐτό, ἂν καὶ τὸν ἐγνώρισε λιγάκι, ἂν καὶ τῆς ἄρρεσε κατὰ βάθος, ἔξακολουθοῦσε νὰ τὸν κυττάξῃ ἀδιάφορα. Ὅποτε τὴν ἐχαίρετοῦσε στὸν περίπατο, ἡ Στέλλα ἀνταποκρίνεται μὲ ὅλη τὴ σοβαρότητα καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια· καὶ κάποτε ποῦ ἐκάθησε δίπλα της στὸ Ζαχαροπλαστεῖο, — σύμπτωση βέβαια, — δὲν ἐγύρισε νὰ τὸν κυττάξῃ οὔτε μίαν φορὰ.

Δὲν ἦταν σὲ θέσῃ νὰ τὸ ἐξηγήσῃ αὐτὸ ὁ Ζαμάνος, καὶ τὸ παρεξήγησε· τὸ ἐπῆρε γιὰ περιφρόνηση· ὁ ἐγωισμὸς τοῦ χαϊδεμένου ἐπληρώθηκε, κι' ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἡ Στέλλα Βιολάντη τοῦ ἐκαρφώθη στὰ καλά.

— Ἄσε τὴν κι' ἐγνοια της, εἶπε ὁ ἓνα φίλο του, στὸν Ἀγγλο Στέφενσων, — ἄσε τὴν καὶ θὰ τὴν κάμω ἐγὼ νὰ βουρλίστῃ!

Ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι ὁ κατακτητὴς ἐδυσκολεύθηκε. Κάθε τρόπο μεταχειρίσθηκε γιὰ νὰ τῆς δείξῃ ἀγάπη, γιὰ νὰ τὴν πείσῃ ὅτι αὐτὴν προτιμᾷ ἀπ' ὅλες· ἀλλὰ ἡ Στέλλα ἄργησε νὰ τὸ καταλάβῃ, καὶ προπάντων ἄργησε νὰ τὸ πιστέψῃ.

Ἐπιτέλους ἐδέχθηκε κι' ἓνα γράμμα του. Τῆς τὸ ἔβαλε μὲ τρόπο στὸ χέρι, τὴ βραδυὰ ποῦ εἶχαν πάει μὲ τὶς βάρκες στὸ Κρουονέρι, μιά μεγάλη παρέα. Τῆς ἦλθε, ἀλήθεια, νὰ τοῦ τὸ δώσῃ πίσω· ἀλλὰ τὰ ἔχασε, ἔτρεμε ὅλη, δὲν ἤξερε πῶς νὰ τὸ κάμῃ χωρὶς νὰ ἐκτεθῇ. Κι' ἔτσι, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ σκάνδαλο, τὸ ἔχωσε στὴν ἀσημένια της ζώνη, μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ τοῦ τὸ γυρίσῃ ἀλλοιῶτα, χωρὶς κἄν νὰ τὸ ἀνοίξῃ. . .

Ὡς πού νὰ φτάσῃ στὸ σπίτι της, ἄλλαξε λίγο τὴ γνώμη·

ἔπειτα ἔτυχε κι' ἓνας ἄλλος πειρασμός : τὸ γράμμα ἦταν ἀνοιχτό, χωρὶς φάκελλο.

Ἐκλείσθηκε στὴν καμαροῦλα τῆς, ἀργά, καὶ πρὶν νὰ γδυθῇ, τὸ ἐδιάβασε. Πόσες φορές ; Οὔτε κι' ἐκείνη δὲν ξέρει. Ξέρει μονάχα, ὅτι ὅλο τὸ κερί τοῦ κομοδίνου τῆς εἶχε καῖ· τὸ γολάζιο κανδηλάκι ποῦ ἔκαie στὸ κομό, ἄρχισε νὰ τσιτσιρίζῃ· ἀπὸ τίς γοῖλλιες τοῦ παραθύρου θαμπόφεγγε τὸ καλοκαιρινὸ γλυκοχάραμα· κι' ἐκείνη ἀκόμα μὲ τὸ γράμμα στὸ χέρι, ντυμένη ὅπως ἦλθε, ξέχωρ' ἀπὸ τὸ ψάθινο καπελλάκι κι' ἀπὸ τὴν ἀσημένια ζώνη, ποῦ τὰ εἶχε πετάξει ἐπάνω στὸ κρεβάτι ! ..

Ἐ, ὥς τὴν ὥραν ἐκείνη ἡ Στέλλα τὸ εἶχε πιστέψει. Εἶχε καὶ τὴν ὑπερηφάνεια του τὸ καλὸ κορίτσι. Καὶ γιὰ τὴν τάχα νὰ μὴ τὴν ἀγαποῦσε ἀληθινά, κι' αὐτὴν μονάχα, ὁ Χρηστάκης ; Δὲν τῆς ἄξιζε μήπως ; Δὲν ἦταν ὡμορφη ; δὲν ἦταν ἀπὸ σπῖτι καλὸ ; δὲν εἶχε προῖκα μεγάλη ; Καὶ τί τῆς ἔλειπε ; ποιά ἦταν ἡ καλύτερή της ;

Καὶ μὲ τὸ χάιδεμα τοῦ ἐρωτικοῦ γράμματος, μὲ τὸ ψιθύρισμα τῶν γλυκῶν λόγων ποῦ πλημιυροῦσαν τὸ δωμάτιο ὥς μὲ μουσική, ἐξύπνησε ὅλος ὁ ἐγωισμὸς τῆς ὡραίας καὶ πλούσιας νοικοκυροπούλας, ποῦ στὴν κοινωνία ἐκείνη εἶχε ἀντίζηλες ἀρχοντοπούλες καὶ κοντεσίνες. Κι' ἐξύπνησε εὐχάριστα πολὺ, 'ς ἓνα αἶσθημα ἱκανοποιήσεως βαθειᾶς, ποῦ ἐτόνωνε τὸ παρθενικὸ σῶμα, μ' ὅλη τὴν ἐξάντληση τῆς ἀγρυπνίας καὶ τῆς συγκινήσεως. ὦ, ναί, τὴν ἐξεχώρισε ὁ Χρηστάκης καὶ τὴν ἀγάπησε. Ἦταν ἡ Ἐκλεκτή.

Καὶ μὲ τὴ σκέψη αὐτὴ, ἀνώρθωσε τὸ κυπαρισσένιο ἀνάστημα, κι' ἐπρότεινε τὰ ὦρμα στήθη, κι' ἀνοιξε ἀπλανῇ καὶ ὄνειροπόλα τὰ χαριτοβλέφαρα μαῦρα μάτια, κι' ἐσήκωσε τὰ τορνευτὰ χέρια ὥς τὸ κεφάλι, κι' ἐτράβηξε τίς μεγάλες φουρκέτες ποῦ τῆς κρατοῦσαν τὸν κότσο, κι' ἐτινάχθηκε μὲ κίνημα ζώου ὡραίου, ὑπερήφανου, κι' ἄφησε νὰ καταπέσῃ ὥς μαῦρος χείμαρρος ἡ ἄφθονη κόμη τῆς... Ἐπειτα συνέπλεξε τὰ δάκτυλα ἀποπίσω, κι' ἐστήριξε τὸ ἰνίο στὶς παλάμες. Σ' αὐτὴ τὴ στάση, — ὦ, τί θαυμαστὴ ποῦ ἦταν ! — ἔμεινε ὦρα πολλή.

Ἦθελε, ἐκολακεύετο, ἦταν εὐτυχὴς νὰ τὴν ἀγαπᾷ ὁ Χρηστάκης. Ξέρετε, ὅτι ἅμα ἡ γυναῖκα θέλῃ, ἅμα δέχεται νὰ τὴν

ἀγαπᾷ ἓνας ἄνδρας, αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὸν ἀγαπᾷ. Τέτοια εἶνε ἡ ἀγάπη της ἀπὸ τῆ φύση, παθητικὴ, καὶ γι' αὐτὸ ποτὲ ἢ πολὺ σπάνια ἔχει τὴν πρωτοβουλία. Καὶ τώρα ἡ Στέλλα προσπαθεῖ, χωρὶς κόπο, νὰ θυμηθῇ ὅλες τὶς λεπτομέρειες τῆς ἐκδηλώσεως, ὅλη τὴν ἱστορία τῆς συνεννοήσεως, τὰ μικρὰ ἐπεισόδια τῶν συναντήσεων, ἀπὸ μῆνες τώρα, τὰ τρυφερά του βλέμματα, τὸ ἐπίμονο παρακολούθημα, τὰ διφορούμενα μισόλογα, — ὅλα, ἀπὸ τῆ στιγμὴ τῆς πρώτης γνωριμίας μὲ τὴν τυπικὴ ἀλλὰ χαριτωμένη ὑπόκλιση, ὡς τῇ θερμῇ χειραψίᾳ τοῦ ἀποψινοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἐκεῖ στὴν ἀποβάθρα... Καὶ τὰ παραμικρότερα, καὶ τὰ πλέον ἀσήμαντα εἶχαν τώρα ἀμέτρητη βαρύτητα. Ἀποροῦσε καὶ αὐτὴ ἡ ἴδια πῶς τὰ ἐνθυμεῖτο μὲ τόση διαύγεια· δὲν ᾔξερε ὅτι τῆς εἶχαν κάμει τόση ἐντύπωση. Τὸν ἀγαποῦσε, πρὶν νὰ διαβάσῃ τὸ γράμμα του ; ...

Ἐπεσε νὰ κοιμηθῇ, ἀλλὰ ὁ ἥλιος τὴν ἤρε ἀγρυπνῇ. Πρῶτὴ φορὰ τῆς συνέβαινε τέτοιο πρᾶγμα· ἦταν ὁ πρῶτος της ἔρως αὐτός. Ὅταν ἐσπούδαζε στὸ Ἀρσάκειο τῆς Κερκύρας, εἶχε ποθῆσαι νὰγαπηθῇ ἀπὸ ἓναν ὁμορφο μαθητὴ, ποῦ κάποτε τὸν ἔβλεπε· ὅμως ὁ ἐφηβικός της πόθος ἔμεινε πόθος καὶ ἐσβύσθηκε, καὶ μάλιστα χωρὶς ὀδύνη, γιατί ὁ μορφονεὶος τὰ εἶχε πρὸ πολλοῦ μὲ κάποια συμμαθητριά της. Ἀπὸ τὴν Κέρκυρα ἐγύρισε στὴν πατρίδα της, ὅταν ἔγεινε δεκάξη χρονῶν. Τὰ κατόπι δύο-τρία χρόνια ἐπέρασαν ἔτσι, μ' ἓνα δυὸ πόθους ἐπίσης μυστικούς, ἀδύνατους καὶ ἀκίνδυνους. Ἐπειτα, στὴν ἡλικία τῶν δεκαοκτῶ χρονῶν, ἡ Στέλλα ἔμοιαζε μὲ μπουμποῦκι ποῦ δὲν εἶχε ἀνοίξει ἀκόμη τὰ φύλλα του. Μόλις τώρα, ἐδῶ καὶ λίγους μῆνες, ἄρχισε νὰκούῃ τῇ φωνῇ τῆς σαρκός, τῇ φωνῇ τῆς φύσεως, πλέον ἔντονη, πλέον ἐπιβλητικὴ, πλέον καταληπτὴ. Ἀρχισε νὰ γνωρίζῃ τὸν ἑαυτὸν της ἢ παρθένα. Οἱ μακριεὲς καὶ γλυκειεὲς μελαγχολίες, οἱ ἀπόκρυφοι στεναγμοί, τὰναίτια δάκρυα, τὰ μυστικὰ ρίγη, τώρα εἶχαν ἓνα λόγο ποῦ δὲν τὴν διέφευγε. Τὸ μπουμποῦκι εἶχε ἀνοίξει καὶ ἐσχόρπιζε τὴν εὐωδία τῶν πρώτων ἡμέρων. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν κρίσιμη στιγμῇ, εὐρέθη ἐμπρὸς της ὁ Χρηστάκης. Ὅλη ἐκείνη ἡ ἀδιαφορία, ποῦ αἰσθάνετο ἀπὸ ὑπερηφά-

νεια, όταν άκουγε τὰ έρωτικά του άθλα, όταν έβλεπε ότι τόν ήθελαν όλες, έχάθη, μόλις ένόησε κι' έπίστεψε άργά, ότι ο Χρηστάκης αὐτήν έπροτιμούσε. Κι' αὐτή ή ίδια ή ύπερηφάνεια τήν έκαμε τώρα νάνταποκριθῇ με προθυμία, νά τόν άφήση νά ένσαρκώση αὐτός τούς πόθους της.—νά τόν άγαπήση.

Έδίστασε άκόμη, αλλά τοῦ έγραψε.

Μιά κόλλα χαρτιοῦ φυσικί, μικροῦλα, με μιὰ κομψή μαργαρίτα στήν κώχη, με λίγα λόγια άνοικτογραμμένα ποῦ έγέμιζαν όλη τή σελίδα,—τέτοιο ήταν τὸ πρῶτο της καί τὸ τελευταῖο έρωτικό γράμμα.

Καί τοῦ έγραφε :

«Ναί, Χρηστάκη μου, σάγαπῶ κι' έγώ, σάγαπῶ όσο δέν φαντάζεσαι, όσο δέν μπορείς νά φαντασθῇς. Είμαι δική σου. Άγάπα με. Ἡ Στέλλα σου».

Καί τὸ άλλο βράδυ, σύμφωνα με τήν παραγγελία του, τοῦ τὸ έρριξε από τὸ παράθυρο.

Αὐτὸ ήταν όλο τὸ έγκλημά της.

Β'

ΔΕΝ περιγράφεται ἡ χαρὰ τοῦ Χρηστάκη Ζαμάνου, ὅταν ἔλαβε τὸ γράμμα. Τὸ ἔδειξε «ὑπὸ ἐχεμύθειαν» στοὺς μισοὺς συναδέλφους του, τὸ εἶπε στοὺς ἄλλους μισοὺς, καὶ γιὰ πολ-
λὰς ἡμέρας τὸ κομψὸ σωματεῖο τῶν τηλεγραφητῶν δὲν εἶχε
ἄλλο θέμα ὁμιλίας. Ἀλήθεια, ἦταν λιγάκι παράξενο : ἡ
Στέλλα ποῦ δὲν ἀκούστηκε ποτέ ; Ἡ στέλλα ποῦ δὲν ἐκύτ-
ταξε κανένα ; ἡ Στέλλα ποῦ ἐπεριφρονοῦσε ἀκόμα καὶ αὐ-
τόν ; Ἀ, ὁ Χρηστάκης εἶχε ὅλο τὸ δικαίωμα νὰ καυχᾶται, —
κι' ἐκαυχᾶτο ὅσο μποροῦσε.

Ὁ Στέφενσων, ὁ Ἀγγλος τηλεγραφητής, ὁ πρῦτανις νὰ
ποῦμε τοῦ σωματείου, ἀνέλαβε νὰ δώσῃ στὸν εὐτυχῇ
συνάδελφό του μερικὲς συμβουλές, χρήσιμες γιὰ τὴν περι-
στασι :

—Καὶ τώρα τί σκοπεύεις νὰ κάμῃς ; τοῦ εἶπε. «Νὰ μ' ἀγα-
πῆς νὰ σ' ἀγαπῶ, γιὰ νὰ περνοῦμε τὸν καιρὸ ;» —ὅπως μὲ τίς
ἄλλες ; Ἀ, μπᾶ ! μπᾶ ! Τέτοιο κορίτσι δὲν τὸ βρίσκεις κα-
θεμέρα. Ὡμορφη, φρόνιμη, κι' ἑκατὸ χιλιάδες προῖκα τὸ
λιγώτερο... Ψέμματα ; Πρέπει νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὴν εὐ-
καιρίαν καὶ νὰ τὴν γυρέψῃς σὲ γάμο· γρήγορα μάλιστα, πρὶν
νὰ κρυώσῃ τὸ πρᾶγμα.

—Ἀλήθεια λές... μὰ πῶς νὰ κάμω ;

—Νὰ γράψῃς ἓνα γράμμα τοῦ πατέρα της· στὴν Ἀγγλίαν
ἡμεῖς ἔτσι κάνουμε.

Τοῦ καλάρωσε αὐτὸ τοῦ Ζαμάνου καί, ἂν καὶ δὲν ἐταίριαζε
μὲ τίς συνήθειες τοῦ τόπου, —ὅσο δὲν ἐταίριαζαν καὶ οἱ
γκέτρες ποῦ φοροῦσε, —πιάνει καὶ κάνει μιὰ γραφὴν στὸ γέρο
Βιολάντη, καὶ κοντολογὴς τοῦ γυρεύει τὴ θυγατέρα του.

Δὲν περιγράφεται ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἀπελπισία τοῦ Παναγῇ
Βιολάντη, ὅταν ἔλαβε αὐτὸ τὸ γράμμα !

Πολὺ παράξενος ἄνθρωπος ὁ Παναγῆς Βιολάντης, ὁ μεγάλεμπορος. Ὁση γλύκα καὶ καλωσύνη ἔδειχνε τὸ πρόσωπό του, μὲ τὰ μαῦρα μπαρμπετόνια, τὸ αἰώνιο χαμόγελο καὶ τὰ χρυσᾶ γυαλιά, —τόση σκληρότητα κι' ἐγωισμό ἔκρυβε μέσα στὴν ψυχή. Ἦξερε νὰ φορῇ στὴν ἐντέλεια τὴν προσωπίδα τοῦ καλοῦ, καὶ γιὰ τέτοιον τὸ εἶχε ὁ κόσμος· κατὰ βάθος ὁμως δὲν ὑπῆρχε στὴ χώρα πρὸς ἀπότομος ἄνθρωπος. Σίδερο τυλιγμένο μὲ μπαμπάκι ὁ χαρακτήρας του· κι' ἔφθανε νὰ ἔλθῃς σὲ κάπως στενώτερη συνάφεια μαζί του, γιὰ νὰ αἰσθανθῇς ὅλη του τὴν τραχύτητα.

—Τί λέω-λέει ; !! ἔφώναξε, ἅμα ἐτελείωσε τὸ γράμμα τοῦ Ζαμάνου.

Τὸ μέτωπό του ἐξάρωσε, τὰ ματόφρυδα σκεπάσθηκαν μὲ μαῦρο σύννεφο, καὶ ἀπὸ τὰ χρυσᾶ γυαλιά ἐξέφυγε ἡ πρώτη ἀστραπή.

Ὅλο σχεδὸν ἐκείνο τὸ πρωὶ δὲν ἔκαμε ἄλλο παρὰ νὰ σουλατσάρῃ στὸ γραφεῖο του καὶ νὰ παραμιλῇ. Μέσα στὸ στενὸ ἐκείνο τετράγωνο, τὸ χωρισμένο μὲ κίτρινα κάγκελα, ἔμοιαζε ἀληθινὰ θηρίο μέσα σὲ κλουβί.

—Τί λέω-λέει ; !! Ὁ γιὸς τοῦ Ζαμάνου, ὁ ψωρίτης τοῦ ψωρίτη, ὁ παληοτηλεγραφητής, ὁ χαϊμένος, ἐπῆρε τὸ ἀτζάρε-ντο νὰ μοῦ γυρέψῃ τὴ θεγατέρα μου, ἐμέγανε ;... Καὶ τί ἐστοχάστηκε ; πῶς γιὰτι φορεῖ γκέτρεις καὶ φιόρα, θὰν τοῦ δώσω ὑπόληψη ἐγώ, ὁ Βιολάντης, καὶ θὰ τὸν κάμω γαμπρό ; Πφφ ! κριμα στὰ μπρόκολα !... Μὰ δὲ μὲ γνοιάζει τόσο γι' αὐτό... Θὰν τοῦ ἐμνηοῦσα ἐγώ δυὸ λόγια φυτευτὰ καὶ δεμένα, καὶ θὰν τὸν ἔβανα στὴ θέση του ἀμέσως. Μὰ ἐκείνο τὸ ἄλλο, τὸ ἄλλο !... «Τολμῶ νὰ ἐλπίσω, ἢ μᾶλλον εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σᾶς διαβεβαιώσω, ὅτι ἡ θυγάτηρ σας δὲν θὰ εἴπῃ ὄχι, ἂν σεῖς εἰπῆτε ναί». Βὰ μπένε ! Μὰ πῶς τὸ ξέρεις τοῦ λόγου σου ; Τὴν ἐρώτησες, μωρέ ; τοῦ τὸ εἶπες ;... σοῦ τὸ εἶπε ;... ὦ, ὑποψία φριχτή !... Μὴν' ἐλησμόνησε ἡ Στέλλα τίνος εἶνε θεγατέρα ; Μὴν' ἐκαταδέχτηκε νὰ δώσῃ ἀκρόαση σὲ τέτοιο ρεντίκολο ; Μὴν' ἔκαμε ;... ὦ, φριχτή, φριχτή ὑποψία !... Μὰ τὸν Ἅγιο καὶ μὰ τὸ Σταυρωμένο, ἂν ἀνακαλύψω τέτοιο πρᾶμμα, θὰν τὴ σκοτώσω !

Καὶ τότε ὁ Βιολάντης ἔκαμε αὐτὸ τὸν συλλογισμόν, ποῦ τιμῇ πραγματικῶς τὴν ἐξυπνάδα του :

—Γιὰ νὰ μοῦ γράψῃ αὐτός, παναπῇ πῶς τὰ γράμματα τὰ ἔχει εὐκόλα, καὶ θὰ τῆς ἔγραψεν· καὶ γιὰ νὰ μοῦ γράψῃ πῶς «εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σᾶς διαβεβαιώσω...» παναπῇ πῶς ἡ Στέλλα ἢ τοῦ εἶπε κανένα λόγο, ἢ... ἢ... ἢ τοῦ ἔγραψε. «ὦ, συμφορὰ τῇ καὶ μαυρίλα τῇ! Μπόγιας θὰ γενῶ!

Ἐπλησίαζε μεσημέρι, ὅταν ἄρπαξε τὸ καπέλλο του, ἔδωσε βιαστικὰ μερικὲς παραγγελίες κι' ἔφυγε τρεχᾶτος γιὰ τὸ σπίτι. Τοῦ ἦλθε μιὰ ἰδέα κι' ἀνυπομονοῦσε νὰ τὴν βάλῃ σὲ πράξιν.

Στὸ σπίτι ἐξαφνίσθησαν κάμποσο ποῦ τὸν εἶδαν νωρίτερα.

—Πῶς τῶπαθες, Παναγῇ; ρώτησε ἡ γυναῖκα του.

—Ἀφησέ με, γιατί σήμερα εἶμαι χαρούμενος... πολὺ χαρούμενος!

Καὶ πραγματικῶς, κατώρθωσε νὰ δώσῃ στὸ πρόσωπό του μιὰ λάμψη ποῦ ἐχαροποίησε ὅλο τὸ σπίτι. Ποτὲ ἡ οἰκογένεια δὲν ἐγευμάτισε φαιδρότερα. Οἱ μικρὲς μάλιστα, ἡ Κατίνα καὶ ἡ Νένε, ἐχάλασαν τὸν κόσμον.

—Ἐ, ἡσυχία! ἐφώναζε ὁ Νταντῆς, ὁ μεγάλος γυιὸς τοῦ Βιολάντη.

—Ἀφησέ τα τὰ παιδιὰ νὰ κάμουν ὅ,τι θέλουν, ἔλεγε ὁ πατέρας· σήμερα εἶμαι γιὰ νᾶμαι.

Περισσότερο δὲν τὸν ρωτοῦσαν, γιατί ποτὲ δὲν εἶχε δώσει τὸ θάρρος σὲ κανένα, οὔτε στὴ γυναῖκα του. Ἡ Στέλλα ὁμως εἶχε κάποιο προαίσθημα. Προχθὲς τὸ βράδυ, ποῦ εἶχε πάει στὸ θερινὸ θέατρο μὲ τὴ θεία της, ὁ Χρηστάκης ἐπρόφθασε νὰ καθήσῃ λίγο κοντά της καὶ νὰ τῆς ψιθυρίσῃ: «Τώρα θὰ κάμω ὅ,τι πρέπει. Θὰ σὲ γυρέψω». Κι' ἐκείνη ἔκλινε τ' ὠραῖο κεφάλι, σὰν νὰ τοῦ ἔλεγε: «Ναί». Σήμερα λοιπόν, ποῦ ἔβλεπε ἔτσι χαρούμενο τὸν πατέρα της, ἔλεγε μέσα της πῶς κάτι τέτοιο συνέβη. Καὶ νὰ ποῦ ὁ πατέρας δὲν τὸ ἄκουσε ἄσχημα... «ὦ, πῶς γλυκοκτυποῦσε ἡ καρδιά της ἀπὸ χαρὰ, ἀπὸ ἐλπίδα, καὶ πῶς ἔλαμπαν τὰ μεγάλα ἐκεῖνα μάτια, τὰ μαῦρα, τὰ χαριτοβλέφαρα!..

Ἀπόφαγαν, καὶ τὰ παιδιὰ ἀνέβηκαν ἀπάνω.

Ὁ Νταντῆς βγήκε ἔξω. Στὴν τραπεζαρία δὲν ἔμενε τώρα

παρὰ τὸ ἀνδρόγυνο, ἡ Στέλλα καὶ ἡ θεία Νιόνια—μιά μεγάλη ἀδελφὴ τοῦ Βιολάντη ἀνύπαντρη.

Ὁ Παναγῆς Βιολάντης ἐσκούπισε καλὰ-καλὰ τὰ μουστάκια του μὲ τὴν πετσέτα καὶ εἶπε :

—“Ε, λοιπόν, Στέλλα μου, τὰ συχαρίκια μου. Μιά ποῦ τὸν θέλεις καὶ σοῦ ἀρέσει, νὰ τὸν πάρης, παιδί μου, καὶ νὰ ζήσης.

Ἦλθε ἄξαφνα. Ἡ Στέλλα σηκώθηκε διαμιάς κι’ ἄνοιξε τὸ στοματάκι ’ς ἓνα μορφασμὸ τρόμου, ποῦ λίγο ἔμοιαζε μὲ χαμόγελο. Ἡ ὄψη της ἐχλώμιασε, γιατί δὲν ἐκοκκίνιζε ποτέ. Εἶχε τὴν κάτασπρη, τὴ γαλατένια σάρκα τοῦ κρίνου, κι’ ἦταν περισσότερο λουλουῖδι παρὰ ἄνθρωπος τὸ δροσερὸ καὶ λευκὸ αὐτὸ πλάσμα.

—Μὰ τί εἶνε ; τί ἐστάθηκε ; ρώτησε ἡ Βιολάνταινα ἐκπληκτῶς, κυττάζοντας κατὰμματα τὴν κόρη της.

—Πῶς ; δὲν ξέρεις λοιπόν τίποτα ; εἶπε ὁ Παναγῆς· νά, ὁ Χρῆστος ὁ Ζαμάνος μοῦ ἔκαμε τὸ *ὄνόρε* νὰ μοῦ γυρέψῃ τὴ Στέλλα, καὶ μὲ βεβαιώνει πῶς ὅτι καὶ ἡ Στέλλα, λέει, δὲ θὰ πῇ ὄχι... Μὲ ἄλλους λόγους, τὰ ψήσανε, καυρογυναῖκα, καὶ σὺ ἀγρόν ἠγόρασες !... Ἀλλὰ δὲ μὲ γνοιιάζει! Χαλάλι τους ! Ὁ Χρηστάκης εἶνε καλὸς καὶ ἄξιος καί, ὅπως ἐφάνηκε σήμερα, τίμιος νέος... Μὲ τὴν εὐχή μου, παιδιά μου! Τί νὰ σοῦ πῶ ! ἐγὼ πάντα τὸ εἶχα στὴν καρδιά μου αὐτὸ τὸ παιδί...

—Κι’ ἐγώ, Παναγῆ μου, κι’ ἐγώ ! σοῦ ὀρκίζομαι... ἐφώναξε ἡ Βιολάνταινα, καὶ διεκόπη ἀπὸ τὴν πολλὴ συγκίνηση.

—Ἦτανε ἀπὸ τὸ Θεό, γυναῖκα, ἐξακολούθησε ὁ Παναγῆς. Θὰ μοῦ πῆς, εἶνε φτωχός· μὰ τί μὲ τοῦτο ; ἐμεῖς εἴμαστε πλούσιοι καὶ φτάνει... Καλὴ φιλία, καλὸς ἄνθρωπος, αὐτὸ κυττάζω ἐγώ. Γιὰ τᾶλλα δὲ δίνω ἓνα λεφτό... Τώρα θὰ πάω νὰ τὸν εὔρω, νὰν τὰ τελειώσουμε μὲ τὸ καλό. “Ε, Στέλλα ; ! Τί λές ; Μίλα τὸ λοιπόν ! Πρέπει νὰ τὸ ἀκούσω καὶ ἀπὸ τὸ στόμα σου... Μίλα !

—“Αν εἶνε μὲ τὸ θέλημά σας, ψιθύρισε ἡ Στέλλα.

“Ω, μὲ τί κόπο κατώρθωσε νὰ βγάλῃ φωνή. Τῆς ἐφαίνετο ὅτι βλέπει ὄνειρο...

—“Α, κατεργάρα ! κατεργάρα ! ! ἀνέκραξε ὁ Βιολάντης μὲ τὸ φαιδρότερο, τὸν ἐνθαρρυντικώτερο πατρικὸ τόνο. Κάνεις

τώρα και νάζια, ε; "Ελα, ελα, αφησέ τα αυτά και κόπιασε έδω, να φιλήσης το χέρι του πατέρα σου...

Κι' εξαφνα διακοπτόμενος αποσύρει το χέρι και αλλάζει ύφος, ως να του ηλθε άσπεία και παράξενη ιδέα :

—Μα δέ μου λές, Στέλλα, πώς τά εφτιάξατε σεις;... "Ελα, μή ντρέεσαι. Τελειωμένα πράγματα τώρα. Θέλω να τά ξέρω όλα σαν πατέρας... Πές μου, σου έγγραψε;

Στην πρώτη ερώτηση, ή Στέλλα δέν έμίλησε λέξη. "Ο πατέρας επέμεινε, —κι' εκείνη έγέλασε. Στην τρίτη ερώτηση, τó ειπε.

—Μπα ! μπά ! εκάγχασε ό Βιολάντης, προσποιούμενος την πιό τρελλή χαρά. Και θά του έγγραφες βέβαια και σύ... ή του απάντησες στοματικώς;... στοματικώς ε;

Και τó ειπε τόσο χαϊδευτικά, τόσο γλυκά, ώστε όχι μόνο δέν επέρασε από τó νοϋ της Στέλλας ή παραμικρή ύποψία, αλλά κι' έξεθαρρεύθηκε, ξεγελάσθη στη χαρά της μέσα και στην ευτυχία της, να πη πράγμα, ποϋ αν την έρωτούσαν λιγάκι σοβαρώτερα, δέν θά τó έλεγε ποτέ.

Έν τῷ μεταξύ ό Βιολάντης είχε σηκωθεί και την είχε πλησιάσει.

—Ναί, τουέγραψα κι' εγώ δυό λόγια...

Δέν έσωσε να τελειώση.

—"Ατιμη ! έβρυχήθη ό Παναγής Βιολάντης.

"Η μάσκα έπεσε κάτω και τó πρόσωπό του έφάνη φοβερό, πανάγριο. Τά σύννεφα τά μαύρα, ποϋ είχαν πυκνωθῆ στα ματόφρυδα, άρχισαν μονομιᾶς να τοξεύουν κεραυνούς.

Μπάμ ! ένας μπάτσος δεξιᾶ· μπάμ ! άλλος μπάτσος άριστερᾶ· έπειτα μιᾶ κλωτσιᾶ στην κοιλιά, και ή Στέλλα κάτω, μισή στο πάτωμα, μισή στόν καναπέ.

"Ηταν μιᾶ στιγμή καταπλήξεως, ποϋ δέν εκουνήθη κανείς. Και ίδιος ό Βιολάντης, θά έλεγες, έτρόμαξε για ό,τι είχε κάμει. "Επειτα ή θεία Νιόνια εκτύπησε τά χέρια κι' έξεφώνησε βραχνά :

—"Ωμέ !

Συγχρόνως ή Βιολάνταινα, χλωμή σαν πτώμα, έσηκώθη κι' έτρεξε να μπῆ στη μέση.

—“Ασ’ τη ! “Ασ’ τη !... μὴ συγχύζεσαι τώρα, Παναγῆ μου !... Μή !...

Τὰ ἔλεγε σιγά, πνιχτά, νὰ μὴν ἀκούσουν, νὰ μὴν καταλάβουν τίποτε οἱ ἄλλοι. Κι’ αὐτὸς ὁ φόβος ἐκυριάρχησε σ’ ὅλη τὴ σκηνή. Τὸ πρῶτο κίνημα τῆς Στέλλας ἦταν νὰ διορθώσῃ τὴν ἀνώμαλη θέση, ποῦ τῆς εἶχε δώσει ἡ πατρικὴ βία. Ὁ Παναγῆς εἶχε κρατήσῃ λιγάκι τὴ φόρα τῶν μπάτσων του, γιὰ νὰ μὴν ἀντηχήσουν, καὶ ἴσως γι’ αὐτὸ εἶχε καταφύγει ὕστερα ᾗς τὴν κλωτσιά, σὰν πλέον ἀθόρυβη. Ἡ Νιόνια ἔρριχνε περίτρομα βλέμματα στὶς πόρτες. Καὶ τὸ πρόσωπο τῆς Βιολάνταινας ἐξέφραζε μομφὴ ἀγωνιώδη, σύσταση ἀπελπισμένη : Γιὰ τὸ νομα τοῦ Θεοῦ ! σιγά ! θὰ μᾶς ἀκούσουν !...

—Τώρα θὰ πάω νὰ λογαριαστῶ μ’ ἐκεῖνον, εἶπε τέλος ὁ Παναγῆς, καὶ ὕστερα ἔχω καιρὸ νὰ σὲ σιγουρίσω ἐσένανε !

“Αρπαξε τὸ καπέλλο του, ἐμουρμούρισε ἀκόμη μερικά, κι’ ἐχύθη ἔξω.

Τὸ κουδοῦνι τῆς θύρας ἦτο γι’ αὐτὸν σὰν ἓνα σύνθημα. Ἐφόρεσε ἀμέσως τὴ μάσκα του κι’ ἐπροχώρησε στὸ δρόμο ἡσυχος, γελαστός, γλυκύς, ὥς νὰ μὴ συνέβῃ τίποτε.

Ἡ Στέλλα εἶχε ἀπομείνει, ἐκεῖ, ὡς παρὰλυτὴ. Δὲν ἔκλαιγε γιὰτὶ δύσκολα εἶχε τὰ δάκρυα ἀπὸ μικρῇ ἢ θλίψη τῆς ἦταν πάντα ξερὴ, βουβή, ὑπερήφανη. Ἀλλὰ τὰ χαρακτηριστικά τῆς εἶχαν ἀλλοιωθῇ καὶ τὸ χρῶμα τοῦ κρίνου ἦταν τώρα πελιδνό· καὶ τὰ μάτια τῆς, ἀπλανῇ, τρομαγμένα, ἐκύτταζαν ἐπίμονα στὸ κενό· καὶ τὰ χέρια τῆς ἔτρεμαν, καὶ σπασμὸς νευρικός κάθε τόσο τῆς ἀνοιγόκλεινε τὰ χεῖλη ἀπότομα καὶ τῆς ἐτράνταζε τὸ σῶμα ὁλόκαιρο.

—Καλὰ σοῦ ἔκαμε ! εἶπε ἡ Βιολάνταινα, πάντα σύμφωνη μὲ τὸν ἄνδρα τῆς καὶ αὐστηρὴ στὰ παιδιὰ τῆς. Μιὰ καὶ τοῦ ἔδωκες θάρρος νὰ σοῦ γράψῃ, ἔπρεπε νὰ δείξῃς τὸ γράμμα τῆς μάνας σου. Ἔτσι πᾶνε καὶ γράφουνε σ’ ἓναν ξένο νέο ; Καλὰ σοῦ ἔκαμε !

Ἡ θεία Νιόνια δὲν ἔβγαζε ἄχνα.

Τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη ἀνοιξε ἡ θύρα κι’ ἐμπῆκε ἡ ὑπηρέτρια.

Ἡ Στέλλα ἐξαφνίσθη, ἐσηκώθη βιαστικά, ἔφερε τὸ χέρι

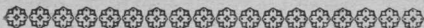
στά μαλλιά, ὥς γιὰ νὰ τὰ σιάξῃ, κι' εἶπε μὲ τὴ συνειθισμένη της γαλήνη :

— Σήκωσε τὰ φλυτζάνια !

Καὶ ἡ προσπάθεια αὐτὴ τοῦ ὑπερήφανου πλάσματος, ποῦ ἔπνιγε τὸν πόνο του γιὰ νὰ κρατήσῃ τὴ θέσῃ του στοὺς ταπεινούς, ἐγέμισε δάκρυα τὸ μάτια τῆς θείας Νιόνιας.

Ἦταν τὰ πρῶτα, ποῦ ἐπροκαλοῦσε ἡ πολυδάκρυτη τραγωδία.

Γ'

Ο Παναγής Βιολάντης έπασχε από κοσμοφοβία παρά-
ξενη. "Ο,τι έκαμνε και δέν έκαμνε, ήταν για τόν κόσμο,—
για νά πῇ ὁ κόσμος καλό. Δέν τόν έμελε, αν εξέταζε κά-
ποτε τόν έαυτό του και δέν τόν εύρισκε οὔτε αγαθό, οὔτε
εύσυνείδητο, οὔτε ειλικρινῆ· τοῦφθανε πῶς τόν εἶχε ὁ κό-
σμος για τέτοιο. Και σ' αὐτῇ τὴν ιδέα, γι' αὐτῇ τὴν υπό-
ληψη, ήταν ικανός νά τά θυσιάσῃ ὅλα, και τῇ δικῇ του εὐ-
τυχία και τὴν εὐτυχία τῶν δικῶν του.

Ἡ φιλοδοξία του ήταν γὰ τόν τιμοῦν ὥς «χρήσιμο» αν-
θρωπο και νά τόν σέβονται ὡς καλό οἰκογενειάρχῃ. Για τὸ
δεύτερο μάλιστα εφρόντιζε πολὺ περισσότερο. Ἴσως—δέν
σοῦ ἔλεγε—ὑπῆρχαν στὸν τόπο και ἄλλοι ἔμποροι, και ἄλλοι
βιομήχανοι σὰν κι' αὐτόν· ἀλλὰ σύζυγος, ἀλλὰ πατέρα, κα-
νένας, ἃ, αὐτὸ ἐννοοῦσε νά τὸ καυχᾶται. Καὶ τὸ σπῖτι του
ἤθελε νά φαίνεται πάντα τὸ καλύτερο, σωστός παράδεισος
ἀγάπης, τιμῆς, ἁρμονίας, εὐτυχίας.

Τὸ ἐκατόρθωνε μὲ τὴν ὑπόκριση και μὲ τὴ βία. Οἱ δικοί
του τόν ἐφοβοῦντο σὰ διάβολο· ἡ γυναῖκα του τόν ἔτρεμε·
ἡ ἀδελφή του ἡ γρηὰ ποτὲ δέν τοῦ ἔλεγεν ὅχι· τὰ παιδιὰ
του ἀρνάκια. Καὶ τόν φόβο αὐτόν ὁ κόσμος τόν εἶχε για σε-
βασμὸ και γι' ἀγάπη. Ἀδιάφορο αν ἡ οἰκογένεια ἀποτελεῖτο
ἀπὸ τὰ πλέον ἑτερογενῆ στοιχεῖα ποῦ ἡμποροῦν νά γίνουν,
αν ἁρμονία στὸ βάθος δέν ὑπῆρχε, και αν για τοῦτο οἰκογε-
νειακὴ εὐτυχία δέν μποροῦσε νά ὑπάρξῃ ἐκεῖ-μέσα. "Ολοι
εἶχαν συνηθίσει νά φοροῦν τὴ μάσκα τοῦ πατέρα· ἔπειτα
ήταν και ὁ πλοῦτος ποῦ τὰ ἐσκέπαζε ὅλα μὲ τὴ χρυσῇ του
σκόνῃ. Τὸ βέβαιο εἶνε, ὅτι ὁ κόσμος ἐμακάριζε τὸ σπῖτι τοῦ
Βιολάντη, και τὸ νεόκτιστο ἐκεῖνο παλατάκι τῆς Καινούργ-
γιας Ρούγας, μὲ τὰ δυὸ στενόμακρα μπαλκόνια πέρα-πέρα

ἐθεωρεῖτο τόσο εὐτυχισμένο καὶ σεβαστό, ὅσο κανέν ἀπὸ τὰ ἄλλα, τὰ σοβαρά, τὰ παλῆὰ βενέτικα παλάτια, μὲ τὰ ἀρχνισμένα τους οἰκόσημα.

Ὅταν ὁ Παναγῆς Βιολάντης ἄνοιξε τὸ γράμμα τοῦ Ζαμάνου καὶ εἶδε περὶ τίνος ἐπρόκειτο, τὸ πρῶτο του κίνημα ἦταν ὡς νὰ ἤθελε νὰ τὸ κρύψῃ, κι' ἐκύτταξε τριγύρω του φοβισμένος, μὴ τὸν ἔβλεπαν... Ὁ τρόμος αὐτὸς ἐξακολούθησε νὰ τὸν κατέχῃ ὡς τὸ τέλος. Τί θὰ ἔλεγε ὁ κόσμος, ἂν ἐμάθαινε τέτοιο πρᾶγμα; Τί ὑπόληψη θὰ εἶχε πλέον γι' αὐτὸν καὶ τὸ σπίτι του, ἂν ἤξερε πῶς ἓνας «παληοτηλεγραφητὴς» ἐπῆρε τὸ θάρρος νὰ τοῦ γυρέψῃ τὴν κόρη του, καὶ πῶς ἡ κόρη του ἔκαμε τέτοιο κίνημα;

Καὶ δὲν ἐτολμοῦσε νὰ τὸ ἐμπιστευθῇ σὲ κανένα, οὔτε σὲ φίλο του, οὔτε σὲ συγγενῇ του, οὔτε σὲ ἄνθρωπό του. Μονάχος του, ναί, μονάχος του θὰ ἐπῆγαινε νὰ εὗρῃ τὸν Ζαμάνο καὶ νὰ τοῦ πῇ τὰ «φυτευτὰ καὶ δεμένα» λόγια ποῦ ἐσχεδιάζε. Αὐτὸ βέβαια ἦταν τὸ πιὸ σίγουρο.

Γελαστός, γλυκὺς ὅπως πάντα, ἐφάνη τὸ ἀπόγευμα στὸ Τηλεγραφεῖο, μὲ τὴν πρόφασιν πῶς θὰ δώσῃ τηλεγράφημα. Δὲν τοῦ ἐχρειάσθηκε ὁμως, γιατί ἐκεῖνὴ τὴν ὥρὰ ἴσα-ἴσα ὁ Χρηστάκης κατέβαινε μόνος του.

—ὦ, τὸν φίλτατον! ἀνέκραξε ὁ Παναγῆς μὲ τὴν συνήθη του διαχυτικότητά σ' ἐγύρευα.

Ὁ νέος ἔγινε κατακόκκινος. Παλμὸς χαρᾶς κι' ἐλπίδας ἀνέβασε ὅλο ἐκεῖνο τὸ αἷμα στὸ πρόσωπό του· καὶ δὲν ὑπάρχει ὠραιότερο πρᾶγμα ἀπὸ τὸ ἐρύθημα τοῦ μελαχροينوῦ. Τὸ ὕφος τοῦ Βιολάντη κάτι καλὸ ἐπρομηνοῦσε βέβαια, καὶ τὸν ἐνθάρρυνε.

—Ἐλάβατε... ἐπιθύρισε.

—Ναί, ναί, νὰ σὲ χαρῶ, ἔλαβα... καὶ γι' αὐτὸ ἴσα-ἴσα ἤθελα νὰ τὰ ποῦμε οἱ δύο μας. Μὴ νὰ μὴ μᾶς ἔβλεπε κανένας, θὰ ἦταν καλύτερα. Τὰ ἐν οἴκῳ μὴ ἐν δήμῳ, φίλε μου Ζαμάνε!... Θέλεις νὰ πάω μόνος μου σὲ κανένα παράμερο, καὶ νᾶρθῃς σὲ λίγο νὰ μ' εὗρῃς;

—Δὲν εἶνε καλύτερα ἐδῶ; εἶπε ὁ Χρηστάκης, ἀνυπόμονος. Καὶ ἄνοιξε τὴ θύρα τοῦ ἰσογείου. Ἦταν ἓνα δωμάτιο

ἀδειανὸ ὀλωσδιόλου καὶ σχεδὸν ἀφώτιστο. Ὁ Βιολάντης ἔρριξε βλέμμα στὴν ἐρημιὰ του κι' ἐφάνη εὐχαριστημένος.

—Καλὰ εἶνε, εἶπε προχωρῶν.

—Ναί, ἀπήντησε ἀπὸ πίσω του ὁ Ζαμᾶνος· δὲν τὸ μεταχειριζόμεθα αὐτὸ τὸ δωμάτιο πρὸς τὸ παρόν, καὶ δὲν θὰ μπῇ κανένας. Ἔπειτα, κλειδώνουμε καὶ τὴν πόρτα... Ξέρετε, ἐδῶ θὰ γείνη Γραφεῖο Πληροφοριῶν... Τώρα τὸ σιγουρίζουν.

—Ἔτσι αἱ; εἶπε ὁ Βιολάντης κυττάζων παντοῦ, ἀπὸ τὸ πάτωμα ὡς τὸ ταβάνι.

Καὶ ὅταν ἐκατέβασε τὰ μάτια του πρὸς τὸ νέο, ποῦ ἑστέκετο τώρα ἀντικρὺ του, εἶχε γίνει τόσο σοβαρὸς, ὥστε ἐκεῖνος ἄρχισε νὰ τὰ χάνῃ...

Ἐκαμαν πρῶτα μερικὲς ὀμιλίες ὀλωσδιόλου ἀδιάφορες. Ἐνόμιζες ὅτι ὁ Βιολάντης ἐζητοῦσε νὰ εὕρῃ νὰ νερά του. Ἐξαφνα, ἀπότομα, ἀλλάζοντας ὕφος:

—Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, παιδί μου. Ξέρεις ποῖος εἶμαι ἐγώ;

Ὁ Ζαμᾶνος ὀπισθοχώρησε ἓνα βῆμα. Κάτι ἐπροσπάθησε νὰ ψιθυρίσῃ, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε.

—Ξέρεις πῶς, ἂν θέλω, μπορῶ νὰ σὲ βλάψω πολὺ;

Καμμία ἀπάντησι. Ἄλλ' οὔτε ποῦ ἐπερίμενε ἀπάντησι ὁ Βιολάντης· κι' ἐξακολούθησε ἀκράτητος:

—Ξέρεις πῶς φθάνει νὰ κουνήσω τὸ λαιανὸ μου δάχτυλο καὶ νὰ καταστρέψω, ἂν ἤθελα, τὸν πατέρα σου!... Ξέρεις πῶς μπορῶ νὰ μὴν ἀφήσω κανένα σας σὲ χλωρὸ κλαδί; Ξέρεις—οἱ δύο μας εἴμαστε τώρα,—πῶς ἂν βάλω τς' ἀνθρώπους μου νὰ φτύσουνε μόνο σὲ πνίγουνε;... Ξέρεις πῶς μπορῶ νὰ βάλω ἓναν ἄνθρωπο νὰ σὲ σακατέψῃ, κι' ἐγὼ νὰ φουμάρω τὸ τσιγάρο μου στὸν Πλατύφορο;... Ξέρεις πῶς μπορῶ νὰ σὲ κάμω νὰν τὸ πλερώσῃς αὐτὸ ποῦ ἔκαμες;...

Δὲν θυμᾶται ὁ Ζαμᾶνος νὰ εἶδε στὴ ζωὴ του πρόσωπο πλεόν ἄγριο καὶ καταχθόνιο ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ γλυκοῦ του φίλου μὲ τὰ μαῦρα μπαρμπετόνια καὶ τὰ χρυσᾶ γυαλιά, τὴν στιγμὴ ἐκείνη ποῦ ἀράδιαζε τὶς βραχνὲς φοβέρες του. Εἶχε παγώσει· μιλιὰ ἀπ' τὸ στόμα του δὲν ἔβγαζε καὶ τὸν ἐκύταζεν ἀδιάκοπα, ὡς μαγνητισμένος.

—Αἱ, μ πένε! ἐγὼ δὲ θὰ σοῦ κάμω τίποτα. Θὰ σὲ συχω-

ρέσω και για τὸ γράμμα ποῦ ἔστειλες σὲ μέ, και για τὸ γράμμα ποῦ ἔστειλες στὴ θεγατέρα μου· θὰ σὲ συχωρέσω για οὐλο τὸ ἀντζάρντο ποῦ ἐπῆρες, για οὐλη τὴν προσβολή· ποῦ ἔκαμες στὸ σπίτι μου! Θὰ σὲ ἀφήσω ἡσυχο, δὲ θὰ σὲ βλάψω στὸ οὐδέ, στὸ παραμικρό, δὲ θὰ πῶ σὲ κανένα τίποτα... μά... κύτταξε!... καλὰ ἓνα προῖμα θέλω και ἀπὸ σένα, μοναχὰ ἓνα προῖμα!

Ὁ φόβος τοῦ Ζαμάνου ὑπεχώρησε εἰς αἶσθημα ἀνακουφίσεως. Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἔκαμε νάπλώση τὰ χέρια του, μὲ κίνημα ἀνθρώπου ποῦ παραδίδεται, κι' ἐψιθύρισε:

—Τί θέλετε;

Ὁ Παναγῆς ἐπλησίασε, τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ φιλέτο τῆς ζακέττας του, και μὲ φωνὴ ἀκόμα πιὸ σιγανή, ἀλλὰ μὲ προστακτικὸ τόνο:

—Θὰ μοῦ δώσης, τοῦ εἶπε, τὸ γράμμα ποῦ σοῦ ἔστειλε ἡ θεγατέρα μου!

Νὰ βγῇ, νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ ἐκείνη τὴ δύσκολη θέση, —ἄλλο δὲν ἐσυλλογίζετο ὁ Ζαμᾶνος. Μιὰ ἀπέραντη μετάνοια εἶχε πλημμυρίσει διαμῆς τὴν ἀδύνατη ψυχὴ του. Καὶ ὁ δειλὸς ἀπεκρίθη:

Μετὰ χαρᾶς· τὸ ἔχω μάλιστα κι' ἀπάνω μου.

Ἐβγαλε τὸ πορτοφόλι του, ἐτράβηξε ἀπὸ τὰ βάθη του τὸ φυσικὴ χαρτάκι μὲ τὴν ἄσπρη μαργαρίτα, και τὸ ἔδωκε στὸν πατέρα.

Τὸ χέρι του ἔτρεμε.

Ὁ Παναγῆς τὸ ἐπῆρε, τὸ ἀνοίξε, τὸ ἐκύτταξε μὲ τὴν προσοχὴ ἐμπόρου ποῦ ἐξελέγγχει τὴν γνησιότητα συναλλάγματος, και ἀφοῦ ἐβεβαιώθη ὅτι ἦταν αὐτό, τὸ γράμμα τῆς Στέλλας, τὸ ἐφύλαξε στὴν ἐπάνω τσέπη τοῦ γελεκιοῦ του.

—Εὐχαριστῶ, εἶπε· και μὲ ὀρμέφυτο κίνημα, ὥς νὰ ἐτελείωσαν ὅλα, ἐπισοπλάτησε κι' ἐτράβηξε κατὰ τὴν πόρτα. Ἐκεῖ ἐστάθη, και μὲ τὸ χέρι στὸ πόμολο, ἐτοιμος νὰ νοῖξῃ, ἄφησε τὰ πάρθεια βέλη του:

—Τώρα, παιδάκι μου, αὐτὸ ποῦ ἔβαλες στὸ νοῦ σου, νὰν τὸ βγάλῃς, νὰ σὲ χαρῶ! τὴ θεγατέρα μου δὲ σοῦ τὴ δίνω,

σου τὸ λέω παστρικά, γιατί ἡ θεγατέρα τοῦ Παναγῆ τοῦ Βιολάντη δὲν εἶνε γιὰ τὸ γιό τοῦ Ζαμάνου. Χίλια γράμματα νὰ σοῦ γράψῃ, χίλια γράμματα νὰ μοῦ στείλῃς, ὅλο τὸ ἴδιο τῶχω... Καὶ κύτταξε νὰ μὴν ἐπιχειρήσῃς πάλι τὰ ἴδια, γιατί, σοῦ εἶπα, ἔχω τρόπο νὰ σὲ βάλω στὴ θέση σου... Στάσου, θὰ ἔβγῳ πρῶτα ἐγώ· δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἰδῇ κανένας πῶς ἐμιλήσαμε κρυφά, οὔτε θέλω νὰ μάθῃ κανένας τίποτα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἱστορία. Τάκουσες; σὲ καθιστῶ ὑπεύθυνο! Μιλιά!

Ἐμισοάνοιξε τὴν πόρτα, ἐκύτταξε μὴν εἶνε κανεὶς ἀπ' ἔξω, κι' ἔφυγε σὰν τὸν κλέφτη.

Καὶ ὁ Χρηστάκης ἔμεινε μόνος, μὲ τὸ χαμένο του ὄνειρο... Δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ τοῦ συστήσῃ σιωπὴ ὁ Βιολάντης. Ὅχι, σὲ κανένα δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ πῇ τίποτα. Ὁ φόβος ποῦ τὸν ἔπιασε, μόλις ἀγρίεψε ὁ πατέρας, ἡ περιφρόνηση, ἡ προσβολὴ ποῦ τοῦ ἔκαναν, τὸ δειλό του ἐκεῖνο κίνημα, νὰ δώσῃ πίσω τὸ γράμμα μὲ τὴν πρώτη φοβέρα, — ὦ, γιὰ τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν μπορούσε νὰ καυχῇθῇ ὁ νεανίσκος, καὶ συνήθως δὲν ὠμιλοῦσε παρὰ ὅταν ἔκανχᾶτο. Οὔτε ποῦ θὰ τολμοῦσε νὰ διαστρέψῃ τὰ πράγματα, οὔτε ποῦ θὰ τοῦ περνοῦσε ἡ παραμικρὴ ἰδέα νὰ ἐπιμείνῃ. Τίποτε τὸ ἀνδρικό δὲν εἶχε ἀπάνω του ὁ χαϊδεμένος αὐτός, καὶ ἡ πρώτη δυσκολία τοῦ παρέλυνε ἀμέσως ὅλη του τὴ δύναμη. Αἰσθάνετο ὡς μία νέκρωση κάθε θελήσεως, κάθε αἰσθήματος. Καὶ τὴν στιγμὴ ἐκείνη ἐννόησε ὅτι ἔπαυσε πλέον νάγαπᾷ τὴ Στέλλα. Ἀλλὰ καὶ μήπως τὴν ἀγάπησε ποτὲ ἀληθινά; μήπως ἦταν ἱκανὸς νάγαπήσῃ ἄλλον κανένα ἀπὸ τὸν ἑαυτό του; Ὅχι· νὰ παίξῃ μόνον ἐξήτησε μαζὶ της, καὶ ἅμα εἶδε ὅτι τὸ παιγνίδι ἐπέτυχε, ἤρρε συμφέρο νάκολουθήσῃ τὴν ὠραία συμβουλὴ τοῦ φίλου του... Τώρα, δὲν τοῦ τὴν ἔδιναν, δὲν τὸν ἤθελαν· ἐτελείωσε! ἦταν ἀποφασισμένος νὰ καθήσῃ στὴν ἡσυχία του, ὡς ποῦ θὰ τὸν ἐξεσήκωνε πάλι καμμιά καινούργια ἐρωτοδουλειά. Ἀλλ' αὐτὴ τὴ φορὰ ὄχι γράμμα στὸν πατέρα! Ὁ, ὅλα κι' ὅλα, μὰ μὲ πατεράδες μὴ τὸν ἀνακατώνεις! Ὅποια ἀρχοντοποῦλα τὸν ἀγαπάει καὶ τὸν θέλει, ἄς ξεπορτίσῃ νὰ τὸν εὕρῃ. Τότε, θέλοντας καὶ μὴ, ὁ γέρος θὰ σκάσῃ τὴν προῖκα καί, — νὰ σοῦ πῶ, μὰ τὸ ναί, — ἔτσι θὰ ἦταν καλύτερα νὰ ἔκανε μὲ τὴ Στέλλα,

χωρίς νάκούση τὸν Στέφενσων. Τί; στὴν Ἀγγλία εἵμαστε ἐδῶ;... Τώρα πάει!

Αὐτὰ ἐσυλλογίζετο τὶς πρῶτες ἡμέρες ὁ Χρηστάκης, κι' ἐστέναζε, —ὅταν ἦταν μόνος. Ἐπειτα ἔπαυσε νὰ συλλογίζεται κι' αὐτά...

Ὅταν ὁ Στέφενσων τὸν ἐρώτησε τί ἀπέγινε μὲ τὸ γράμμα, ὁ Χρηστάκης ἐπῆρε ὕψος ἀνθρώπου ποῦ θέλει κάτι νὰ ἐξομολογηθῇ, ἀλλὰ διστάζει, κι' ἔπειτα, μὲ ἀπόφαση τάχα, εἶπε:

—Νὰ σοῦ πῶ ἓνα πρᾶγμα; Δὲν τὸ ἔστειλα, καϊμένε. Τὴν τελευταία στιγμή τὸ μετανόησα... Ἄσε νὰ περάσῃ ἀκόμα λίγος καιρὸς, νὰ ἰδοῦμε πῶς θὰ πᾶνε τὰ πράγματα, καί... μπορεῖ νὰ βάλω τὸ γέρο μου νὰ μιλήσῃ.

—ὦωωωω! ἔκαμε ὁ Ἀγγλος, μὲ τὸν συνήθη του λαρυγγώδη βρυχηθμό.

—Ἐπειτα, φίλε μου, πρέπει νὰ σοῦ πῶ κι' ἐν' ἄλλο: Ἡ κοπέλλα δὲν μοῦ γεμίζει τὸ μάτι· δὲν ξέρω γιατί, μὰ ἄρχισα νὰ ψυχραίνουμαι...

—Ἄου! ἔκαμε ὁ Ἀγγλος· τότε νὰ μὴ τὴν πάρῃς.

Τὸ πρᾶγμα οἰκονομήθηκε ἔτσι κι' ὁ Χρηστάκης ἡσύχασε. Μόνο τὸ βράδυ, γιὰ κάμποσο καιρὸ, ὅταν ἐγύριζε μονάχος στὸ σπίτι του, τὸν ἐπιανε ἓνας φόβος, κι' ἐπῆγαινε τρεχᾶτος, καὶ κάθε τόσο ἐκύτταζε πίσω του. Ἐφοβεῖτο μὴ τοῦ ἔλθῃ ἔξαφνα καμμιά ματσούκιά.

Δὲν ἤξερε καλὰ τὸν Παναγῇ Βιολάντη!... δὲν ἤξερε ὅτι ἄλλος δὲν εἶχε νὰ ὑποφέρῃ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἱστορία, παρὰ ἡ Στέλλα, ἄχ, ἡ δυστυχημένη ἡ Στέλλα!...

Δ'

ΤΟ βράδυ-βράδυ, όταν ὁ Βιολάντης γύρισε, ἡ ὑπηρετρία τοῦ εἶπε ὅτι ἡ κυρία Στέλλα ἦταν κακοδιάθετη, στὸ κρεββάτι.

— Ἐγὼ τὸ γιατρικὸ ποῦ θὰ τὴν κάμῃ καλὰ ! ἐμουρμούρισε ὁ Παναγῆς, κι' ἀνέβη κατ' εὐθείαν στὸ δωμάτιο τῆς κόρης του.

Ἡ Στέλλα ἦταν ξαπλωμένη μὲ τὰ φορέματά της· ἐλαφρὴ κουβέρτα τὴν ἐσκέπαζε ὡς τὴ μέση· εἶχε τὰ χέρια σταυρωμένα πίσω· ἀπὸ τὸ κεφάλι· τὸ στήθος της φουσκωμένο ἀπὸ τοὺς ἀναστεναγμούς· ἡ ὄψη της κάτασπρη· τὰ μάτια της φλογερὰ, καρφωμένα στὸ ταβάνι. Βυθισμένη στὴν ἀπελπισία της, ξένη εἰς ὅ, τι συνέβαινε γύρω, οὔτε ἐστράψε νὰ κυττάξῃ, ὅταν ἀνοίξε ἀπότομα ἡ θύρα.

— Τ' εἶνε τοῦτα ποῦ μοῦ κάνεις, μωρή ; ἐφώνηξε ὁ Παναγῆς ἔξω φρενῶν· τί γτροπὲς εἶνε τοῦτες ποῦ μῶβαλες στὸ κούτελό μου ;... « Εἶμαι δική σου ; » ! Πῶς ἔγραψες ἐσὺ τέτοιο πρᾶμμα ; Τίνος εἶσαι, μωρή ; Ποῖον ἐρώτησες νὰ σοῦ πῇ τίνος εἶσαι ; Μὲ ποῖο δικαίωμα ἐδόθηκες στὸν ξένον ἄνθρωπο ; Ποῖος σοῦ εἶπε πῶς ὀρίζεις τὸν ἑαυτό σου ; Πῶς σοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ, πῶς μπορείς νὰ δώσης καὶ τὸ νύχι σου, χωρὶς νὰ θέλω ἐγώ ;... Δὲ μιλεῖς, μωρή ;... Ἐ, τί εἶνε τοῦτα ;

Κι' ἔβαλε ἐμπρὸς στὰ μάτια τῆς Στέλλας τὸ φυσικὸ χαρτί μὲ τὴν ἄσπρη μαργαρίτα.

Σπασμὸς ἀδύνατος ἐτάραξε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ σῶμα τῆς κόρης· ἀλλὰ δὲν τὴν ἐξύπνησε ὁλότελα ἀπὸ τὸ λήθαργό της· τὰ μάτια ἀκίνητα, τὸ στόμα βουβό.

Καὶ εἶπε ὁ Παναγῆς, ἄφρισε, ἐγαύγισε, ἐβρυχήθη. Καὶ ὅσο ἔλεγε, τόσο ἐθύμωνε· καὶ τότε ἐσκουντοῦσε, ἐτράνταζε τὴ Στέλλα, κι' ἐπλησίαζε τὸ στόμα του στ' αὐτὴ της, κι' ἔτριξε

τὰ δόντια του, κι' ἐγούρλωνε τὰ ἄγρια μάτια του, καὶ ἡ φωνή του ἔβγαине τρεμουλιαχτή καὶ βραχνή σὰν λυσσασμένου :

— Σκύλλα ! σκύλλα !... δὲ μιλεῖς, μωρή ; ἔ ;

Αὐτὴ ἡ σιωπὴ, αὐτὴ ἡ ἀπάθεια, τὸν ἔκαμε στὸ τέλος ἔξαλλο. Ἐδραξε ἄξαφνα τὴ Στέλλα ἀπὸ τοὺς καρποὺς μὲ τὰ σιδερένια του χέρια, καὶ τὴν ἐσήκωσε ὡς ἄψυχο ὄγκο, καὶ τὴν ἔσυρε, καὶ τὴν ἐγκρέμισε κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι.

— Μάνα μου ! ἐφώναξε ἐκείνη· καὶ τὰ μάτια της ἔρριξαν μιὰν ἀστραπὴν τρόμου· καὶ μὲ τὸ ἓνα χέρι ἀκουμπισμένο στὸ πάτωμα, ἔκαμψε τὸ ἄλλο καὶ τὸ ἔφερε στὸ πρόσωπό της ἐμπρὸς σὰν ἀσπίδα.

Τὸ ὀρμέφυτο κίνημα ἐξύπνησε ὅλη τὴν κακίαν τοῦ Παναγῆ. Κι' ἐχύθηκε πάνω της, καὶ τὴν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ λαιμό, καὶ τῆς τὸν ἔσφιξε νὰ τὴν πνίξῃ· κι' ἔπειτα τὴν ἄρχισε γροθιές, καὶ τὴν ἐκτυποῦσε ὅπου ἔφθανε, στοὺς ὤμους, στὸ κεφάλι, καὶ τὴν ἐκτυποῦσε ἀλύπητα, μὲ λύσσα, νὰ τὴν τελειώσῃ, νὰ τὴν ξεκάμῃ, ὅπως μόνο ἓνας πατέρας μπορεῖ νὰ κτυπᾷ τὴν κόρη του... Καὶ ὥς νὰ τὸν ἐμεθοῦσε περισσότερο κάθε κτύπημα, ὥς νὰ τὸν ἐφρένιαζε ἡ ἀντίστασις τῆς στερεᾶς σαρκός, — γιὰτὶ ἄλλη δὲν ἔκαμνε ἡ κακομοῖρα ἐκείνη, — ὁ δαρμός του δὲν ἐφαίνετο νὰ ἔχῃ τελειωμό, καὶ ἡ φυσικὴ ἐξάντλησις, ποῦ μόνη θὰ τὸν ἐσταματοῦσε, ἀργοῦσε ἀκόμη πολὺ.

Ἀλλὰ νά, ἀνοίγει ἔξαφνα ἡ θύρα κι' ἐμπαίνει ἡ Βιολάνταινα, — ἡ Βιολάνταινα μὲ τὰ μάτια περίτρομα, καὶ τὰ χέρια δεμένα, καὶ τὰ χεῖλη σφικτά, ὅλη μιὰ ἄφωνη μομφὴ καὶ ἰκεσία.

Τότε ὁ Παναγῆς ἄφησε τὸ θῦμα του, ἐσήκωσε τὸ γράμμα ποῦ ἦταν πεσμένο στὸ πάτωμα, τὸ ἄπλωσε στὴν παλάμη του καὶ τὸ ἐκόλλησε στὰ μοῦτρα τῆς γυναίκας του.

— Νά, μωρή, ἀνοίξε τὰ στραβά σου νὰ ἰδῇς τί θεγατέρα ἔχουμε. Διάβασε, διάβασε ντέ !... Ἐλα ! μὴ μοῦ πῆς γιὰτὶ τὴν ἔδειρα, γιὰτὶ μὰ τὸ σταυρό, θὰ σὲ σκοτώσω καὶ σένανε !

— Μὰ ἦταν ἄρρωστη, καϊμένε Παναγῆ, ἐπιθύρισε ἡ Βιολάνταινα, σιγά, ὥς νὰ μὴν ἠθελε νὰ τὴν ἀκούσῃ ἡ Στέλλα· κι' ἐπροσπάθησε νὰ ξεκολλήσῃ τὸ χέρι τοῦ ἀνδρός της καὶ νὰ ρίξῃ μιὰ ματιὰ στὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος.

— Καὶ τί μὲ γνοιάζει ἐμένανε ; ἐφώναξε ὁ Παναγῆς.

ἀσθμαίνων. Νάρρωστίη καὶ νὰ πεθάνη, νὰ πάη στοῦ διάολο, αὐτὸ παρακαλῶ τὸ Θεό μου. Ναί, νὰ πεθάνη! Αὐτὸ καὶ μόνο μπορεῖ νὰ τὴ σώσῃ ἀπὸ τὴν ἀτιμία της καὶ ἀπὸ τὴ ντροπὴ της! Κοπέλλα πὺ ἀποδιαντράπηκε νὰ γράψῃ σ' ἕναν ξένο «εἶμαι δική σου», δὲν μπορεῖ ἄλλο νὰ ζήσῃ στοῦ σπίτι μου. Καὶ ἂν δὲν πεθάνῃ μοναχὴ της, θὰ τὴν ξεκάμω ἐγώ, μὲ τὰ χέρια μου.

Τοῦ κάκου ἡ Βιολάνταινα τοῦ ἔνευε παρακαλεστὴ νὰ παύσῃ τὰ βαρυνὰ αὐτὰ λόγια· τίποτα δὲν μποροῦσε νὰ τὸν σταματήσῃ.

— Μὰ σῶπα! ἐφώνηξε ἐπὶ τέλους ἡ γυναικᾶ· θὰ σάκούσουν οἱ ξένοι ἀνθρώποι, θὰ σάκούσῃ ἡ δούλα... Ἔλα, πᾶμε ἀπὸ δῶ, μὴ συγχύζεσαι τώρα...

Καὶ ἦσυχά τραβήξε ἐξω τὸν Παναγῆ, μὴ μὲν μεγάλη ἀντίσταση· γιὰ τὴν ὑπόμνησιν ἐκείνην, τὸ σκιάχτρο τοῦ κόσμου, τὸν ἔκαμε ἄξαφνα πειθήνιο. Καὶ ἡ θύρα ἔκλεισε· καὶ ἡ Στέλλα ἔμεινε μοναχὴ της, πεσμένη ἐκεῖ-κάτω, στοῦ λινὸ χαλί, πὺ ἦταν ἐμπρὸς στοῦ κρεββάτι.

Εἶχε χωμένο τὸ κεφάλι ἀνάμεσα στὴν κουλούρα τῶν μπράτσων της. Δὲν ἑφαίνοντο παρὰ τὰ μαῦρα μαλλιά της, χυμένα, ἀκατάστατα. σὰν κύματα μαύρης τρικυμίας πὺ ἔξαφνα ἑστάματῃσαν. Κι' ἐβόγγοῦσε.

....Οἱ ἄγριες αὐτὲς σκηνὲς ἐπαγαλαμβάνοντο καθημερινῶς στοῦ σπίτι τοῦ Βιολάντη. Τὸ νεόκτιστο παλατάκι μὲ τὴν εὐδαίμονα ὄψη εἶχε καταντήσῃ κόλαση. Ἡ Στέλλα, κλεισμένη ἐπάνω στοῦ δωματίου της, τὸ περισσότερον μέρος τῆς ἡμέρας πεσμένη στοῦ κρεββάτι, καὶ τὸ περισσότερον μέρος τῆς νύκτας ὄρθη, — χλωμὴ, ἀδύνατη, μωλωπισμένη, ἀλλὰ τοὺς φοβερώτερους σπαραγμούς, τὴ μεγαλύτερη ὀδύνη κι' ἀπελπισία ἔχοντας κρυμμένα βαθειὰ στὴν ψυχὴ, — ἡ Στέλλα ἡ ἐρωτευμένη ἐμαρτυροῦσε...

Δὲν ἔκλαιγε, δὲν μιλοῦσε, δὲν παρεπονεῖτο· οὔτε δέκα λέξεις τὴν ἡμέρα δὲν ἐβγαίναν ἀπὸ τὰ μαραμένα της χεῖλη· τὴν εἶχε πιάσει σὰν πείσμα, σὰν ἀφασία, καὶ ἡ περηφάνεια της ἔκανε τὸ μαρτύριό της σιωπηλὸ, βαθύ, φοβερό. Ἐπειτα δὲν ἔβλεπε καὶ κανένα. Μιὰ στιγμὴ μόνο ἀνέβαινε ἡ μητέρα της

ἢ ἡ θεία Νιόνια, γιὰ νὰ τῆς φέρῃ λίγο φαγί. Ἡ Κατίνα καὶ ἡ Νένε, οἱ μικρές, δὲν ἔμπαιναν ποτὲ μέσα, γιὰ τὸν τοῦ εἶπαν πὼς ἡ Στέλλα εἶχε ἀρρώστεια κολλητική· καὶ τὴν ἐκαλημέριζαν ἀπέξω.

Ὁ Νταντῆς, ὁ ἀδελφός της, τὰ εἶχε μάθει καὶ αὐτός, — τοῦ τὰ εἶπε ὁ ἴδιος ὁ Βιολάντης γιὰ νὰ ἔχῃ τὸ νοῦ του, — καὶ δὲν ἐζύγωνε καθόλου, γιὰτί, ἂν τὴν ἔβλεπε ἐμπρός του, ὠρκίζετο, «θὰ τὴν ἔσκιζε σὰ σαρδέλλα». Καὶ ἡ Στέλλα ὅλον τὸν καιρὸ ἔμενε μόνη. Τοὺς ἔδιωχνε : «Ἀφήστε με... δὲ θέλω κανένα». Μόνο στὸ γέρο δὲν τολμοῦσε νὰ πῇ τέτοιο λόγο. Αὐτὸς ἔμπαινε συχνά, πάντα ἄγριος, θηρίο μονάχο, μὲ τὸ γράμμα στὸ χέρι, γιὰ νὰ τῆς θυμίξῃ τὴν ἀτιμία της, γιὰ νὰ τῆς δείχνῃ τὸ αἶσχος της, καὶ τὴν ἔβριζε μὲ τὰ χειρότερα λόγια, καὶ ἀπάνω στὸν ἐνθουσιασμό του, στὸ τέλος, τὴν ἐκτυποῦσε, πότε λίγο, πότε πολὺ, ἀναλόγως τοῦ γούστου ποῦ εἶχε, ἀναλόγως τῆς διαθέσεως ποῦ τοῦ ἐπροκαλοῦσε τὸ ὕφος τῆς Στέλλας. Ὅποτε τοῦ ἐφαίνετο σὰν ταπεινή, σὰν μετανοήμενη, ὁ θυμὸς του κάπως ἐπαράλυε· ἀλλὰ ὅποτε τὴν ἔβλεπε ἀδυσώπητη καὶ ἀσυγκίνητη, λυσσοῦσε.

Μιά μέρα, ὁ Νταντῆς, ἄξιος μιμητὴς τοῦ πατέρα του, μπῆκε καὶ αὐτὸς νὰ τῆς κάμῃ ἐπίσκεψη. Ἦταν δὲ ὁ Νταντῆς νεανίας ὥς εἴκοσι χρόνων, ἀσχημομούρης, μαυροκίτρινος, μὲ πρῶμο μουστάκι, μὲ ζωηρὰ κινήματα, μὲ φορεσιά ἐπιμελημένη καὶ γεμάτη στολίδια, — σωστὴ γελοιογραφία τοῦ γέρου Βιολάντη, ποῦ ἐθεωρεῖτο ὡμορφάνθρωπος. Εἶχε τιποτένια διανοητικὴ ἀνάπτυξη, ταπεινὲς ιδέες καὶ ἓνα σωρὸ προλήψεις. Ἀντιπαθητικώτερο πρᾶγμα ἀπὸ τὸ στενὸ του μετωπάκι καὶ ἀπὸ τὰ κίτρινα μυτερὰ δόντια του, δὲν μπορούσε νὰ ἰδῇ κανεὶς.

Ἡ θύρα ἔτυχε ἀνοικτὴ καὶ ὁ Νταντῆς ἐστάθηκε στὸ κατῶφλι. Ἡ Στέλλα ἐστέναζε στὸ διβανάκι.

— Ἔτσι αἱ ; τῆς ἐφώνασε· ἔτσι αἱ ; ... ἐτοῦτα μᾶς κάνεις τόρα ἐσύ !

Ἡ Στέλλα μιλιά.

— Δὲν ἀκοῦς τί σοῦ λέω ; εἶπεν ὁ Νταντῆς, προχωρῶν μερικὰ βήματα· ἐγὼ εἶμαι !

— Γιὰ ξεφορτώνου με, ἀποκρίθη μὲ περιφρόνηση ἡ Στέλλα.

Είχε συνηθίσει νάποπαίρνη πάντα τὸν ἀδελφό της, σὰ μεγαλύτερη, καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ Νταντῆς τὴν ἐσέβετο καὶ στὸ τέλος ὑποχωροῦσε. Ἀλλὰ τώρα τὰ πράγματα ἄλλαξαν· τὸ κίνημα τῆς Στέλλας τὴν ἐταπείνωσε ἐμπρὸς του, τὴν ἐξευτέλισε· δὲν ἦταν πλέον ἢ μεγαλύτερη ἀδελφή, μὲ τὰ δικαιώματά της· ἦταν μιὰ πταίστρα, πού ἐπιβουλεύθη τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνδρῶν, τὴν τιμὴν τοῦ σπιτιοῦ. Καὶ ὁ Νταντῆς ἦταν ἄνδρας. Νὰ περίσταση γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὰ πρωτοτόκια, γιὰ νὰ ἐξασκήσῃ τὴν κακία του.

— Ἐμεῖς εἶπες τέτοιο λόγο, μωρή; ἐρώτησε γουρλώνων τὰ μάτια καὶ προχωρῶν ἀκόμη λίγα βήματα.

— Ἐσέ, ἀποκρίθη ξερὰ ἡ Στέλλα.

Ὁ Νταντῆς ἐξεστόμισε τὶς χυδαῖες ὕβρεις, πού τοῦ εἶχε μάθει στὴν ἐγγέλεια ὁ πατέρας του. Καὶ ὁ τόνος ἔμοιαζε τόσο, ὥστε ἓνα μικρὸ χαμόγελο ἐφάνη στὰ χεῖλη τῆς Στέλλας, κι' ἐψιθύρισε:

— Ἀπὸ ποῦσαι κλωναράκι, ἀπὸ κεῖνο τὸ δενδράκι...

Αὐτὸ τὸ ἄκουγε κάποτε ἀπὸ τὴ Βιολάνταινα καὶ ἤξερε ὅτι κανένα ἄλλο πράγμα δὲν ἐφοῦρχιζε τόσο τὸν ἀδελφό της.

— Τί εἶπες;! ἐβρυχήθη ὁ μικρὸς Βιολάντης· κι' ἐσήκωσε τὸ χέρι του.

Ἡ Στέλλα ἐπρότεινε τὰ δικά της νὰ φυλαχθῇ, ἀλλὰ μὲ τόση ὁρμή, ὥστε τὸν ἐσκούντησε. Ἀλλο δὲν ἤθελε ὁ Νταντῆς γιὰ νὰ κτυπήσῃ. . .

Καὶ ἡ ἀρχὴ ἔγινε.

Ὁ νεανίας ἐθρασύνθη περισσότερο ἔπειτα, πού ἄκουσε τὸν πατέρα του νὰ ἐπιδιοκιμάζῃ τὸ κίνημά του. Καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, δὲν ἄφινε εὐκαιρία χωρὶς νὰ βρίσῃ καὶ νὰ κτυπήσῃ τὴ Στέλλα. Καὶ λίγῳ κατ' ὀλίγο ἡ μανία του, ἡ ἀγριότης του ἐμεγάλωναν. Στὴν ἀρχή, ἡ Στέλλα ἔκανε ἀντίσταση· ἀλλὰ ὕστερα παρεδόθη· στὸ τέλος ἐδέρνετο κι' ἀπὸ τὸν ἀδελφό της ὅπως κι' ἀπὸ τὸν πατέρα της, μὲ τὴν ἴδια ὑποταγή, μὲ τὴν ἴδια βωβὴ ἐγκατέρηση. Κι' οἱ δῆμοί της ἔγιναν δύο τόρα.

Σκληρότερος, πολὺ σκληρότερος ἦταν ὁ Νταντῆς. Ἴσως γιὰτὶ ἦταν φύσει πλέον κακὸς ἀπὸ τὸν πατέρα του, ἴσως καὶ γιὰτὶ ἦταν αὐτὸς ἀ δ ε λ φ ό ς. Στὰ βάθη τῆς ψυχῆς τοῦ

Παναγὴ Βιολάντη ἐξυπνοῦσε ἀπὸ ἀταβισμό τὸ αἶσθημα τοῦ ἀρχαίου πατέρα, πὺν εἶχε τὴν κόρη του κτῆμα, καὶ μπορούσε νὰ τὴν πωλήσῃ καὶ νὰ ὠφεληθῇ. Ἀλλὰ στοῦ ἀδελφοῦ τὴν ψυχὴ, ὁ ἴδιος ἀταβισμὸς ἐξυπνοῦσε αἶσθημα διαφορετικόν. Ἄλλη φορὰ ἡ ἀδελφὴ του ἦταν ἡ φυσικὴ ἐρωμένη του, ἡ πρώτη του γυναῖκα· αὐτὸς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τὴν καρπωθῇ ἀλλοιωτικά, νὰ τὴν ἀπολαύσῃ. Καὶ μοῦ φαίνεται, ὅτι ἡ σκληρότης τῶν ἀδελφῶν στοῦ ζήτημα τῆς τιμῆς, δὲν εἶναι κατὰ βάθος παρὰ ζηλοτυπία ἀγνώριστη, μετεμφισμένη· καὶ ὅτι τὰ δυστυχῇ πλάσματα γίνονται, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοοῦν, τόσοι Ὀθέλλοι, πὺν σκοτώνουν Κασσίους καὶ πνίγουν Δυσδαιμόνες.

Γι' αὐτὸ τώρα κι' ὁ Νταντῆς, σὴν πρώτη του παραφορὰ, ἐφοβέρισε «νὰ ξεκάμῃ ἐκεῖνο τὸν ἄτιμο Ζαμᾶνο», (καὶ ἴσως θὰ ἔκανε κανένα κίνημα, ἂν δὲν τὸν ἐσυμβούλευε ὁ Παναγῆς), καὶ γι' αὐτὸ ἐβασάνιζε τὴν ἀδελφὴν του σκληρότερ' ἀπὸ τὸν πατέρα του, καὶ τὸ μῖσος του γι' αὐτὴν ἦταν κάτι ἀχόρταγο καὶ ἀτελείωτο.

Καὶ ἡ Στέλλα, κλεισμένη στοῦ δωμάτιό της, ἐμαρτυροῦσε. Ἐλυώνει σὰν τὸ κερί ἀπὸ τὴ ζέστη, χωρὶς φλόγα, χωρὶς καπνό. Μόνον κάθε τόσο ἐψιθύριζε : Ἀχ, πάει... πάει... δὲ μὲ χωράει ἄλλο τὸ σπῖτι τοῦ πατέρα μου !...

Μιὰ μέρα, ἡ Κατίνα καὶ ἡ Νένε, ἐξεγέλασαν τὴ νταντᾶ καί, φοβισμένες, σιγὰ-σιγὰ, ἐμισοάνοιξαν τὴν ἀπαγορευμένη θύρα.

Ἡ Στέλλα ἦταν στοῦ κρεββάτι, μὲ τὰ μάτια κλειστά, ἀποκαρωμένη. Καὶ ἦταν ἀγνώριστη. Σὰ νὰ εἶχε μικρύνει τὸ πρόσωπό της, καὶ σὰν νὰ εἶχαν φουντώσει τὰ μαῦρα μαλλιά της. Τὸ χρῶμα της ξέθωρο, τὰ μάτια της βαθουλωμένα, μελανὰ ἀπὸ κάτω, ἡ ἄκρη τῆς μύτης της κίτρινη καὶ γυαλιστερή. Καὶ τί ἄλλο ἤθελε γιὰ νὰ μαραθῇ ἓνας κρίνος ;

— Παναγία μου ! πῶς ἔχει γίνει... εἶπε, κυττάζοντας μὲ παιδικὴ περιέργεια ἡ Κατίνα.

Τὰ ματάκια τῆς Νένης ἀνοιξαν τρομαγμένα. Λύπη βαθειὰ ἐξωγραφίσθη στοῦ προσώπου τῆς μικρούλας καὶ τὸ στοματάκι της ἐσιγοτραύλισε :

— Ἀχ ! θὰ πεθάνῃ, Κατίνα μυ, οὐθὰ πεθάνῃ... -

Ε'

Η προφύλαξη πού έπαιρναν για να μη μάθη τίποτε ο κόσμος, εκείνος ο φόβος πού είχαν πάντα να μη τους φύγη κανένας λόγος εμπρός στους ξένους, να μην ακούσουν οι υπηρέτες και οι γείτονες καμμιά σκηνή, να μη μάθη κανείς την αλήθεια,—έδειναν δυο φορές την όψη εγκλήματος στο έγκλημα πού έτελείτο σιγά-σιγά στο σπίτι του Βιολάντη.

Η Στέλλα λοιπόν ήταν άρρωστη. Για τους φίλους, για τον κόσμο, ή άρρώστεια ήταν έλαφρή, ασήμαντη,—α, μην ανησυχήτε !...—Για τις μικρές αδελφές, ή άρρώστεια ήταν κολλητική και δέν έπρεπε να έχουν συγκοινωνία.—Και μήπως ψέμματα ; έλεγε ιδιαιτέρως στη γυναίκα του ο Παναγής αύριο κι' αυτές θα μās έκαναν τα ίδια.—Οι υπηρέτες δέν ανέβαιναν εκεί πάνω, ποτέ· τους αναπλήρωνε ή θεία Νιόνια. Η οίκογένεια έφαινετο συχνά στα κέντρα και είχε πάντα το ίδιο γελαστό κι' ευτυχισμένο ύφος, την ίδια άπατηλή όψη αγάπης και άρμονίας. Κανείς δέν έμαθε, κανείς δέν ύποπτεύθη τίποτε. Η νεολαία έψιθύριζε ότι ή Στέλλα «έκύτταζε» τον Χρηστάκη, αλλά τίποτε περισσότερο· τώρα μάλιστα, πού ο Χρηστάκης άρχισε να «κυττάξη» άλλη, έλησμονήθη και το γράμμα της. Ο Παναγής Βιολάντης μπορούσε να δέχεται και συγχαρητήρια για τη φρόνηση πού έδειξε σε μια τόσο δύσκολη περίσταση. Η ύπόληψη δέν έπειράχθη.

Κι' όλοι μέσα στο σπίτι σύμφωνοι : Ο Νταντής... τον είδαμε ! Η Βιολάνταινα, συνειθισμένη πάντα να υπακούη τυφλά τον άνδρα της, ανεγνώριζε και τώρα όλο του το δίκιο, μολονότι έπροσπαθούσε κάποτε να έμποδίξη τις σκηνές, «για να μη συγχύζεται ο Παναγής»· ποτέ όμως δέν έδωσε θάρρος στη θυγατέρα της, ποτέ δέν την έπαρηγόρησε, ποτέ δέν της έδειξε ότι έσυγχωρούσε αυτή το κίνημά της. Η θεία Νιόνια

ἐκλαιγε πικρά ἦταν ὅταν μόνη, ἐκύτταζε μὲ θλίψη κι' ἐπεριποιεῖτο μὲ συμπάθεια τῇ Στέλλᾳ, ἀλλὰ στὸν ἀδελφό της δὲ ἐτόλμησε νὰ κάμῃ παράπονο. Οὔτε καλά, οὔτε κακά. Κάποτε ὁ Παναγῆς τὴν ἄκουσε νὰ γλυκομιλῇ τῆς Στέλλας καὶ τὴν ἐφοβέρισε ἄσχημα :

—Γιὰ νὰ σοῦ πῶ ! Τὸ ξέρεις πού σὲ διώχνω ; Ἀντιπολίτευση στὸ σπίτι μου δὲ θέλω ! Ὁ,τι κάνω ἐγώ, ἐκεῖνο κάνουν ὅλοι. Ἀκοῦς ἐκεῖ πού θὰ τὴν καλοπιάνῃς... Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε !

Κι' ἡ Νιόνια ἐφοβήθηκε νὰ γλυκομιλήσῃ πιά τῆς Στέλλας.

Ἔτσι ὁ Παναγῆς ἐτυραννοῦσε ἀνεξέλεγκτος, ἀπόλυτος τρομοκράτης. Κανείς, κανείς δὲν εὐρίσκετο νὰ τοῦ πῇ : «Μὰ ἐπὶ τέλους τί σοῦ ἔκαμε αὐτὸ τὸ πλάσμα πού θέλεις νὰ τὸ πεθάνῃς ;» Καμμία διαμαρτυρία, καμμία ἀπόπειρα συζητήσεως. Εὐρηκες κι' ἄνθρωπο γιὰ νὰ λογικευθῇ ! Τοῦ ἔφθανε τὸ γράμμα πού εἶχε στὴν τσέπη του· μπορούσες νὰ τοῦ ἀποδείξῃς ἐσὺ πὼς δὲν ἐγράφη, πὼς δὲν ἐστάλη ἀπὸ τὴν κόρη του αὐτὸ τὸ γράμμα ;... Νὰ τὸ τιμωρήσῃ ἄλλο δὲν ἠθελε ἄλλο δὲν ρωτοῦσε. Καὶ γι' αὐτόν, ἄνθρωπο στενοκέφαλο, χωμένο ᾗ τις προλήψεις, ἀναθρεμμένο μὲ τις παραδόσεις τῶν παλαιῶν ἐκείνων ἀρχόντων, πού στὸν τόπο του ἄλλοτε, σὲ χρόνους σκοτεινοῦς, βαρβάρους, ἐβασάνισαν, ἐφυλάκισαν, ἐσκοτώσαν ἢ ἔθαιψαν ζωντανές, γιὰ παρόμοιους λόγους, τίς θυγατέρες των, γι' αὐτόν, λέγω, τὸ ἔγκλημα τῆς Στέλλας ἦταν ἄξιο θανάτου.

—Μακάρι νὰ πέθαινε ! Ἔτσι θὰ συχάζαμε μιὰ γιὰ πάντα.

Ὁ Νταντῆς ὅμως δὲν ἄφησε τὸ πρᾶγμα ὥς ἐδῶ. Ἡ σκληρότης του τὸν ἐσπρωξε νὰ ραδιουργήσῃ, νὰ δείξῃ ψεύτικη καλωσύνη· καὶ μιὰ μέρα μπῆκε στὸ κλουβὶ τοῦ Βιολάντη, — τὸ θυμᾶστε αὐτὸ τὸ κλουβί, — καὶ τοῦ εἶπε μὲ πονηριὰ παιδιοῦ καὶ μὲ σοβαρότητα γέρου :

—Πατέρα, μοῦ φαίνεται πὼς ἡ Στέλλα μετανόησε. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε, γιατί ἐφτούνη-ἐφτοῦ ἡ δουλειὰ δὲ μάρεσει. Φοβᾶμαι μήπως ὑποψιασθῇ ὁ κόσμος τίποτα, καὶ τότες χαθήκαμε. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε... Μπορεῖ νὰ μὴν ἐπιμένῃ πιά γιὰ κεῖνο τὸν παλιάνθρωπο, κι' ἂν τὴν καλοπιιάσουμε, μπορεῖ νὰ θελήσῃ νὰ πάρῃ κανέναν ἄλλο, — ἔ, καιρό της εἶναι, — κι' ἔτσι

τὸ πρᾶμμα νὰ διορθωθῇ μὲ ἡσυχία Δὲ μὲ γνοιᾶζει γιὰ κείνη, μὲ γνοιᾶζει γιὰ μᾶς, γιὰ τὸ σπίτι μας.

—“Ἐχεις δίκιο, ἀποκρίθη ὁ Παναγῆς· καὶ ἄν τ' ἔθ' θὰ βάλω τὴ μάνα σου νὰ τὴν ξετάξῃ.

“ὦ, ἤξερε πολὺ καλὰ ὁ Νταντῆς τὸ χαρακτῆρα τῆς ἀδελφῆς του· ἤξερε ὅτι δὲν μετανόησε, κάθε ἄλλο ! καὶ ὅτι ἓνα τέτοιο διάβημα θὰ ἐχειροτέρευε μόνο τὴ θέση της.

Καὶ ἡ Βιολάνταινα, κατὰ παραγγελία τοῦ ἀνδρός της, ἀνέβη ἐπάνω νὰ τῆς μιλήσῃ.

“Ἦταν παραμονὲς τῆς Παναγίας. Μεθαύριο τὸ σπίτι εἶχε διπλογιόρτι. —Μαρία ἔλεγαν τὴ Βιολάνταινα, —καὶ τί καλὰ ἂν μπορούσε νὰ γείνῃ καμμιά οἰκονομία, νὰ ἔλθῃ ἡ συμφιλίωση, νὰ κατεβῇ καὶ ἡ Στέλλα, νὰ καθήσῃ στὸ τραπέζι νὰ φανῇ ὡς τὸν κόσμο. . .

—“Ἦλθα νὰ σοῦ πῶ δυὸ λόγια, τῆς εἶπε ἡ Βιολάνταινα χαρούμενη.

“Ἡ Στέλλα, καθὼς κρατοῦσε τὸ μέτωπο μὲ τὰ δυὸ χέρια, ἐσήκωσε τὰ μάτια καὶ ἐκύτταξε τὴ μητέρα της ἐκπληκτικῶς. Δὲν ἦταν συνειθισμένη σὲ τέτοιο ὕψος.

—“Ἀκοῦς ;

—Τί εἶναι ;

Μὲ λίγα λόγια ἡ Βιολάνταινα διατύπωσε τὴν πρότασίν της : Νὰ πέσῃ στὰ πόδια τοῦ πατέρα της καὶ νὰ τοῦ γυρέψῃ συχώρεση· νὰ τοῦ πῇ πὼς μετανόησε γιὰ τὸ κίνημά της· νὰ τοῦ ὑποσχεθῇ πὼς ὡς τὸ ἐξῆς δὲν θὰ ἔκανε τίποτα χωρὶς τὸ θέλημά του· νὰ τὸν βεβαιώσῃ πὼς ἔπαινε πιά νὰ συλλογίζεται τὸν Χρηστάκη· καὶ ἐκεῖνος ἦταν πρόθυμος νὰ τὴ συχωρέσῃ καὶ μέρα πού ξημέρωνε μεθαύριο, νὰ τὴν δεχθῇ στὴν ἀγκαλιά του, καὶ γρήγορα νὰ φροντίσῃ νὰ τὴν παντρέψῃ, ὅπως τῆς ἔπρεπε, μ' ἓνα νέο καλὸ καὶ ἄξιο. . . ἀμὴ τί ;

“Ἡ Στέλλα τὴν ἄκουσε χωρὶς νὰ τὴν διακόψῃ, μὲ τὸ ἴδιο ὕψος πού ἔπαιρνε καὶ ὅταν τὴν ἐκτυποῦσαν. Ἐπειτα ἐκατέβασε τὰ χέρια ἀπὸ τὸ κεφάλι, ἐκύτταξε τὴ μητέρα της κατὰμματα, καὶ μὲ ὅλη τὴν ἡρεμία, μὲ ὅλη τὴ γαλήνη τῆς σταθερότητος, ἐπρόφερε :

—“Ὅχι !

Ἡ Βιολάνταινα ἐσκίρτησε τρομαγμένη, ἔπλεξε τὰ χέρια καὶ μὲ φωνὴ ὑπόκωφη, σὲ τόνο μομφῆς ὑπέρτατης, τὸ ξαναεῖπε.

—Ὅχι ; !

—Ὅχι ! εἶπε ἡ Στέλλα· καὶ τὴ φορὰ αὐτὴ ἓνα κῦμα ἐτάραξε τὴν πρώτη γαλήνη καὶ ἡ ἄρνηση ἐβγῆκε ἀπὸ τὰ χεῖλη της μὲ πείσμα μαζὶ καὶ περιφρόνηση.

—Μά, παιδί μου συλλογίζεσαι τί λές; συλλογίζεσαι τί κάνεις; ἐρώτησε ἡ Βιολάνταινα· κι' ἐγύρισε ὀπίσω της, κι' ἐκλείδωσε ἀπὸ φόβο τὴ θύρα.

—Ὅχι ! εἶπε ἡ Στέλλα καὶ ἐκ τρίτου· καὶ τότε ἤταν ὁλόκληρη τρικυμία ἀγανακτήσεως καὶ μαζὶ μὲ τὴ φωνὴ ἐσηκώθη καὶ αὐτὴ ὀρθή, ἡψηλὴ, ἀγέρωχη.

Κι' ἐμίλησε :

—Ὅχι, χίλιες φορὲς ὄχι ! Ὅ,τι ἔκαμα ἦταν κακό, τὸ ξέρω· μὰ τὸ ἔκαμα τότε. Τοῦ ἔγραψα «εἶμαι δική σου» καὶ θὰ εἶμαι γιὰ πάντα. Ναί, νὰ πέσω στὰ πόδια τοῦ πατέρα μου, καὶ νὰ τοῦ φιλήσω τὰ χέρια, καὶ νὰ τοῦ γυρῶσω συχώρεση γι' αὐτὸ πού ἔκαμα, ἔτσι χωρὶς νὰ θέλω, σὲ μιὰ στιγμή τρέλλας, ἀδυναμίας. . . Μὰ νὰ μὲ συχωρέση κι' ἐκεῖνος καὶ νὰ μοῦ δώσῃ τὸ Χρηστάκη. . . Ἀ, μὴ σοῦ κακοφαίνεται καὶ σόπα ! Καλὸς κακός, αὐτὸς εἶναι τότε γιὰ μένα. Ἀκούστηκα μαζὶ του, καὶ αὐτὸ μοῦ φθάνει. Ἐπειτα, τί σᾶς μέλει ἐσᾶς ; Ἐγὼ θὰ εἶμαι εὐτυχισμένη, ἐμένα μάρεσει. Πῶς εἶναι φτωχός ; Πφ ! βλέπω τί εὐτυχία πού ἔχετε οἱ πλούσιοι στὰ σπίτια σας. . . Ἐπὶ τέλους ἀλλοιώτικα δὲ γίνεται· ἄλλον ἐγὼ δὲν παίρνω !

—Μὰ ὀρίζεις ἐσὺ τὸν ἑαυτό σου ; ἐπρόλαβε νὰ ρωτήσῃ ἡ Βιολάνταινα.

—Τὸν ὀρίζω !

—Ὅχι, ὁ πατέρας σου σὲ ὀρίζει· ὁ πατέρας σου ὀρίζει καὶ μένα, καὶ τὸ Νταντῆ, καὶ τὴ Νιόνια καὶ ὅλους !

—Δὲν ξέρω γιὰ σᾶς, μὰ ἐμένα δὲ μὲ ὀρίζει. Ἐγὼ, ἐγὼ ὀρίζω τὸν ἑαυτόν μου· νά, κύτταξε, τὸν ὀρίζω ! . . . τὸν ὀρίζω ! . . .

Κι' ἔκαμψε τὸ δάκτυλό της, καὶ τὸ ἐδάγκασε στὸν κόμπο μὲ λύσσα, καθὼς μιλοῦσε. Καὶ ὁ πόνος ἔδωσε στὴν φωνή της

κάτι τὸ ἀπείρως τραγικό· καὶ ἡ Βιολάνταινα, καὶ αὐτὴ ἀκόμη, αἰσθάνθη ὅτι ἦταν μεγάλη ἡ στιγμή ἐκείνη.

—Τί θέλεις νὰ πῆς μ' αὐτό ; ρώτησε μὲ τρόμο.

—Νά, ὅτι τὸν ἑαυτό μου τὸν κάνω ὅ,τι θέλω... Μπορῶ νὰ κόψω τώρα τὸ χέρι μου καὶ νὰ τὸ πετάξω ἀπὸ τὸ παράθυρο; Ἔ, ὀρίζω τὸν ἑαυτό μου. Ὁ πατέρας μου τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ. Πὼς θὰ μὲ δείρῃ; πὼς θὰ μὲ κλείσῃ; πὼς θὰ μὲ σκοτώσῃ; Τί μὲ τοῦτο; Πάλι ἐγὼ κάνω ὅ,τι θέλω—τὸν ἑαυτό μου,—καὶ σὰ δὲ θέλω ἐγώ, ἄλλον ἄνθρωπο δὲν παίρνω. Ὅχι· ποτὲ δὲ θὰ μὲ δώσῃ σὲ ὅποιον θέλει ἐκεῖνος. Σᾶς τὸ λέω γιὰ νὰ τὸ ξέρετε μὰ γιὰ πάντα γιατί δὲν θὰ τὸ ξαναπῶ : Ἡ τὸ Χριστάκη ἢ κανένα. Ἐγὼ εἶμαι ἡ Στέλλα τοῦ Βιολάντη.

Κι' ἐκτύπησε τὸ στῆθος της τὸ πλατὺ μὲ δύναμη, κι' ἀπὸ τὰ μάτια της τὰ ἀδάκρυτα ἐτοξεύθη ἄγρια ἀστραπή. Ὡ, ἦταν ὠραία τὴν στιγμήν ἐκείνη ! Τὸ πάθος τῆς ἐχρωμάτισε, τῆς ἐξωογόνησε τὸ κατάλευκο πρόσωπο· τὰ πέταλα τοῦ κρίνου ἐπῆραν ἓνα ρόδινο χρῶμα ἀδύνατο· ἴχνος κακοπάθειας δὲν ἐφαίνετο πλέον καί, γιὰ μιὰ στιγμή, ἡ κόρη ἔλαμψε μὲ τὴν πρώτη της ὀμορφιᾷ τὴν ὑπερήφανη, μὲ τὴν πρώτη ὑγείᾳ καὶ ζωῇ.

Ἡ Βιολάνταινα ἀναγκάσθηκε νὰ χαμηλώσῃ τὸ κεφάλι. Ἐβλεπε ἔξαφνα ἐμπρὸς της μιὰ δύναμη νέα, πού δὲν τὴν ᾔξερε, πού δὲν τὴν ἐφαντάζετο ὡς τώρα. Ἀλήθεια, αὐτὴ ἦταν ἡ Στέλλα τοῦ Βιολάντη, ἡ κόρη τοῦ πατέρα της.

—Ἐκατάλαβα, ἐπιθύρισε μὲ λύπη· μὰ δὲν συλλογίζεσαι, δυστυχησμένη, τί θὰ πάθῃς, ἂν ἀκούσῃ τέτοιο πρᾶμμα ὁ πατέρας σου.

—Δὲν τὸν φοβᾶμαι ! ἐφώνησε ἡ Στέλλα· καὶ τί θὰ μοῦ κάμῃ; θὰ μὲ σκοτώσῃ... εἶναι ἄλλο; Ἐ, δὲ μέλει, σοῦ εἶπα. Ἐγὼ δὲν γυρεύω νὰ ζήσω, παρὰ νὰ ζήσω εὐτυχισμένη. Ἄν δὲν μπορῶ, καλύτερα νὰ μὲ σκοτώσῃ... Καλύτερα νὰ πεθάνω... Στάσου νὰ σοῦ πῶ ἂν δὲν ἔγραφα ἐκεῖνο τὸ γράμμα, δὲν θὰ μ' ἔγνοιαζε· μὰ τώρα πού τὸ ἔγραψα, θὰ κάμω ὅ,τι μπορῶ γιὰ νὰ σώσω τὴν ὑπόληψή μου. Θὰ μοῦ τὴ σώσῃ ὁ γάμος; θὰ μοῦ τὴ σώσῃ ὁ θάνατος; Μοῦ εἶναι ἀδιάφορο.

Είδες ἂν ἄνοιξα τὸ στόμα μου νὰ παραπονεθῶ ποτὲ γιὰ τὰ βασανιστήρια πὺν μοῦ κάνετε τόσον καιρό...

—Καλέ, τίνος τὰ λὲς αὐτὰ τὰ παραμύθια; εἶπε ἡ Βιολάνταινα μὲ μορφασμὸ ἀνυπομονησίας. Καὶ τί πὼς ἔγραψες ἓνα γράμμα, πὺν τὸ κάτω-κάτω τὸ πήραμε πίσω;... Ἐγὼ νὰ σοῦ πῶ τί εἶναι : εἶναι... πὺν ἀγαπᾷς τὸ Χρηστάκη.

Ἡ Στέλλα κλονίσθηκε ἀπὸ παλμὸ δυνατὸ. Στὴν ἀρχὴ τῆς ἤλθε νὰ τὸ ἀρνηθῇ, νὰ τὸ κρύψῃ. Ὁχι, δὲν ἦταν αὐτὸς ὁ λόγος... Ἀλλὰ ἔπειτα συλλογίσθηκε, ὅτι μιὰ πὺν ἄρχισε, ἔπρεπε νὰ τὰ πῇ ὅλα· καὶ σὰ νὰ τὸ ἤξερε πὼς ἦταν ἡ τελευταία φορὰ πὺν θὰ μιλοῦσε, ἄντλησε διαμιάς ὅσο θάρρος ὑπῆρχε στὰ βάθη τῆς παρθενικῆς τῆς ψυχῆς, καὶ εἶπε:

—Ναί, τὸν ἀγαπῶ. Ἄν δὲν τὸν ἀγαποῦσα, δὲν θὰ τοῦ ἔδινα ἀκρόαση· ἂν δὲν τὸν ἀγαποῦσα, δὲν θὰ μ' ἐγνοιαζε γιὰ τὸ γράμμα,—οὔτε ἡ πρώτη εἰμοι οὔτε ἡ ὑστερη,—δὲν θὰ ἐπίμενα ὀλωσδιόλου καὶ θὰ ἔπερνα ὅποιον ἤθελε ὁ πατέρας μου. Μὰ τὸν ἀγαπῶ, καὶ θὰ κάμω ὅ,τι μπορέσω γιὰ νὰ τὸν πάρω.

—Βγάλ'το αὐτὸ ἀπὸ τὸ νοῦ σου, γιατί ὁ πατέρας σου δὲν τ' ἀκούει ! εἶπε ἡ Βιολάνταινα.

—Ποιὼς τὸ ξέρει!... Μπορεῖ στὸ τέλος νὰ μὲ λυπηθῇ κα νὰ ἰδῇ τὸ σωστό. Ἐχοῦμε τόσα παραδείγματα !

—Ἄ ! τέτοιες ἐλπίδες ἔχεις ; ὦ, κακομοῖρα, κακομοῖρα ! δὲν τὸν ξέρεις τὸν πατέρα σου !

—Μπορεῖ· μὰ ἐμένα δὲ μὲ χωράει ἄλλο τοῦτο τὸ σπίτι.

Διαμιάς ἡ Στέλλα ἔγινε μελαγχολικὴ. Ἐκάθησε πάλι στὸ διβανάκι καὶ μὲ φωνὴ περίλυπη, σὰ νὰ μιλοῦσε μονάχη τῆς, ἐξακολούθησε :

—Ὁχι ! δὲ μὲ χωράει τὸ σπίτι... σὲ κάθε κτύπημα πὺν μοῦ δίνουν, ἀκούω μέσα μου σὰ μιὰ φωνὴ νὰ μοῦ λέῃ : «Φύγε !... Φύγε !...»

Ἡ Βιολάνταινα ὥρμησε ἔξω φρενῶν, μὲ τὰ χέρια σηκωμένα, μὲ τὰ μάτια ἄγρια.

—Τί εἶπες ; ἐφώναξε· νὰ φύγῃς ; ὦ, συφορά μου καὶ μαν-ρίλα μου !... νὰ φύγῃς ;!

—Δὲν εἶπα τέτοιο πράγμα ! εἶπε ἡ Στέλλα μὲ περιφρόνηση. Σεῖς μοῦ τὸ λέτε μὲ τὸν τρόπο σας.

—Ὅχι, τὸ εἶπες ! ἀντεῖπε ἡ Βιολάνταινα· εἶπες πὼς θὰ φύγῃς ! καὶ γιὰ κύτταξε καλά, γιατί ἐγὼ δέν...

Ὁ θυμὸς ἐπνίξε τὴ φωνή της. Κι' ἐβλεπε τριγύρω της, σὰ νὰ ἐζητοῦσε νὰ ἀρπάξῃ τίποτα γιὰ νὰ κτυπήσῃ τὴ Στέλλα.

Ὁ τρόπος αὐτὸς ἀνέβασε στὴν ἐπιφάνεια ὅλο τὸ πείσμα τῆς κόρης. Ὅχι, δέν τὸ εἶπε ! Τῆς ἔβαζαν στὸ στόμα λόγο πού δέν εἶπε. Τὸ ἐσυλλογίσθη, πέρασε κι' αὐτὸ ἀπὸ τὸ νοῦ της, ἀλλὰ ὄχι, δέν τὸ εἶχε ἀποφασίσει. Καὶ ἴσως δέν θὰ τὸ ἔκανε ποτέ, ὅσο σκληρὰ καὶ ἂν τὴν τυραννοῦσαν, γιατί ἦταν ἡ Στέλλα τοῦ Βιολάντη καὶ εἶχε τὴν πέρηφάνειά της, καὶ θὰ ἐπροτιμοῦσε νὰ πεθάνῃ παρὰ ν' ἀκουσθῇ πὼς ἐξεπόρτισε. Ἄλλ' ἀφοῦ ἦταν ἔτσι, ἀφοῦ ἤθελαν μὲ τὸ στανιὸ νὰ τὴν πείσουν πὼς τὸ εἶπε, καλὰ λοιπόν, νὰ ἰδοῦν !

—Ναί, τὸ εἶπα ! ἐφώνηξε δυνατώτερα ἀπὸ τὴ μητέρα της. Τὸ εἶπα καὶ θὰ τὸ κάμω.

Μιλοῦσε μὲ ὅλο τὸ ἀπεγνωσμένο θάρρος ἀνθρώπου πού αὐτοκτονεῖ. Ἡ Βιολάνταινα τὰ ἔχασε· ὁ θυμὸς της ἐκόπη, τὰ γόνατά της ἐλύθησαν, κι' ἔπεσε σὲ μιὰ καρέκλα, ὄγκος ἀδρανῆς. Ἀλλὰ ἦταν μιὰ στιγμή μόνο ἀδυναμίας. Ἀμέσως ἐσηκώθη καί, κεραυνοβλοῦσα τὴ Στέλλα μὲ τὸ βλέμμα, ἐξεστόμισε σὲ μιὰ βάνανση φράση ὅλη τὴν ἐντύπωση πού τῆς ἔκανε τὸ ἔξαφνικὸ ξύπνημα τῆς δυνατῆς ἐκείνης ψυχῆς, πού τὴν ἐδοκίμαζε ἡ βία καὶ τὸ μαρτύριο :

—Ἐκατάλαβα· ἐσύ, παιδί μου, ἔχεις τὸ διάολο μέσα σου !

Σ'

Ο Νταντῆς ἐθριάμβευε : "Οχι, ὄχι ἀπαντοῦσε ἡ Στέλλα στοῦ πατέρα τὸ μήνυμα. Καὶ δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ τὸ πῇ ἡ Βιολάνταινα· αὐτὸ ἐδιαβάζετο καθαρὰ στὸ θυμωμένο, στὸ ἀπελπισμένο της πρόσωπο...

Ἀλλὰ ὁ Παναγῆς ἐπέμεινε νὰ τοῦ τὰ ἐκθέσῃ ὅλα μὲν τὸ νῆ καὶ μὲ τὸ σῖγμα, καὶ ἡ Βιολάνταινα, ὅπως πάντα, τὸν ἄκουσε.

— "Ετσι αἱ ;... καλὰ! ἔλεγε κάθε τόσο ὁ Παναγῆς. Καὶ ἡ ἡρεμὴ αὐτὴ ἐπωδὸς ἔκρυβε τόσο θυμὸ, ἡ ἐκφραση τῶν ματιῶν του, ὁλίσω ἀπὸ τὰ χρυσᾶ γυαλιά, εἶχε γίνεи τόσο στυγνὴ, τὰ μπαριμπετόνια ἐμαύριζαν κι' ἐφρῖσσαν τόσο ἄγρια, ὥστε ἡ Βιολάνταινα ἀληθινὰ ἐφοβήθη. Προαισθάνθη ὅλη τὴν τρικυμία πού ἐγκυμονοῦσε ἡ ἀσυνείθιστη ἐκείνη γαλήνη. Καὶ στὸ τέλος, ἐνώσασα τὰ χέρια παρακαλεστά, εἶπε μὲ δάκρυα ;

— Γὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Παναγῆ μόν !... "Ας τηνε, ἄς τηνε τώρα... Μέρηες πού ἐρχονται, δὲν ἀξίζει νὰ συγχύζεσαι καὶ νὰ βαργομᾶς. "Ας τηνε, νὰ βράσῃ μὲ τὸ ζουμί της, νὰ ξεθυμάνῃ· ἄς τηνε!... Φοβᾶμαι μὴ μᾶς κάμῃ κανένα κίνημα.

— Σὰν τί ; ρώτησε μὲ τὸ χαμηλότερο μ π ά σ ο του ὁ Βιολάντης.

— Μὰ ξέρω κι' ἐγὼ ἡ κακομοῖρα ; Μπορεῖ νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ παραθύρι...

— Μακάρι ! ὁ Θεὸς καὶ ὁ λόγος σου !

— Μπορεῖ... ξέρω ἐγὼ ;... μπορεῖ ν' ἀνοίξῃ τὴν πόρτα καὶ νὰ φύγῃ...

— "Ε;! σοῦ εἶπε τέτοιο λόγο ; ρώτησε ὁ Βιολάντης μὲ τρόμο, σὰ νὰ τὸν ἐγαλβάνιζαν.

— "Οχι... δὲν μοῦ τῶπε... μ' ἀπὸ τὰ ἄλλα της λόγια, ἐκατάλαβα πὼς μπορεῖ νὰ τῶχῃ κι' αὐτὸ στὸ νοῦ της. Καὶ φαν-

τάσου, Παναγῇ μου, τί ντροπή, τί συφορά, τί ἀτιμία νάκου-
στῇ τέτοιο ξαφνικὸ γιὰ τὸ σπίτι μας. Γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ!..

—“Εγνοια σου, ἔγνοια σου καὶ δὲ σοῦ φεύγει! εἶπεν ὁ
Παναγῆς ἡσυχώτερος. «Ἔχουσι τὴν γνῶσιν οἱ φύλακες...»
Θὰ σοῦ τὴν κάμω ἐγώ, πὺν... (Ὁ λόγος ἐξεψύχῃσε στὰ
χεῖλη του, καὶ ὁ Παναγῆς ἐβυθίσθη σὲ σκέψεις).

Περίεργο πρᾶγμα!—ἐσυλλογίζετο ὁ Νταντῆς ἀπογοητευ-
μένος.—“Υστερ’ ἀπὸ τόσα, καὶ νὰ μὴν ἀνεβαίνει ἀμέσως
ἀπάνω νὰ τὴν ξεκοιλιάσῃ! Μὰ τὸ σταυρό, ἔτσι τοῦρχεται νὰ
πάῃ νὰ τὸ κάμῃ ἐκεῖνος· μὰ ἐσυλλογίζετο τὸ «ἀρχηγὸ παρόν-
τος», ἓνα ρητὸ πὺν ἦταν πάντα στὸ στόμα τοῦ Παναγῆ...
Κι’ ἐπροσπαθοῦσε τώρα νὰ τὸν ἐξερεθίσῃ, ἐπαναλαμβάνων
κάθε τόσο, σὰ νὰ ἐμονολογοῦσε τάχα ἀπὸ τὴν ἀγανάκτηση.

—“Ακοῦς ἐκεῖ νὰ ἐπιμένῃ!... Ἀκοῦς, λέει, νὰ μὴ θέλῃ νὰ
μετανοήσῃ!... Ἀκοῦς λέει, νὰ τὸν ἀγαπᾷ καὶ νὰ μὴν ἐννοῇ
νὰ πάρῃ ἄλλον!... Σκότωμα θέλει, μὰ τὴν Παναγία...
σκότωμα!

Ἄλλὰ πὺν ἴδρονε τὸ αὐτὶ τοῦ Παναγῆ! ἐτελείωσέ, ὁ
Νταντῆς δὲν ἀναγνώριζε σήμερα τὸν πατέρα του.

“Υστερ’ ἀπὸ πολλὴ ὥρα,—’ς ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα, ὁ Πα-
ναγῆς, σὰ νὰ μὴ συνέβαινε τίποτε, ἔπαιζε γλυκομίλητος μὲ
τὶς μικρές, — τὸν εἶδε νὰ βγῇ ἔξω στὸ διάδρομο καὶ τὸν
ἄκουσε ν’ ἀνεβαῖνῃ τὴ σκάλα. Οἱ ἐλπίδες του ἐξωογονήθη-
σαν κι’ ἐστάθη ν’ ἀφογκρασθῇ... Νέα ἀπογοήτευση! Ὁ
Παναγῆς ἐπέρασε τὸ δωμάτιο τῆς Στέλλας, χωρὶς νὰ στα-
ματήσῃ, κι’ ἐξακολούθησε ν’ ἀνεβαῖνῃ πρὸς τὴ σοφίτα. Ποιὸς
τὸ ξέρει, τί ἐγύρευε κεῖ-πάνω...

Ἔμεινε ὡς ἓνα τέταρτο, κι’ ἔπειτα ἐπῆρε πάλι τὴ στενὴ
καὶ γυριστὴ σκαλίτσα. Αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως σταμάτησε στὴ
θύρα τῆς Στέλλας, καὶ μάλιστα τὴν ἀνοίξε. Τὸν ἄκουσε πολὺ
καλὰ ὁ Νταντῆς κι’ ἔτρεξε. Τέλος πάντων!...

Καὶ ὅμως τίποτε, τίποτε ἀπὸ ὅ,τι ἐπερίμενε ὁ Νταντῆς!
Καὶ ἡ ἴδια ἡ Στέλλα ἐπαραξενεύθη μὲ τὸ ἥμερο, τὸ σχεδὸν
γελαστὸ ὕφος τοῦ δημίου της. Σίγουρα ἡ μητέρα της δὲν
τοῦ εἶπε ἀκόμα τίποτε, καὶ θὰ πῆγαινε γιὰ νὰ τῆς μιλήσῃ
καὶ νὰ τὴν καλοπιάσῃ.

—Στέλλα, σήκω, παιδί μου, καὶ πᾶμε ἄπάνω κάτι νὰ σοῦ δείξω.

Μόνο γιὰ μιὰ στιγμή μπορούσε ν' ἀπατηθῇ ἡ Στέλλα. Ἄ, ἔφθασε αὐτὴ ἡ πρόσκληση, γιὰ νὰ τὴν κάμῃ νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι κάτι πολὺ φοβερὸ τὴν ἐπερίμενε. Κι' ἐσηκώθη μὲ παλμούς φόβου.

—Ἔλα, πᾶμε !...

Ἔκαμε λίγα βήματα. Ἀλλὰ ἡ σκηνὴ μὲ τὴ μητέρα της τὴν εἶχε συντρίψει, τὴν εἶχεν ἐξαντλήσει τόσο, ὥστε δὲν εἶχε δύναμη νὰ σταθῇ στὰ πόδια της.

—Ἐρχου καὶ μὴν κάνῃς ἔτσι !... Μὴ φοβᾶσαι καὶ δὲ θὰ σοῦ κόψω τὸ κεφάλι... Γιὰ μπόγια μὲ πῆρες ;

Ἡ Στέλλα ἐβίασε τὸν ἑαυτὸ της νὰ προχωρήσῃ καὶ ἀκολουθώντας τὸν πατέρα της, νὰ φθάσῃ ὡς τὴν ἀρχὴ τῆς σκαλίτσας, πού ὡδηγοῦσεν στὴ σοφίτα. Ἀλλ' ἀπὸ 'κεῖ καὶ πέρα δὲν μπορούσε... Τὸ μαυροχίτρινο μούτρο τοῦ Νταντῆ, πού ἐστέκετο σὰν σκιάχτρο στὸ διάδρομο, τῆς ἔκοψε καὶ τὸ τελευταῖο θάρρος... Κι' ἀκούμπησε στὸν τοῖχο, γιὰ νὰ μὴν πέσῃ.

—Ἔτσι εἶπαμε ; ἔκαμε ὁ Παναγῆς σὲ τόνο μομφῆς φιλικῆς. Ἄ, Στέλλα, δὲν εἶσαι παλλικάρε !... Ἔλα, γειά σου, δόσε μου ἐδῶ τὸ χεράκι σου, δόσε μου τὸ, μάτια μου... Ἔλα, στηρίξου καὶ ἀνέβαινε... Κουράγιο !

Καὶ τῆς ἐπῆρε τὸ χεράκι, καὶ τὸ ἐπέρασε στὸ βραχιόνά του, ἐλαφρά, γλυκά, προσεκτικά, σὰ νὰ ἔπαιρνε μπράτσο τῆ θεγατερούλα του, γιὰ νὰ τὴν ὡδηγήσῃ στὸ πλευρὸ τοῦ γαμπροῦ... Ναί, ναί· σὲ Κάποιον θὰ τὴν ὡδηγοῦσε...

Ἡμέρες, ἐβδομάδες τώρα, ἡ Στέλλα δὲν εἶχε αἰσθανθῇ τὸ πατρικὸ χέρι, παρὰ στὸ στιγμιαῖο ἄγγιγμα τοῦ κτυπήματος. Ἀλλὰ τί ἦταν ἐκεῖνο ἐμπρὸς σὲ τοῦτο ! ὦ, τίποτε ψυχρότερο, τίποτε ἀηδέστερο, τίποτε μαρτυρικώτερο δὲν εἶχε ὑποφέρει στὴ ζωὴ της, ἀπὸ τὴν μαλακίαν, τὴν ἐξακολουθητικὴν ἐπαφὴ τῆς ὥρας αὐτῆς. Τὸ φιλὶ πού ἀλλάζει ὁ κατάδικος μὲ τὸν δῆμιον ἑπάνω στὸ ἱκρίωμα, βέβαια δὲν θὰ εἶναι πλέον ἀπαίσιο.

Καὶ ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει τὸν Γολγοθᾶ, μὲ ἀπεγνωσμένην

προσπάθεια, σὰ νὰ ἐβιάζετο νὰ τελειώσῃ τὸ ἀνυπόφορο μαρτύριο μαζί μὲ τὰ σκαλοπάτια τῆς στενῆς καὶ γυριστῆς σκαλίτσας, μαζί μὲ τὸν πνιγηρὸ αὐτὸν ἀνήφορο, πὺν τὸν ἔκανε φοβερώτερο τὸ σύθαμπο τοῦ δειλινοῦ, τὸ φῶς πὺν ἔστελνε ἀπὸ δυὸ μικροὺς φεγγίτες, ἡ ψυχομαχοῦσα ἡμέρα.

Στὴν πρώτη στροφῇ, ὁ Παναγῆς ἐστάθῃ, καὶ γυρίζοντας τὸ κεφάλι πίσω μὲ αὐστηρότατα :

— Φεῦγ' ἀπὸ 'δῶ, Νταντῇ ! διέταξε. Κάτω γράγορα ! Δὲν ἔχεις δουλειὰ ἐδῶ.

Ὁ Νταντῆς ἀφανίσθῃ ὡς καπνός. Ἀλλὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Παναγῆ ἐξακολούθησε νὰ γίνεται αὐστηρότερο ὅσο ἀνέβαιναν... Ἐπὶ τέλους ἔφθασαν στὴ σοφίτα.

Ὁ Παναγῆς ἐπροχώρησε κατευθεῖαν πρὸς μιὰ θύρα μονόφυλλη, στενὴ, τὴν ἀνοίξε κι' ἔσπρωξε ἑλαφρὰ τὴ Στέλλα, γιὰ νὰ μπῇ μέσα... Καὶ στὴν κόλαση θὰ ἔμπαινε, καὶ στὴν κόλαση, γιὰ ν' ἀφίση πᾶ ἐκεῖνο τὸ μπράτσο ! Κι' ἐμπῆκε, κι' ἔπεσε κάτω στὸ γυμνὸ πάτωμα, σὰν πεθαμένη μὲ ἀνοικτὰ μέτια... Ὁ Παναγῆς ἐστάθῃ στὸ κατώφλι, κρατῶντας τὸ θυρόφυλλο. Τὸ πλατύ του σῶμα σκέπαζε ὅλο τὸ ἀνοιγμα.

— Αὐτοῦ ! εἶπε αὐτοῦ μέσα θὰ σὲ κλείσω, ὥς πὺν νὰ μετανοήσῃς καὶ νὰ μοῦ γυρέψῃς συμπάθειο.. Ψωμί καὶ νερό, ἄλλο δὲν ἔχει... Καὶ βγάλ' το ἀπὸ τὸ νοῦ σου πῶς θὰ σὲ βγάλω ποτὲ ἀλλοιώτικα, παρὰ ὅπως θέλω ἐγώ... Εἶσαι ἡ Στέλλα, εἶπες τῆς μάννας σου, μὰ κι' ἐγώ εἶμαι ὁ Παναγῆς θὰ παλαίψουμε : πείσμα ἐσύ, πείσμα ἐγώ, καὶ ὅποιος βαρεθῇ προτύτερα... Ἀλήθεια, ὅποτε βαρεθῇς τὴ ζωὴ σου, νὰ τὸ παρεθύρι πὺν βγαίνει στὰ κεραμίδια· ξαπόστα σοῦ τὸ ἀφίνω ἐλεύθερο. Ἐβγα ὅξω, πήγαινε ἴσια μὲ τὴν ἄκρη, καὶ πέσε. Μὲ τὸ κουτάλι θὰ σὲ μαζώξουμε ὕστερα ἀπὸ τὴν αὐλή... Καὶ νὰ σοῦ πῶ οὐλὴ τὴν ἀλήθεια, παστρικά καὶ ξάστερα ; Ἄν δὲν γυρίσῃς στοῦ Θεοῦ τὴ στράτα, αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ καλότερο. Καὶ μήπως σοῦ περνάει ἄλλο τίποτα, παιδί μου ; Ἐ, ὅ,τι εἶπε ὁ Θεὸς θὰ γίνῃ !

Βέβαια δὲν εἶχε κανένα σκοπὸ ν' ἀπαντήσῃ ἡ Στέλλα. Ἀλλὰ οὔτε ὁ Βιολάντης ἐπερίμενε ἀπόκριση. Ἐκλείσε σιγὰ-

σιγά τὴν προτίτσα, μ' ἓνα μισοκακόμοιρο ὕφος, τὸ πιὸ παρά-
ξενο ποὺ μπορεῖ κανεῖς νὰ φαντασθῇ, πῆρε μαζί του τὸ
κλειδί, καὶ κατέβηκε.

Ὁ Νταντῆς ἐθριάμβευε !...

Τὸ δωμάτιο τῆς σοφίτας, ὅπου εἶχαν φυλακίσει τὴ Στέλλα,
ἦταν μιὰ περίεργη καμαρούλα, ποὺ εἶχε γίνει μόνο καὶ μόνο
γιὰ νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ παράθυρό της οἱ μαστόροι καὶ νὰ
ξεσέρνουν τὰ κεραμίδια· γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ πῇ κανεῖς πὼς
ἦταν ὅλη παράθυρο. Κάτω ἀπὸ τὸ χαμηλό, τὸ γυρτὸ ἐκεῖνο
ταβανάκι, μόλις ὑπῆρχε πάτωμα ἄρκετὸ γιὰ νὰ χωρέσῃ τὸ
ἄχερένιο στρώμα καὶ τὴν βουλιαγμένη καρέκλα,—τὰ μόνα
ἐπιπλα ποὺ ἦσαν ἐκεῖ μέσα ἡ Στέλλα, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα πῆλινο
κανάτι,—καὶ στὸ ψηλότερό του μέρος μόλις μπορούσε νὰ
σταθῇ ὄρθιος ἓνας ἄνθρωπος. Ἡ πόρτα ἔκλεινε μ' ἓνα μεγάλο
λουκέτο· ἀντίκρου τῆς τὸ παράθυρο, μὲ πράσινα παραθυρό-
φυλλα, σκοπιὰ ἀπομονωμένη· τὰ κεραμίδια ἄρχιζαν ἀμέ-
σως, σύρριζα σχεδὸν μὲ τὸ βάθρο του, κι' ἐκεῖ στὴν ἄκρη—
ὁ Θεὸς ξέρεי πὼς,—ἀνθοῦσε μιὰ ρίζα ρεζεντᾶς.

Τῆς ἐνθύμιζε τὰ παιδικὰ της χρόνια αὐτὴ ἡ καμαρούλα.
Ἐδῶ ἀνέβαινε μὲ τὸν Νταντῆ,—οἱ μικρὲς δὲν ἦταν γεννη-
μένες,—κι' ἔπαιζαν. Ἦταν τὸ παλατάκι τους. Ἀκόμη τὸ
πάτωμα καὶ οἱ τοῖχοι διατηροῦσαν τὰ ἴχνη τῶν παιγνιδιῶν
τοῦ εὐτυχισμένου καιροῦ... Νὰ ἡ μεγάλη τριῶδα, ποὺ
εἶχε σκαλίσει μὲ τὸ σουγιᾶ του ὁ Νταντῆς στὸ πάτωμα...
Νὰ οἱ ἀστεῖες ζωγραφιὲς μὲ τὰ πολύχρωμα μολύβια στοὺς
τοίχους... Νὰ κι' ἓνα μαῦρο κάψιμο ἐκεῖ στὴν ἄκρη, ἀπὸ
μιὰ τρακατρούκα ποὺ πῆγε νὰ τοὺς βγάλῃ τὰ μάτια... Τί
τρελλόπαιδο ἐκεῖνος ὁ Νταντῆς !... Θυμᾶται πὼς ἐβγαίεν
καὶ περπατοῦσε στὰ κεραμίδια, καὶ πὼς ἐστέκετο ἐκεῖνη φο-
βισμένη στὸ παράθυρο καὶ τοῦ ἐφώναζε :—«Μή, Νταντῆ !...
θὰ πέσῃς !... θὰ κατρακυλήσῃς !... Νταντῆη !»—καὶ πὼς
ἐκεῖνος τὸ ἔκανε τότε χειρότερα, ἔτσι γιὰ νὰ τὴν βασανίξῃ,
γιὰ νὰ διασκεδάξῃ μὲ τὴν ἀγωνία της.

Οί παιδικές ἀναμνήσεις ἐξυπνοῦσαν ἄθελα σὸ πνεῦμα τῆς φυλακισμένης. Πῶς ἄλλαξαν τὰ πράγματα μὲ τὸν καιρό! Ποιὸς νὰ τῆς τῶλεγε τότε, ὅτι τὸ παλατάκι ἔκείνο τὸ φαιδρό, τὸ εὐρύχωρο, τὸ ἀγαπητό, τὸ εὐτυχισμένο παλατάκι τῆς μικρούλας, θὰ τῆς ἐφαίνετο σήμερα τόσο στενὸ, τόσο θλιβερό, τόσο σκοτεινὸ, μ' ὅλο τὸ φῶς πὺ εἰσωρμούσε ἀπὸ τὸ ψηλὸ του παραθύρο! Ποιὸς νὰ τῆς τῶλεγε ὅτι μιὰ μέρα θὰ τὴν ἔκλειναν ἐκεῖ - μέσα νὰ μαρτυρήσῃ, καὶ ἡ νάρνηθὴ τὴν ἀγάπῃ τῆς ἢ νὰ πεθάνῃ!...

Ὁ Βιολάντης εἶχε δώσῃ διαταγὰς μὲ φοβέρες: «Νὰ μὴν τολμήσῃ κανένας νάνεβῃ στὴ σοφίτα, γιατί θὰ τοῦ κόψῃ τὰ κατσικλεῖδια!» Ὁ Ντανιὲς ἔλυονε ἀπὸ τὴν περιέργεια ἡ Βιολάνταινα μετὰ βίας ἔκρουε τὴ στενοχώρια τῆς ἡ Νιόνια ἔχυνε δάκρυα πικρά· ἀλλὰ κανένας δὲν ἐτολμοῦσε νὰ παρακούσῃ. Μόνον ὁ Βιολάντης ἀνέβαινε δυὸ-τρὶς φορὲς τὴν ἡμέρα. Ἐξεκλείδωνε τὸ λουκέτο, μὲ τὸ κλειδί πὺ εἶχε πάντα στὴν τσέπῃ του, ἐπρόβαλλε τὸ μούτρο του, ἡμερο καὶ ψυχρό, ἐδοκίμαζε νὰ χαμογελάσῃ καὶ ἐρωτοῦσε.

—“Ε... μετανόησες;

—“Ὁχι! ἀποκρίνετο ἡ Στέλλα. Καὶ ἦταν αὐτὸ τὸ ὄχι ἡ μόνη λέξι πὺ ἐπρόφερε ᾗ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα· καὶ ἦταν κάτι πυκνὸ καὶ συγκεντρωμένον εἰς τόνο καὶ εἰς ἔκφραση, πὺ ἔκλεινε μέσα του ὅλα ὅσα εἶχε νὰ πῇ· καὶ ἦταν κάτι φοβερὸ καὶ μεγάλοπρεπο.

—Καλὰ! ἔλεγε ὁ Βιολάντης. Καὶ τῆς ἔρριχνε ἓνα κομμάτι ψωμί, ὅπως θὰ τὸ ἔρριχνε σὲ σκύλο, καὶ τῆς ἄφινε ἐκεῖ χάμω τὸ κανάτι μὲ τὸ νερό, καὶ ἔβγαζε ἔξω τὸ ἄδειο, καὶ ἔκλείδωνε τὴν πόρτα, καὶ κατέβαινε.

Καὶ πάλι τὸ βράδυ ἢ τὸ πρωτῖ:

—“Ε... μετανόησες;

—“Ὁχι!

Χίλιες φορὲς ὄχι! “Ἀς ἦταν ὅσο ἠθελε σκληρὴ καὶ ἀνυπόφορη ἡ ζωὴ τῆς ἐκεῖ μέσα... “Ὁχι! “Ἀς ἦταν φρικτὸ καὶ

ἀπαρδειγμάτιστο καὶ ἀφάνταστο τὸ μαρτύριό της... "Ὁχι !
 "Ἄς τὴν ἔκαιγε ἡ φλόγα τοῦ μεσημεριοῦ καὶ ἄς τὴν ἐπάγανε
 ἡ δροσιὰ τῆς αὐγῆς... "Ὁχι ! "Ἄς τὴν ἔτρωγε, καθὼς τὸ
 ἔτρωγε, τὸ μαῦρο καὶ ξερὸ ψωμί της... "Ὁχι ! "Ἄς ἐστε-
 ρεῖτο ὅλα τὰ πράγματα πού ἀγαποῦσε, ἄς μὴν εἶχε μὲ τὴ
 νὰ περάσῃ τὴ θλιβερὴ της ὥρα, στὴ γύμνια ἐκείνη καὶ στὴν
 ἐρημίᾳ... "Ὁχι !

Καὶ δὲν εἶχε τίποτα, ἀλήθεια. Ἡ κόλαση τοῦ δωματίου
 της, κάτω, μ' ὅλο τὸ ξύλο πού ἔτρωγεν, ἦταν παράδεισος
 ἐμπρὸς στὴν κόλαση αὐτή. Ἐκεῖ τοῦλάχιστο εἶχε καὶ κανένα
 ἐργόχειρο, εἶχε καὶ κανένα βιβλίον, κι' ἦταν στιγμές, — ποῖος
 θὰ τὸ πιστέψῃ! — πού λησμονοῦσε τὴ θλίψη της μὲ τὴν ἐργα-
 σία. Δὲν τὴν εἶχαν στερήσῃ ἐπιτέλους ὅ,τι τῆς ἐχρειάζετο γιὰ
 νὰ ζῇ ὅπως ἦταν συνηθισμένη, καὶ ἴσως, ἂν τὴν ἄφιναν
 καιρό, ποῖος ξέρεῖ,μποροῦσε καὶ νὰ νὰ μετανοήσῃ. Μὰ ἐδῶ,
 ἐδῶ στὴν τρώγλῃ μ' ἓνα στρώμα ἄχερένιο καὶ μὲ μιὰ καρέ-
 κλα βουλιαγμένη, — πῶς νὰ ξεχάσῃ, πῶς νὰ μετανοήσῃ ;

Καὶ τώρα, δυὸ μόνο πράγματα εἶχε πού τῆς ἔδιναν κάποια
 παρηγοριά : τὸ νερό, πού τὸ ἔβγαζε ἔξω κι' ἐκρούνε, καὶ
 τῆς ἐδρόσιζε τὰ φλογισμένα στήθη, — καὶ τὸ γράμμα τοῦ
 Χρηστάκη πού τὸ εἶχε φυλαγμένο στὸν κόρφο της, φωτιὰ
 γιὰ τὸν πάγο τῆς αὐγῆς, δροσιὰ γιὰ τὴν φλόγα τοῦ μεση-
 μεριοῦ, φῶς γιὰ τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας. Ναί! κατόρθωσε νὰ
 τὸ κρατήσῃ αὐτὸ τὸ γράμμα, μολονότι ὁ Βιολάντης εἶχε
 χαλάσῃ τὸν κόσμον νὰ τῆς τὸ πάρῃ. «Δὲν τὸ ἔχω... ἀπὸ τὸ
 φόβο μου νὰ μὴν τὸ ἰδῇ κανένας, τὸ ἔκαψα». Καὶ τὸ ἔλεγε
 μὲ τόση ἐπιμονή, πού τὴν ἐπίστεψε. Καὶ τώρα τὸ εἶχε, καὶ
 τὸ ἔσφιγγε σὰ θησαυρόν, καὶ τὸ ἔβγαζε γιὰ νὰ τὸ φιλήσῃ
 χίλιες φορὲς τὴν ἡμέρα... Τὸ εἶχε μάθῃ ἀπέξω τόσο καλά,
 πού ἤξερε μὲ τι ἄρχιζε καὶ μὲ τι ἐτελείονε ἡ κάθε γραμμὴ,
 καὶ εἶχε ἐμπρὸς της κάθε λέξης τὴ φυσιογνωμία, καὶ τὴ
 νύκτα τις ἔβλεπε σὰν πύρινες στὸ σκοτάδι. Λίγη, πολὺ λίγη
 ὥρα ἔκοιματο. Τὸν τρόμον τῆς μοναξιάς τὸν ἀποκοίμιζε ἡ
 λύπη· ἀλλ' αὐτὴ τὴν ἐκρατοῦσε τὸ περισσότερο ἄγρυπνη.
 Ὁ λίγος της ὕπνος ἦταν γεμᾶτος ὄνειρα. Μά, ὦϊμέ ! οὔτε
 σ' αὐτὰ δὲν εὑρίσκει τὴν εὐτυχία. Πάντα τὸ Χρηστάκη ἔβλεπε,

μὰ ἓνα Χρηστάκη ὄχι ὅπως τὸν ὠνειρεύετο τὴν ἡμέρα, ἓνα Χρηστάκη ἀλλοιωτικό, ψυχρό, στυγνό, ἀδιάφορο, κακό.

Γιατὶ τάχα ;

Μήπως δὲν τὴν ἀγαποῦσε πιά ; Ἄ, μπᾶ, ἀδύνατο!.. Ἄν εἶχε δώση πίσω τὸ γράμμα, ἂν δὲν ἐπερνοῦσε ποτὲ νὰ τὴν ἰδῇ, ἦταν βέβαια πού τὸν εἶχε φοβερήσει ὁ πατέρας της. Ἄχ, πῶς θὰ ὑπόφερε ὁ καλὸς της, καὶ ποιὸς ξέρει μὴ τὸ μαρτύριό του ἦταν σκληρότερο καὶ ἀπὸ τὸ δικό της !...

Κάποτε, ἓνα ἀπόγεμα, τῆς ἐφάνη ὅτι τὸν εἶδε· Ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς φυλακῆς, ἐφαίνετο μακρὰ ἓνα κομμάτι τῆς Καινούργιας Ρούγας. Ὁ Χρηστάκης—ναί, αὐτὸς ἦταν,—ἐπέρασε ἀπὸ κεῖ σὰ βιαστικός, σὰ φοβισμένος, κι' ἐχάθη σὰ φάντασμα. Θὰ ἐκύτταξε βέβαια στὸ μπαλκόνι καὶ στὰ παράθυρα κάτω· ἄχ, ποῦ νὰ τὸ ξέρη, γιὰ νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια του ἐκεῖ ψηλά! Τὶ καλὰ ἂν ἐπερνοῦσε καὶ πάλι κι' ἂν τὴν ἔβλεπε !... Θὰ τοῦ ἔνευε νὰ περάσῃ τὸ βράδυ, τὴν νύκτα, νὰ πλησιάσῃ, νὰ σταθῇ ἀπὸ κάτω, καὶ θὰ ἔκοβε τὴν ἀνθισμένη ρεζεντιά, καὶ μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς της θὰ προχωροῦσε ὡς τὴν ἄκρη τῆς σκεπῆς, καὶ θὰ τοῦ ἔρριχνε τὰ ἄνθη καὶ θὰ τοῦ ἔλεγε : «Σ' ἀγαπῶ, ἀγάπα με!» Αὐτὸ ἠθελε, ἓνα τέτοιο ὄνειροπολοῦσε. Κι' ἔμενε προσηλωμένη ὥρες ὀκλόκληρες στὸ κομμάτι ἐκεῖνο τοῦ δρόμου, τὸ μακρινό...

Τὶ ἐπερίμενε ; Πόση ἐλπίδα μποροῦσε πιά νὰ ἔχῃ ; Μέσα στὴ σκοτεινιά τῆς ψυχῆς της, ἀπὸ ποῦ θὰ ἔμπαινε φῶς ;

Ζ'

ΑΧ, ὁ Χρηστάκης δὲν ἐπερνοῦσε... κι' ἐκείνη ἔχανε λίγο - λίγο τὴν ἐλπίδα, —γιατὶ ἔχανε λίγο - λίγο καὶ τὴ ζωή...

*Εστέναιζε, ἔλυονε, πέθαινε, —καὶ κάτω τὸ σπῖτι ἀντηχοῦσε ἀπὸ γέλια χαρᾶς.

*Ἦταν τῆς Παναγίας ἀνήμερα. Ὁ Βιολάντης καὶ ἡ Βιολάνταινα, ὁ Παναγῆς καὶ ἡ Μαρία ἐδέχοντο τῆς ἐπισκέψεις καὶ τὶς εὐχὰς τῶν φίλων... Οἱ θύρες ὀρθάνοικτες, τὰ σαλόνια ἀνθοστολισμένα, ἑορτάσιμα. Οἱ σπιτικοὶ εἶχαν φορέσει τὰ φαιδρότερά τους προσωπεῖα, καὶ ὁ κόσμος, πρωὶ καὶ ἀπόγευμα, ἀνεβοκατέβαινε.

—Καὶ ἡ Στέλλα; τί κάνει ἡ Στέλλα μας;

—Ἀνήμπορη ἀκόμα, ἀπαντοῦσε ἡ Βιολάνταινα, μέκφραση λύπης παροδική.

—Ἡ καϊμένη, ἔλεγε κι' ὁ Βιολάντης μὲ τὸ ἴδιο ὕφος· δὲ ξέρετε πῶς ἤθελε σήμερα νὰ καταιβῇ· μὰ νὰ σᾶς 'πῶ τὴν ἀλήθεια, ἐγὼ δὲν τὴν ᾤφησα. Εἶναι τόσο ἀδύνατη!

—Καὶ ἀπὸ τί ὑποφέρει μάτια μου;

—Μὰ ξέρω κι' ἐγώ... νευρική κατάσταση, μί ο κ ά ρ ο !

—Εἶναι τῆς ἡλικίας· γιατί δὲν τῆς κάνετε κανένα ταξίδι;

—Αὐτὸ μᾶς εἶπε καὶ ὁ γιατρός. Μὰ δὲ θέλει... οὐ, εἶναι πολὺ δύσκολη γιὰ ταξίδια... *Ἐλεγα ὅμως νὰ τὴ στείλω λίγες μέρες στὴν ἐξοχή.

Τὸ βράδυ ἔγινε καὶ ἡ μικρὴ συναναστροφή, ἡ συνειθισμένη. Οἱ μπαλκονόπορτες ἀνοικτές, καὶ τὸ μεγάλο μπαλκόνι γεμᾶτο κυρίους καὶ κυρίες. Ὡς ἐπάνω στὴ φυλακὴ ἔφθανε ὁ φαιδρὸς ἀλαλητός.

Μιά κυρία ἐτραγουδῆσε 'ς τὸ πιάνο ἄριες ἀπὸ τὴ Φ α β ο ρ ί τ α· ἓνας νέος εἶπε τὸ ἀπσραίτητο Ἑ ρ ι τ ο ὕ, κι' ἔπειτα ἐτραγουδῆσαν οἱ δυὸ ἓνα ντουέτο ἀπὸ τὸ Ρ ο υ ῖ - Μ π λ ά ς.

Οἱ ὥραῖες φωνές των ἀντηχοῦσαν παθητικώτατα στὴ σιωπῇ τῆς καλοκαιρινῆς βραδυᾶς καὶ ὁ φιλόμολπος κόσμος ἐσταματοῦσεν ἀπὸ κάτω νάκούσῃ.

Ἡ Στέλλα ἐστέκετο κι' αὐτὴ 'ς τὸ παράθυρο... Πέρα ἐφαίγετο ὀλίγος τοῖχος ἀπὸ τὸ ἀντικρυνὸ σπίτι, κι' ἐπάνω σαυτὸ τὸ κίτρινο κομμάτι, ἐσχηματίζετο ἓνα φωτεινότατο τετράπλευρο. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοικτὴ ἀπέναντι μπαλκονόπορτα, καὶ ἦταν ἓνα κομμάτι τῆς ἐορτῆς, πὺν ἐπεφτε ἐκεῖ-ἐπάνω σὰν προβολὴ φωτεινῆς εἰκόνας. Ἐφαίνεται ἡ βαρεῖα σκιά τοῦ κοντοῦ κροσσωτοῦ παραπεισμάτος, καὶ ἀπὸ κάτω ἐκινοῦντο, ἐπηγαινόρχοντο, ἄλλες σκιᾶς ἀμυδρότερες, ἀνακατωμένες. Μιὰ στιγμὴ τῆς ἐφάνη ὅτι εἶδε τὴ μητέρα τῆς νάνατρέπη τὸ κεφάλι ἀπὸ τὰ γέλια, κι' ἄλλη στιγμὴ τὸν πατέρα τῆς, μὲ ὄψη καὶ κινήματα εὐτυχίας... Ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦταν ὑγρὴ ἀπὸ κάτω ἀνέβαινε ἡ αὐγουστιάτικη μυρωδιὰ τῆς ξερῆς σταφίδας· τὸ φεγγάρι δὲν εἶχε ἔβγει νάμαυρώσῃ τὰ φῶτα τῆς πόλεως, πὺν ἐκοκκινόβαφαν ἐδῶ κι' ἐκεῖ τοὺς ἀτμούς, καὶ 'ς τὸν κατὰμαυρο οὐρανὸ τὰ ἄστρα ἔλαμπαν δακρυστάλακτα.

Βυθισμένη 'ς τοὺς πενθίμους τῆς συλλογισμούς, ἡ Στέλλα ἐκρατοῦσε τὸ μέτωπο μὲ τὰ δυό τῆς χέρια. Ποτὲ δὲν τῆς εἶχε κάμει τόση ἐντύπωση ἡ θέση τῆς, ποτὲ δὲν εἶχε ἀναμετρήσει τόσο τὸ μέγεθος τῆς δυστυχίας τῆς, ὅσο ἀπόψε, μέσα 'ς τὴ φυλακὴ τῆς, ἀντικρὺ τὸ φωτεινὸ τετράγωνο. Αἰσθάνετο κάτι, ἀπείρως ἀλγεινόν, ὥς νὰ εἶχε ἀναλυγώσει μέσα ἡ ψυχὴ τῆς, καὶ τὸ πρόσωπό τῆς ἄρχισε νὰ συσπᾶται ἀπὸ λυγμούς. Λίγο-λίγο οἱ σπασμοὶ ἐγίνοντο δυνατώτεροι καὶ τῆς ἐσυγκλό-νιζαν τὸ σῶμα. Ἐσχέπασε τὸ πρόσωπο μὲ τὰ χέρια, ἐστηρίχθη 'ς τὸ βᾶθρο τοῦ παραθύρου καὶ παραδόθηκε 'ς τὸν μεγάλο ἐκεῖνο θρήνο. Τὰ δάκρυα, τὰ τόσο σπάνια δάκρυά τῆς, ἔτρεξαν ἀπόψε, γιὰ πρώτη φορά, σὰν ποτάμι. Ὁρες ἐκλαιγε. Ὅλος ὁ πόνος πὺν εἶχε κρατήσῃ μέσα τῆς τόσον καιρὸ, ἐξεσποῦσε· ὅλα τὰ δάκρυα πὺν δὲν εἶχε χύσει, τώρα ἐχύνοντο διαμιᾶς. Καὶ μαζὺ τῆς ἐκλαιγε ἡ νύκτα, καὶ 'ς τὸν κατὰμαυρο οὐρανὸ τὰ ἄστρα ἔλαμπαν δακρυστάλακτα.

Τὰ φῶτα ἔσβυσαν, οἱ θόρυβοι ἔπαψαν, ἡ σιωπὴ τῆς νύκτας ἐχύθη παντοῦ μαζὶ μὲ τὸ σκότος, κι' ἐκείνη ἐκλαιγε. Ἐκεῖ

σχεδὸν ἐξημερώθη. Τὴν ἄλλη ἡμέρα ἔκαιγε ὅλη, εἶχε πυρετό. Καὶ τὴν ἄλλη, καὶ τὴν ἄλλη...

Τώρα τὰ κιτρινισμένα της μάγουλα, τὰ μαραμένα πέταλα τοῦ κρίνου, εἶχαν δυὸ βοῦλες χλωμοκόκκινες, σὰν αἵματος κομμένου. Τὰ ὀλόμαυρα μάτια, ὀλάνοικτα σὰν τρομαγμένα, ἔβγαζαν φωτιές. Ἀχ, τὸ κερὶ ἔλυονε τώρα μὲ φλόγα, μὲ φλόγα ὠχρή, σὰ νὰ ἦταν ἀναμμένο, ἡμέρα, μέσα σὲ κανένα ἐρημοκλήσι...

Καὶ ἡ λίγη ὄρεξη ποὺ εἶχε, τῆς ἐκόπη ὁλότελα. Οὔτε ἔβαζε πιά στὸ στόμα της τὸ ψωμί, καὶ γιὰ νὰ μὴ δώσῃ ὑποψία, τὸ ἀπετοῦσε στὰ κεραμῖδια. Μόνο τὸ νερὸ δὲν τῆς ἔφθανε τώρα, ὡς τὴν ἄσβυστη δίψα της. Ξαπλωμένη πάντα στὸ στρῶμα τὸ ἐχερένιο, ἀλλ' ἄγρυπνη νύκτα καὶ μέρα, εἶχε τὸ πῆλινο κανάτι δίπλα της, κι' οἰκονομοῦσε ἀκόμη καὶ τίς στάλες ποὺ ἔβγαιναν ἀπὸ τοὺς πόρους, κι' ἔβρεχε μ' αὐτὲς τὸ μαντήλι της, καὶ τὸ ἔφερνε στὸ φλογισμένο μέτωπο, στὰ φρυγμένα χεῖλη... Θεέ μου, τί γρήγορα ποὺ ἐτελείωνε τὸ νερὸ, τί γρήγορα ποὺ ἀπόμεινε ἄδειο καὶ ξερὸ τὸ κανάτι, καὶ μὲ τί λαχτάρα ἐπερίμενε τὸ καινούργιο! Καὶ κατάντησε τώρα νὰ εἶναι αὐτὸ ὁ μόνος της πόνος, καὶ τὸ μόνο της μαρτύριο, καὶ ἡ μόνη της ἐλπίδα, καὶ ἡ μόνη της ἀνσκούφιση. Ἡ ζωὴ της ἔσβυνε καὶ δὲν εἶχε δύναμη, παρὰ γιὰ νὰ πίνη νερό. Ἐκανε τὴν ἡρωϊκώτερη προσπάθεια, κάθε φορὰ ποὺ ἄκουε τὰ βήματα τοῦ πατέρα της, γιὰ νὰ νάνασκηκῶνεται στὸ στρῶμα, καὶ γιὰ νὰ τοῦ δείχνῃ πὼς εἶναι καλά, καὶ γιὰ νὰ προσφέρῃ σταθερὰ τὴν ἐπίμονη κι' ἀπελπισμένη ἀπάντησή της στὴν στερεότυπη ἐρώτηση:

—Ἔ... ἐμετανόησες;

—Ὁχι!

Κι' ὁ Βιολάντης κατέβαινε, χωρὶς νὰ ὑποπεύεται τίποτα. Οἱ ἡμέρες περνοῦσαν καὶ ἄρχισε νὰ πελπίζεται. Ἐκεῖνος ἐνόμιζε πὼς ὕστερα ἀπὸ λίγες ὥρες τέτοιας φυλακῆς, ἡ Στέλλα θὰ ἔπεφτε στὰ πόδια του. Ἀλλὰ νὰ ποὺ αὐτὸ δὲν ἔγινε, καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα οὔτε θὰ ἐγίνετο. Κι' ὁ Βιολάντης ἀπὸ μέσα του ἀνησυχοῦσε πολὺ. Ὁχι πὼς εἶχε μετανοήσει αὐτός, ὄχι πὼς ἔλυπε τὴν κόρη του. Μπᾶ Θεὸς φυλάξοι! αὐτὸς

νά λυπηθῇ τὸ «ξένο κράας», καὶ ὕστερ' ἀπὸ τέτοιαν αὐθάθεια, ἀπὸ τέτοιο πείσμα, ἀπὸ τέτοιαν ἀτιμία; Ἀλλὰ ἐφοβεῖτο τὸν κόσμον. Αὐτὴ ἡ μυστηριώδης ἀρρώστεια τῆς Στέλλας δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ διαρκέσῃ χωρὶς ὑποψία, χωρὶς σκάνδαλο. Κι' ἐζητοῦσε καμμιά ἄλλη λύση. Ἐξαφνα νὰ τὴ βγάλῃ ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ τὴν στείλῃ 'ς ἐξοχή, νὰ τὴν στείλῃ ταξειδί, κι' ἐκεῖ πιά ἄς ἐξοῦσε ἢ ἄς πέθαινε, τοῦ ἦταν ἀδιάφορο. Ἀλλὰ πῶς νὰ τὸ κάμῃ; Ἀπέναντι τῶν δικῶν του ὄλων, ἡ φιλοτιμία του ἦταν ἐκτεθειμένη· καὶ μὲ τί πρόφαση θὰ ἔβγαινε ἀπὸ τὴ φυλακὴ τῆς ἡ Στέλλα, πρὶν νὰ πέσῃ στὰ πόδια του; Αὐτὸ δὲν θὰ τὸ ἔπαιρναν γιὰ ὑποχώρηση, γι' ἀδυναμία δική του;

Τελοσπάντων, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ, ὅταν ἔξαφνα μιὰ εἰδηση ἦλθε νὰ τὸν βγάλῃ ἀπὸ τὴν ἀμηχανία: Ὁ Χρηστάκης ὁ Ζαμᾶνος τὰ ἔφτιασε, λέει, μὲ τὴ θυγατέρα τοῦ κόν'ε-Μαρκότση, τὴν ἔκλεψε, μάτια μου, ἐνῆς τὸ βράδυ, καὶ ἀπὸ 'δῶ πᾶν οἱ ἄλλοι!...

Μόλις ἄκουσε τέτοιο πράγμα ὁ Παναγῆς, ἔγινε ἔξω φρενῶν ἀπὸ τὴ χαρὰ του· καὶ ἀμέσως μὲ κίνημα ὀρμέμφυτο, ἔχωσε τὸ χέρι του στὴν τσέπη κι' ἔπιασε τὸ κλειδί τοῦ λουκέτου... Ἔτσι ἐτελείωναν ὅλα μὲ τὸ καινούργιο κᾶζο τοῦ σιδρ-Χρηστάκη. Τί καλὰ! Κι' ἐνῶ θὰ μπορούσε ἐξαίρετα νὰ νοίξῃ πιά τὴ φυλακὴ τῆς Στέλλας, θὰ τῆς ἔρριχνε καὶ σὰ συχωροχάρτι τὴν εἰδηση, καὶ θριαμβευτικὰ θὰ τὴν ἐπροκα, λοῦσε νὰ καμαρώσῃ τὸν ἀγαπητικό της, τὸν τίμιο νέο, πού γι' ἀγάπη του ἐτόλμησε νὰ 'πῃ ὅχι στὸν πατέρα της.

Καὶ ἡ χαρὰ του ἦταν ἄγρια, ἐκδικητικὴ χαρὰ, κι' ἐφαντάζετο μὲ ἀπερίγραπτη εὐφροσύνη ἱκανοποιήσεως, ὅλο τὸν σπαραγμό, ὅλη τὴν ταπείνωση, ὅλο τὸν ἐξευτελισμὸ πού θὰ ἔδοκίμαζε ἡ ἐρωτευμένη κι' ὑπερήφανη Στέλλα. Ἐτρεξε ἀνυπόμονος 'ς τὸ σπίτι κι' ἐπῆρε δυὸ-δυὸ τὰ σκαλιά, ὥς που ἔφθασε στὴ σοφίτα.

«—Πῶς θὰ τῆς φανῇ τῆς Στέλλας πού θὰ μὲ ἰδῇ σήμερα χωρὶς ψωμί καὶ νερό!» ἐσυλλογίσθη μὲ γέλιο ἀπὸ μέσα του καταχθόνιο. «Θὰ νομίσῃ πῶς τὴν καταδικάζω νὰ πεθάνῃ τῆς πείνας!»

“Ανοιξε τὴν πόρτα κι’ ἔτσι, γιὰ νὰ παίξῃ, ἐπρόβαλε κατὰ τὴ συνήθεια τὸ κεφάλι του κι’ ἐρώτησε :

—“Ε... ἐμετανόησες ;

Παραξενεύθηκε πού δὲν ἄκουσε τὸ ὅχι κι’ ἐκύτταξε. Ἡ Στέλλα ἦταν ξαπλωμένη, ἀκίνητη, μὲ τὰ μάτια ὁλάνοικτα. Κοντά της, σχεδὸν ἐπάνω στὸ στῆθος της, ἓνα χαρτί ξαρωμένο· καὶ δίπλα τὸ πῆλινο κανάτι, φρυγμένο, κατὰξερο.

Ὁ Παναγῆς ἀνατρίχιασε· κι’ ἐπροχώρησε ἓνα βῆμα... Ἐκύτταξε καλλίτερα καὶ ἀμέσως, κτυπώντας ἐλαφρὰ τὰ χέρια του μ’ ἐκπληξή, ἐψιθύρισε :

—Μπᾶ ! ἔσκασε...

Ἐμεινε λίγες στιγμὲς ἀκίνητος σὰν ἄγαλμα, κι’ ἔπειτα ἔσκυψε γιὰ νὰ βεβαιωθῇ.

Ναί· ὁ Θεὸς ἐλύπηθη τὴ Στέλλα καὶ τὴν ἐλύτρωσεν ἀπὸ τὴν εἰδηση πού τῆς ἔφερεν σήμερα ὁ πατέρας της.

.... Ἡ κηδεία της ἔγινε «μεγαλοπρεπὴς καὶ συγκινητικωτάτη». Ὁ Δεσπότης μὲ ὅλους τοὺς πάπαδες, χώρα καὶ χωριά, ὅλα τ’ ἀμάξια, ἀγοραῖα καὶ ιδιωτικά, ὅλα τὰ λουλούδια τοῦ κόσμου, δυὸ ἐπικήδριοι, ἓνας ἐπιτάφιος, ἐλεγεῖα τυπωμένα ἀπ’ ὅλους τοὺς ξαχυθινούς ποιητές, καὶ δάκρυα ἀτελείωτα. Παρατηρήθη, ὅτι ὁ Παναγῆς ἔκλαιγε πικρότερ’ ἀπ’ ὅλους, κι’ ἀπὸ τὸ Νταντῆ ἀκόμα, πού ἐξεφώνιζε στὴν Ἐκκλησία σὰν τὸ γουρούνι πού σφάζουν. Κι’ ἀληθινὰ νὰ ἐμετανοοῦσαν οἱ Βιολάντιδες γιὰ ὅ,τι ἔκαμαν, πάλι δὲν θὰ ἔκλαιγαν ὅπως ἔκλαιγαν τώρα, γιὰ νὰ δείξουν στὸν κόσμο λύπη πού δὲν εἶχαν.

—Μπράβο, Παναγῆ μου, ἔλεγαν οἱ φίλοι τῆς οἰκογενείας, Ἐκαμες τὸ τελευταῖο σου χρέος στὸ παιδάκι σου, σὰν καλὸς πατέρας. Ποτέ δὲν ἐματαστάθηκε τέτοια κηδεία.

—“Ε, τὸ κατὰ δύναμιν, ἀπαντοῦσε ὁ Παναγῆς μετριοφρονῶν. Ἐκεῖ πού θὰ τὰ ἔπαιρνε προῖκα, ἄς πᾶνε τώρα...

Καὶ τὰ κλάμματα δὲν τὸν ἄφιναν νὰ τελειώσῃ.

Τὸ βράδυ ὁμως, ὅταν ἡ οἰκογένεια ἔμεινε μόνη, ὁ Παναγῆς

έσκούπισε μιὰ χαρὰ τὰ δάκρυά του, ἐπῆρε τὸ συνειθισμένο του ἄγριο, σιάνθηκε, τοὺς ἐκύνταξε ὅλους ἕνα-ἕνα καὶ εἶπε :

—“Ετσι, νὰ δώση ὁ Θεός, καὶ οὐλα τὰ παιδιά πὺν δὲν ἀκοῦνε τὸν πατέρα τους. Φτάνει πιά τὰ μιζοκλάματα ! Τώρα εἴμαστε μοναχοί μας.

Ἐν τοσοῦτῳ, μὲ ὅλη τὴ μυστικότητα τῆς οἰκογενείας, μ' ὅλη τὴν τέχνη πὺν οἰκονόμησε τὰ πράγματα ὁ Παναγῆς, κάτι ἐπιθυρήσθη. Ἡ κάπως παράξενή ἀρρώστεια τῆς Στέλλας, ἡ σύμπτωση νὰ πεθάνῃ τὴν ἴδια μέρα πὺν ἀκούσθη τὸ κάξο τοῦ Χρηστάκη, κάτι μισόλογα τοῦ σπιτικοῦ, ἡ ἐρωτικὴ ἱστορία πὺν ἦταν γνωστὴ σ' ἕναν κύκλο, ὅλα αὐτὰ ἐσχέ-τίσθησαν, ἐσχολιάσθησαν, κι' ἐβγήκε λόγος πὺς ἡ θεγατέρα τοῦ Βιολάντη «ἐφαρμακώθηκε γιὰ τὸ Ζαμᾶνο». Ἄλλοι τὸ ἐπίστεψαν, ἄλλοι ὄχι, κανένας ὅμως δὲν ἔμαθε ποτὲ ὅλη τὴν ἀλήθεια.

Ἴσως θὰ μ' ἐρωτήσετε, ἂν οἱ γάμοι τοῦ Χρηστάκη ἔγιναν τὴν ἴδια ἡμέρα πὺν ἐκηδεύθη ἡ Στέλλα. Ὅχι· διηγοῦμαι τὰ πράγματα ὅπως ἔχουν καί, ὅσο ὠραία θὰ ἦταν μιὰ τέτοια ἀντίθεση, λυποῦμαι πὺν δὲν μπορῶ νὰ σᾶς τὴν προσφέρω. Ἐχρειάσθη πολὺς καιρὸς γιὰ νὰ πεισθῇ ὁ κόντε Μαρκότσης νὰ μετρήσῃ τὴν προῖκα, καὶ ἡ «χρυσὴ νεολαία» τοῦ τόπου ἄργησε νὰ συνέορτάσῃ τοὺς εὐτυχισμένους αὐτοὺς γάμους.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ

ΤΡΙΠΡΑΚΤΟ ΔΡΑΜΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑ

ΣΚΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Μ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

*Πρωτοπαίχθηκε 'ς τὰς Πάτρας,
'ς τὸ Δημοτικὸ Θέατρο «Ἀπόλλων»,
τὸ Σάββατο, 10 Ἰανουαρίου 1909,
ἀπὸ τὸν θίασο τῆς κυρίας Κυβέλης
Ἀδριανοῦ.*

*Πρωτοπαίχθηκε 'ς τὰς Ἀθήνας,
μὲ τὴν μουσικὴ τοῦ κ. Καλομοίρη,
'ς τὴ «Νέα Σκηνή», τὴν Τετάρτη,
10 Ἰουνίου 1909, ἀπὸ τὸν θίασο
τῆς κυρίας Μαρίας Κοτοπούλη.*

ΠΡΟΣΩΠΑ :

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΗΘΟΠΟΙΟΙ

(^ο Αθηνών)

ΠΑΝΑΓΗΣ ΒΙΟΛΑΝΤΗΣ, μεγαλέμ-
πορος, 55 χρόνων

Α. ΠΕΡΙΔΗΣ

ΜΑΡΙΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ, γυναίκα του,
42 χρόνων

ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΤΑΒΟΥΛΑΡΗ

ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ, κόρη τους, 20
χρόνων

ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

ΝΤΑΝΤΗΣ, αδελφός της, 19 χρόνων .

Π. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

Ἡ θεία-ΝΙΟΝΙΑ, ἀδελφὴ τοῦ Πα-
ναγῆ Βιολάντη, 50 χρόνων

ΑΓΑΘΗ ΠΕΡΙΔΟΥ

ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ ΖΑΜΑΝΟΣ, τηλεγρα-
φητής, 25 χρόνων

ΜΗΤΣΟΣ ΜΥΡΑΤ

ΑΣΗΜΙΝΑ, γυνὴ ὑπηρετίρια 'ς τοῦ
Βιολάντη

ΣΟΦΙΑ ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΥ

*Ἡ Σκηνὴ 'ς τὴν Ζάννυνθο, 'ς τὸ σπίτι τοῦ Βιολάντη,
καμμιά εἰκοσασαριὰ χρόνια μετὰ τὴν Ἑνωσιν.*

ΣΗΜ. Στὰς Ἀθήνας πρωτοπαίχθηκε διασκευὴ τῆς «Στέλλας Βιο-
λάντη», με διαφορετικὴ τὴ δευτέρῃ πράξι, ὅπου ἔλαβε μέρος καὶ ὁ
Κ. Σαγιώρ (Στήβενσον). Τὸ ἔργο ὁμῶς γράφθηκε ἐξ ἀρχῆς ὅπως
τυπώνεται σήμερα καὶ ὅπως παίχθηκε καὶ ἀργότερα καὶ προτύτερα,
ἀπὸ τὸν ἴδιον θίασον καὶ ἀπὸ ἄλλους.

Ἡ σκηνικὴ μουσικὴ τοῦ κ. Μ. Καλομοίρη, γιὰ μεγάλῃ ὁρχήστρα,
ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσαρα μέρη: α', εἰσαγωγὴ με μελόδραμα 'ς τὴν
πρώτῃ πράξι, (ἀπάνω 'ς τὸ ποίημα τοῦ κ. Κώστη Παλαμά «Στέλλα
Βιολάντη», ποὺ ἀπαγγέλλεται σάν πρόλογος), β' εἰσαγωγὴ 'ς τὴν δεύ-
τερῃ πράξι, γ' εἰσαγωγὴ καὶ δ' ἰντερμέτζο 'ς τὴν τρίτῃ.—Ἐννοεῖ-
ται, ὅτι ὅπου δὲν ὑπάρχει ὁρχήστρα, τὸ δράμα μπορεῖ νὰ παίζεται
καὶ χωρὶς τὴ μουσικὴ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

[Πρὶν ἀνοίξει ἡ αὐλαία, βγαίνει ἓνας ἠθοποιὸς στὸ προσκήνιο καὶ ἀπαγγέλλει τὸ ἀκόλουθο ποίημα τοῦ ΠΑΔΑΜΑ, («Στέλλα Βιολάντη—Στὸν κύριο Γρηγ. Ξενόπουλο, ἀφοῦ διάβασα τὸν Ἑσταυρωμένον Ἑρωτα»), μὲ ὑπόκρουση ὀρχήστρας κατὰ τὴ μουσικὴ τοῦ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ :]

Ψυχὴ τοῦ θρήνου,
Τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς θυσίας,
Στέλλα Βιολάντη
Μέσ' ὅς τὸ μοσκόβολο νησάκι ποὺ ἀνασαίνει
Με τὴν πνοὴ τοῦ γιασεμοῦ καὶ μὲ τοῦ κρήνου,
Ὡ φλόγα ἐρωτικὴ πλατειὰ χυμένη!
Ἐπέταξε ἡ ψυχὴ σου
Μέσ' ἀπὸ τὴν ἀνήμερη τὴ φυλακὴ σου
Γιὰ νὰ ὠμορφήνῃ κάποια κόλαση
Ἱστορισμένη
Ἀπὸ κανένα Δάντη,
Στέλλα Βιολάντη!

Στὴ φυλακὴ σου μέσα τὴν ἀνήμερη
 Σοῦ μοσκοβόλησα τὴ φρίκη σου
 Καὶ σοῦ ἔγινε ὄνειρό σου
 Καὶ τὸν ἀνάξιον ἀγαπητικό σου
 Τὸν ἔφερα, (ὄχι ὥς ἦτανε), μπροστά σου
 Τὸν ἔφερα καθὼς τὸν ἐλαχτάριζεν
 Ἡ δυνατὴ παρθενικὴ καρδιά σου.
 Καὶ τὴ στερνὴ σου τὴν πνοή
 Τὴ δέχτηκα καὶ τὴν ἐξεπροβόδησα
 Στῶν τρυγονιῶν τοὺς ἐθρήνους,
 Στῶν καθαρῶν νερῶν τὰ μονομουρῖσματα
 Καὶ στοὺς ὀλόενθους κι' ὀλάσπρους κρίνους.
 Καὶ τὴν πνοή σου τὴ στερνὴ
 Τὴ βόηθησα νὰ πάη νὰ ζωντανέψη
 Σὲ κάποιους ἄλλους κόσμους πρὶ μεσιτοῦς
 Κάποια καρδιά βαθύτερη
 Κι' εὐγενικώτερή μιὰ σκέψη.
 Κι' ἔγινε Μοῦσα ἔς ἓνα ποιητὴ
 Καὶ τοῦ ψιθύρισα νὰ σὲ ἀναστήση.

Εἶμαι ἡ φτωχούλα ἡ ρεζενιά,
 Ἐκείνη πὺν εἶχ' ἀνθίσει
 Στῆς φοβερῆς σοφίτας σου τὴν ἄκρη·
 Κι' ἀγνάντια στὴ σκληράδα τῶν οὐτιδανῶν,
 Κι' ἀπάνου στὸ σκληρὸ τοῦ πάθους σου διαμάντι,

Ἦμουν ἐγὼ τὸ δάκρυ
 Ποὺ ὁ βαθύς σου ὁ πόνος
 Τὸ εἶχε στερέψει ἀπὸ τῇ βρύση τοῦ ματιοῦ σου,
 Στέλλα Βιολάντη !

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

[Καθημερινὸ σαλόνι. Ἐν τῷ φόνῳ τοῦ Βιολάντη. Ἐπιπλα καινούργια, στυλπνά, φαντακτερά. Μεγάλῃ θύρᾳ ἔς τὸ βάθος. Δ' ἑξιά δυὸ θύρες. Ἀριστερὰ παράθυρο. Ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάθους, φαίνεται μέρος τοῦ διαδρόμου καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς σκάλας ποὺ ὁδηγεῖ ἔς τὸ ἐπάνω πάτωμα. Ἡ θεία Νιόνια, καθισμένη κοντὰ ἔς τὸ τραπέζι, διαβάζει ἓνα μεγάλο βιβλίον. Τὰ μαλλιά της εἶνε κάτασπρα καὶ ἡ φορεσιὰ της ὁλόμαυρη. Φορεῖ γυαλιά τῆς μύτης, μὲ κορδόνι. Σὲ λίγο εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάθους ἡ Ἀσημίνα, ὑψηλὴ μεσόκοπη, μὲ μαντιλὶ ἔς τὸ κεφάλι, μὲ παρδαλὸ φόρεμα καὶ ἄσπρη ποδιά].

Ἀσημίνα :—Ὁ κύριος Χρηστάκης.

Ἡ θεία Νιόνια, μὲ κάποια ἐκπληξή :—Μπᾶ ! (Πρὸς τὴν

Ἀσημίνα :) Φέρε τὸν ἐδῶ καὶ μίλησε τῆς κυρίας Στέλλας.

Ἀσημίνα, ἀπὸ μέσα της :—ὦ, ἡ κυρία Στέλλα τὸ ξέρει...

[Φεύγει.]

Ἡ θεία Νιόνια, μόνη :—Περίεργο !... (Βγάζει τὰ γυαλιά της, τὰ κλείνει καὶ τὰ κρεμᾷ ἔς τὸ στήθος της.)

Χρηστάκης, εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάθους, μὲ ζωηρότητα :—Καλημέρα σας, θεία Νιόνια !

[Ὁ Χρηστάκης φορεῖ κομπὴ ἐνδυμασίαν, ἀνοικτοῦ χρώματος, μὲ γκέτες καὶ μὲ ἄνθος ἔς τὴν μπουτουνίστρα. Ἀγγλοφόνος. Μελαχροινός, συμπαθητικώτατος.]

Ἡ θεία Νιόνια, χωρὶς νὰ σηκωθῇ, μὲ γλυκύτητα : Καλῶς τὸ Χρηστάκη, τὸ καλὸ μου τὸ παιδί... Καὶ πῶς ἦταν αὐτό ;

Χρηστάκης, πλησιάζει καὶ τῆς φιλεῖ τὸ χέρι: Μά... μὲ φώναξε ἀπὸ πάνω ἢ Στέλλα.

*Ἡ θεία Νιόνια:—*Ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τῆς κάμαρά της;

*Χρηστάκης:—*Ακριβῶς σὲ μισὴ ὥρα, ξέρετε, ἔς τις δωδεκάμισυ *Ἰνποθντο* ἔχω ἐδῶ *ραντεβόν* μὲ τὸν κύριο Βιολάντη γιὰ σπουδαία ὑπόθεση. Μὰ τόσο σπουδαία, (*χαμογελᾷ*;) πού ἀπὸ τὸ φόβο μου μὴν ἀργήσω, ἦλθα ἔς τις γειτονειές σας ἀπὸ τώρα κι' ἐκάθισα ἔς τὸ ἀντικρυνὸ *ζαχαροπλαστεῖο* νὰ περιμένω... Ὅτὸ σπίτι, ξέρετε, τρῶμε ἔς τις δύο...

*Ἡ θεία Νιόνια:—*Βέβαια, ἀρχοντικά... Ἐμεῖς οἱ *ποπολάροι* τρῶμε μὲ τὴν καμπάνα.

*Χρηστάκης, γελᾷ κι' ἐξακολουθεῖ:—*Μὲ εἶδε, λοιπὸν ἡ Στέλλα ἀπὸ πάνω...

*Ἡ θεία Νιόνια:—*Ἐκατάλαβα...

*Χρηστάκης, ἐξακολουθεῖ:—*Μὲ ρώτησε, τῆς εἶπα, δὲν ἄκουσε καλά,—ἔ, δὲ μπορούσα καὶ νὰ φωνάξω!—καὶ μοῦ ἔκαμε νόημα νὰ γέβω μιὰ στιγμή νὰ τῆς πῶ ἀπὸ κοντά... Δὲν πιστεύω νὰ σᾶς *κακοφαίνεται* αὐτό, θεία Νιόνια;

*Ἡ θεία Νιόνια:—*Γιατὶ νὰ ροῦ *κακοφανῇ*; Πρώτη φορὰ ἔρχεσαι ἔς τὸ σπίτι μας;...

*Χρηστάκης, μὲ γάζι:—*Οὔτε πού σᾶς λέω «θεία Νιόνια» ἔ;... Ὅχι, νὰ μὴ σᾶς *κακοφαίνεται*! Μ' ἀρέσει νὰ σᾶς λέω κι' ἐγὼ ὅπως σᾶς λέει κι' ἡ Στέλλα.

*Στέλλα, εἰσορμᾷ μὲ γέλια ἀπὸ τὴ πρώτη δεξιὰ θύρα, μ' ἓνα εὐμορφο φορεματάκι *τεν-οπιτιὰν*, καὶ σιάζεται ἀκόμη, ὥστε πού φαίνεται, ὅτι ἐκείνη τὴν στιγμή τὸ ἐπέρασε:—*Ὅχι, ὄχι! ἐγὼ σὲ βεβαιῶ πὼς δὲν τῆς *κακοφαίνεται* καθόλου. Καλημέρα! Προχωρεῖ πρὸς τὸν Χρηστάκη καὶ *τεν-σφίγγει* καὶ τὰ δύο χέρια: Τὸ «θεία» εἶνε πιά ὁ τίτλος της. «Θεία Νιόνια» τὴ φωνάζουμε ὅλοι, ἀκόμη κι' ὁ παπάκης. Ἐπειτα... τί τώρα, τι σὲ λιγάκι; Γιατὶ μήπως μεθαύριο δὲ θὰ τὴν πῆς καὶ σὺ «θεία» μὲ ὅλο σου τὸ δίκιο;

*Χρηστάκης, σιγά, μ' ἀνησυχία:—*Στέλλα!;...

*Στέλλα, γελᾷ:—*Ἄ, ἔννοια σου, ἡ θεία Νιόνια εἶνε καλή, εἶνε χρυσῇ, καὶ μάγαπᾷ, καὶ τὰ ξέρει ὅλα. Ἐ, θεία Νιόνια;

*Ἡ θεία Νιόνια, μὲ συγκίνηση:—*Ναί, παιδιά μου, ναί...

(Βυθίζεται τάχα ἔς τὸ διάβασμα καὶ σηκώνει τὸ μεγάλο βιβλίο ἔμπρὸς ἔς τὸ πρόσωπό της).

Στέλλα, πονηρά:—Καὶ βλέπεις, Χρηστάκη, τί διακριτικὴ ποῦ εἶνε; πῆρε τὸ μεγαλύτερό της βιβλίον κι' ἐσκέπασα τὸ μπουράκι της... ἐπίτηδες, γιὰ μᾶς. Νά, κάνει τώρα τάχα πὼς διαβάζει, γιατί χωρὶς γυαλιὰ δὲ βλέπει.

Ἡ θεία Νιόνια, ψευτοθυμωμένη:—Στέλλα, τὸ παρακάνεις!... (Σηκώνεται μὲ ὁρμή, παίρνει τὸ βιβλίο καὶ ἐξέρχεται ἀπὸ τὴ δευτέρα δεξιὰ θύρα).

Στέλλα, ξεκαρδισμένη ἀπὸ τὰ γέλια:—Δὲ σοῦ φαίνεται, Χρηστάκη, πὼς αὐτὸς ὁ θυμὸς της εἶναι ἀκόμα πιὸ διακριτικός;

Χρηστάκης, γελῶ:—Μὰ τὸ ναί.

Στέλλα:—Ἐλα λοιπὸν νὰ τὰ ποῦμε τώρα οἱ δύο μας. Ὅλοι, ξέρεις, λείπουν. Ἡ Κατίνα καὶ ἡ Νένε ἔς τὸ σχολεῖο. Ὁ παπάκης καὶ ὁ Ντιαντῆς ἔς τὸ γυμνασίον. Ἡ μαμὰ γυρίζει ἀπὸ τὸ πρῶν...

Χρηστάκης:—Ναί, τὴν εἶδα μὲ τὰμάξι... Ἡ θεία Νιόνια λοιπὸν τὰ ξέρει...

Στέλλα:—Ναί, τῆς τὰ εἶπα.

Χρηστάκης:—Καὶ θέλει;

Στέλλα:—Ἀκούς ἐκεῖ! Τρελλάθηκε ἀπὸ τὴ χαρὰ της! Δὲν ξέρεις πόσο σ' ἀγαπᾷ!

Χρηστάκης:—Νὰ ἰδοῦμε τώρα τί θὰ ποῦν κι' οἱ ἄλλοι... Ξέρεις, ἔγραψα τοῦ πατέρα σου...

Στέλλα, ξαφνιάζεται:—Ἄ!... αὐτὸ μούλεγες ἀπὸ κάτω καὶ δὲν καταλάβαινα;

Χρηστάκης:—Ναί... Δὲν ἔκαμα καλὰ;

Στέλλα, ἀνήσυχη:—Ξέρω κι' ἐγώ;... Γιατί νὰ τοῦ γράψης;... Γράμμα, καίμενε;... Δὲν ἔβανες καλλίτερα κανένα ἄνθρωπο νὰ τοῦ μιλήσῃ;

Χρηστάκης:—Ὁ φίλος μου ὁ Στήβενσων, ὁ Ἄγγλος,—τὸν ξέρεις,—ποῦ εἶναι μαζί μου ἔστὸ Τηλεγραφεῖο, μοῦ εἶπε πὼς ἔτσι κάνουν ἔς τὴν Ἀγγλία. Εἶναι τὸ πιὸ σωστὸ καὶ τὸ πιὸ τίμιον...

Στέλλα:—Ὡστε τώρα ὁ παπάκης;... Ἄχ, πὼς τρέμω!

Χρηστάκης :—'Α ὄχι, ἐγὼ ἐλπίζω... Τὸ γράμμα τοῦ τὸ ἔστειλα πρωτὶ-πρωτὶ 'ς τὸ γραφεῖο του. Κι' εὐθύς, σὲ μιὰ ὥρα, μοῦ μῆνυσε μὲ τὸ Νικόλα, νὰ ἔρθω ἐδῶ 'ς τὶς δωδεκάμιση νὰ μοῦ 'πῇ.

Στέλλα :—Φοβᾶμαι...

Χρηστάκης :—Νὰ μὴ φοβᾶσαι. Γιὰ νὰ μὲ προσκαλέσῃ ἐδῶ, 'ς τὸ σπίτι του, θὰ 'πῇ πὼς εἶναι γιὰ καλὸ. Ἄν ἦταν γιὰ κακὸ, θὰ ἔκανε νὰ βρεθοῦμε ἀλλοῦ.

Στέλλα, συλλογισμένη :—Μακάρι... (Μὲ ἀνησυχία :) Καὶ τί ὥρα εἶνε τώρα ;

Χρηστάκης, κυττάζει τὸ ρολόγι του :—Ἐντεκα καὶ εἴκοσι-πέντε.

Στέλλα :—Πρέπει νὰ φύγῃς... Δὲν κάνει νὰ σ' εὐρουν ἐδῶ... Δὲ θέλω νὰ υποπτευθοῦν πὼς τὰ μιλῆσαμε 'μεῖς ἀπὸ πρὶν... (Μὲ τρόμο :) Στὸ γράμμα, δὲν πιστεύω νὰ λὲς τίποτα γιὰ μένα ;...

Χρηστάκης :—'Α, ὄχι ! ἡσύχασε...

Στέλλα :—Καλὰ... Πήγαινε τώρα, Χρηστάκη, σὲ παρακαλῶ...

Χρηστάκης :—Ναί, πηγαίνω. Καὶ μόλις κυπήσῃ μισή, θάκούσῃ πάλι τὸ κουδούνι...

Στέλλα, τοῦ σφίγγει καὶ τὰ δύο χεῖρά :—'Α ριβεντέρτσι !

Χρηστάκης :—Ἐτσι μόνο ;... πάλι χωρὶς ἓνα φιλὶ ;

Στέλλα, τὸν ἀφίνει διαμῆς καὶ ἀπομακρύνεται :—'Α, ὄχι!... Ἄμα ἀρραβωνιαστοῦμε, τότε.

Χρηστάκης :—Καὶ λὲς πὼς μάγαπᾷς ;... Καλὰ ! (Κινεῖ πρὸς τὴν θύραν τοῦ βάθους).

Στέλλα, στέκεται καὶ τὸν κυττάζει πού φεύγει μὲ συγκίνηση.

Ἐξαφρα :—Χρηστάκη ! ('Ορμῇ).

Χρηστάκης, ἐπιστρέφει :—Στέλλα !

Στέλλα :—Νὰ σὲ φιλήσω ! (Τὸν ἀγκαλιάζει) Ἔχω κακὸ προαίσθημα αὐτὴ τὴν ὥρα. Κάτι μοῦ λέει, πὼς σοῦ δίνω τὸ πρῶτο φιλὶ καὶ τὸ τελευταῖο !... (Φιλιοῦνται 'στὸ στόμα).

Χρηστάκης :—Ἀγάπη μου, μὴν τὸ λὲς !... Εἶναι ὁ φόβος τοῦ πατέρα σου πού σὲ κάνει ἔτσι. Ἐλπίζεις λιγώτερο ἀπ' ὅ, τι φοβᾶσαι αὐτὴ τὴν ὥρα. Ἐγὼ ὅμως ἐλπίζω, καὶ τὸ προαί-

σθημά μου μοῦ λέει πὼς σὲ λίγο θὰ εἶμαστε οἱ πιὸ εὐτυχι-
σμένοι τοῦ κόσμου! (Τὴν ξαναφιλεῖ. Ἀποχωρίζονται. Ὁ Χρη-
στάκης φεύγει. Ἡ Στέλλα, δακρυσομένη κατέρχεται σιγὰ-σιγὰ
τὴν σκηνή).

Ἡ **Θεία Νιόνια**, ἐπιστρέφει μὲ τὸ βιβλίο :— Ἐφυγε !...
Ὡραῖα μοῦ τὴν ἔφτιασες, κυρία Στέλλα ! Μ' ἔκαμες ρεζίλι
ᾧ τὸν ξένον ἄνθρωπο... Ἦταν ἀνάγκη τώρα ;...

Στέλλα, τὴν διακόπτει καὶ ὁρμᾷ ἑστὴν ἀγκαλιά της μὲ κλά-
ματα :—Θεία Νιόνια! Θεία Νιόνια!... ὁ Χρηστάκης ἔγραψε
τοῦ παπάκη! Μὲ γυρεύει!... Καὶ ὁ παπάκης τοῦ μὴνυσε νὰ
ἔρθῃ γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν.

Ἡ **Θεία Νιόνια** :—Καὶ γι' αὐτὸ κλαῖς, παιδί μου ;... Ἡ
ῶρα ἢ καλὴ !

Στέλλα :—Ἀχ, θεία Νιόνια μου ! Φοβᾶμαι ! τρέμω !..

Ἡ **Θεία Νιόνια**, ἀφίνει τὸ βιβλίο ᾧ τὸ τραπέζι, χωρὶς νὰ
τραβηχθῇ ἀπὸ τὰγκάλιασμα τῆς Στέλλας, καὶ τὴν χαϊδεύει :—
Γιατί ; Ὁ Χρηστάκης εἶναι πολὺ καλὸς νέος. Ὁ παπάκης
σου δὲν μπορεῖ νὰ μὴ τὸν θέλῃ... Ὅχι, νὰ σὲ χαρῶ.

Στέλλα :—Ἐτσι λέω κι' ἐγώ. Φανιάσου ὅμως, μιὰ στιγμὴ,
νὰ μὴ τοῦ ἀρέσῃ αὐτὸ τὸ πρᾶμμα καὶ νὰ μὴ θέλῃ μὲ κανένα
τρόπο... Δυστυχία μου!... Τί ἡμέρα πού μοῦ ξημέρωσε καὶ
τούτη!... Τὴν τρέμω αὐτὴ τὴν ἡμέρα τὴν κρίσιμη, πού μπο-
ρεῖ νὰ μοῦ χαρίσῃ τὴ μεγαλύτερη εὐτυχία, μὰ καὶ νὰ μὲ
ρίξῃ ᾧ τὴ μεγαλύτερη συμφορὰ.

Ἡ **Θεία Νιόνια**, κάθεται στὸν καναπέ, μὲ τὴν Στέλλα ἑστὰ
γόνατά της σὰ μικρὸ παιδί :—Καὶ ὅμως τὴν περιμένες σὰν
καὶ τί. Ἀπὸ τότε πού σοῦ εἶπε ὁ Χρηστάκης πὼς θὰ σὲ
γυρέψῃ, δὲν ἔβλεπες τὴν ῶρα νὰ τὸ κάμῃ. Νὰ ἢ ῶρα ἦρθε,
ἢ καλὴ κι' εὐλογημένη. Μὴ τὴν φοβᾶσαι !... (Σὲ λίγο, μὲ
κάποια ἀνησυχία :) Μὰ γιατί νὰ τοῦ μηνήσῃ νὰ ἔρθῃ ἐδῶ ;

Στέλλα, φοβισμένη :—Κακὸ σημάδι, ἔ ;

Ἡ **Θεία Νιόνια**, κρούει τὴν ἀνησυχία της :— Ὅχι, καλὸ
σημάδι ! Ὅλα εἶνε καλά. Ὅλα θὰ τελειώσουν ὅπως θέλῃ
ὁ Θεός.

Στέλλα, ἀκόμη ᾧ τὰ γόνατα τῆς θείας της :— Ἀχ, θεία

Νιόνια ! μού φαίνεται πώς ἂν δὲν πάρω τὸ Χρηστάκη, θὰ πεθάνω.

Ἡ θεία Νιόνια :— Μετατόπισε !... Ἔτσι λένε ὅλες οἱ κοπέλλες 'ς τὴν πρώτη τους ἀγάπη...

Στέλλα :— Ναί, μὰ ἐγὼ δὲν εἶμαι σὰν ὅλες τῆς κοπέλλες, θεία Νιόνια ! Ἡ ἀγάπη μου δὲν εἶνε σὰν τὰ παιχνίδια τῶν ἄλλωνῶν. Τὸν ἀγαπῶ πολὺ, τὸν ἀγαπῶ ἀληθινά. Αἰσθάνομαι πὼς τὸν ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου, ἀπὸ τὴ ζωὴ μου, ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου, ἀπὸ τὰ δέλφια μου, καὶ ἀπὸ σένα ἀκόμη, θεία Νιόνια. Μὴ σοῦ κακοφανῇ αὐτό, καὶ μὴ με μαλώσῃς, γιατί τὸν ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ κάθε τί...

Ἡ θεία Νιόνια, τὴν χαϊδεύει :— "Ὅχι, χρυσό μου παιδί... ἐγὼ νὰ σὲ μαλώσω ;...

Στέλλα, καλοπιαστιά :— Νιονιούλα μου, ὕστερ' ἀπὸ τὸ Χρηστάκη, ἀγαπῶ ἐσέ. (Τὴν φιλεῖ :) Στάσου τώρα νὰ ἰδῶ μιὰ στιγμή ἀπὸ τὸ παράθυρο. Θὰ πῆγε νὰ καθήσῃ πάλι 'ς τὸ Ζαχαροπλαστεῖο... (Πλησιάζει τὸ παράθυρο καὶ βλέπει ἔξω :) Δὲ φαίνεται ἀπὸ δῶ... Νὰ πάω ἀπάνω νὰ κοιτάξω ἀπὸ τὸ μπαλκονάκι μου ;...

Ἡ θεία Νιόνια :— "Ὅχι, ὄχι, δὲν κάνει καθήσε δῶ. "Ὅπου κι' ἂν εἶνε, θάρθῃ ὁ πατέρας σου.

Στέλλα, ἐπιστρέφει κοντὰ 'ς τὴ θεία τῆς καὶ στέκεται ἀκουμπισμένη 'ς τὸ τραπέζι :— Ἀλήθεια... (Σὲ λίγο συνεχίζει τὴν πρώτη τῆς ὁμιλία :) Συλλογίζομαι τώρα πόσον καιρὸ μὲ τριγύριζε ἔτσι, κι' ἐγὼ τὸν περιφρονοῦσα. Τῶκανα ἐπίτηδες. Εἶχα τὴν περσιφάνεια μου κι' ἐγὼ, καὶ δὲν καταδεχόμεν νὰ εἶμαι μιὰ ἀπὸ τίς πολλές του. Γιατί εἶχε πολλές. Τὸ ξέρω ἐγὼ πὼς εἶχε πολλές. Ὅλες τὸν ἀγαποῦσαν. Καὶ κοντεσσίνες κι' ἀρχοντοπούλες. Ἡ Μαίρη τοῦ κόντε-Μαρκότση ἦταν τρελλή γιὰ δαύτονε... Κι' ἐκεῖνος γιὰ μένα τῆς ἀπαράτησε ὅλες...

Ἡ θεία Νιόνια :— Γιατί ἐσύ 'σαι κι' ἡ καλλίτερη !

Στέλλα, ζωηρά :— Ἀλήθεια, θεία Νιόνια ; Κι' ἐγὼ δὲν εἶμαι ὁμορφη; κι' ἐγὼ δὲν εἶμαι πλούσια; κι' ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀπὸ οἰκογένεια; Τί ἔχει νὰ κἀνῇ ἂν δὲν εἴμαστε κόντιδες, καὶ ἂν τὸ σπίτι μας, τὸ νιόκτιστο, δὲν εἶνε σὰν τὰ παλῆὰ βενέτικα παλάτια, τὰρχοντικά ! Εἶναι ὅμως πιὸ στέρεο ἀπὸ 'κεῖνα,

πού κινδυνεύουν νά γκρεμιστοῦν, μὲ ὅλα τους τὰ οἰκόσημα.

Ἡ θεία Νιόνια :—Τὰ οἰκόσημα ! Δὲ βαρυνέσαι τώρα !...

Στέλλα :—Ὁ Χρηστάκης ὁμῶς ἔχει ! Εἶνε Ζαμᾶνος ! Καὶ ξέρεις τί εἶνε τὸ οἰκόσημό τους ; Δυὸ λευκὰ περιστέρια ποὺ φιλοῦνται σὲ γαλάζιον οὐρανό... Τὸ εἶδα μιὰ μέρα 'ς τὸ σπίτι τους, ζωγραφισμένο 'ς τὴ βαγιοφόρα ποὺ τοὺς ἔστειλε ὁ παπᾶς τῆς ἑνορίας τους, καὶ δὲν ἤξερα τί εἶνε. Καὶ ὁ Χρηστάκης μοῦ εἶπε μὲ καμάρι : «Εἶνε ἡ ἄσμα τῶν Ζαμᾶνων !» Εἶνε καλλίτερη ἢ οἰκογένειά τους ἀπὸ τὴ δική μας.

Ἡ θεία Νιόνια :—Ξεπεσμένη ὁμῶς. Ἐχει ξετριφτῇ τὸ χρυσάφι τῆς ἄσματος τους, Καννέας Ζαμᾶνος ὥς τὰ τώρα δὲν ἦταν τηλεγραφητῆς σὰν τὸ Χρηστάκη...

Στέλλα :—Ναί, μὰ 'ς τὸ Ἀγγλικὸ Τηλεγραφεῖο, ἐκεῖ ποῦ πᾶνε τ' ἀρχοντόπουλα. Ἐπειτα, σὰν πάρη ἔμένα, μὲ τὴν προῖκα μου ξαναχρυσώνει τὸ οἰκόσημό του, ἔγνοια σου !... Ἀλήθεια, θεία Νιόνια, ὅταν παντρευτῶ, θάρρης νὰ καθήσης μαζί μου ; Ἄ, μὴ μοῦ πῆς ὄχι !

Ἡ θεία Νιόνια :—Ἐγὼ ἔρχομαι, παιδί μου. Μὰ θὰ μὲ θέλῃ τάχα 'ς τὸ σπίτι του ὁ γαμπρός ;

Στέλλα :—Ὁ Χρηστάκης ; Καλὲ τί λές ; Ὅ,τι θέλω ἐγώ ! Ξέρεις σὲ τί βαθμὸ μάγαπάει ὁ Χρηστάκης ; Νά, τὸ γράμμα του τὸ λέει... τὸ μονάκριβο καὶ τὸ πολῦτιμο... ποῦ τῶχω πάντα ἔδω, 'ς τὴν καρδιά μου. *Βγάζει ἀπὸ τὸ στήθος της ἓνα γράμμα σὲ ροζ χαρτί.*)

Ἡ θεία Νιόνια, χαμογελᾷ :—Πάλι τὸ γράμμα του ;...

Στέλλα, ἀκράτητη :—Ποτέ, κανένα κορίτσι 'ς τὸν κόσμῳ δὲν ἔλαβε τέτοιο γράμμα !... Καὶ ὅσο συλλογίζομαι πὼς δὲν ἤθελα νὰ τὸ πάρω !... Φαντάσου, ἀναγκάστηκε νὰ μοῦ τὸ βάλλῃ μόνος του 'ς τὴν ζώνη μου τὴν ἀσημένια, ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα ποὺ πήγαμε μὲ τῆς βάρκες 'ς τὸ Κρουονέρι. Τὸ κράτησα, γιατί φοβήθηκα νὰ τοῦ τὸ δώσω πίσω, μὴ μᾶς ἰδῇ κανεὶς. Κι' ὅταν ἐγύρισα 'ς τὸ σπίτι, σοῦ ὀρκίζομαι, δὲν ἤθελα νὰ τὸ διαβάσω, κι' ἐλογάριαζα νὰ τοῦ τὸ γυρίσω πάλι ἔτσι κλειστό...

Ἡ θεία Νιόνια :—Ἐλογάριαζες χωρὶς τὸν ξενοδόχο...

Στέλλα :—Ἀλήθεια, θεία φαντάσου ὅτι τὸ γράμμα δὲν εἶχε φάκελλο... μόνον διπλωμένο !... Μποροῦσα λοιπὸν νάντι-

σταθῶ 'ς τὸν πειρασμὸ καὶ νὰ μὴ τὸ διαβάσω;... Τὸ διάβασα... καὶ τὸ ξαναδιάβασα... Χίλιες φορὲς νὰ σοῦ 'πῶ πὼς τὸ διάβασα, εἶνε λίγες. Ἡ χλωμὴ χαρταυγὴ 'ς τὴν κάμαρά μου μὲ βρῆκε νὰ διαβάζω τὸ γράμμα. Κι' ἀπὸ τὴν νύκτα ἐκείνη ἀγαπῶ τὸ Χρηστάκη!

Ἡ θεία Νιόνια :—Ἦταν τῆς Μοίρας σου, τῆς καλῆς σου Μοίρας, παιδί μου!

Στέλλα :—Τί εἶνε, ἀλήθεια, 'ς τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μιὰ σύμπτωση! Συλλογίζομαι πὼς ἂν αὐτὸ τὸ γράμμα (τὸ δείχνει;) ἐτύχαινε κλεισμένο σὲ φάκελλο... (Τελειώνει τὴν φράση μὲ μορφασμὸ ἀπορίας.)

Ἡ θεία Νιόνια :—'Ας εἶνε!.. Ἐγὼ ἔχω τὴν ἰδέα, πὼς καὶ κλειστὸ νὰ ἦταν, θὰ τὸ διάβαζες.

Στέλλα, ζωντῆς :—Ὅχι, θεία, σοῦ ὀρκίζομαι. Μι' ἄλλη φορά, τότε ποῦ ἤμουν 'ς τὴν Κέρκυρα, 'ς τὸ Ἀρσάκειο, μάγάπησε ἓνας νέος. Ἦταν κι' αὐτὸς μαθητὴς 'ς τοῦ Οἰκονόμου. Ψηλός, λεπτός, ξανθός, γαλανός, χλωμός σὰν τὸ κρίνο. Ἄ, καὶ τί ὠραῖα ποῦ τοῦ πήγαινε ἐκείνη ἡ στολή: τὸ ἄσπρο πανταλονάκι, ἡ μπλὲ-μαρὲν μπλουζα, τὸ κασκετάκι μὲ τὰ γαλάζια σειρήτια... Μᾶρεσε; ! !.. Μιὰ μέρα κατάφερε νὰ μοῦ στείλῃ ἓνα γράμμα... Ἦταν σὲ φάκελλο, κλειστό... Ἐ, τοῦ τῷστεῖλα πίσω, ὅπως τῷλαβα. Θὰ πῆς, ἤμουν τότε καὶ μικρή, καὶ φοβόμουν... (Διακόπτεται.) Ἄ! ποιὸς εἶνε; (Κρύβει βιαστικὰ τὸ γράμμα 'ς τὸν κόρφο της.)

Ἡ θεία Νιόνια, ἀνοίγει πάλι τὸ βιβλίο της :—Σώπα... ὁ Νταντῆς!

Νταντῆς, ἀπέξω, θυμωμένος :—Ἀῖ νὰ χαθῆς! ζωντόβολο! Γιατί ἄργησες νὰ μάνοιξῆς;

(Εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάρου. Εἶνε ντυμένος μ' ἐπιτηδευμένη κομψότητα. Κοσμήματα πολλὰ. Ἀσχημος, μαυροκίτρινος, μὲ ἀραιὸ μουστάκι, σὰν σπανός.)

Νταντῆς :—Δὲ μοῦ λέτε τί κάνουν αὐτοὶ 'δῶ-μέσα; Μωρὲ ὑπηρεσία! Μιὰ ὥρα χτύπαγα τὴν πόρτα.

Στέλλα : κάθεται στὸ τραπέζι κοντὰ 'ς τὴ θεία της :—Ναί, μιὰ ὥρα... Δύο φορὲς θὰ κτύπησες κι' ὁ κόσμος ὅλος. Γρινιάρη!

Νταντῆς, πετῇ τὸ καπέλλο του ἔς τὸν καναπέ κι' ἀγριοκυντάζει τὴν *Στέλλα* :—“Ὅλο ἀντίρρηση εἶσαι σύ ! “Ὅλο κόντρα μου πηγαίνεις ! Δὲν τὸ κατάλαβες ἀκόμα πὼς εἶμαι ὁ μεγάλη-τερος ἀδερφός σου !...

Στέλλα :—Μὲ συγχωρεῖς, ὁ μικρότερος. Ἐγὼ εἶμαι ἡ μεγαλύτερη. Ἐγὼ εἶμαι ἡ πρώτη.

Νταντῆς :—Μὰ εἶσαι γυναῖκα καὶ δὲ λογαριάζεσαι.

Στέλλα : Ἐχεις λάθος. Ὁ παπάκης εἶπε πὼς λογαριάζομαι. Ἔτσι εἶνε ἡ ἱεραρχία τοῦ σπιτιοῦ μας : πρῶτα ἐγώ, ἔπειτα ἐσύ. Ἐσὺ πρέπει νάκοῦς ἐμὲ καὶ νὰ μὴ φέρνῃς ἀντίρρηση. Ἀλήθεια, θεία Νιόνια ;

Ἡ θεία Νιόνια :—Ἀλήθεια, παιδί μου. Μὲ τὴν ἡλικία πηγαίνουμε δῶ-μέσα. (*Πρὸς τὸν Νταντῆ* :) Καὶ ἡ μητέρα σου εἶνε γυναῖκα, μὰ δὲν πιστεύω νὰ εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ τὴ μητέρα σου.

Νταντῆς :—Ἀμ πάντα ταιριασμένα τάχατε σεῖς οἱ δύο. Πιάνω ἐγὼ ποτὲ χαρτωσιά ; (*Γελῶν*.) Τί γελᾶτε ; καλὰ λέω. (*Γελᾷ κι' ὁ ἴδιος χωρὶς νὰ θέλῃ* :) Ποῦνε ἡ μητέρα ;

Στέλλα :—Δὲν ἐγύρισε ἀκόμα.

Νταντῆς :—Στείλατε φαί τῶν παιδιῶν ἔς τὸ σχολεῖο ;

Στέλλα :—Σὲ ὄλ' ἀνακατεύεσαι... Ὅχι, γιατί σήμερα θὰ σχολάσουν ἔς τὴ μία καὶ δὲν ἔχουν τάπογεμα... Δὲ μοῦ λές γιατί ἦρθες ἐσὺ πρὶν γοῖς ;

Νταντῆς :—Μ' ἔστειλε ὁ παπάκης... Μοῦπε πὼς αὐτὴ τὴν ὥρα θέλει νὸ εἶμαι ἐδῶ. Κι' ἐγὼ δὲν ξέρω γιατί...

*Στέλλα, ἀνήσυχ*α :—Μὰ δὲν τὸν ρώτησες ;

Νταντῆς :—Πφ ! παίρνεις ποτὲ λόγο τοῦ γέρου ; (*Διευθύνεται πρὸς τὸ παράθυρο*).

Στέλλα, κρυφὰ πρὸς τὴν Νιόνια :—Καχὸ σημάδι !

Ἡ θεία Νιόνια :—Καλὸ σημάδι !.. ἔγνοια σου !..

Νταντῆς, ἐπιστρέφει ἀπὸ τὸ παράθυρο :—Ἐδῶ ἀντίκρυ, ἔς τὸ Ζαχαροπλαστεῖο, εἶδα τὸ Χρηστάκη τὸ Ζαμᾶνο μὲ δύο φίλους του. Μοῦ φώναξαν, μὰ δὲ μπῆκα. Οὐφ, πὼς ἀντιπαθῶ αὐτὸ τὸν ἄνθρωπο ! Τὸν σιχαίνουμαι.

Στέλλα :—Τὸ Χρηστάκη ; Δὲν ἔχεις δίκην. Εἶνε πολὺ καλὸς νέος.

Νταντῆς :—Ναί, ἔτσι τὸν λέτε ὅλες οἱ κοπέλλες. Νὰ χαθῇ ! ὁ ἐρωτόκριτος, πὺν δὲν ἀφίνει ἡσυχὴ οὔτε ἀνύπαντρη οὔτε παντρεμένη ! Καὶ μήπως τὸν ἀγαπᾶνε ; Ὅλες τὸν κοροΐδεύουν.

Στέλλα :—Νταντῆ, Νταντῆ ! μοῦ φαίνεται πὺς τὸν ζηλεύεις.

Νταντῆς :—Ἐγώ ; Τὸ Χρηστάκη ; ! Καὶ τί νὰν τοῦ ζηλέψω ἔς τὸ Θεό σου ! ; Τὰ πλούτια του ; τὴ μάθησή του ; τὴν ὑπόληψή του ; τί ; Ἐνας ἀγράμματος ἐκεῖ ψωροτηλεγραφετῆς, πὺν ξοδεύει ὁ γελοῖος ὅλο του τὸ μισθὸ σὲ λοῦσα καὶ σὲ φιόρα, γιὰ νὰ φαίνεται ὁμορφος καὶ νὰ τὸν ἀγαπᾶνε...

Στέλλα :—Ναί, σιγὰ νὰ μὴν εἶνε κι' ἄσχημος !

Νταντῆς :—Ἀμὴ τί εἶνε ; Δὲν τὸν βλέπεis ; τὸν ἀράπη ; πὺν μοιάζει σὰν ἀγγιάνθρωπος τῆς Ἀφρικήs, ἀπ' αὐτοὺς πὺν πᾶνε καὶ τοὺς πολιτίζουν οἱ Ἀγγλοι ;... Ἀγκαλά, ἔς τὸ Ἀγγλικὸ Τηλεγραφεῖο δὲν εἶνε ; Κυττάζει ὅ,τι κάνουν οἱ Ἀγγλοι, κι' ὁ φίλος του ὁ Στήβενσον, νὰ τὸ κἀνῃ κι' αὐτὸς σὰν τὴ μαϊμού. Γκέτρες, κοστούμια φανταίξι, κάσκες, φιόρα τόσους α' τὴ κομπότρουπα καὶ οἱ τσέπες γιομάτες ραβασάκια...

Στέλλα :—Πὺν τὸν κοροΐδεύουν, ἔ ;... Πάψε, καϊμένε, νὰ ζῆs, γιὰτί μὲ σκότισες... Γιὰ ἓνα φίλο μας τώρα...

Νταντῆς :—Βέβαια, φίλο μας !... Νᾶξερές τί κακὰ πὺν κάνουμε νὰ δεχόμεστε τέτοιο ὑποκείμενο ἔς τὸ σπίτι μας, καὶ νὰ τὸν προσκαλοῦμε ἔς τὰ πικ-νίκ καὶ ἔς τοὺς χορούς μας !...

Στέλλα :—Βέβαια ! νὰ τοῦ κλείσουμε τὴν πόρτα μας, γιὰτ φορεῖ γκέτρες καὶ φιόρα !

Νταντῆς :—Ἐννοια σου, κι' ἂν ἦταν ἔς τὸ χέρι μου, θᾶβλεpes... Αὐτὴ ἡ ἐλευθερία πὺν πῆρε τώρα-ὕστερα, νὰ ἔρχεται ὅποτε θέλῃ, δὲ μοῦ ἀρέσει καθόλου.

Στέλλα :—Μπᾶ ! ὁ παπάκης τὸν ἀγαπάει καὶ τοῦ κάνει ἓνα σωρὸ κομπλιμέντα. Γ' αὐτὸ ἔρχεται.

Νταντῆς :—Ὁ παπάκης τόνε κάνει γοῦστο. Δὲν ξέρει ὅμως τὴ φήμη πὺν ἔχει ἔς τὴ νεολαία...

Στέλλα, διακόπτει σχεδὸν μὲ θυμὸ :—Τί φήμη ; Τί φήμη ;... Ἐνας νέος ὅπως-πρέπει !...

Ἡ θεία Νιόνια, ἀφίνει μιὰ στιγμὴ τὸ διάβασμά της :—Καὶ

ἀπὸ οἰκογένεια ὅπως -πρέπει πού ἔχουμε τὴ σχέση της χρόνια...

Στέλλα, ἑξακολουθεῖ:—Τὸ μόνο του ἔγκλημα εἶναι, πὼς εἶνε ὠμορφότερος ἀπὸ μερικούς, καὶ πὼς τὸν ἀγαπᾶνε οἱ κοπέλλες. Εἶνε κι' ἄλλο ;

Νταντῆς: Ναί, εἶνε κι' ἄλλο ! "Ἡθελα νὰ 'ς τὸ πῶ. 'Απὸ πολὺν καιρὸ ἤθελα νὰ 'ς τὸ πῶ... Στέλλα, ἔχω τὴν ὑποψία πὼς αὐτὸς ὁ μασκαράς σὲ κυττάζει !

Στέλλα:—Οὐφ !...

Ἡ θεία Νιόνια:—Τί κουβέντες εἶνε αὐτές.

Νταντῆς:—Στέλλα, θέλω νὰ μοῦ τὸ πῆς. Μήπως καὶ τυχὸν ἀποκότησε καμμιὰ φορὰ ! μὴν ἀντισταρτάρησε ;... μὴν ἐτόλμησε ;...

Στέλλα:—'Εγὼ δὲν εἶμαι ἀπὸ κεῖνες τῆς κοπέλλες...

Νταντῆς:—Τὸ ξέρω γιὰ σένα. Δὲ λέω γιὰ σένα... Γιὰ κεῖνονε λέω. Γιατί ξέρω τί μπερμπάντης εἶνε !

Στέλλα:—Πάλι τὰ ἴδια !...

Ἡ θεία Νιόνια:—Δὲν ἀφίνεις αὐτὴ τὴν ὁμιλία Νταντῆ ; Δὲν λένε τέτοια λόγια σὲ κοπέλλες σὰν τὴ Στέλλα. Ἡ Στέλλα ξέρεي νὰ βάλῃ τὸν καθένα, ὅποιος κι' ἂν εἶνε, 'ς τὴ θέση του.

Στέλλα:—Δὲν τὸν ἀφίνεις, θεία Νιόνια ; Δὲν ξέρω τί ἔπαθε σήμερα.

Νταντῆς:—'Εγνοια σου καὶ δὲν ἔπαθα τίποτα. Αὐτὸ εἶχα σκοπὸ νὰ 'ς τὸ πῶ ἀπὸ καιρό. Καὶ τώρα πού τὸν εἶδα 'ς τὸ Ζαχαροπλαστεῖο...

Στέλλα, συμπληρώνει:—Σοῦ ξανακάηκε.

Νταντῆς, μὲ θυμό:—Ναί, τί γυρεύει ἐτοῦτος ἐδῶ κάθε-
'μέρα 'ς τίς γειτονειές μας ; Γιατί ἄφησε τὸ Ζαχαροπλαστεῖο τοῦ Παρασκευᾶ πού πηγαινε πάντα, καὶ τώρα ἐρχεται 'ς τ' ἀντικρυνό μας ;

Στέλλα, προσπαθεῖ νὰ γελάσῃ:—Γιατί τᾶρέσουνε καλλίτερα τὰ παγωτὰ τούτου 'δῶ.

Ἡ θεία Νιόνια:—Καὶ τὰ τρίγωνα, καὶ τὰ τρίγωνα...

Νταντῆς:—Νὰ τᾶφισῃς αὐτά, Στέλλα, καὶ νὰ μοῦ πῆς τὴν ἀλήθεια. Μὴ σοῦ εἶπε ποτὲ κανένα λόγο ; μὴ σοῦ ἔδειξε τὸ παραμικρό ;... Πές μου το, καὶ μὰ τὴν Παναγία, σοῦ

δίνω τὸ λόγο μου, νὰ πάω τώρα κάτου ἐκεῖ πού κάθεται καὶ νὰν τοῦ μαθίσω τρίχα-τρίχα τὸ μουστακάκι !

[*Βάζει παλληκαρίσια, τὸ χέρι του ἐπὶ τὴν ζώνη του, σὰ νὰ ἤθελε νὰ χαϊδέψῃ τὰ ροματιά του*].

Στέλλα :—Γιὰ κάμε μου τὴ χάρη ! Τῆς παλληκαριές σου νὰ τῆς φυλάξῃς γι' ἄλλη περίστασι.

Ἡ θεία Νιόνια :—Νταντῆ ! γιὸ ντράπου λιγάκι !...

Στέλλα :—Δὲν εἶνε τίποτα, τὸ ξέρεις πολὺ καλά. Μὰ καὶ νὰ ἦτανε, βεβαιώσου πὼς δὲν θὰ τὸ ἔλεγα τῆς ἀφεντιᾶς σου. Δόξα σοι ὁ Θεός, ἔχω καὶ πατέρα.

Νταντῆς, ἀφροημένος ἀπὸ τὴν στιγμή πού ἐπιασε τὴ ζώνη του, δὲν προσέχει πλέον ἐπὶ τὰ λόγια τῆς Στέλλας : Ἐξαστόχησα σήμερα νὰ πάρω τὸ πιστόλι μου. Καὶ νὰ ἴδῃς ἓνα περίεργο: Ὁ γέρος μ' ἐρώτησε ἂν τὸ ἔχω...

Στέλλα, μὲ κάποια ἐκπλήξη :—Ἀλήθεια, ὁ παπάκης σ' ἐρώτησε σήμερα ἂν ἔχῃς ὄπλο;

Νταντῆς :—Ναί, ναί.

Στέλλα, κρυφὰ σ' τὴν θεία Νιόνια :—Καχὸ σημάδι !

Ἡ θεία Νιόνια, κρυφὰ σ' τὴν Στέλλα καὶ καθιστοχαστικὸς :—Σώπα !

Νταντῆς, ἐξακολουθεῖ, σὰ νὰ μιλοῦσε μονάχος του :—Ἀκόμα τελοσπάντων δὲ μπόρεσα νὰ καταλάβω τί θέλει ὁ παπάκης. Ἀρματωμένος νάσαι ἢ ξαρματωτός; νὰ κάνω τὸ παλληκάρι ἢ νὰ κάθουμαι φρόνιμα; (*Μικρὴ παύση πρὸς τὴν Στέλλα :*) Θυμᾶσαι τὸν καιρὸ πού τσακώθηκα μὲ τὸν Σκλέπα καὶ μοῦδωσε τὴν μπαστουριά σ' τὸ κεφάλι; Ὁ παπάκης, θυμωμένος, σουλατσάριζε μπροστὰ σ' τὸ κρεββάτι μου...

Στέλλα, διακόπτει ζωηρά :—Ναί, ναί, τὸ θυμᾶμαι. Ἦσουν αὖ σ' τὸ κρεββάτι μὲ δεμένο κεφάλι καὶ ὅποτε ἐβλεpes τὸν παπάκη νὰ μπαίνει, βογγοῦσες κι' ἐβαζες γιαιτρικό, γιὰ νὰ σὲ λυπᾶται καὶ νὰ μὴ σοῦ τὰ ψάλλῃ. (*Γελᾷ*).

Νταντῆς :—Ναί. Καὶ μιὰ φορὰ, ἐκεῖ πού σουλατσάριζε θυμωμένος τὸν ἄκουσα νὰ μουρμουρίζῃ: «Σκοτωμένους δέχεται τὸ σπίτι μου, μὰ λαβωμένους ὄχι!» Καὶ ὅμως ὕστερα σὰν ἐκατάλαβε πὼς ἐγύρευα τὸ Σκλέπα νὰ τὸν ξεκάμω, ἐχάλασε τὸν κόσμον νὰ κοθῇσιν φρόνιμα καὶ νὰ περιορισθῶ ἐπὶ τὴν

καταγγελία. Ἀλλοιώτικος ἄνθρωπος ὁ γέρος μας, μὰ τὸ ναί !

Στέλλα :—Μπᾶ ! ἐγὼ τὸν καταλαβαίνω πάντα.

Νταντῆς :—Λοιπὸν, σὰν τὸν καταλαβαίνεις, τί ἤθελε νὰ πῇ ἐκεῖνος ὁ λόγος του ;

Στέλλα :—Νά, ἤθελε νὰ πῇ, πὼς σὲ εἶχε καλὸ νὰ ξεκάμης τὸ Σκλέπα ἐκείνη τὴν ὥρα πού σ' ἐβάρεσε, κι' ὥς σὲ σκότωναν ἔπειτα.

Ἡ θεία Νιόνια, μὲ φρίκη :—Μὰ γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ ! τί κουβέντες εἶνε αὐτὲς πού κάνετε σήμερα ;

Νταντῆς, 'ς τὴ Στέλλα :—Μὰ τί νὰ σοῦ κάμω ; Ὁ διάολος τῶφere νάμαι ξασημάτωτος σὰν καὶ σήμερα... Γιὰ στάσου, ἀλήθεια, τώρα πού τὸ θυμήθηκα, νὰ πάω νὰ πάρω τὸ πιστόλι μου... μὴν τὸ ξαστοχήσω ἔπειτα !.. (*Ἐξέρχεται δεξιὰ.*)

Στέλλα :—Ἄχ, παλλικάρι τῆς φακῆς !.. Τὸν ἄκουσες, θεία Νιόνια ; Ζηλεύει, ἀντιπαθεῖ τὸ Χρηστάκη. Δὲ θὰ θέλῃ νὰ γίνῃ τέτοιο προῖμα, καὶ θὰ πῇ τοῦ παπάκη ἓνα σωρὸ ψέμματα.

Ἡ θεία Νιόνια :—Ὅχι καὶ σύ, τὸ Νταντῆ λογαριάζεις τώρα ; Ἐγγοῖα σου, κι' ἅμα τὸ θέλῃ ὁ Παναγῆς, οὔτε θὰ ρωτήσῃ, οὔτε θακούσῃ κανένα !

Στέλλα :—Μὰ γιατί, ἀλήθεια, νὰ τὸν ρωτήσῃ γιὰ πιστόλι ; Μὴν ἔχῃ 'ς τὸ νοῦ του κανένα κακὸ ; Φοβάμαι...

Ἡ θεία Νιόνια :—Ἀνοησίες ! Δὲ βαριέσαι πού τὸν ἐρώτησε γιὰ πιστόλι. Θὰ παράκουσε ὁ Νταντῆς... Ἡ θὰ τὸν κοροΐδεψε καὶ δὲ θὰ τὸ κατάλαβε...

[*Εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάνους ἡ Μαρία Βιολάντη, μὲ ἀπλὴ ἐνδυμοσία περιπάτου. Εἶνε μεγαλόσωμη, σοβαρὴ, ἀγέλαιστη. Κρατεῖ μικρὰ δέματα ἀπὸ δημοτικά.*]

Στέλλα :—Ἄ, ἦρθες, μαμὰ ; (*Τρέχει καὶ τῆς παίρνει μερικὰ δέματα.*)

Μαρία :—Ὅχι ἀκόμα ! (*Προχωρεῖ ὡς τὸ τραπέζι, ὅπου ἀφίγει τὰ ὑπόλοιπα δέματα, καὶ κάθεται :*) Οὐφ ! ἔσκασα ! (*ἀερίζεται :*) κάνει μία ζέστη ὅξω !..

Στέλλα :—Μὰ εἶχες ἀνοικτὸ τὰμάξι ;

Μαρία :—Κλειστὸ τὸ εἶχα, μὰ τί τὸ θές. Μία κουφόβραση...

Ἡ θεία Νιόνια :—Ἀλήθεια... φοβάμαι μὴ βρέξῃ, κι' ὁ Θεὸς νὰ μᾶς λυπηθῇ !

Μαρία :—Γιατί ;

Ἡ Θεία Νιόνια :—Ἡ πρώϊμη σταφίδα εἶνε ἀπλωμένη-
ς τ' ἀλώνια.

Στέλλα, ἐξετάζει ὁλοένα τὰ ψώνια :—Ἀλήθεια, ὥς ἐδῶ φτά-
νει ἡ μυρωδιά της ἀπὸ τὸν κάμπο... Καὶ πῶς μάρέσει ; !..
Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς λυπηθῇ !

Μαρία, μ' ἐπληξῃ :—Ἀκου τώρα ! «Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς λυ-
πηθῇ !» Σάματι ἔχουμε μεῖς σταφίδα !..

Ἡ Θεία Νιόνια :—Ναί· μὰ ἔχουν τόσοι φτωχοὶ ἀνθρώ-
ποι ! δὲν τοὺς συλλογίζεσαι ;...

Μαρία :—Μάλιστα ! νὰ συλλογιστῶ τώρα... (Διακόπτε-
ται :) Καϊμένη Νιόνια, αὐτὰ τὰ βιβλία πὺ διαβάξεις ὅλη-
μέρα, σοῦ φυράναγε τὸ μυαλὸ καὶ δὲν ξέρεις τί λές.

Ἡ Θεία Νιόνια, δυσσχεστημένη :—Καλὰ, μάτια μου, δέ
μυλῶ ἄλλο, δὲν ξαναμιλῶ !

Στέλλα, νεύει ἔς τὴν μητέρα της νᾶφίσῃ τὴν Νιόνια :—Ὡραῖα
ψώνια ἔκαμες, μαμα. Αὐτὲς οἱ καλτοῖσες τῶν παιδιῶν
μάρέσουν πολὺ.

Μαρία :—Εἶνε γιὰ νὰ τῆς φοροῦν μὲ τὸ ναυτικά τους,
(Μικρὴ παύση :) Δέ βρίσκεις τίποτα ἔς τὰ μαγαζεῖα τώρα.
Ψεύτικα, πρόστυχα ὅλα, καὶ κάτι τιμές... φωτιά ! Νὰ χα-
θοῦν ! (Ἐξαφνα :) Ἀλήθεια, ἔς τοῦ Γεωργιόπουλου ἀπάντησα
τὸν κύριο Μένουλα. Μιλήσαμε κάμποση ὥρα. Ἐψώνιζε φα-
νέλλες χειμωνιάτικες.

Στέλλα, μὲ κάποιαν εἰρωνεία :—Ἀπὸ τὰ τώρα ; Πολὺ προ-
νοητικὸς ἄνθρωπος...

Ἡ Θεία Νιόνια :—Μ' ἀπὸ Αὐγουστο χειμῶνα, Στέλλα μου !

Στέλλα, γελᾷ :—Ναί, ναί, κ' ἀπὸ Μάρτη καλοκαίρι...

Μαρία, αὐστηρά :—Δὲν ἔχεις καθόλου δίκην, Στέλλα. Ὁ
Μένουλας εἶνε πολὺ καθῶς-πρέπει ἄνθρωπος. Συμπαθητι-
κός, γλυκομίλητος, εὐγενικός...

Στέλλα, εἰρωνικά :—Καὶ ὡμορφος...

Μαρία :—Τί τῆς θέλεις τῆς ὡμορφιᾶς ! Παράδες ἔχει ;
Ἐκεῖνο εἶνε ! Ἐ, δὲ σοῦ λέω πάλι νὰ εἶνε καὶ κανένα
τέρας !..

Στέλλα :—Ἀμ' ἂν δὲν εἶνε τέρας ἓνας ἄνθρωπος μὲ μία

τόση κρεατοεληθὰ ἔς τὴ μύτη, πὺν τὸ ἕνα του μάτι κυττάει κατὰ τὸ Σκοπὸ, καὶ τὸ ἄλλο κατὰ τὴ Μπόχαλη.

Μαρία :—Μμ ! τῶβρικες ! Μόλις πὺν ἀλοιθωρίζει λιγάκι ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὄχι πάντα...

Στέλλα :—Ναί, ὁ τσαμένος... νά τονε χαρῶ !... ; (*διαμιάς, μὲ ἄλλο ὕφος* :) Μαμμιά, σὲ παρακαλῶ πολὺ, μὴ μοῦ ἀναφέρῃς ἄλλη φορὰ τὸ Μένουλα. Ποτὲ δὲ θὰ πάρω γέρο, ὅσο πλούσιος κι' ἂν εἶνε.

Μαρία :—Γέρο ! Μὰ εἶνε γέρος ἕνας ἄνθρωπος σαρανταπέντε χρονῶ ; Γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ !

Στέλλα :—Γέρος, νέος, ἐμένα δὲ μάρέσει. Ἐκεῖνο εἶνε !

Μαρία :—Μυαλὰ κοπελλίστικα ! Χάνεις, παιδί μου, μία τύχη πὺν δὲ θὰ τὴν ξαναβρῇς. Εἶνε ὁ πλουσιώτερος ἄνθρωπος τοῦ τόπου μας, καὶ τώρα πὺν ἀποφάσισε νὰ παντρευτῇ...

Στέλλα, διακόπτει :—Πολὺ νωρίς.

Μαρία, συνεχίζει :—Νὰ ἰδῇς πὺν γρήγορα θὰ μᾶς τὸν πάρουν ἄλλοι !

Στέλλα :—Χάρισμά τους !

Μαρία :—Ναί, μὰ νὰ ἰδοῦμε τί λέει κι' ὁ πατέρας σου.

Στέλλα :—Ὁ πατέρας μου δὲ λέει τίποτα. Εἶδες ἂν μοῦ ἔκαμε λόγο ποτέ ; Καὶ ὅμως τοῦ τὸ εἶπες πὺς ἡ κοντέσσα ἤρθε μιὰ μέρα ἔς ἐσένα, σταλμένη ἀπὸ τὸ Μένουλα... Εἶνε τόσος καιρός !... Βλέπει καὶ ὁ πατέρας πὺς δὲν εἶνε σωστό νὰ πάρω ἐγὼ ἐν' ἀσχημόγερο, γιὰτὶ ἔχει παράδες καί... τὴν κακοήθεια νὰ μὲ θέλῃ.

Μαρία :—Τὴν κακοήθεια ; Παρατρέχει ἡ γλῶσσα σου, Στέλλα.

Στέλλα :—Τὴν κακοήθεια, μάλιστα ! Ἐδιάβασα ἔς ἕνα βιβλίο...

Μαρία, διακόπτει :—Ἡ θεία Νιόνια θὰ σοῦ τῶδωσῃ...

Στέλλα, συνεχίζει :— Πὺς οἱ γέροι πὺν παίρνουν νέα κορίτσια, εἶνε κακοήθεις !

Μαρία :—Ἐ, αὐτὸ θὰ πῇ, νὰ μὴν ξέρεις ἐκεῖνο πὺν λές ! (*Γεῖα ψεύτικα* :) Ἄς γελάσω κἄνε. Καθαυτὸ δὲν ξέρεις τί λές. Καλά, καλά. Ἀφοῦ δὲ θέλῃς, δὲ σοῦ δίνουμε τὸ Μένουλα. Μὰ πίστεψέ με, πὺς ἀργότερα θὰ τὸ μετανοήσῃς.

Στέλλα, χαρούμενη, δρῦν ἐπὶ τὴν μητέρα της· νὰ τὴν χαϊδέψῃ:—
Μὰ, μαμά μου... χρυσὴ μου μαμά ;... χαθῆκαν τώρα τό-
σοι νέοι, ὡμορφοί, καλοί, ἀπὸ οἰκογένεια ;... (*Πολὺ χαϊ-
δευτικά*;) Γιατὶ ἐσὺ ἐπῆρες τὸν παπάκη, νέο κι' ὡμορφο ;
Καὶ μήπως τὸν καιρὸ ποὺ τὸν πῆρες, εἶχε τὴ μεγάλη περιου-
σία; Ἐπειτα τὴν ἔκαμε. Αὔξησε τὸ ἐμπόριό του μὲ τὴν προΐ-
κα σου κι' ἔγινε μέγας καὶ πολὺς. Ψέμματα; ἐσὺ δὲν μοῦ τὸ
εἶπες ; (*Μὲ χάδια, ἐνῶ μιλεῖ, τῆς βγάζει τὸ καπέλλο καὶ τῆς
φιλεῖ τὰ μαλλιά. Ἡ Μαρία μένει ψυχρὴ, σιωπηλὴ καὶ σκεπτικὴ*).

Ἡ θεία Νιόνια :—Σὰ νὰ ἔχῃ δίκην ἡ Στέλλα... Τί λές,
Μαρία ;

Μαρία, πρὸ ἡμερῶν :—Δὲν εἶπες πὼς δὲ θὰ ξαναμιλήσῃς;..

“Ε, τί νὰ πῶ πιά ! Στοῦ κουρφοῦ τὴν πόρτα... (*Ἀκούονται
ἀπὸ ἔξω τὰ βήματα τοῦ Νταντῆ*;) Σιωπὴ! ἄλλη κουβέντα τώρα!

Νταντῆς, ἐπιστρέφει δεξιὰ καὶ δείχνει ἓνα ρεβόλβερ :—

“Εντο !... Τὸ πιστρεψα, τὸ γυάλισα, τῶκαμα σὰν τὴ νύφη.
(*Προτείνει τὸ ὄπλο κατὰ τῆς Στέλλας*;) Φυλάξου, Στέλλα!...

Στέλλα, ἀπλώνει τὰ χέρια φοβισμένη :—Σύχασε, μὴν κάμῃς
κανένα λάθος !

Μαρία :—Οὐ, τί ἄσχημα ἄστυα ! Σύχασε, Νταντῆ !

Νταντῆς, κατεβάζει τὸ ὄπλο :—Γιὰ τρελλό μὲ παίρνετε ;
Εἶνε ἀδειανό, καίμενες ! Ἐτελείωσα ὅλα τὰ φουσέκια, προ-
χθὲς ποὺ ρίχναμε ἐπὶ σημάδι μὲ τὸ Λαμπρινό... Τώρα ποὺ
θὰ βγῶ ἔξω, θὰ πάρω.

[*Ἀκούονται τὰ βήματα καὶ ὁ βήχας τοῦ Παναγῆ Βιολάντη
ἀπὸ ἔξω*].

Στέλλα :—Ὁ παπάκης.

Νταντῆς, ἐντρομος :—Οὐ ! (*Κρύβει τὸ ὄπλο βιαστικὰ ἐς τὴ
ζώνη του καὶ ζαρώνει σὲ μιὰν ἄκρη*).

Μαρία, μαζεύει τὰ ψώνια τῆς βιαστικὰ καὶ τὰ τακτοποιεῖ ἐς
τὸ τραπέζι :—Ἦρθε κηόλας ; Μὰ τί ὥρα εἶνε ;

[*Ἡ Νιόνια κλεῖ τὸ βιβλίον τῆς καὶ διορθώνει, τι ἀκαταστα-
σία βλέπει. Γενικὴ συγκίνηση γιὰ μιὰ στιγμή. Ὅλοι φαίνονται,
πὼς τρέμουν τὸν Παναγῆ Βιολάντη*].

Στέλλα, κρυφὰ ἐς τὴν θεία Νιόνια :—Παρασκουπίζει τὰ πα-
πούτσια του... Αὐτὸ τὸ κάνει ὅποτε εἶνε θυμωμένος...

Ἡ θεία Νιόνια :—“Ὅχι· τὸ κάνει ὅποτε εἶνε σκεπτικός.

Στέλλα :—Θὰ καταλάβουμε ἀπὸ τὰ μούτρα του. Δὲν πιστεύω νὰ μᾶς ᾤῃ τίποτα ἐμᾶς...

Ἡ θεία Νιόνια :—Ἐγὼ λέω πὼς θὰ μᾶς ᾤῃ.

Στέλλα :—Κτυπᾷ ἡ καρδιά μου...

Παναγῆς, ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάθους, χαρούμενος, τρέβει τὰ χέρια του :—Ἐδῶ εἶμαι κι' ἐγώ ! Γειά σας !

[Ὁ Παναγῆς Βιολάντης εἶνε ὡμορφάνθρωπος, εὖσωμος, μὲ μαυρὰ μαρομπετόνια καὶ μὲ λεπτὸ μoustaki. Τὰ μαλλιά του ; ωρισμένα ἔς τὴ μέση. Λίγες ἄσπρες τρίχες. Φορεῖ χρυσᾷ γυαλιά καὶ κοσμήματα πολλὰ, χονδρά, ἐπιδεικτικά.]

Μαρία, μαζεμένη :—Καλῶς τὸν Παναγῆ !

[Οἱ ἄλλοι δὲν τολμοῦν εἶπε κανὲν νὰ χαιρετήσουν. Ἡ Στέλλα μένει ὀρθή, κοντὰ ἔς τὴ θεία Νιόνια, πού κάθεται ἔς τὸν καναπέ. Ὁ Ντανιῆς ἔς τὴν ἄλλην ἄκρην ὀρθός, κοντὰ ἔς τὸ παράθυρο. Ἡ Μαρία κάθεται ἔς τὴ μέση, κοντὰ ἔς τὸ τραπέζι.]

Παναγῆς, φειδρά :—Ἐ ! καὶ τί καλὰ τρῶνε σήμερα, Μαρία, οἱ χριστιανοί ;

Μαρία :—Μὰ... ραγοῦ καὶ μακαρόνια. Ἔτσι δὲν εἶπες, στοχάζουμαι, τὴν αὐγή ;

Παναγῆς :—Ἐχεις δίκιο... τὸ ξαστόχησα κηόλας !

Στέλλα, κρυφὰ ἔς τὴ Νιόνια :—Χαρούμενός εἶνε !

Ἡ θεία Νιόνια :—Δὲ σοῦ τῶλεγα ;

Παναγῆς :—Μὰ νὰ εἶνε καλὰ, ἂ ! γιατί σήμερα θὰ φάω καὶ θὰ πιῶ. Εἶμαι ὅλο χαρά !

Μαρία :—Μακάρι ! Δόξα σοι ὁ Θεός. Ἄν δὲν ἤξερα πὼς ποτὲ δὲν ἀποκραίνεσαι ἔς τὰ «γιατί» μας, θὰ σὲ ρωτοῦσα τὴν αἰτία...

Παναγῆς, κάθεται κοντὰ ἔς τὴ Μαρία, μπροστὰ ἔς τὸ τραπέζι :—Ὅχι, ὄχι, σήμερ' ἀποκραίνουμαι. Ρώτησέ με, σὲ παρακαλῶ, τί θέλεις ;

Μαρία :—Γιατί λοιπὸν εἶσαι χαρούμενος ;

Παναγῆς :—Γιατί εἶμαι χαρούμενος ; Ἔτσι !.. Εἶδα ἀπόψε ἓνα καλὸ ὄνειρο. Καὶ ξέρεις τί ! Ἐνα πρᾶμμα πού ποτὲ δὲν ἐστάθηκε καὶ οὔτε μπορεῖ νὰ σταθῇ ἔς τὸν ξύπνο : Πῶς

μ' ἔδερνες γυναῖκα! (Γελοῦν ὅλοι.) Νά, μὰ τοῦτο τὸ σταυρό.
(Κάνει τὸ σταυρό του γελῶντας.)

Μαρία, μορφάζει:—Καὶ τί ὥραϊο ὄνειρο εἶν' αὐτό;

Ἡ θεία Νιόνια:—Μπᾶ, εἶνε πολὺ καλὸ. Τὸ ξύλο εἶνε δύναμη.

Παναγῆς:—Ἔτσι ἔ; μπράβο!.. Ἄς εἶνε! Σὲ τοῦτο τὸν κόσμον πικραίνεται κανεὶς, καὶ δὲν ξέρεي γιατί. Χαίρεται πάλι, καὶ δὲν ξέρεي γιατί. Χαρὰ καὶ πίκρα, ἀνακατωμένα κι' ἄξεχώριστα. Δὲ βαρύνεσαι!.. Μαρία, ἔχεις νὰ μᾶς κεράσης μία μαστίχα πρὶν νὰ κάτσουμε 'ς τὸ τραπέζι;

Μαρία:—Μπράβο! (Κτυπᾷ τὸ κουδοῦνι.)

Παναγῆς:—Ἔχω ὄρεξη, μὰ θέλω νὰ κάμω καὶ περρισσότερη. (Γυρίζει πρὸς τὸν Νταντῆ.) Γεῖά σου, Νταντῆ ἀθάνατε, δεξί μου χέρι, μὲ τὴ μυτιὰ σου ποὺ ὅλο χοντραίνει!

Νταντῆς, ξύρει τὴ μύτη του μὲ κωμικὴ συστολή:—Τί νὰ τῆς κάμω;

Παναγῆς:—Γιὰ νὰ σοῦ 'πῶ, ἔτσι γεννήσῃ, σὲ παρακαλῶ πολὺ νὰ μοῦ φυλάξης ἓνα κομμάτι!

(Γελοῦν ὅλοι, Εἰσέρχεται ἡ Ἀσημίνα. Ἡ Μαρία τῆς δίνει παραγγελία γιὰ τὴν μαστίχα. Εἰς τοῦτο τὸ μεταξὺ.)

Στέλλα, κρυφὰ 'ς τὴ θεία Νιόνια:—Ποτέ μου δὲν εἶδα τὸν παπάκη ἔτσι χαρούμενο. Ἡ κάτι καλὸ θὰ εἶνε, ἢ κάτι κακό.

Ἡ θεία Νιόνια:—Καλὸ!

Παναγῆς, ἀφοῦ φύγῃ ἡ Ἀσημίνα, γελῶντας:—Καλέ, εἶδατε σχέδιο ποὺ κάνει, ὅσο πάει, καὶ τούτῃ ἡ Ἀσημίνα; Εἶνε νὰν τὴ βλέπῃ κανεὶς καὶ νὰ ξεραίνεται ἀπὸ τὰ γέλια. Σὰ φιγοῦρα τοῦ «Μπερτόλδου» κατάντησε.

[Ἐπιστρέφει ἡ Ἀσημίνα μὲ τὸ δισκάκι τῆς μαστίχας. Τὸ ἀφίνει 'ς τὸ τραπέζι καὶ φεύγει. Ὁ Παναγῆς τὴν κουνουκτιάζει μὲ κοροϊδευτικούς μορφασμούς, ἐνῶ οἱ ἄλλοι μόλις κρητοῦν τὰ γέλια. Καὶ ἀφοῦ φύγῃ, ξεσποῦν ὅλοι διαμιᾶς].

Παναγῆς:—Δὲ σᾶς τῶλεγα; Μὰ τὸ ναί! Ὁλοζώντανῃ ἡ Μαργκόλφα, τάδε-κονάδε! Ἐλάτε τώρα, τὰ ποτήρια σας. (Σηκώνεται.) Μαρία, τὸ ποτήρι σου... Νιόνια, θεία Νιόνια, τὸ ποτήρι σου... (ἀπὸ μέσα τοῖς:) Ψυχούλα μου!.. (Δυνατά:) Στέλλα μου, τὸ ποτήρι σου... (Πρὸς τὸν Νταντῆ:) Δεξί μου

χέρι, τὸ ποτηράκι σου ! Καὶ τὸ δικό μου ! (*Ολοένα μοιράζει τὰ ποτήρια καὶ σηκώνει τὸ δικό του. Ἡ Μαρία καὶ ἡ Νιόνια κάθονται. Οἱ ἄλλοι μένουν ὀρθοί). *Εἶσι «κατὰ τάξιν ἡλικίας», ὅπως λένε. Καὶ τώρα ἐμπρός, ὅλοι μαζί, μὲ τὸ πρόσταγμα, ὅπως κάνουν στὴ Μασσωνία. (Προστάζει:) "Ἐνα!... δύο!... (*Ἐξαφνα, ἐνῶ ὅλοι περιμένουν τὸ «τρία», γιὰ νὰ δειάσουν τὸ ποτήρι, φαιδρότατα :) Σταθῆτε! Ἐγὼ πρέπει νὰ τσουγγρίσω μὲ τὴ Στέλλα. Γιά σου, Στέλλα μου! (Προτείνει τὸ ποτήρι του, καὶ ἡ Στέλλα, μηχανικῶς, προτείνει τὸ δικό της. Τσουγγρίζουν. Καὶ πάλι ὁ Παναγῆς μὲ διάχυση, μὲ χαρὰ ἀκράτητη:) Λοιπόν, κόρη μου, τὰ συχαρίκια μου. Μιὰ πού τότε θέλεις καὶ σοῦ ἀρέσει, νὰ τὸν πάρης παιδί μου, καὶ νὰ ζήσης. Νὰ ζήσετε! [*Ἀδειάζει μόνος τὸ ποτήρι του. Οἱ ἄλλοι, μὲ τὰ ποτήρια μετέωρα, κυττάζονται κατὰπληκτι. Τῆς Στέλλας τὸ χέρι τρέμει*].

Παναγῆς, μὲ μορφὴ χαϊδευτικὴ:—Στέλλα !;... *Εἶσι εἶπαμε λοιπόν ; Πιὲς τὴ μαστίχα σου, γειά σου ! Μὴ μὲ ντροπιάζεις ! Μπὰ !... (Πρὸς τοὺς ἄλλους:) Καὶ σεῖς ! καὶ σεῖς !...

[Ἡ Στέλλα, χωρὶς λέξη, σαστισμένη, πίνει μηχανικῶς καὶ κάθεσαι. Οἱ ἄλλοι πίνουν κι' ἀποροῦν].

Παναγῆς, χαρούμενος:— *Εἶσι γειά σας ! νὰ σᾶς χαρῶ !

Μαρία, μ' ἐκπληκτικὴ χαρὰ:— Μὰ τί εἶνε ; τί ἐστάθηκε, Παναγῆ μου ;

Παναγῆς:—Πῶς; Δὲν ξέρεις λοιπόν τίποτα; δὲ μαντεύεις τίποτα; Μὰ τί μάννα εἶσαι σύ;!... Νά, ὁ Χρῆστος ὁ Ζαμᾶνος, ὁ γυιὸς τοῦ πολυαγαπημένου μου φίλου, μοῦ ἔκαμε, τὸ ὄνορε νὰ μοῦ γυρέψῃ τὴ Στέλλα, καὶ μὲ βεβαιώνει πῶς ὅτι καὶ ἡ Στέλλα, λέει, δὲ θὰ πῇ ὄχι.

Νταντῆς, ἀπογοητευμένος:—'Ο Ζαμᾶνος !;...

Παναγῆς, πρὸς τὸν Νταντῆ:—Σιωπὴ ἐσύ ! *Ὅσο κι' ἂν εἶσαι τὸ δεξιό μου χέρι, δὲ σοῦ δίνω τὴν ἄδεια νὰ μιλήσῃς παρὰ κάθε Σαββάτο. (Πρὸς τὴν Μαρία, ἐνῶ βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του ἓνα γράμμα :) Νὰ καὶ τὸ γράμμα του. Σήμερα τὴν αὐγὴ τὸ ἔλαβα 'στὸ γραφεῖο μου· καὶ ἔτσι, θεία Νιόνια, ξηγήθηκε καὶ τὸνεῖρο ποῦ εἶδα. *Ἀκου: (*Ἀνοίγει τὸ γράμμα καὶ διαβάζει:*) «Ἀξιότιμε φίλε κύριε Παναγῆ Βιολάντη»... Β ἂ μ π ἔ ν ε ! «Λαμβάνω τὴν τιμὴν...» (Μουρμουρίζει παρατρέχων τῆς

πρώτες γραμμές:) Ἄ, νά, νά. Ἄκου. (Διαβάζει δυνατὰ μ' ἔμφαση :) «Τολμῶν, κολακεύομαι νὰ ἐλπίσω καὶ σχεδὸν εἶμαι βέβαιος»— εἶνε βέβαιος!—«ὅτι καὶ ἡ θυγάτηρ σας δὲν θὰ εἰπῇ ὅχι, ἂν σεῖς εἰπῇτε ναί.» (Μ' ἐξαφνικὴ ἔκρηξη εὐθυμίας :) Μὲ ἄλλους λόγους, τὰ ψήσανε, καψογυναῖκα, καὶ σὺ ἄγρὸν ἠγόρασες !

Μαρία, πρὸς τὴν Στέλλα, ἐπιπληκτικὰ :—Στέλλα ;!

Στέλλα, σκυφτὴ ὡς τῶρα, σηκώνει τὸ κεφάλι :—Ὁχι, μαριά..

Παναγῆς, τοὺς διακόπτει :—Καλέ, δὲ βαρυνέσαι τώρα ; Ἄστειεύθηκα. Ἐμένα δὲ μὲ γνοιάζει. Ὅ,τι κάμανε, χαλάλι τους! Ὁ Χρηστάκης εἶνε καλὸς καὶ ἄξιος νέος, καὶ ὅπως φάνηκε σήμερα, τίμιος. Ἐκεῖνο κυττάζω ἐγώ. Δοιπόν, μὲ τὴν εὐχή μου, παιδιά μου! Τί νὰ σοῦ πῶ! (Μὲ συγκίνηση :) Πάντα τὸ εἶχα 'ς τὴν καρδιά μου αὐτὸ τὸ παιδί..

Μαρία :—Κι' ἐγώ, Παναγῇ μου, κι' ἐγώ... Σοῦ ὀρκίζομαι...

Ἡ θεία Νιόνια :—Ἀμὴ ἐγώ ; Βρίσκεται ἄλλος ἓνας Χρηστάκης 'ς τὸν τόπο μας ;

Παναγῆς, 'ς τὴν θεία Νιόνια, μὲ συγκρατητὸ σαρκασμὸ :—Ἄ καὶ ἐσύ ;... Μπράβο !

Νταντῆς, ἄξαφνα, δυνατὰ :—Ἐμένα δὲν μοῦ ἀρέσει ὁ Ζαμᾶνος !...

Παναγῆς, πρὸς τὸν Νταντῆ μὲ θυμὸ :—Σκασμός ! Δὲν ἐρωτήσαμε τὴν ἀφεντιά σου. Δὲ σοῦ εἶπα πὺ νὰ μιλῇς ὅποτε δὲν εἶνε Σαββάτο; Ὅτὰ γύφτικα, γιὰ νὰ μὴν ἀκούεσαι! (Μὲ ἄλλο ὕφος, πρὸς τὴν Μαρία :) Ἦταν ἀπὸ τὸ Θεό, γυναῖκα. Θὰ μοῦ 'πῆς, εἶνε φτωχός; μὰ τί μὲ τοῦτο; ἐμεῖς εἴμαστε πλούσιοι καὶ φτάνει. Καλή, ἀρχοντικὴ φαμίλια, καλοὶ ἄθρῳποι, τίμιος νέος,—ἐτελείωσε ! Γιὰ τᾶλλα δὲ δίνω ἓνα λεφτό... Τώρα-τώρα θὰ ἔρθῃ καὶ μὲ τὸ καλὸ θὰν τὰ τελειώσουμε. Τί λές, Στέλλα;... Τοῦ μήνυσα νὰ ἔρθῃ ἐδῶ. Βιάστηκα ἀπὸ τὴν χαρὰ μου, μὰ δὲν εἶχα καὶ ἄδικο. Ὅ,τι γίνῃ, εἶπα, ἐδῶ μέσα νὰ γίνῃ χωρὶς γὰ μᾶς μάθουνε καὶ παραόξω. Ἄ, ὁ κόσμος εἶνε κακός !... Ἐπειτα (χαμογελᾷ :) τὸ γοργὸ καὶ χάριν ἔχει. Ξέρω κι' ἐγώ; Τὸ Χρηστάκη, καθὼς μαθαίνω, τὸν ἀγαπᾶνε καὶ τότε γυρεύουνε κᾶν καὶ κᾶν !... (Μὲ μεγάλη τρυφερότητα :) Δοιπόν, Στέλλα παιδί μου, τί λές ; Μίλα τὸ λοιπόν,

νά σέ χαρῶ! Πρέπι νά τὰκούσω κι' ἀπὸ τὸ στόμα σου. Μίλα!

Μαρία :—Μὰ ἔχει ποτὲ ἡ Στέλλα ἄλλη γνώμη ἀπὸ τὴ γνώμη τοῦ παπάκη της ;

Παναγῆς :—“Οχι, ὅχι... δὲν εἶνε περίσταση τούτη...θέλω νά μοῦ τὸ 'πῇ ἡ ἴδια.

Στέλλα, σηκώνεται, μὲ συστολὴ καὶ μὲ κόπο :—“Αν εἶνε μὲ τὸ θέλημά σας...

Παναγῆς, σὰν τραλλὸς ἀπὸ τὴ χαρὰ του :—“Α, κατεργάρα ! κατεργάρα ! Κάνεις τώρα καὶ νάζια, ἔ;...“Ελα, ἔλα, ἄφισέ τ' αὐτά, καὶ κόπιασε 'δῶ νά φιλήσης τὸ χέρι τοῦ πατέρα σου.

[*Ἡ Στέλλα πλησιάζει. Ἐξαφνα ὁμοῦς ὁ Παναγῆς ἀποσύρει τὸ χέρι του, σὰ νὰ τοῦ ἦλθε ἀστεῖα καὶ παράξενη ἰδέα :*]

—Μὰ δὲ μοῦ λές, ἀλήθεια, πῶς τὰ ἐφτειάξατε σεῖς ;...

“Ελα, Στέλλα, μὴ ντροπέσαι ! Τελειωμένα πράγματα τώρα... Θέλω νά τὰ ξέρω ὅλα, σὺν πατέρας... Πές μου σοῦ ἔγραψε;

Στέλλα, ψιθυρίζει χωρὶς πεποίθησιν, γλαστιά :—“Οχι

Παναγῆς :—Καλὰ τώρα, ὅχι !... Τίνος τὰ περνᾷς ;... “Εγὼ κάνω τούτη τὴ σκέψη : Γιὰ νά μοῦ γράψῃ ἐμένα, καὶ νά μὴ βάλλῃ ἄνθρωπο νά μοῦ μιλήσῃ,—ὅπως κάνουνε ὅλοι οἱ χριστιανοί,—παναπῇ πῶς τὰ γράμματα τὰ ἔχει εὐκολα. (*Μ' εὐθυμία :*) Δὲ μπορεῖ λοιπόν, τί διάλο ! νά μὴ σοῦ ἔγραψε καὶ σένα δύο γλυκά, λογάκια. “Ε ;

Στέλλα :—“Οχι.

Παναγῆς :—Μὰ μὴ μὲ παιδεύῃς τώρα, παιδί μου, πές μου τὴν ἀλήθεια! (*Με τρυφερότητα :*) Σὰ νά μὴν ἤμουνα, βλέπεις, κι' ἐγὼ πατέρας σου καὶ νά μὴν ἔκανε νά τὰ ξέρω ὅλα...Τί; ἐπειδὴ θὰ γίνῃς σὲ λίγο κοντέσσα Ζαμάναινα ;...“Ελα ! σὲ βλέπω, κατεργάρα, πού γελᾷς...

Στέλλα, γελᾷ :—Μὰ τί θέλετε νά σᾶς πῶ;... Ναί, μοῦγραψε.

Ντανιῆς, μὲ λύσσα, δαγκάνει τὸ δάκτυλό του :—“Α !...

Παναγῆς, καγχάζει σὰν ἀπὸ χαρὰ :—Μπᾶ ; μπᾶ ; μπᾶ ; ! Καὶ θὰ τοῦ ἔγραψες βέβαια καὶ σύ... Γιατὶ πῶς μπορεῖ νά λέῃ ἐκεῖνο πού λέει 'ς τὸ γράμμα του ;... “Η τοῦ ἀπάντησες προφορικῶς ;... Προφορικῶς, ἔ ;

Στέλλα :—“Οχι, ὅχι !

Παναγῆς, σιγὰ - σιγὰ κι' ἐνθουσιαστικά :—Τοῦγραψες ;

Στέλλα :—Ναί, τοῦγραψα κι' ἐγὼ δυὸ λόγια...

Παναγῆς, ἀγριεύει ἄξαφνα καὶ ὀρμᾷ κατ' ἐπανω της μὲ βρυνθιμό :—"Ατιμη !!!

Νταντῆς, ὀρμᾷ κι' αὐτός, κατάπληκτος καὶ χαρούμενος, μὲ ἄναρθρον κραυγὴ :—"Ααααα ; ; !!

[Ἡ Στέλλα, τρομαγμένη, ἀπλώνει τὰ χέρια γιὰ νὰ προσφυλαχθῇ. "Ο Παναγῆς τῆς τ' ἀρπάζει, τὴν τραντάζει καὶ τὴν πετᾷ ἔς τὸν καναπέ, ὅπου μὲ κραυγὴ τρόμου, τὴν ὑποδέχεται σχεδὸν ἔς τὴν ἀγκαλιά της ἡ θεία Νιόνια, καθισμένη.]

Μαρία :—Συφορά μου ! [Σηκώνεται εὐθύς, καὶ τὴν στιγμήν ποὺ πέφτει ἡ Στέλλα ἔτιον καναπέ, ὅταν ὁ Παναγῆς τῆς ἀφίνει τὰ χέρια, αὐτὴ μπαίνει ἔς τὴ μέση, μὲ τὸ πρόσωπο πρὸς τὸ Παναγῆ, καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸν ἐμπυδίσῃ καὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ:] "Ας τη !.. ἄς τη !.. Μὴ συγχύζεσαι τώρα Παναγῆ μου, μὴ !..

Παναγῆς, μὲ λύσσα :—Νὰ τὴν ἀφίσω !; Νὰ μὴ συγχύζουμαι ;... "Ασε με, νὰν τὴ σκατώσω !...

Μαρία :—Μὴ, Παναγῆ μου ! γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ !... θὰ μᾶς ἀκούσουν ! (Κυττάζει ὀλόγυρα φοβισμένη).

Ἡ θεία Νιόνια, συγχρόνως ἀγκαλιάζει τὴν Στέλλα, ὥς διὰ νὰ τὴν προσυλάξῃ :—"Ωϊμέ ! "Ωϊμέ !...

Παναγῆς, τοῦ κόβεται ἄξαφνα ἡ ὀρμή, ἀπὸ φόβο μὴ τὸν ἀκούσουν, καὶ περιορίζεται σὲ λόγια, θυμωμένα ἀκόμα, ἀλλὰ πνιχτά :—Μὲ τὸ γυῖο τοῦ Ζαμάνου, μωρή, μὲ τὸν ψωρίτη τοῦ ψωρίτη, τὸν ξεπεσμένο, τὸν παλιοτηλεγραφητή, ἐπῆγες ἐσὺ νὰ κόμης τέτοιες ντροπές ; "Ε ; Καὶ τί ἐστοχάστηκες, παναπῆ ; πὼς γιὰτὶ φορεῖ γκέτρες σὰ σκαπανέας, θὰ τοῦ δώσω ὑπόληψη ἐγὼ, ὁ Παναγῆς ὁ Βιολάντης, καὶ θὰ τότε κάμω γαμπρό ; Βγάλ' το ἀπὸ τὸ νοῦ σου, κακομοῖρα μου, καὶ ἐτοιμάσου !... "Ασε, ἄσε πρῶτα νὰ λογαριαστῶ μ' ἐκείνονε, κι' ἔπειτα σοῦ δείχνω ἐγὼ πὼς γράφουνε τὰ γράμματα. "Εγγοια σου !...

Νταντῆς, ποὺ ε' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα περιφέρεται πνέων μένεις, ἄξαφνα ξεσπᾷ :—Τὸν ἄτιμο ! τὸν ν τ ο ν ι α δ ὀ ρ ο, ποὺ σήκωσε τὰ μάτια του ἔς τὸ σπίτι μας !... Ποῦ εἶνε ;... "Εδῶ ἀπὸ-κάτω καθότανε !... Θὰ πάω νὰ τὸν σκίσω σὰ σαρδέλλα !... (Βγάζει τὸ πιστόλι ἀπὸ τὴν ζώνη του καὶ τὸ ρίχνει

ἔς τὴν τσέπη τοῦ σακκακιοῦ του. Συγχρόνως κινεῖτὶ νὰ ἐξέλθῃ.)

Μαρία :—Νταντῆ !! (Ὁρμῇ πρὸς τὸ βάθος νὰ τὸν κοιτῇσῃ).

Παναγῆς, τρέχει κι' ἀνπάξι τὸν Νταντῆ :— Βρὲ σὺ ! ποῦ πᾶς ; Κάτσε 'δῶ ! Βλάκα !! Ἐγώ, μωρέ, τοῦ μῆνυσα νὰ ἔρθῃ ἔδῶ, ἔτὸ σπίτι μου, γιὰ νὰ νὰ ξεμπερδέψουμε χωρὶς νὰ μᾶς μάθῃ κανεὶς. καὶ σὺ τώρα πᾶς νὰ μοῦ κάμῃς σούσουρο ἔς τὸ δρόμο ; Νὰ χαθῇς ! Κάτσε 'δῶ ! (Τὸν καθίζει διὰ τῆς βίας σὲ μιὰ καρέκλα).

Ἀσημίνα, παρουσιάζεται ἔς τὴν πρώτη δεξιὰ θύρα :— Τὸ τραπέζι εἶνε ἑτοιμο.

[Σιωπὴ διαμιάς καὶ προσποίησις ὅτι δὲν συμβαίνει τίποτε. Ὅλοι προσπαθοῦν νὰ πάρουν τὸ φρονιμὴν τοῦ ὕψους. Ἡ Στέλλα, ποῦ ἦταν πεσμένη ὡς τώρα ἔς τὴν ἀγκαλιὰ τῆς θείας Νιόνιας, σὰν πτώμα, εἶσι ὅπως τὴν εἶχε ῥίξει ὁ Παναγῆς, σηκώνεται αἰέσως, διορθώνεται καὶ κάθεται δίπλα, ἔστὸν καναπέ, μὲ ἀξιοπρόεσις.]

Παναγῆς, ἔστην Ἀσημίνα, ὅσο μπορεῖ φαιδρότερα. — Ἐλα καὶ κοντεύουμε νὰ κρεπάροῦμε ἀπὸ τὴν πεῖν.

Στέλλα, ἤσυχ' ἀνφ' αἰάζει τὰ μαλλιά της, ἔστην Ἀσημίνα :— Σήκωσε τὰ ποτηράκια.

[Σιωπὴ. Ἡ Ἀσημίνα χωρὶς νὰ καταλάβῃ τὸ παραικρό, σηκώνει τὸν δίσκο μὲ τὰ ποτηράκια καὶ φεύγει].

Παναγῆς, αὐστηρά :—Τώρα ἔς τὸ τραπέζι. Ἐσύ, Στέλλα, θὰ κάμῃς τὴν ἀνήμερον, — ἂν δὲν εἶσαι κηόλα, — καὶ θάνεβῃς ἔς τὴν κάμαρά σου. Δὲ θέλω νὰ σὲ βλέπω οὔτε ἔς τὸ τραπέζι μου, οὔτε ἔς τὰ μάτια μου. (Πρὸς τὴν θείαν Νιόνια :) Ἐσύ Νιόνια, θὰ φᾶς μαζί μας. Βλέπεις καλά, στοχάζομαι, πὼς ἡ ἀγάπημένη σου δὲν εἶνε πιά ἄξια νὰ ἔχῃ οὔτε τὴ συντροφιά σου, οὔτε τὴν ἀγάπην σου. Κι' ἂν δὲν τὸ βλέπῃς, ἔγνοια σου καὶ θὰ σὲ κάμω νὰν τὸ ἰδῇς. Ἐμπρός ! [Ἐξέρχεται πρῶτος ἀπὸ τὴν πρώτη δεξιὰ θύρα. Ἡ Μαρία καὶ ὁ Νταντῆς τὸν ἀκολουθοῦν εὐθύς. Μένουν ἡ Στέλλα καὶ ἡ θεία Νιόνια.]

Ἡ θεία Νιόνια, τώρα μόλις ἀφίνει τὰ δάκρυά της νὰ τρέξουν :—Τ'ἤτανε τοῦτο, παιδί μου ;

Στέλλα, ἀτάραχη :—Πήγαινε μέσα, θεία Νιόνια, κι' ἄφισέ με. Πήγαινε λοιπόν !... Μὴ θέλῃς νὰ μοῦ κάμῃς χειρότερο κακό !...

**Η Θεία Νιόνια, σηκώνεται καὶ σκουπίζει τὰ μάτια της :—*
Καλά, παιδί μου, τώρα θὰ πάω... Μὰ ἐσὺ τί θὰ γίνῃς;...

Στέλλα, σηκώνεται ἄξαφνα μὲ σταθερότητα :—Μὴ σὲ νοιάζει
γιὰ μένα, θεία Νιόνια. Τὰ καλὰ σημάδια μᾶς γέλασαν, μὰ ἐγὼ
δὲν φοβᾶμαι κανένα. Ὁ κόσμος νὰ χαλάσῃ, τὸ Χρηστάκη
τὸ Ζαμᾶνο θὰ πάρω. Θὰ μὲ ἰδῇς!...

**Η Θείη Νιόνια :—Παιδί μου... Συλλογίσου...*

Στέλλα, ἐξακολουθεῖ, χωρὶς νάκούῃ :—Τώρα ποὺ θᾶρθῃ, θὰ
εἶμαι κι' ἐγὼ ἐκεῖ. (Δείχνει τὸ διάδρομο ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βά-
θους :) Τὸ παραμικρὸ νὰ ἰδῶ, θὰ πεταχθῶ καὶ θὰ 'μπῶ 'ς τὴ
μέση. Τρίχα δὲ θὰ φίσσω νὰ τοῦ πειράξουν. Ἄς με σκοτώσουν
ὁ πατέρας μου κι' ὁ ἀδελφός μου, ἄς μὲ κάμουν κομμάτια!

**Η Θεία Νιόνια, ἐνώνει τὰ χέρια μὲ ἀπελπισία :—Στέλλα*
μου!... Τί δυστυχία!... μὰ...

**Η φωνὴ τοῦ Παναγῆ, ἀπὸ μέσα :—Νιόνια!...*

**Η Θεία Νιόνια :—Ἀμέσως ἔφτασα!*

Στέλλα :—Πήγαινε τώρα, θεία Νιόνια, καὶ μὴ μοῦ 'πῆς
λέξη. Ξέρω ἐγὼ τί θὰ κάμω!... Μὰ πήγαινε! σοῦ φωνάζει

**Η Θεία Νιόνια :—Κολά... (Στειράζει καὶ κινεῖ νὰ ἐξέλθῃ.*
**Στὴν πρώτη δεξιὰ θύρα, σταματᾷ καὶ στρέφεται :) Ἐσὺ θὰ*
πᾶς τώρ' ἀπάνω;

Στέλλα, στηρίζεται 'ς τὸ τραπέζι τῆς μέσης, ὀρθή, μὲ τὰ χέρια
ὀπίσω :—Ναί, ἐγὼ θὰ πάω τώρ' ἀπάνω... (Σὰν ἀφηρημένη:)

**Ὁχι, ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ... Ὁχι, ὄχι, θὰ πάω ἀπάνω...*

Πρέπει νὰ κάμω δύο λόγια τοῦ Χρηστάκη... Ἄν δὲν μπο-
ρέσω νὰ τοῦ μιλήσω, νὰ τοῦ δώσω τοῦλάχιστο τὸ γράμμα...

Εἶνε ἀνάγκη, γιατί... (Μικρὴ παύση. Σκεπτικὴ κυττάζει πρὸς
τὰ κάτω. Ἐξαφνα σηκώνει τὸ πρόσωπο περιλυπο, κυττάζει τὴ

θεία Νιόνια, καὶ μὲ φωνὴ ποὺ προδίδει συγκροτούμενο κλάμμα :)
Θεία Νιόνια!... Θεία Νιόνια!... Δὲ μὲ χωράει πιά τὸ σπίτι

*τοῦ πατέρα μου! (*Ἀνεβάζει σιγὰ - σιγὰ τὰ χέρια ὡς τὸ κεφάλι*
*καὶ πιάνει σφικτὰ τοὺς κροτάφους της. *Η Θεία Νιόνια, ἀπὸ*

τὴν θύρα, προτείνει τὰ χέρια πρὸς τὴν Στέλλα, μὲ κίνημα
ἐκπλήξεως, τρόμον καὶ λύπης).

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

[*Ἡ ὁρχήστρα ἐκτελεεὶ τὴν εἰσαγωγή. Ὕπαιθα ἀνοίγει ἡ αὐλαία. Τὸ ἴδιον σαλόνι τῆς πρώτης. Ὁ Παναγῆς Βιολάντης, μόνος, σουλατσάρει, σκεπτικὸς καὶ θυμωμένος. Χειρονομεῖ καθὼς σκέπτεται καὶ κάπου-κάπου τοῦ φεύγει καμμιὰ λέξη: «Διάολε!... Μπᾶ!... Ἀκοῦς!...» Σὲ λίγο, εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν πρώτη δεξιὰ θύρα ἡ Ἀσημίνα μὲ τὸν καφέ.]*

Ἀσημίνα :—Ἐδῶ θὰ πιῇτε τὸν καφέ σας, ἀφέντη;

Παναγῆς :—Ναῖσκε, ἐδῶ. Ἀφισέ τονε ἔς τὸ τραπέζι καὶ πISOΠΛΑΤΙΞΕ.

[*Ἡ Ἀσημίνα ἀφίνει τὸ φλυτζάνι καὶ ἐξέρχεται. Ὁ Βιολάντης πλησιάζει ἔς τὸ τραπέζι καὶ ὀρθός. τραβᾷ δυὸ-τρῖς ρουφηξιές.]*

Νταντῆς, εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν πρώτη δεξιὰ θύρα, μὲ τὸ καπέλο ἔς τὸ χέρι:—Πατέρα ἐγὼ πρέπει νὰ πάω τώρα ἔς τὸ γραφεῖο;

Παναγῆς, σὰν ἀφηρημένος:—Ὅχι... Ποῦ εἶναι ἐκεῖνη;

Νταντῆς :—Ἀπάνου, Κλειδώθηκε ἔς τὴν κάμαρά της.

Παναγῆς :—Καλά.

Νταντῆς, μουρμουρίζει:—Τὸ παλιοθήλυκο!... Νὰ μᾶς κάμη τέτοιο ξαφνικό!... Σκότωμα θέλει μὰ τὴν Παναγία!

Παναγῆς, ἔξαφνα, ἡσυχάζει νὰ δώσῃ προσοχὴ ἔς τὰ λόγια τοῦ Νταντῆ:—Ἐσὺ θὰ κάτσης ἐδῶ... ἐκεῖ μέσα. (*Δείχνει τὴν πρώτη δεξιὰ θύρα*:) Γιὰ κάθε ἄττιντέντε... Τώρα θάρθῃ ἐδῶ ἐκεῖνος ὁ ἀντίχριστος... κι' ἐγὼ δὲν ξέρω ὡς ποῦ μπορεῖ νὰ μὲ κάμη νὰ φτάσω ὁ θυμός!...

Μαρία, εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν ἴδια θύρα καὶ ἀκούει τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Παναγῆ:—Γιὰ τῶνομα τοῦ Χριστοῦ, Παναγῆ μου! Μὴν τοῦ κάμης κανένα κακὸ τοῦ ξένου παιδιοῦ, κι' ἀκουστοῦμε!... Σκέψου... ἔς τὸ σπίτι μας...

Παναγῆς :—Δὲν περιμένω συμβουλὴ καὶ ὁρμήγεια ἀπὸ τὴν ἀφεντιά σου, κυράτσα Βιολάνταινα! Κοὶ πῆγαινε ἀπὸ δῶ, γιατί ὅσο σὲ βλέπω, τόσο μοῦ ἀνεβαίνουνε οἱ καπνοί. Κανένας δὲ μοῦ τὸ βγάνει ἀπὸ τὸ νοῦ πὼς ἐσὺ τὰ ἤξερες!..

Μαρία :—Ἄν ἤξερα τίποτα, Παναγῆ μου, ἢ ἂν ὑποψιά-

στηκα τὸ παραμικρό, νά, (κάνει μὲ τὰ δάκτυλά της ἓνα σταυρὸ καὶ τὸν φιλεῖ) νά μου τότε βάλουνε σήμερα-ὄχτώ.

Παναγῆς :—Ὡραία μάννα εἶσαι τὸ λοιπόν ! Καὶ ποῦ τὰ εἶχες τὰ μάτια σου ; καὶ ποῦ τὸν εἶχες τὸ νοῦ σου ; ἔ ;

Μαρία :—Μηδὰ ξέρω κι' ἐγὼ πῶς ἐστραβώθηκα ἔτσι ; Φιλία εἶχαμε, βλέπεις, μὲ τὸ σπίτι... Ποῦ νὰ βάλῃ ὁ νοῦς μου πῶς τὸ παιδί ἐρχόταν ἐδῶ μὲ τέτοιους σκοποὺς καὶ πῶς 'ς τὸ ὕστερο θάπαιρνε τὸ θάρρος...

Νταντῆς :—Τὸν αἴτιμο !... Αὐτὸς ἤθελε ξεκοίλιασμα !...

Παναγῆς, πρὸς τὸν Νταντῆ :—Σώπαινε σύ ! (Πρὸς τὴν **Μαρία** εἰρωνικά :) Βέβαια, ποῦ νὰ βάλῃ ὁ νοῦς σου τέτοιο ἀφύσικο καὶ παράξενο πρᾶγμα !... Ἀκοῦς ἐκεῖ !...

Μαρία :—Μὰ μήπως ἦταν ὁ πρωῒτος πού μπάζαμε 'ς τὸ σπίτι μας μ' ὅλο τὸ θάρρος, μὲ κάθε ἐλευθερία, γιὰ νὰ σκεφθῶ πῶς μπορούσε νὰ χάσῃ γιὰ δαῦτον τὸ μυαλό της ἡ Στέλλα ;... Ἀπὸ νέους ἐδῶ-μέσα, ἄλλο τίποτα !.. Γιορτάδες σουαρέδες, χοροί... Δόξα σοι ὁ Θεός, εἴκοσι χρόνια τώρα, τὸ σπίτι μας εἶναι ἀλλέγρο κι' ἀνοιχτό.

Παναγῆς :—Τὸ κλειῶ ἐγὼ ὅμως τώρα τὸ σπίτι μας, μία-βολὰ πού ὁ κόσμος κατάντησε σήμερα τέτοιος, καὶ τὰ παιδιὰ τῶν παλιῶν μας φίλων, πού μπορούσαμε νὰ τοὺς ἔχουμε ὅλη τὴν ἐμπιστοσύνη, μῆς φέρνουνται ἔτσι !

Μαρία :—Ἐχεις δίκιο, Παναγῆ μου. Ἡ κοινωνία μας τώρα - τώρα ἐχάλασε.

Παναγῆς :—Χμ ! Μοῦλεγε; πρὶν νὰ μὴ τοῦ κάμω κανένα κακό... Ἀχ μωρὲ καὶ νὰ ζούσαμε 'ς ἄλλους καιροὺς, τότενες πού οἱ ἀφεντάδες δὲν εἶχανε νὰ δώσουνε λόγο σὲ κανένα !... Χμ ! ξέρεις τί τοῦ ἔπρεπε αὐτουνοῦ τοῦ ἰνφάμε, τοῦ μπερμπάντη ; ἔ ; (Μὲ σατανικὸ μεδίαμα :) Νά, σὰν καληώρα τῶρα πού θὰ ἔρθῃ ἐδῶ, νά'χω ἐκεῖ ἀπὸ πίσω ἓναν καλὸ ἄνθρωπο, καὶ χράπ ! μὲ τὸ σπαθὶ νὰν τοῦ πάρῃ τὸ κεφάλι...

Μαρία, μὲ φοίκη, σκεπάζει τὸ πρόσωπό της μὲ τὰ χέρια :—Οὐ ! σῶπα, καῦμένε Παναγῆ !.. Ἄν ἀγαπᾷς τὸ Θεό...

Παναγῆς, ἀξακολουθεῖ :—Νὰν τὸ βάλω μέσα 'ς τὴ γυάλα τοῦ ρολογιοῦ καὶ νὰν τὸ ἀφίσω ἐδεκεῖ, ἀπάνου 'ς τὴν κονσόλα. Ἐπειτα νὰ κρᾶξω τὴν κυράτσα Στέλλα. «Τὸ Χρηστάκη

τὸ Ζαμᾶνο θέλεις; Κόπιασε νὰ τόνε πάρης!» Ἔτσι τῶκαμε μία φορὰ κι' ἓνα καιρό, ἓνας παλαιτικῶς ἄρχοντας, μὲ τάλλαρα καὶ μὲ γνώση, πού ἡ θυγατέρα του ἀγάπησε τὸν ὠμορφοφονεὶ τὸ μπαρμπέρη του! (**Αποτελειώνει τὸν καφέ του μὲ θυμό.*)

Μαρία, μὲ τὸ ἴδιο κίνημα:—Οὐφ! ἀνατριχίλα!...

Νταντῆς:—Ἐχω ἀκουστά πὼς ἓνας ἄλλος ἄρχοντας ἔκαμε ἄλλο. Ἐκραξε μὲ γ α λ ι φ ί α τὸ λεγόμενο καὶ τὸν κατέβασε 'ς τὸ περιβόλι του, πὼς τάχατες θὰν τοῦ κόψη μανόλες... Ἐκεῖ κοντὰ 'ς τὸ δέντρο, εἶχε σκαμμένο ἓνα λάκκο βαθύ. Βουνοὶ τὰ χώματα 'ς τὸ χεῖλος του, καὶ οἱ ἀνθρώποι του κρυμμένοι ἀπὸ πίσω. Μιὰ σπρωξιά, μέσα στὸ λάκκο ὁ λεγόμενος. Ἐτοιμοὶ οἱ ἀνθρώποι, μὲ τὰ φτυάρια, εἰχνόυνε πάλι μέσα τὰ χώματα. Καὶ οὔτε γάτα ἦτανε, οὔτε ξημία ἔκαμε!

Παναγῆς, μὲ ἄγριο κάγχασμο:—Χά, χά, χά! Ἔτσι, ἔτσι, μὰ τὸ ναίς! (**Ακούεται τὸ κουδοῦνι τῆς θύρας.*) Τὸ κουδοῦνι! Ἐκεῖνος εἶνε!! Πηγαίνει ἀπὸ 'δῶ!! Φευγᾶτε γλήγορα!..

[*Ὁ Νταντῆς τρέχει εὐθὺς νὰ κρυφθῇ 'ς τὸ διπλανὸ δωμάτιο.*
**Ἡ Μαρία κάνει νὰ φύγῃ, ἀλλὰ διστάζει.*]

Μαρία, παρακαλεστά:—Παναγὴ μου;...

Παναγῆς, μὲ θυμό:—Φευγᾶτε λοιπόν! Ἄμε 'ς τὸ διάολο πού τὰ πίστεψες!... (**Ἡ Μαρία φεύγει.*)

Ἀσημίνα, ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάθους:—Ἀφέντη, σᾶς γυρεύει ὁ κύριος Χρηστάκης. *ΤΑΡΥΣΗΣ*

Παναγῆς:—Καλά. Πές του νὰ κοπιᾷση ἐδῶ. (**Ἡ Ἀσημίνα φεύγει.*)

Χρηστάκης, εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάθους μὲ θάρρος καὶ μὲ ζωηρότητα:—Καλημέρα σας, κύριε Βιολάντη!

Παναγῆς, μ' ἐντελῶς ἄλλο ὕφος, ἄλλος ἄνθρωπος διαμιάς, φαιδρός, διαχυτικός, γελαστός:—ὦ, τὸν φίλτατον καὶ τὸν ἀγαπητόν! (*Τρέχει καὶ τοῦ πιάνει τὸ χέρι.*) Τί μοῦ κάνεις, παιδί μου; καλὰ - καλὰ;

Χρηστάκης, χαρούμενος:—Εὐχαριστῶ πολύ. Λαμπρά.

Παναγῆς:—Μπράβο! Βλέπω, ὅτι εἶσαι ἀκριβέστατος 'ς τὰ ρ α ν τ ε β ο ὺ σου. Πρῶτα ἐχτύπησε τὸ κουδοῦνι τῆς πόρτας κι' ἔπειτα τοῦ ρολοιοῦ... Ἀγκαλὰ ἐξέχασα... ὅλο μὲ Ἀγγλους δὲ συναναστρέφεις; Ἀλήθεια... (*Διακόπτεται καὶ μὲ*

ἄλλον τόνον :) Κάτσε, κάτσε νὰ σὲ χαρῶ ! (Τὸν βάζει σχεδὸν διὰ τῆς βίας νὰ καθήσῃ σὲ μιὰ πολυθρόνα· ἐκεῖνος μένει ὀρθὸς κι' ἐξακολουθεῖ :) Ἀλήθεια, ἐπειδὴ εἶπαμε γι' Ἀγγλους. Τί γίνεται ὁ φίλος σου ὁ Στήβενσων ; καιροὺς ἔχω νὰ τὸν ἰδῶ.

Χρησιτάκης :—Καλὰ εἶνε.

Παναγῆς :—Νὰ μοῦ τὸν χαιρετᾷς, σὲ παρακαλῶ. Καὶ φέρε μοῦ τονε, γειά σου, κανένα βράδυ νὰ παίξουμε οὔτιστ. Νὰν τοῦ πῆς πὼς θὰ τοῦ ἔχω καὶ οὐίσκυ. Τὸ προμηθεύτηκε, ξέρεις, ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸ βαπόρο, πού ἦταν ἐδῶ τῆς προάλλες. Ἄ, μάρέσει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ! Τζέντλεμαν σωστός, ἔ ;

Χρησιτάκης :—Ναί, εἶνε πολὺ καλός.

Παναγῆς :—Καὶ δὲ μοῦ λές, νὰ σὲ χαρῶ, ἔτσι γιὰ περιέργεια· τί μισθὸ ἔχει τὴν ὥρᾴν ὁ Στήβενσων ἐκεῖ ἔς τὸ Τηλεγραφεῖο ;

Χρησιτάκης :—Ἄ, ἔχει καλὸ μισθό. Παίρνει δώδεκα λίρες τὸ μῆνα.

Παναγῆς :—Μπράβο ; ! Δώδεκα λίρες ἑγγλέζικες, εἶνε πολὺ καλὰ. Ὁ δικός σου μισθός... δὲν πιστεύω νὰνε τόσος ἀκόμα... ἔ ;

Χρησιτάκης, πνευτογελᾷ :—Ἄ, ποῦ ! ἐγὼ ἀκόμα δὲν παίρνω οὔτε τὰ μισά...

Παναγῆς :—Καὶ ἴσως οὔτε τὸ τρίτο, ἔ ;

Χρησιτάκης :—Ὅχι δᾶ ! παίρνω πέντε λίρες !

Παναγῆς, προσποιεῖται εὐχάριστὴ ἐκπληξή :—Πέντε λίρες ; ! Πολὺ καλὸ εἰσόδημα ! Μπράβο ! Καὶ μὲ τὸν καιρό... ἔ ;

Χρησιτάκης :—Ἐλπίζω νὰ τὸν φθάσω τὸν Στήβενσων...

Παναγῆς, κάθεται κι' αὐτός, ἀντικρὺ ἔς τὸ Χρησιτάκη, ἀλλὰ κάπως μακρὰ :—Ἐμ βέβαια... σιγὰ· σιγὰ προσδεύει ὁ ἄνθρωπος ἔς τὸν κόσμον... Ὅλα θὰ βολευτοῦν... Ὑγεία μόνο νᾶχουμε !

[Σιγή. Ὁ Παναγῆς γίνεται ἑξαφνα σκεπτικός· Ὁ Χρησιτάκης ἀρχίζει νὰ στενοχωριέται.]

Χρησιτάκης, μὲ δειλία καὶ μὲ κόπο :—Ἐλάβετε λοιπόν, κύριε Βιολάντη ;...

Παναγῆς, συνέρχεται ἀμέσως καὶ κάνει τὸ φαιδρό :—Ναί, ναί, νὰ σὲ χαρῶ, ἔλαβα, ἔλαβα... Μὰ μὴ βιάζεσαι, θὰ τὰ

ποῦμε, ἔχουμε καιρό... Πές μου πρῶτα, τί νέα ; Τί ἄκουσες σήμερα ἔς τὸ Φόρο ;

Χρηστάκης :—Τίποτα...

Παναγῆς :—Ἐκεῖ, ἔς τὸ Τηλεγραφεῖο, δὲν ἦρθε καμμία νοβιτὰ ἀπὸ τσοῖ κόσμους ;

Χρηστάκης, χαμογελᾷ μετὰ βίας :—"Οχι, τίποτα, ἀφέντη σιὸρ Παναγῇ... (Ἀερρίζεται μὲ τὸ χρωματιστὸ μαντιλάκι του :) Ζέστη μόνο κάνει.

Παναγῆς :—Ζέστη βέβαια ! Μπορεῖ νὰ μὴν κάνη ζέστη τὸν Ἀλωνάρη καὶ τὸν Αὐγουστο ; Πῶς θὰ γουρμάση τὸ λοιπὸν καὶ πῶς θὰ ψηθῇ ἡ σταφίδα, νὰ νὰ ζήσουμε κι' ἐμεῖς οἱ φτωχοί ;...

Χρηστάκης, χαμογελᾷ :—Οἱ φτωχοί ; !

Παναγῆς :—Οἱ φτωχοί βέβαια ! Ἀμὴ τί σοῦ φαίνεται ; Για, νὰν τοῦ καπριτισαριστῇ ἔτσι τοῦ Ἀφέντη τοῦ Θεοῦ νὰ μὴν κάμῃ ἐτούτη τὴ ζέστη δύο-τρεῖς καλοκαίρια, καὶ σοῦ λέω ἐγώ... τί γινόμαστε ἔπειτα ἐμεῖς, ἐμπόροι ἢ χτηματίες ! (Μὲ πίκρα :) Ἐμεῖς, βλέπεις, δὲν εἴμαστε σὰν καὶ σὰς, πὺν καθόσαστε κ'εῖ-χάμου καὶ τραβᾶτε τὸ λουφέ σας, βρέχει ἡ χιονίζει... ἢ σὰν τὸ πατέρα σου τὸ φιλαράκο μου, πὺν νοικιάζει ἓνα-δύο σπίτια σαράβαλα ἔς τὸ κουβέрно καὶ ξαπλώνει τὴν ἀρίδα του στὸ Καζίνο... Ἐμεῖς εἴμαστε ἀνθρώποι τῆς δουλειᾶς, τῆς σκληρῆς καὶ τῆς τραχειᾶς, κι' ἂν ἐκάμαμε, παναπῇ, μὲ τὸν ἴδρο μας καὶ μὲ τὸν κόπο μας, καὶ δύο τάλλαρα, ἔ, παιδί μου, δὲν τὰ ἔχουμε γιὰ πέταμα !.. Ἄλλοι ἐσεῖς, κι' ἄλλοι ἐμεῖς... Δὲ ξέρω ἂν μὲ κατάλαβες !

Χρηστάκης, ἀνήσυχος :—"Οχι, ὄχι... Τί θέλετε νὰ πῆτε, κύριε Βιολάντη ;

Παναγῆς, μ' ἔμφαση :—Θέλω νὰ πῶ, ψυχούλα μου, πῶς ὅτι... (Διακόπτεται διαμιάς, σηκώνεται, προχωρεῖ πρὸς τὸν Χρηστάκη, στέκεται ἐμπρός του κι' ἀρχίζει μὲ θυμὸ :) Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, παιδί μου, ξέρεις ποῖος εἶμαι ἐγώ ;

Χρηστάκης, κατάπληκτος, ἐντρομος, σηκώνεται :—"Α !

Παναγῆς, τὸν σκουντᾷ ἀπὸ τοὺς ὤμους καὶ τὸν καθίζει :—Κάτσε κ'εῖ κι' ἄκουε ! (Συνεχίζει :) Ξέρεις πῶς ἂν θέλω, μπορῶ νὰ σὲ βλάνω πολὺ, μὰ πάρα πολὺ ;... Ξέρεις πῶς

φτάνει νά κουνήσω τὸ λιανό μου τὸ δάχτυλο καὶ νά καταστρέψω, ἂν ἤθελα, τὸν πατέρα σου ; ἔ ; .. Ξέρεις πὼς μπορῶ νά μὴν ἀφίσω κανένα σας σὲ γλωρὸ κλαδί ; Ξέρεις, —οἱ δύο μας εἴμαστε τώρα, —πὼς ἂν ἔβανα τ'ς ἀνθρώπους μου νά φτύσουμε μόνο, σὲ πνίγανε ; .. Ξέρεις πὼς μπορούσα νά βάλω τώρα ἕναν καλὸ ἄνθρωπο νά σὲ σακατέψῃ, κι' ἐγὼ νὰ φουμάρω τὸ τσιγάρο μου 'ς τὸν Πλατύφορο ; ... Ξέρεις πὼς μπορούσα νά σὲ κάμω νά πλερώσῃ; πολὺ ἀκριβὰ αὐτὸ πού ἔκαμες ;

Χρηστάκης, *σαστισμένος κυτιάζει κατὰμματα τὸν Παναγῆ* : — Μὰ τί ἔκαμα ; .. σᾶς ζητῶ συγγνώμη . . .

Παναγῆς, *ἀξακολουθεῖ σὰν νά μὴν ἄκουσε τίποτα* : — "Ε, μπένε ! ἐγὼ δὲ θὰ σοῦ κάμω τίποτα. Θὰ σὲ συχωρέσω καὶ γιὰ τὸ γράμμα πού ἔστειλες σὲ μέ, καὶ γιὰ τὸ γράμμα πού ἔστειλες 'ς τὴ θυγατέρα μου. — "Ολα τὰ ξέρω, σῶπα ! — Θὰ σὲ συχωρέσω καὶ γιὰ τὸ ἀτζάρντο πού πῆρες, γιὰ τὴν προσβολή πού ἔκαμες 'ς τὸ σπῆτι μου. Θὰ σὲ ἀφίσω ἡσυχο, δὲ θὰ σὲ βλάψω 'ς τὸ οὐδὲ καὶ δὲ θὰ 'πῶ τίποτα σὲ κανένα. Μά... μά... κύτταξε καλά ! "Ενα πράμμα θέλω κι' ἐγὼ ἀπὸ σένα... μοναχὰ ἕνα πράμμα !

Χρηστάκης, *μὲ κάποια ἀνακούφιση* : — Τί θέλετε ; .. "Ο, τι θέλετε !

Παναγῆς, *σιγώτερα, ἀλλὰ ἐπιτακτικά* : — Νὰ μοῦ δώσης τὸ γράμμα πού σοῦ ἔστειλε ἡ θυγατέρα μου !

Χρηστάκης, *εὐθύς, χωρὶς κανένα δισταγμό* : — Μετὰ χαρᾶς* τὸ ἔχω μάλιστα κι' ἐπάνω μου. (*Σηκώνεται.*)

Παναγῆς : — "Α, μπράβο ! φέρ' το.

Χρηστάκης, *βγάζει τὸ πορτοφόλι του, τραβᾷ ἀπὸ μέσα ἕνα φιστικὶ χαρτὶ διπλωμένο, καὶ τὸ δίνει 'ς τὸν Παναγῆ* : — "Ορίστε !

Παναγῆς, *παίρνει τὸ χαρτὶ μὲ χαρὰ, τὸ ξεδιπλώνει, τὰ κυτιάζει, τὸ ξαναδιπλώνει καὶ τὸ κρατεῖ* : — Εὐχαριστῶ ! (*Στέκεται μιὰ στιγμή καὶ κυτιάζει τὸν Χρηστάκη* :) Νὰ σοῦ πῶ. Δὲν πιστεύω νά ἔδειξες ἐτοῦτο τὸ γράμμα κανενός ;

Χρηστάκης, *ζωηρά* : — "Οχι, ὄχι !

Παναγῆς : — Σὲ ρωτᾶω, γιατί ξέρω πὼς ἐσεῖς οἱ νέοι καυχόσαστε ἅμα κάμετε κανένα τέτοιο κατόρθωμα . . .

Χρηστάκης : — "Οχι, ὄχι, κύριε Βιολάντη, σᾶς ὀρκίζουμαι !

Παναγῆς, εἰρωνικά :— Σὲ ὅ,τι ἔχει ἱερώτερο, ἔ ; (Ἀπὸ μέσα του :) Ἰνφάμε !.. (Δυνατά :) Καλά, καλά, τὸ πιστεύω, ἢ κάνω πὼς τὸ πιστεύω, ὅπως θές. Ὡςτὸ ὕστερο μου εἶνε ἀδιάφορο. Γιατί αὐτὸ πού ἔβαλες ὅςτὸ νοῦ σου, παιδάκι μου, νὰν τὸ βγάλῃς, νὰ σὲ χαρῶ ! Τῇ θυγατέρα μου δὲ σοῦ τὴ δίνω, σοῦ τὸ λέω παστρικά, γιατί ἡ θυγατέρα τοῦ Παναγῆ τοῦ Βιολάντη δὲν εἶνε γιὰ τὸ γυιὸ τοῦ Μίμη τοῦ Ζαμάνου. Χίλια γράμματα νὰ σοῦ γράψῃ, χίλια γράμματα νὰ μοῦ στείλῃς, ὅλο τὸ ἴδιο τῶχω. Πρόσεξε ὅμως καλά, νὰ μὴν ἐπιχειρήσῃς πάλι τὰ ἴδια, γιατί σοῦ εἶπα... ἅ !

Χρηστάκης, ὀπισθοχωρεῖ κάθε τόσο μὲ δειλία πρὸς τὴ θύρα :
— Ὅχι, ὄχι !..

Παναγῆς :— Ξέρω κι' ἐγώ !.. Ὡςτὸ καλὸ τώρα. (Μὲ εἰρωνεία :) Μὲ συμπαθῆς, πού δὲ σὲ κρατῶ περισσότερο, γιατί ἔχω δουλειὰ μέσα.

Χρηστάκης :— Προσκυνῶ. (Κάνει νὰ ἐξέλθῃ).

Παναγῆς :— Ἐ, πού εἶσαι ; !.. στάσου μιά στιγμὴ... Ἐλα πὺλ κοντά...

[Ὁ Χρηστάκης φοβισμένος ἐπιστρέφει καὶ πλησιάζει].

Παναγῆς, σιγώτερα :— Ἀπὸ τούτῃ τὴν ἱστορία, — τί εἶπαμε, τί κάμαμε μεταξύ μας, — δὲ θέλω νὰ μάθῃ κανεὶς τίποτα. Οὔτε ὁ φίλος σου ὁ Στήβενσον, πού δὲ θέλω νὰ τὸν ξαναῖδῶ ὅς τὰ μάτια μου. Ἀκοῦς ; μιλιὰ !... Σὲ καθιστῶ ὑπεύθυνο.

Χρηστάκης :— Μάλιστα... μά... μάλιστα.

Παναγῆς :— Κι' ἓνα ἄλλο ἀκόμα : Γιὰ νὰ μὴν ὑποψιασθῇ τίποτα ὁ κόσμος, δὲ θέλω νὰ πάψῃς ὁλωσδιόλου νὰ ἐρχεσαι ὅς τὸ σπίτι μου.

Χρηστάκης, ἐκπληκτος :— Πῶς ;

Παναγῆς :— Ἐκεῖνο πού σοῦ λέω. Μεθαύριο, λόγου χάρι, τὸ Δεκαπεντάγουστο, ὅς τὴ γιορτὴ μας, ἂ ζήσουμε, θάρῃς καὶ σὺ νὰ συχαριάσῃς μαζί μὲ τὸν πατέρα σου. Κι' ἔπειτα πάλι βλέπουμε, — ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ. Ἐτσι ὥς πού νὰ παντρευτῇ ἡ Στέλλα, — καὶ σὲ βεβαιώνω ὅτι πολὺ γρήγορα θὰ παντρευτῇ ὅπως τῆς πρέπει, — γιατί οἱ ἄλλες εἶνε ἀκόμα μικρές... Λοιπόν, σύμφωνοι ;

Χρηστάκης, ὁλωσδιόλου σαστισμένος :—Μά... μάλιστα !

Παναγῆς, καγχάζει :—'Εσάστισες ἔ ; ... "Αλλά ἐγύρευες, καὶ ἄλλα εὗρηκες, "Ηρθες γιὰ μαλλί, καὶ φεύγεις κουρεμένος. Τὸ βλέπω τὸ ἄδικο, μὰ τί νὰ σοῦ κάμω ; ('Απότομα :) "Ελα τώρα φεύγα, χάσου !

[Ὁ Παναγῆς πισωπλατίζει διαμιάς, σὰν κάτι νὰ θυμῆθηκε ἄξαφνα, καὶ βγαίνει ἀπὸ τὴν πρώτη δεξιὰ θύρα. Συγχρόνως ὁ Χρηστάκης, σὰ φυλακισμένο πουλὶ πού τὸ ἀφίνουν ἐπιτέλους ἐλεύθερο, τρέχει πρὸς τὴν θύρα τοῦ βάνθους νὰ φύγῃ].

Στέλλα, χλωμή, ταραγμένη, πετιέται ἄξαφνα ἀπὸ τὸ παραπέτασμα τῆς θύρας τοῦ βάνθους καὶ φράττει τὸν δρόμο τοῦ Χρηστάκη, ἔξω 'ς τὸν διάδρομο :—Χρηστάκη ! !

Χρηστάκης, ἔξω φρονῶν :—"Αφισέ με !... Νὰ φύγω ἀπὸ "δῶ-μέσα !... Ὁ πατέρας σου ;... θὰ μὲ σκοτώσῃ ! (Τὴ σπρώχνει καὶ φεύγει).

Στέλλα, ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάνθους, μὲ κατάπνιγομένη φωνή, πρὸς τὸν φεύγοντα Χρηστάκη :—Μὴ φοβᾶσαι !... Μὴ μὲ λησμονήσῃς !... "Αγάπα με !... ('Ακούσται ὁ βοήθός τῆς θύρας. "Ἡ Στέλλα εἰσέρχεται εὐθὺς 'ς τὴ σκηνή καὶ τρέχει 'ς τὸ παράθυρο. Στέκεται ἐκεῖ λίγες στιγμὲς καὶ κυττάζει μὲ ἀγωνία 'ς τὸ δρόμο τὸν Χρηστάκη πού φεύγει :) "Αλλομονο ! δυστυχία μου ! πάει !... ('Απομακρύνεται ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ πέφτει ἀπελπισμένη σὲ μιὰ πολυθρόνα ἀδίσταστα :) Οὔτε μιὰ φορὰ δὲν ἐγύρισε νὰ μὲ κυττάξῃ !

Νταντῆς, μὲ τὸ καπέλιν τὸν, εἰσέρχεται ἀπὸ τὴ δευτέρα δεξιὰ θύρα, καὶ σταματᾷ ἐκεῖ μπροστὰ 'ς τὴ Στέλλα :—"Ετσι ἔ ;... ἔτσι ἔ ;... "Ετοῦτα μᾶς κάνεις, κυρία Στέλλα !

Στέλλα, σιγὰ καὶ περιφρονητικά :—"Ασε με !

Νταντῆς, δυνατώτερα, ἐνῶ προχωρεῖ λίγα βήματα :—"Ε ; δὲ μὲ βλέπεις ; δὲν ἀκούς τί σοῦ λέω ; "Εγὼ εἶμαι !

Στέλλα :—Σὲ βλέπω.

Νταντῆς, προχωρεῖ ἀκόμη :—Καὶ δὲ μὲ φοβᾶσαι ; ἔ ; "Ἡ θὰ μοῦ 'πῆς πάλι γιὰ ἱεραρχίες καὶ κολοκύθια ; Κακομοῖρα μου, ὕστερ' ἀπὸ τοῦτο πού ἔκαμες, ἐσὺ εἶσαι ἐδῶ-μέσα ἡ τελευταία καὶ ἡ χειρότερη. Καὶ ἐγὼ, ἔγνοια σου, θὰ σοῦ δείξω ἂν εἶμαι ἢ δὲν εἶμαι ὁ μεγαλύτερός σου !

Στέλλα, ἀκίνητη:—Γιὰ ξεφορτώσου με!

Νταντῆς, προχωρεῖ ἀκόμη, μὲ γουρλωμένα μάτια:—'Εμὲ εἶπες τέτοιο λόγο;

Στέλλα, ἀπαθέσιστα:—'Εσέ.

Νταντῆς:—Παλιοκόριτσο! ('*Αρπάζει μιὰ καρτέκλα καὶ κάνει πὼς θὰ τὴν σηκώσει.*) Ποὺ μᾶς ἐντρόπιασες!.. ποὺ μᾶς ἔκαμες νὰ μὴν ἔχουμε πρόσωπο νὰ βγοῦμε 'ς τὸ δρόμο!.. Σεμναλισμένη!... (*Τραντάζει τὴν καρτέκλα:*) Μὴν ἀρπάξω τούτη 'δῶ καὶ σοῦ τὴ φέρω 'ς τὸ κεφάλι... (*Διακόπτεται ἀπὸ τὸν πολὺ θυμό.*)

Στέλλα, γυρίζει τὸ κεφάλι της ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος:—'Απὸ πού'σαι, κλωναράκι, ἀπὸ κεῖνο τὸ δεντράκι!...

Νταντῆς, μὲ νέα ὁρμή:—Τί εἶπες; Γιὰ μένα τὸ εἶπες αὐτό, καὶ γιὰ τὸν πατέρα μου;... Κι' ἔχεις ἀκόμα μούτρα καὶ μιλεῖς ἐσύ, πού...

Παναγῆς, μὲ τὸ γράμμα ἀκόμη 'ς τὰ χέρια, εἰσορμᾷ ἀπὸ τὴν δεξιὰ θύρα:—'Ε! σιὸρ Νταντῆ!! 'Αρχηγοῦ παρόντος;... ('*Ἡ Στέλλα σηκώνεται.*)

Νταντῆς, ἐντρομος συνεχίζει μὲ τὸ ἴδιο ὕψος πού 'βριζε τὴν Στέλλα: Πᾶσα ἀρχὴ παύσάτω!!; (*Κέπως σιγώτερα:*) Δὲν ντραπήκες νὰ πᾶς νὰ γράψης 'ς ἓνα νέο!.. Σκότωμα ἤθελες!

Παναγῆς, πού ἐν τῷ μεταξὺ ἐπλησίασε τὸν Νταντῆ ἀπὸ πίσω, τοῦ δίνει μιὰ σβροκιά καὶ τὸν σπρώχνει πρὸς τὴν θύρα τοῦ βάθους:—Φεύγα σύ! θρασίμι, πού θὰ μᾶς κάμης τώρα τὸ νταῆ! 'Εγνοια σου καὶ σέ ξέρω!.. Δίνετε τὰ χέρια μὲ τὸ Χρηστάκη. (*Περιφρονητικά:*) Οἱ νέοι τῆς ἐποχῆς!.. Εἶδες ἀλήθεια, τί παλληκαριά ἔδειξε πρὶν ἐδῶ-μέσα; Μμμ, νάν τονε χαρῶ! 'Εχει μούτρα νὰ γυρεύῃ καὶ κοπέλλες.—'Ελα τώρα, πήγαινε 'ς τὸ γραφεῖο καὶ μὴν ἀνακατέβесαι 'ς τῆς δουλειές μου, παρὰ σέ κεῖνες ποὺ σέ βάνω. 'Εγὼ θάργῃσω ἀκόμα. 'Εχω δουλειὰ ἐδῶ. 'Αἴντε! (*Τὸν σπρώχνει τελειωτικά καὶ τὸν βγάζει ἀπὸ τὴν θύρα.* '*Επιστρέφει εἰς τὴ Στέλλα:*)—Ποῦ ἦσουνα σύ, δὲ μοῦ λές; Σὲ γύρευα ἀπάνου.

Στέλλα, μὲ σεβασμό, ἀλλὰ χωρὶς φόβο καὶ μὲ πείσμα:—'Απάνου ἤμουνα' τούτη τὴ στιγμή κατέβηκα.

Παναγῆς:—Νὰ κάμης τί;

Στέλλα :—“Ετσι.

Παναγής :—“Ετσι ; καὶ μὲ ρώτησες ἐμένα πὺν κατέβηκες ;

Στέλλα :—Δὲν τῶξερα πὺς εἶμαι φυλακισμένη.

Παναγής :—Μάλιστα, φυλακισμένη. Ἀπὸ σήμερα εἶσαι φυλακισμένη, καὶ νὰν τὸ ξέρης, ᾽ς τὴν κάμαρά σου. Ἐγὼ θὰ σοῦ κλειῶ, ἐγὼ θὰ σ’ανοίγω. Καὶ ὅποτε θέλω.

Στέλλα :—Πολὺ καλὰ.

Παναγής, στέκεται μιὰ στιγμή καὶ τὴν ἀγριοκυντάζει, ἔπειτα ἀνοίγει τὸ γράμμα καὶ τῆς τὸ βάζει ἐμπρὸς τῆς :—Τὸ γνωρίζεις ἐτοῦτο ᾽δῶ ;

Στέλλα, χαμηλώνει τὰ μάτια χωρὶς νὰπαντήσῃ.

Παναγής :—“Α, τὸ γνωρίζεις, βλέπω, καλὰ... Γι’ ἄκου ἐδῶ : (Τῆς διαβάζει τὸ γράμμα μιὰ-μιὰ λέξη κυτπητά :) «Ναί, >Χρηστάκη μου, σ’ ἀγαπῶ κι’ ἐγὼ. Σ’ ἀγαπῶ ὅσο δὲν φαν- >τάξεσαι»—ἀκούς τ—«ὅσο δὲν μπορείς νὰ φανταστῇς. Εἶμαι >δική σου. Ἀγάπα με. Ἡ Στέλλα σου...» [Μικρὴ παύση :] Χχ!.. Εἶμαι δική σου... (Μὲ αὐστηρὴν ἡρεμίαν, κυττά- ζοντας πότε τὸ γράμμα καὶ πότε τὴν Στέλλα :) Πὺς ἔγγραψες ἐσὺ τέτοιο πρᾶμμα ; Πὺς μπόρεσες νὰ τὸ φανταστῇς ;.. Ἀπο- ρῶ, μὰ τὸ ναί ! Εἶμαι δική σου ; ! Καὶ τίνος εἶναι, κο- πέλλα μου ; Ποῖον ἐρώτησες νὰ σοῦ πῇ τίνος εἶσαι ! (Μὲ κάποια ἔξαψη :) Μὲ τί δικαίωμα ἐδόθηκες ᾽ς τὸν ξένον ἄν- θρωπο ; Ποῖος σοῦ εἶπε πὺς ὀρίζεις ἐσὺ τὸν ἑαυτό σου ; Πὺς σοῦ ἐπέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ, πὺς μπορείς νὰ δώσης καὶ τὸ νύχι σου, καὶ τὴν τρίχα σου, χωρὶς νὰ θέλω ἐγὼ ;... Ε ; ! τί στέκεσαι ἀκόμα καὶ μὲ κυττάζεις !... Πὺς δὲν πέφτεις ᾽ς τὰ πόδια μου νὰ μοῦ γυρέψης συχώρεση ;

Στέλλα, μὲ σταθερότητα :—Δὲν ἔκαμα κανένα κακό. Οὐτ’ ἐγὼ, οὔτε ᾽κεῖνος. Ἦθελε νὰ μὲ γυρέψῃ σὰν τίμιος ἄνθρω- πος, ὅπως τῶπατε καὶ σεῖς, καὶ μὲ ρώτησε πρῶτα ἂν θέλω. Αὐτὸ τὸ γράμμα δὲν εἶνε παρὰ ἡ ἄδεια πὺν τοῦδωσα νὰ μὲ γυρέψῃ. Δὲν ἔκαμα κανένα κακό.

Παναγής, κατάπληκτος, ὀπισθοχωρεῖ σὲ κάθε φράση τῆς Στέλ- λας :—Τί ; !.. Τί ; !.. Τί λές ; !.. Τί εἶπες ; !.. Γιὰ ματα- πές το, νὰ τᾱκούσω καλὰ !.. Δὲν ἔκαμες κανένα κακό ; !.. (Μικρὴ παύση. Ξαναπλησιάζει :) Καλὰ ! καλὰ !.. Αὐτὸ θὰ τὸ

ἰδοῦμε. Σὲ παρακαλῶ ὁμως, νὰ μὴν ξαστοχήσης τὸ λόγο πού μου εἶπες. (*Ἐπιτακτικά*: Δός μου τώρα τὸ γράμμα πού σου ἔστειλε ὁ Χρηστάκης.

Στέλλα:—Δὲν τὸ ἔχω.

Παναγῆς:—Τὸ γράμμα, σοῦ λέω, δός μου!

Στέλλα:—Δὲν τὸ ἔχω.

Παναγῆς, φωνάζει:—Ψέμματα! τὸ ἔχεις!

Στέλλα:—Δὲν τὸ ἔχω. Νά, ψάξε με.

Παναγῆς:—Ἀπάνου σου μπορεῖ νὰ μὴν τῶχης, μὰ θὰ τῶχης κάπου ἄλλου. Πήγαινε φέρ' το!

Στέλλα:—Δὲν τῶχω πουθενά.

Παναγῆς:—Τί τῶχαμες;

Στέλλα:—Τῶσχισα!... Ἀπὸ τὸ φόβο μου μὴν τὸ ἰδῇ κανεῖς, μόλις τὸ διάβασα, τῶσχισα κομματάκια-κομματάκια καὶ τὸ πέταξα...

Παναγῆς, ἐξαγριωμένος:—Ἐσύ; ἀπὸ τὸ φόβο σου;... Φόβο ἐσύ;... Τίνος τὰ πουλεῖς αὐτὰ τὰ παραμύθια;... Ἔλα! Τὸ γράμμα γλῆγορα, γιατί σὲ σκότωσα! (*Ὁρμῇ καὶ τὴν ἀρπάζει ἀπὸ τὸ μπράτσο.*) Τὸ γράμμα!!

Στέλλα, φωνάζει μὲ φόβο καὶ μὲ πῖσμα:—Μάνα μου!... δὲν τὸ ἔχω! δὲν τὸ ἔχω!... σκότωσέ με!... δὲν τὸ ἔχω!...

[*Μὲ τῆς φωνῆς, προστρέχει ἀπὸ τὴν δευτέρα δεξιὰ θύρα ἡ Μαρία. Ἡ Νιόνια τὴν ἀκολουθεῖ.*]

Μαρία, μὲ βία καὶ μὲ τρόμο:—Παναγῇ μου! γιὰ τὸ Θεό!.. Σᾶς ἀκοῦνε μέσα οἱ δοῦλοι... Ἄς τῆνε!.. Τί εἶνε;

Παναγῆς, ἀφίνει ἀμέσως τὴν Στέλλα καὶ γυρίζει πρὸς τὴν Μαρία:—Τί εἶνε;! Ἀκόμα ρωτᾷς; Νά, νά, ἄνοιξε λοιπόν τὰ στραβά σου νὰ ἰδῇς τί θυγατέρα ἔχουμε!.. (*Τῆς κολλᾷ ἔς τὰ μοῦτρα τὸ γράμμα τῆς Στέλλας ἀνοικτό.*) Διάβασε! διάβασε ντέ!.. (*Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Στέλλα πέφτει ἔς τὴν πολυθρόνα. Ἡ Νιόνια τρέχει κοντὰ της.*)

Μαρία, πολεμῇ νὰ ξεκολλήσῃ ἀπὸ τὰ μοῦτρα της τὸ χέρι τοῦ Παναγῆ καὶ συγχρόνως νὰ εἰλῇ μιὰ ματιὰ ἔς τὸ γράμμα:—Ὡϊμέ, τί πῆγε κι' ἔκαμε τὸ βλοημένο, τί πῆγε κι' ἔκαμε!.. Πῶ, πῶ, πῶ, πῶ!... Μὰ συγχώρεσέ τη, Παναγῇ μου, γιὰ πρώτη κι' ὕστερη βολά. Δὲ θὰ τὸ ματακάμῃ...

Παναγῆς :—Ναί, δὲ θὰ τὸ ματακάμῃ. Μὲ τὸ νοῦ σου πάντα ! Γιὰ ρώτησέ τη καὶ τὴν ἴδια ! (*Στρέφεται ἄξαφνα πρὸς τὴν Στέλλα. Τὴν βλέπει καθισμένη 'ς τὴν πολυθρόνα, νὰ λαχανιάζῃ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα, ἐνῶ ἡ Νιόνια κοντά της, τὴν χαϊδεύει καὶ τὴν περικυκλοῦται. Ὁ Παναγῆς ἀρπάζει τὴν Νιόνια καὶ τὴν ἀπομακρύνει :*) Γιὰ νὰ σοῦ 'πῶ ἐσένα ! Τὸ ξέρεις ποῦ σὲ διώχνω ; Ἀντιπολίτευση 'ς τὸ σπίτι μου δὲ θέλω. Ὅ,τι κάνω ἐγώ, ἐκεῖνο κάνουν ὅλοι ! Ἀκοῦς ἐκεῖ ποῦ θὰ τὴν καλοπιάνῃς τώρα καὶ θὰ τὴν χαϊδεύῃς ; ! Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε ! Ἐνα θηλυκὸ ποῦ σήκωσε κεφάλι καὶ πάει κόντρα 'ς τὸν πατέρα της !.. (*Κτυπᾷ τὸ στήθος του.*)

Μαρία, μπαίνει 'ς τὴν μέση καὶ προσπαθεῖ πάλι νὰ τὸν ἀποτραβήξῃ :—Μὴ συγχύζεσαι τώρα, Παναγῇ μου. Ἄς τη καὶ θὰ τὴν ὀρμηνέψω ἐγώ...

Παναγῆς :—Πολὺ ἀργά, γυναῖκα, εἶνε πολὺ ἀργά !..

Μαρία, σιγώτερα, γιὰ νὰ μὴν ἀκούσῃ ἡ Στέλλα : Ἄς τηνε ! Δὲν τὴν βλέπεις πῶς εἶνε ; Θάρρωσήτη !..

Παναγῆς, δυνατά :—Καὶ τί μὲ γνοιάζει ἐμένα ; Μακάρι νὰ ρωστήσῃ καὶ νὰ πεθάνῃ, νὰ πάῃ 'ς τὸ διάολο, αὐτὸ παρακαλῶ τὸ Θεό μου. Ναί, νὰ πεθάνῃ. Μόνο αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὴ σώσῃ ἀπὸ τὴν ἀτιμία της καὶ τὴν τροπὴ της. Κοπέλλα ποῦ ἀποδιαντράπηκε νὰ γράψῃ 'ς ἓναν ξένο «εἶμαι δική σου», δὲν μπορεῖ πιά νὰ ζήσῃ 'ς τὸ σπίτι μου. Κι' ἂν δὲν πεθάνῃ μοναχὴ της, θὰ τὴν ξεκάμω ἐγώ, μὲ τὰ χέρια μου !

[*Οἱ γυναῖκες σωπαίνουν ἀποσβολωμένες. Ὁ Παναγῆς διευθύνεται πρὸς τὴν θύρα τοῦ βάνους γιὰ νὰ φύγῃ. Ἐξαφνα στέκεται, ἐπιστρέφει καὶ προχωρεῖ ὡς τὸ τραπέζι, ἡρεμος, σκεπτικὸς.*]

Μαρία :—Θέλεις τίποτα, Παναγῇ ;

Παναγῆς, κάθεται 'ς τὴ μέση :—Ὅχι, ὄχι... Κάθησε, Μαρία· κάθησε καὶ σύ, Νιόνια... θέλω νὰ 'πῶ δυὸ λόγια τῆς Στέλλας μπροστά σας... Εἶνε ἀκόμα καιρὸς νὰ διορθωθοῦνε ὅλα... Ἦσυχά καὶ φρόνιμα... Εἶπε πῶς δὲν ἔκαμε κανένα κακὸ καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἤθελε νὰ μοῦ γυρέψῃ συχώρεση. Πάει καλὰ ! Ἐγὼ θὰ τὴ συχωρέσω καὶ χωρὶς νὰ μοῦ τὸ γυρέψῃ. Φνάνει μόνο νὰ κάμῃ ἓνα πρᾶμμα ποῦ θὰ τῆς γυρέψω ἐγώ. Ἐ, Στέλλα ; θὰ θελήσῃς νὰ κάμῃς μιὰ φορὰ τὸ θέλημα τοῦ πατέρα σου ;

Μαρία :— Μὰ θέλει καὶ ρώτημα, Παναγῇ μου ; Ἡ Στέλλα...

Παναγῆς, διακόπτει τὴ **Μαρία** :—Δὲν ἐρώτησα ἐσένα

Στέλλα :—Νὰκούσω κι' ἂν εἶν' ἀπὸ τὸ χέρι μου...

Παναγῆς :—Ἄ, μπράβο, παιδί μου ! Λοιπὸν ἄκουσε. Ξέρεις γιατί σάρονήθηκα τοῦ Χρηστάκη ; Γιατί ὁ Χρηστάκης δὲν εἶνε γιὰ σέ. Πίστευε τὸν πατέρα σου, ποὺ γνωρίζει τὸν κόσμον πολὺ καλλίτερά σου. Ναί, ὁ Χρηστάκης δὲ σοῦ πρέπει. Σοῦ πρέπει ὅμως ἓνας ἄλλος. Κι' αὐτὸς σ' ἐγύρειψε, μὰ χωρὶς νὰ σοῦ γυρέψῃ πρῶτα τὴν ἄδεια. Ἔκαμε ὅπως κάνουν οἱ ἀληθινὰ τίμοι καὶ φρόνιμοι ἄνθρωποι, οἱ σωστοί, καὶ ὄχι οἱ κατεργαράτοι, τὰ παιδσαρέλια, ποὺ ἀγαπᾶνε τὰ τάλλαρά μου καὶ σοῦ πουλοῦνε πὼς ἀγαπᾶν ἐσέ... Ὅτε μοῦγραψε, οὔτε σοῦγραψε αὐτός. Μονάχα ἔστειλε μιά φιλενάδα μας ἔστη μὴτέρα σου.

Μαρία :—Ναί, ναί...

Παναγῆς :—Δὲ σοῦ τὸ εἶπα ὡς τώρα, γιατί, νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, εἶχα τὴν ἰδέα πὼς εἶσαι ἀκόμη μικρὴ γιὰ παντρεία. Νά, ρώτησε τὴ μητέρα σου, ποὺ μ' ἐβίαζε νὰ ἔτὸ πῶ καὶ νὰ τελειώνουμε, κι' ἐγὼ τῆς ἔλεγα : « Ἄσε, δὲν εἶνε καιρὸς ἀκόμα νὰ μπῇ ἔς τὰ βάσανα... »

Μαρία :—Ἀλήθεια, ἀλήθεια.

Παναγῆς :—Τάκους ;... Ἀλλὰ σήμερον βλέπω, πὼς εἶνε καιρὸς καὶ παραεῖνε... Μιὰ ποὺ ἀρχίνησες νὰ δίνης ἄδειες νὰ σέ γυρεύουν, ἔ, ὅ,τι εἶνε νὰ γίνῃ, πρέπει νὰ γίνῃ τὸ γληγορώτερον. Ἔτσι μόνο θὰ διορθωθοῦν ὅλα. Λοιπόν : ὁ ἄνθρωπος ποὺ σέ γυρεύει, καὶ ποὺ μᾶρέσει ἐμένα, καὶ ποὺ τὸν θέλω ἐγώ,—τὸν ξέρεις,—εἶνε ὁ Ντάντος ὁ Μένουλας...

Στέλλα, σηκώνεται μὲ ὀρμή :—Ποτέ !... Πατέρα σέ παρακαλῶ, μὴ χάνης ἄδικα τὰ λόγια σου ! Γιὰ τὸ Μένουλα τὰ ξέρω... μοῦ τὰ εἶπε ἡ μητέρα... καὶ τῆς εἶπα. Ὅχι, δὲν τὸν θέλω ἐγώ, δὲν μᾶρέσει ἐμένα ! Καλλίτερα νὰ πεθάνω, παρὰ νὰ πάρω αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον. Ποτέ !

Παναγῆς, σηκώνεται, μὲ ἀπάθεια :—Λοιπόν, ὄχι ;

Στέλλα :—Ὅχι !

Παναγῆς :—Δὲν εἶχα τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολία... μὰ τὸ

ἔκαμα ἔτσι, γιὰ νὰ ἔχω ἡσυχὴ κι' ἀναπαυμένη τὴ συνείδησή μου. (Μὲ σαρκαστικὸ γέλιο :) "Ὡστε, σὰ νὰ λέμε, ἢ τὸ Χρηστάκη ἢ κανένα !

Στέλλα :—"Ὁχι, δὲν εἶπα πὼς θέλω νὰ πάρω τὸ Χρηστάκη χωρὶς τὴ θέλησή σας. Ποτὲ δὲν εἶπα τέτοιο λόγο. Μὰ δὲν θὰ πάρω καὶ κανένα ποὺ δὲν θὰ τὸν θέλω κι' ἐγὼ. Εἶνε δικαίωμά μου.

Παναγῆς :—"Α, εἶνε δικαίωμά σου ; Ἀμὴ ἐγὼ πάλι ποὺ θέλω νὰ πάρης τὸ Μένουλα ; πὼς τῶχεις καὶ τοῦτο ;

Στέλλα :—Δὲν ξέρω...

Μαρία, ἐπιπληκτικά :—Στέλλα ;!..

Παναγῆς :—Δὲν ξέρεις, καλὰ !... Ἀμὴ ἂν σὲ φυλακίσω ἐγὼ τῶρα ἀπάνου, ψηλά, 'στὴν καμαρούλα τῆς σοφίτας, καὶ σὲ ἀφήσω ἐκεῖ-μέσα, μὲ ψωμί καὶ μὲ νερό, ὥς που νὰ μετανοήσης, νὰ πέσης 'ς τὰ πόδια μου καὶ νὰ πῇς τὸ ναί ;...
"Ε, τοῦτο κᾶνε τὸ ξέρεις ;

Στέλλα :—Νὰ μὲ φυλακίσετε 'ς τὴ σοφίτα...

Μαρία :—Δυστυχία μου !...

Παναγῆς :—Ναί, 'στὴ σοφίτα. Μὰ θὰ τὴν ἐπιπλάρω ὅπως ξέρω ἐγὼ, τὴ σοφίτα. Μὴ σοῦ φαίνεται πὼς θὰ κουβαλήσω κεῖ-πάνω τὰ ὠραία ἐπιπλα τῆς κάμαράς σου !... Χαλᾶνε, παιδί μου, χαλᾶνε... Καὶ μὴ στοχάζεσαι πὼς θὰ βλέπης ἄλλον ἄνθρωπο ἀπὸ ἐμέ. Οὔτε τὴ θεία Νιόνια, ποὺ σ' ἀγαπάει καὶ σ' ὀρμηνεύει τόσο καλὰ... Ἐγὼ θὰ κρατῶ τὸ κλειδί, κι' ἐγὼ θὰ σοῦ φέρνω κάθε μέρα τὸ φαῖ σου καὶ τὸ πιστό σου. Καὶ οὔτε βιβλίο, οὔτε ἐργόχειρο, οὔτε πιάνο, οὔτε... χαρτί καὶ πέννα ! (Δίχνει τὸ γράμμα). "Ε, ὥς πόσο καιρὸ λογαριάζεις πὼς θὰ μπορούσες νὰ ζήσης ἔτσι ;

Στέλλα :—"Ὅσο πιὸ γρήγορα πεθάνω, τόσο καλλίτερα γιὰ μένα.

Ἡ θεία Νιόνια :—Χριστὸς καὶ Πανάγια !..

Παναγῆς :—Καὶ γιὰ μένα, σὲ βεβαιώνω. Μὴν ξεχνᾷς μάλιστα καὶ τὸ παραθυράκι ἐκεῖνο ποὺ εἶνε γιὰ νὰ βγαίνουν οἱ μαστόροι νὰ ξεσέρνουν τὰ κεραμίδια... Ὅποτε θέλεις πορεῖς νὰ βγῇς καὶ σύ, νὰ πᾶς ὥς τὴν ἄκρη τῆς σκεπῆς, νὰ κάμης τὸ σταυρό σου καί...

Στέλλα :—'Α ὄχι ! αὐτὴ τῇ χάρῃ δὲ θὰ σᾶς τὴν κάμω. Μπορεῖτε νὰ μὲ σκοτώσετε μὲ τὴν πείνα, μὲ τὸ ξύλο, μὲ τὴν κακοπάθεια. Μὰ νὰ σκοτωθῶ μοναχὴ μου, θὲν τῶχ'ω 'ς τὸ νοῦ. 'Εγὼ δὲν ἔκαμα κανένα κακό !... [*Ἡ Μαρία καὶ ἡ Νιόνια ἀδημονοῦν. Θέλουν νὰ μιλήσουν, ἀλλὰ φοβοῦνται. Ὁ τρόπος τους αὐτὸ φανερῶνει.*]

Παναγῆς :—Στέλλα, Στέλλα, ἀψηφᾶς τὴ φοβέρα μου, γιατί σοῦ φαίνεται πὼς εἶνε ἀστεία ! Μὰ πιστεψε, παιδί μου, πὼς ποτὲ στὴ ζωὴ μου δὲ μίλησα σοβαρώτερα.

Στέλλα :—Τὸ πιστεύω.

Παναγῆς :—Τὸ πιστεύεις καὶ λὲς ἀκόμα ὄχι ;

Στέλλα :—Ὅχι !

Παναγῆς :—Καλὸ λοιπόν. Πείσμα ἐσύ, πείσμα ἐγώ. Θὰ παλέψουμε, καὶ ὅποιος φάῃ τὸν ἄλλο.

Στέλλα, ἀπὸ μέσα της :—Ναί.

Μαρία, μὲ λύπη καὶ ἀγανάκτηση :—Μά, Στέλλα ; ! Τί ἐπαθες σήμερα ; Εἶσαι μὲ τὰ σωστά σου ; Πρώτῃ φορὰ σ' ἀκούω νὰ μιλήῃς ἔτσι τοῦ πατέρα σου.

Παναγῆς :—'Εγνοῖα σου, γυναῖκα, ἔγνοῖα σου καὶ θὰ τὸ μετανοήσῃ. Γιὰ ὅλα θὰ μετανοήσῃ ἡ Στέλλα ! Καὶ κανένας ἄλλος ἀπὸ τὴ Στέλλα !... 'Ελα τώρα ! Πᾶμε νὰ μὲ βοηθήσῃς νὰ ἐπιπλάρω τὴ σοφίτα.

Μαρία, ἐντρομή :—Μά... Παναγῇ μου...

Παναγῆς :—'Ακούς τί σοῦ λέω ; Πᾶμε ! Εἰδεμὴ παίρνω τὴν 'Ασημίνα καὶ μᾶς μαθαίνουν καὶ οἱ δοῦλοι... Σ' ἀρέσει ; ἂν δὲν σ' ἀρέσῃ ! ἀκλούθα με ! (*Ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάρους.*)

Μαρία, τρέχει νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ :—'Αχ, ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ τῶβρῃ ὁ Ζαμᾶνος ! τὸ παληόπαιδο ! πού μᾶς ἔκαμε ἄνου-κάτου ! (*Βγαίνει σὰν τρελλή.*)

'Η θεία Νιόνια, ἱκετευτικά :—Στέλλα μου, παιδί μου, πὼς ἐφέρθηκες ἔτσι ;... γιατί ;...

Στέλλα, δὲν δίνει προσοχή, ἀλλὰ προχωρεῖ ὡς τὴν θύρα τοῦ βάρους καὶ κυττάζει :—'Ανεβαίνουν... (*Ἐπιστρέφει μὲ ὁρμὴ πρὸς τὴν θεία Νιόνια :*) Σώπα ! θεία Νιόνια, δὲ θέλω συμ-

λές... Μὴ μοῦ πῆς λέξη. Ἐκαμα ὅ,τι ἔπρεπε νὰ κάμω, καὶ τώρα ἄς γίνῃ ὅ,τι γίνῃ!

Ἡ Θεία Νιόνια :—Μὰ θὰ σὲ κλείσουν...

Στέλλα :—Ἄς μὲ κλείσουν! Ἐχω κι' ἐγὼ τὸ σχέδιό μου. (Βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη της ἓνα γράμμα :) Νὰ αὐτὸ τὸ γράμμα, παρ' το !

Ἡ Θεία Νιόνια, τὸ παίρνει :—Τί εἶνε ;

Στέλλα :—Ὅπως ξέρεις κι' ὅπως μπορείς, θὰ κάμῃς νὰ τὸ λάβῃ ὁ Χρηστάκης... Σήμερα, αὔριο, τὸ γρηγορώτερο. Τῶγραφα πάνου βιαστικά, ὕστερ' ἀπὸ τίς σκηνὲς τοῦ πατέρα, γιατί λογάριαζα νὰ τοῦ τὸ δώσω στὰ χέρια του, νὰ τοῦ τὸ πετάξω ἀπὸ τὸ παρὰθυρο, ξέρω κι' ἐγὼ ; Μ' ἀπὸ τὸ φόβο του, ἐκεῖνος ὁ καϊμένος ἔφυγε σὰν τρελλὸς καὶ δὲν ἐπρόφθασα.

Ἡ Θεία Νιόνια :—Τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί!.. Τί φόβο πὺν θὰ πῆρε!...

Στέλλα :—Ὁ πατέρας μου εἶπε πὼς ὁ Χρηστάκης φέρθηκε σὰ δειλός, μὰ ἐγὼ λέω ὅχι! Δεῖλὰ ἐφέρθηκε μονάχα ὁ πατέρας μου, πὺν τὸν ἔκραξε γιὰ νὰ τὸν βροῖσῃ ἔτσι καὶ νὰ τὸν ξανθρωπίσῃ μὲς 'ς τὸ σπίτι του... Κάθε ἄνθρωπος, κι' ἐγὼ ἡ ἴδια ἂν ἤμουν 'ς τὴ θέσῃ τοῦ Χρηστάκη, ἔτσι θὰ σάστιζα καὶ θὰ φοβόμουν.

Ἡ Θεία Νιόνια :—Ἀλήθεια, παιδί μου.

Στέλλα :—Ἄμα λάβῃ αὐτὸ τὸ γράμμα ὁ Χρηστάκης, —μὰ κρύψε το, θεία Νιόνια, κρύψε το! θὰ καταιβοῦν!—θὰ ἰδῇτε πὼς δὲν εἶνε δειλός. Κανένα δὲ θὰ φοβηθῇ καὶ μὲ κάθε τρόπο θὰ μοῦ ἀπαντήσῃ. Θὰ τὸ ἰδῇτε! Τότε μόνο θὰ καμωθῶ κι' ἐγὼ πὼς μετανιώσω καὶ πὼς γυρεύω συχώρεση.

Ἡ Θεία Νιόνια :—Καὶ γιατί ὅχι ἀπὸ τώρα ;

Στέλλα :—Τώρα ; Γιὰ νὰ μάρθαβωνιάσουν αὔριο μὲ τὸ Μένουλα ; Ὅχι, ὅχι, ἄς μὲ κλείσουν! Ὅλα θὰ τὰ ὑποφέρω, ὅλα. Δὲν πιστεύω νὰ πεθάνω, πρὶν ἔλθῃ ὁ Χρηστάκης νὰ μὲ σώσῃ... Γιατί 'ς τὸ εἶπα, θεία Νιόνια, καὶ 'ς τὸ ξαναλέω : Δὲ μὲ χωράει πιά τὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου !

Ἡ Θεία Νιόνια :—Ἀχ, ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του, ἂν αὐτὸ εἶνε τὸ σχέδιό σου...

Στέλλα, ἀρπάζει νευρικὰ τὸ χέρι τῆς Θείας Νιόνιας, ἔξαφνα :—

Θεία Νιόνια ! Πρέπει νὰ μολογήσης, πὼς ἡ ὁμιλία τοῦ πατέρα μου μετὰ τὸ Χριστάκη ἦταν ἄτιμο πρᾶμμα! ἄτιμο! ἄτιμο!

Ἡ Θεία Νιόνια :—Δὲν τὴν ἄκουσα, παιδί μου.

Στέλλα :—Τὴν ἄκουσα ἐγὼ, θεία ! "Ἡμουν ἐκεῖ ! (*Δείχνει τὸ παραπέτασμα τῆς θύρας τοῦ βάνου*). Καὶ ξέρεις γιατί ἤμουν ἐκεῖ!..."ὦ, θεέ μου! πὼς μπόρεσε ὁ πατέρας μου νὰ μιλήσῃ ἔτσι, νὰ φερθῇ μετέτοιον τρόπο !... Μεγάλο κακὸ θὰ βρῇ τὸ σπίτι μας, γιὰ τὸ κακὸ ποὺ ἔκαμε σήμερα ὁ πατέρας μου! (*Μὲ φρίκη*;) "Ὁχι, δὲν ἦταν τίμιον αὐτὸ, δὲν ἦταν ὀνθρόπινον !

Ἡ Θεία Νιόνια :Μὰ τί τοῦ εἶπε ;

Στέλλα, μετὰ φρίκη :—Δὲ λέγεται !... Πίστεψε, θεία, πὼς τὴν πρώτη φορὰ ποὺ θάπανηθοῦν ἔξω, ἂν δὲ σηκώσῃ ὁ Χρηστάκης τὸ μπαστουγι τοῦ νὰ τοῦ σπάσῃ τὸ κεφάλι, θὰ τὸ κάμῃ μόνο γιὰ μένα !...

Ἡ Θεία Νιόνια :—Μὰ τόσο πολὺ ;...

Στέλλα :—Δυστυχισμένο παιδί, ποὺ μπήκες ἔς τὴ φωλιά τοῦ θεριοῦ μ' ἐμπιστοσύνη καὶ μ' ἐλπίδα!... (*Μικρὴ παύση, ἔπειτα μετὰ ζωηρότητα*;)—Μὰ γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ μίλησα ἔτσι τοῦ πατέρα μου πρὶν, γι' αὐτὸ μετὰ εἶδες σήμερα καὶ δὲ μετὰ γνώρισες. Καλὰ λένε πὼς μιὰ στιγμή φθάνει, γιὰ νὰλλάξῃ τὸν ἄνθρωπον γιὰ πάντα. "Ἀλλάξα κι' ἐγὼ, τὸ αἰσθάνομαι. Κάτι γίνεται μέσα μου, θεία Νιόνια ! Εἶνε κάτι νέο κι' ἀγνώριστον, ποὺ με σπρώχνει μπροστά, ποὺ μοῦ δίνει δύναμη, καὶ ποὺ με προστάζει νὰ κάνω ἔτσι καὶ ὅχι ἄλλοιως. Κι' αἰσθάνομαι ἀκόμα, θεία Νιόνια, πὼς ἐγὼ εἶμαι ἔς τὸ δίκιο, καὶ πὼς ὁ πατέρας μου εἶνε ἔς τὸ ἄδικο. (*Μὲ τρόμον καὶ μετὰ μυστήριον*;) Δὲν ξέρω νὰ πῶ, μὰ μοῦ φαίνεται πὼς ἐγὼ κάνω πιὸ σύμφωνα μετὰ τὴ φύσιν καὶ μετὰ τὸ νόμον. Κι' ἔχω τώρα τὴν ιδέα πὼς ὁ Θεὸς ποὺ τὰ βλέπει ὅλα ἀπὸ ψηλά, εἶνε μαζί μου καὶ μ' εὐλογαί !

Ἡ Θεία Νιόνια, συγκινημένη :—Μακάρι, παιδί μου... Μήπως ξέρω τί νὰ πῶ κι' ἐγὼ ;

Στέλλα :—Μὴν πῆς τίποτα ! δὲ θέλω τίποτα νὰ πῆς !... Δὲ θὰ γίνω ἐγὼ δυστυχισμένη ἔς ὅλη μου τὴ ζωὴ, γιὰ νὰκούσω ὅπως θὰ μοῦλεγε, τὸν πατέρα μου, γιατί εἶνε πατέρας μου, καὶ νὰ πάρω ἕναν ἄνθρωπον ποὺ μοῦ κάνει φρίκη !..."Ὁχι ! Ἡ κόλαση ποὺ μοῦ ἐτοιμάζουν, θὰ μοῦ χαρίσῃ τὸν Παρά-

δεισο, ἢ ἐδῶ-κάτω, ἢ ἐκεῖ-πάνω, ἀδιάφορο!... (Βιαστικά:) Τὸ γράμμα μου, θεία Νιόνια, μὴν ἀμελήσης τὸ γράμμα μου! Καὶ σόπα! Ὁ πατέρας μου κατεβαίνει! [*Ἀκούονται τὰ βήματα τοῦ Παναγῆ.* Ἡ Στέλλα ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν Νιόνια στέκεται ὀρθή κοντὰ ᾧ τὴν πολυθρόνα πού ἐπάθητο πρὶν

Παναγῆς, παρουσιάζεται σκοτεινός, ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάνους: —Ἐτοιμα! Ἐνα στρώμα ἀχερένιο... μία κουβέρτα... ἕνα ξύλινο σκαμνί... ἕνα πῆλινο κανάτι. Τίποτ' ἄλλο! Λοιπόν, τί λές; μετανόησες;

Στέλλα:—Ὁχι!

Παναγῆς:—Ἡ μητέρα σου σιγοκλαίει ᾧ τὴν κάμαρά της. Τὴν κλείδωσα ἐκεῖ-μέσα, τῆς κατηφόρας τὸ γέννημα, γιὰ νὰ μὴ μοῦ κάμῃ σκηνές. Κι' αὐτὴ ἡ δυστυχισμένη!... δὲν τὴ λυπᾶσαι ἐσύ;... Ἄλλη μία φορά θὰ σὲ ρωτήσω. Μετανόησες;

Στέλλα:—Ὁχι!

[Ἀκούονται ἀπὸ τὸ διάδρομο βηματάκια, σκιοτήματα, γέλια παιδικά:]

Ἡ θεία Νιόνια:—Ἐσχόλασαν... Ἡ Νένη καὶ ἡ Κατίνα...

Παναγῆς, ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάνους πρὸς τὰ ἔξω ἐπιτακτικά: —Κατ' εὐθείαν ἀπάνου σὶ μικρές! Νὰ μὴν ἔλθουν ἐδῶ καθόλου! (Τὰ βηματάκια ἀπομακρύνονται). Εἶνε ἄρρωστη ἡ Στέλλα! (Στρέφεται πάλι πρὸς τὴν Στέλλα:.) Εἶσαι ἄρρωστη, τάκου; Ἡ ἄρρωστεια σου γιὰ τὸν κόσμον δὲν θὰ εἶνε τίποτα· γιὰ τίς μικρές ὅμως θὰ εἶνε ἄρρωστεια... κ ο λ λ η τ ι κ ή. Οὐτε αὐτὲς δὲ θὰ ἰδῇς!... Λοιπόν, γιὰ κατὰτελευταία φορά: Μετανόησες;

Στέλλα, μὲ ἔντονο νεῦμα, ἀλλὰ μὲ ἀδύνατη, μόλις ἀκουστή, φωνή:—Ὁχι!

Παναγῆς, δυνατά:—Καλά! [*Ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάνους, δείχνει πρὸς τὰ ἐπάνω, σὰ νὰ προστάξῃ τὴν Στέλλα νὰνεβῇ.* Ἡ Στέλλα ἀνεβαίνει].

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

[*Ἡ δοχήστρα ἐκτελεῖ τὴν εἰσαγωγή. Ἐπειτα ἀνοίγει ἡ αὐλαία. Τὸ ἴδιο σαλόνι. Ἐχουν περάσει δώδεκα ἔμμερες. Ὁ Παναγῆς, δεξιὰ του ἡ Μαρία, ἀριστερά του ἡ Νιόνια, κάθονται ἐς τὸ τραπέζι κι' ἐξακολουθοῦν ἀρχισμένη συνομιλία.]*

*Παναγῆς, πολὺ σκεπτικός:—*Δύσκολα τὰ πράγματα... ἔτσι πού γινήκανε... πολὺ δύσκολα!...

*Μαρία:—*Τί νὰ σοῦ πῶ κι' ἐγώ... σοῦ τὰ εἶπα... Κάμε ὅ,τι σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός.

*Ἡ Θεία Νιόνια:—*Τελοσπάντων, Παναγῆ μου, μοῦ φαίνεται πὼς μποροῦσα νὰ σοῦ γυρέψω κι' ἐγὼ μιά χάρη καὶ νὰ μοῦ τὴν κάμῃς... εἰς τὸ πού γίνηκα θυσία ἐδῶ-μέσα γιὰ σῆς!

*Παναγῆς:—*Θυσία; Καὶ τί παναπῆ θυσία; Πὼς δὲν ἐπαντρεύτηκες; Ἄς παντρευόσουνα ποῖος σοῦ φταίει;...

*Ἡ Θεία Νιόνια:—*Ναί, ἄς παντρευόμουνα!... Ἐαστοχῶ ὅμως, Παναγῆ, πὼς τὸν καιρὸ πού μποροῦσα κι' ἐγὼ νὰ παντρευτῶ, ἀπὸ τὰ εἰκοσί μου ὥς τὰ τριάντα κι' ἀκόμα... τὴν προίκα πού μοῦ ἄφισε ὁ πατέρας μου, δὲν τὴν εἶχα πιά...

*Παναγῆς:—*Καλὰ τώρα, καλὰ...

*Μαρία:—*Γιατί;

*Παναγῆς, πρὸς τὴν Μαρία:—*Καλέ, δὲν τὴν ἀφίνεις!

*Ἡ Θεία Νιόνια:—*Γιατί μοῦ τὴν πῆρε, Μαρία μου, ὁ ἀδελφός μου, καὶ μοῦ τὴν ἔχασε! Ρώτησέ τονε νὰ σοῦ τὸ πῇ. Μὲ τὰ δικὰ μου τὰ λεφτὰ ἐσώθηκε, μία βολὰ κι' ἕναν καιρὸ πού θᾶκανε φαλιμέντο... Ἐπειτα...

*Παναγῆς, ζωηρά:—*Τί ἔπειτα; Ἐπειτα μήπως δὲν εἶχες, δόξα σοὶ ὁ Θεός, τὰ διπλὰ καὶ τὰ τριπλὰ;...

*Ἡ Θεία Νιόνια:—*Ναί, μὰ ἦτανε πολὺ ἀργὰ πιά...

*Παναγῆς:—*Ψέμματα! Τόσοι καὶ τόσοι σὲ γυρέψανε, κι' ὁ ἕνας σοῦ μύριζε κι' ὁ ἄλλος σοῦ βρώμαγε!

*Ἡ Θεία Νιόνια:—*Ὅλοι αὐτοὶ μ' ἐγυρεύανε γιὰ τὰ λεφτὰ μου... Κανέναν γιὰ μένα... Καὶ ἐς τὴν ἡλικία πού ἤμουν,

ἐπροτίμησα νὰ μείνω ἔτσι καὶ νὰ ναστήσω τὰ παιδιὰ σου...

Παναγῆς, μὲ θυμό :—Καὶ τί θέλεις νὰ πῆς τώρα ; Ἐπειδὴ, παναπῇ, σοῦ ἔφαγα τὴν προίκα σου... γιατί αὐτὸ λές...

Ἡ Θεία Νιόνια :—Δὲν εἶπα ἔτσι...

Παναγῆς, ἐξακολουθεῖ :—Καλά ! ἔπειδὴ ἐγίνηκες θυσία γιὰ τὰ παιδιὰ μου,—ποὺ ὠραῖα τὰνάστησες, μὰ τὴν ἀλήθεια ! νὰν τὰ χαρῆς !—θέλεις τώρα νὰ σοῦ κάμω τὴ χάρη νά νοῖξω τῆς Στέλλας καὶ νὰν τὴ συχωρέσω, χωρὶς νὰ μοῦ γυρέψῃ συχώρεση ;

Μαρία :—Μὰ ὄχι...

Παναγῆς :—Σὰ νὰ τῆς λέω· « ξανακάμε τὰ ἴδια κι' ἔγνοια σου ! » ; Ὁραῖο παράδειγμα θὰ πάρουν καὶ οἱ ἄλλες, οἱ μικρότερες, καὶ ὠραῖα ἔς τὸ ἔξῃς θὰ μακοῦνε τὰ παιδιὰ μου ! Μὰ τὴν ἀλήθεια !..

Μαρία :—Μὰ ὄχι, Παναγῇ μου. Θὰ πέσῃ ἔς τὰ πόδια σου καὶ θὰ σοῦ γυρέψῃ συχώρεση.

Παναγῆς, μὲ προσθυμία :—Ἄ, μάλιστα ! Ἄν εἶνε νὰ πέσῃ ἔς τὰ πόδια μου καὶ νὰ μοῦ γυρέψῃ συχώρεση, δὲ θέλω ἄλλο κι' ἐγώ... Τί νὰ σοῦ πῶ ὅμως, γυναῖκα, καὶ σύ, ἀδελφή ! μ' ἐσάστισε τὸ πείσμα αὐτοῦ τοῦ θηλυκοῦ. Δώδεκα μέρες τώρα κλεισμένη, μὲ ψωμί καὶ μὲ νερό, καὶ καρφὶ νὰ μὴν τῆς καίεται ! < Ἐμετανόησες ; — Ὁχι ! > Ἐκεῖ, σκυλὶ μοναχό !

Ἡ Θεία Νιόνια :—Εἶνε γιατί τὴν ἐπῆρες ἀποξαρχῆς μὲ τὸ κακό. Ἡ Στέλλα δὲ θέλει μὲ τὸ κακό.

Μαρία :—Ἀλήθεια, Παναγῇ μου, πάρα πολὺ ἄσχημα τὴ μεταχειρίζεσαι. Καὶ τὴ χτυπᾷς, κοτζῆ-κοπέλλα, τὴ χτυπᾷς ! δὲν κάνει...

Παναγῆς :—Ἄσε με καὶ δὲν μπορῶ ! Μὰ μὲ πνίγει, μὰ μὲ φουρκίζει, μὰ μὲ φέρνει ἴσα μ' ἐδῶ ! (*Πιάνει τὸ λαιμό του :*) Κι' ἂν εἶνε νὰ μετανοήσῃ τώρα, σοῦ φαίνεται πῶς θὰ χαρῶ γιατί θὰ τελειώσουν τὰ βάσανά της ; Ὁχι ! μία πεντάρα δὲ δίνω γιὰ δαύτη, τέτοια ποὺ εἶνε ! Τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἡσυχία τοῦ σπιτιοῦ μου μόνο γυρεύω.

Ἡ Θεία Νιόνια, δακρυσμένη :—Εἶσαι σκληρὸς πατέρας, Παναγῇ ! [*Μικρὴ παύση.*]

Παναγῆς :—Σκληρὸς πατέρας, ἔ ; .. Ὁχι, Νιόνια ! (*Σηκώ-*

νεται :) Είμαι καλὸς καὶ δίκαιος πατέρας. Στενεύω τὴν καρδιά μου, καὶ νὰ κάνω ἐκεῖνο πού πρέπει, γιὰ τὴν τιμή, τὴν ὑπόληψη καὶ τὴν εὐτυχία τοῦ σπιτιοῦ μου. Εἶδες σὰν βγαίνουμε ἔς τὸν περίπατο, ἔς τὸ Ψήλωμα, ἔς τὴ Στράτα-Μαρίνα, ὅλοι μαζί, πὼς μᾶς κυττάζει ὁ κόσμος; Μᾶς καμαρώνουν καὶ μᾶς μακαρίζουν. Κι' ὅλοι λένε : «Μπράβο του τοῦ Παναγιῆ! καλὸς καὶ ἄξιος φαμελίτης!» Ἔ, Νιόνια, γι' αὐτὴ τὴν ὑπόληψη τοῦ κόσμου ζῶ ἐγώ. Κάνω ὅ,τι μπορῶ γιὰ νὰ κρατῶ τὴν τάξη καὶ τὴν πειθαρχία τοῦ σπιτιοῦ μου. Ὅποιο κεφάλι σηκωθῇ, ὅσο καὶ νὰ τ'ἀγαπῶ, τὸ τσακίζω. Εἶμαι σὰν τὸν καλὸ καὶ τὸ δίκαιο βασιλεῖα, πού καὶ τὸν ἴδιο τὸ γυνίό του παιδεύει καὶ τὸν φυλακίζει, καὶ τὸν σκοτώνει ἀκόμα, ὅταν πηγαίνει, ἐνάντια ἔς τὸ νόμο του. Σωστά λέω, ἢ μήπως βλαστημάω ;

Ἡ Θεία Νιόνια :—Μπορεῖ νάχης δίκηο.

Παναγῆς :—Ὅχι, μὴν ἔχω ἄδικο! Ἦθες δηλαδὴ τώρα νᾶμαι μαλακός, σὰν κάτι ἄλλους πού κάνουν τὰ μυαλά τῶν γυναικῶν, καὶ νὰ ᾤω: «Τὸ Χρηστάκη, μάτια μου, ἀγαπάει; μπράβο; νὰ τὸν πάρῃ!» Γιὰ νὰ χτυπᾷ ἔπειτα τὸ κεφάλι της ἔς τὸν τοῖχο, ἔ;

Ἡ Θεία Νιόνια :—Ναί, μὰ καὶ ἡ Στέλλα ἔχει τὸ δίκηότης, τὸ μεγάλο της δίκηο : Ἀγάπησε!

Παναγῆς :—Ἀγάπησε;! Καὶ τί παναπὴ ἀγάπησε; θεγατέρα δική μου δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νάγαπήσῃ.

Ἡ Θεία Νιόνια :—Καὶ πού τὸ βρῆκες αὐτὸ γραμμένο;

Παναγῆς :—Τὸ ἔγραψα ἐγώ!.. Νάγαπήσῃ... ἓνας λόγος εἶνε. Μὰ γιὰ κύττα καὶ ποιὸν ἀγάπησε;

Ἡ Θεία Νιόνια :—Δὲν εἶνε κακὸς ὁ Χρηστάκης. Ἄν τὸν ἀγαποῦσες καὶ σὺ καὶ ἂν τὸν ἤθες, τίποτα δὲ θὰ τοῦλειτε, σὲ βεβαιώνω. Ἄς εἶνε... (*Στενάζει*).

Παναγῆς :—Μ' ἀλήθεια, μὲ τὰ σωστά σου, θέλεις νὰ τῆς δώσω τώρα τὸ Χρηστάκη;

Μαρία :—Θεὸς φυλάξοι! ποῖος εἶπε νὰ τῆς δώσῃς τὸ Χρηστάκη, ἓνα παληόπαιδο ἐκεῖ,—σώπα Νιόνια, νὰ ῥῆς!—πού θὰ τὴν ἔκανε δυστυχισμένη ἔς ὅλη της τὴ ζωή;.. Νὰ ἰδοῦμε ὅμως πὼς θὰ τὸ καταλάβῃ τοῦτο κι' ἴδια, καὶ πὼς θὰ φύσῃ, πὰ τὸ πείσμα πού μᾶς παιδεύει...

Παναγῆς, διακόπτει :—Νά τῆς μιλήσης ἐσύ! Μίλησέ της καὶ σὺ μιὰ φορά, σὰ μάννα. Θέλεις νὰ σοῦ τὴ φέρω ἐδῶ νὰ τῆς τὰ 'πῆς τώρ' ἀμέσως;

Μαρία :—Μακάρι! Αὐτὸ θὰ σοῦλεγα κι' ἐγὼ ἢ καϊμένη...

Ἡ Θεία Νιόνια :—Ναί, Παναγῇ μου. Εἶναι καιρὸς νὰ τελειώσῃ αὐτὴ ἡ ἱστορία, νὰ σὲ χαρῶ... Καὶ ἡ Στέλλα ἡ ἴδια, εἶμαι βέβαιη, θὰ τὸ μετανόησε, κι' ἅμα τῆς μιλήσῃ ὅπως πρέπει ἡ Μαρία... μὲ τρόπο...

Παναγῆς :—Καὶ μήπως εἶπα ὅχι ἐγώ; Τί σᾶς λέω τόσην ὥρα; Νά, (βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του ἓνα κλειδί:) ἐσύ, Νιόνια, ποῦσαι πονόψυχη κι' ἀδικημένη, πάρε τὸ κλειδί τῆς σοφίτας, ἀπὸ μένα πού εἰμαι σκληρὸς πατέρας καὶ κακὸς ἀδελφός, καὶ πήγαινε νὰ τῆς ἀνοιξῆς καὶ νὰ τὴν κατεβάσῃς. Πές της πὼς σὲ στέλνω ἐγὼ καὶ πὼς ἡ μητέρα της θέλει νὰ τῆς 'πῇ δύο λόγια ἀπὸ μέρος μου. "Ελα, γειά σου!

Ἡ Θεία Νιόνια, παίρνει τὸ κλειδί μὲ συγκίνηση :—Ἡ ὥρα ἡ καλὴ κι' εὐλογημένη! (Ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάρους καὶ ἀνεβαίνει τὴ σκάλα).

Παναγῆς, ἐμπιστευτικά, στενοχωρημένος, πρὸς τὴ Μαρία :—Ἐδωπᾶ, πού τὰ λέμε γυναῖκα, ἄσχημα ἐμπλέξα μὲ τούτῃ τὴ δουλειά... (Σουλατᾶσαι).

Μαρία :—Ναί, Παναγῇ μου, τὸ βλέπω κι' ἐγὼ... Ὅσον ἀρχὴ ἔλεγα, πὼς μιά-δύο μέρες, καὶ θὰ προσπέσῃ. Γι' αὐτὸ δὲν ἔλεγα τίποτα... γιὰτ' ἤθελα καὶ νὰ παιδευτῇ γιὰ τὸ φταίξιμό της. Μὰ τώρα πᾶνε δώδεκα μέρες πού εἶνε κλεισμένη, καὶ τὸ πείσμα της πείσμα... Ἀρρώστησε... ὑποφέρει... Φαντάσου, Παναγῇ μου, νὰ πάθῃ τίποτα 'κεῖ-πάνω... (Δακρύζει καὶ σκουπίζει τὰ μάτια της μὲ τὸ μαντήλι :) Τί θὰ γίνουμε;

Παναγῆς :—Καὶ βέβαια πὼς αὐτὸ τὸ πρᾶμμα δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξῃ, χωρὶς νὰρχίσουνε νὰ ὑποψιάζονται... Καὶ 'μέρες πού ἔρχονται... Φοβᾶμαι... Κύτταξε, Μαρία, νὰ τὴν καταφέρῃς ὅπως μπορεῖς... Καὶ πού εἶσαι; Μὴν τῆς 'πῆς γιὰ τὸ Μένουλα τίποτα. Ἄς τονε νὰ πάῃ 'ς τὸ διάβολο!... Τὸ Χρηστάκη μόνον νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ νοῦ της καὶ νὰ μοῦ γυρέψῃ συχώρεση... (Σουλατᾶσαι).

*Μαρία, στενάζει:—*Ναί, ναί.

*Παναγής:—*Καὶ οὔτε αὐτό. Δὲ θὰ θελήσῃ... τὴν ξέρω καλά. Παιδί μου δὲν εἶνε; Νὰ σοῦ 'πῶ. Πές της καλλίτερα, νὰ μὴ μοῦ 'πῇ τίποτα. Καμμία κουβέντα. Παρὰ μόλις μὲ ἰδῇ πού θὰ γυρίσω, νὰ σηκωθῇ καὶ νᾶρθῃ νὰ μοῦ φιλήσῃ τὸ χέρι τίποτ' ἄλλο! Ἔτσι δὲν τὴν ξαναστέλνω ἀπάνω καὶ τελειώνει...

*Μαρία:—*Ναί, ναί... Μπράβο! Ἔτσι δὲ θὰ τῆς βαρυνῇ...

*Παναγής:—*Πάω τώρα ἴσια μὲ τὸ Καζίνο. Καὶ σὲ λιγάκι θὰ εἶμαι πίσω. Ὅπως σοῦ εἶπα! (Βιαστικός:) Ἔλα καὶ κατεβαίνουν!.. Γειά σου! (Ἐξερχεται βιαστικά ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάνους.)

*Μαρία, μόνη:—*Θέ μου! τί νὰ τῆς πῶ τώρα!... τί νὰ τῆς πῶ!...

INTERMENTZO - ΟΡΧΗΣΤΡΑ

[Σὲ λίγο, ἐνῶ τὸ ἰντερμέντζο ἐξακολουθεῖ, ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάνους, φαίνονται ἔς τὴ σκάλλα ἡ Στέλλα καὶ ἡ Νιόνια. Ἡ Στέλλα κατεβαίνει μὲ κόπο κι' ἡ θεία Νιόνια τὴν κρατεῖ καὶ τὴ βοηθεῖ. Τὰ μαλλιά της ξέπλεκα, δεμένα μὲ ἄσπρη κορδέλλα πλατειά. Φορεῖ κάτασπρα, καλοκαιρινὰ τοῦ σπιτιοῦ, κι' ἓνα πλατὺ ἐπανωφόρι, ἄσπρο κι' αὐτό, τὸ ἔχει ρίξει πρόχειρα ἔς τοὺς ὤμους της, γιατί κρυώνει. Ἀνὸ-τρία κλωνιά ρεζεντᾶς ἔς τὸ στήθος. Εἶνε ἀδύνατη, καὶ τὰ μάγουλά της εἶνε ἀναμμένα ἀπὸ τὸν πυρετό. Τὰ μάτια της λάμπουν. Προχωρεῖ ἀργὰ μὲ τὴ θεία Νιόνια, καὶ φθάνει ἔς τὸν καναπέ, ὅπου, μὲ τίς τελευταῖες νότες τοῦ ἰντερμέντζου, κάθεται. Κάνει μεγάλη προσπάθεια νὰ φαίνεται ὅτι εἶνε καλά.]

*Μαρία, χωρὶς νὰ σηκωθῇ παρακολουθεῖ τὴν Στέλλα μὲ τὰ μάτια:—*Ἔλα, γειά σου, κάθησε 'δε 'κεῖ.

*Ἡ θεία Νιόνια, ἀνήσυχη, πιάνει τὰ χέρια καὶ τὸ μέτωπο τῆς Στέλλας:—*Μὰ ἐσύ, Στέλλα μου, καὶς ὅλη φωτιά! ἔχεις πυρετὸ δυνατό... Ὡ δυστυχία μου! θὰ κρύωσες 'κεῖ-πάνου...

*Στέλλα, μὲ ἀδύνατη φωνή:—*Δὲν ἔχω τίποτα... σοῦ φαίνεται... αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτό μου πολὺ καλά... Τέτοια

ώρα, πάντα μου ἔρχεται μιὰ ἔξαψη, —δὲ θυμᾶσαι κι' ἀπὸ πρὶν; —μὰ δὲν εἶνε τίποτα μου περνάει.

Ἡ θεία Νιόνια, τραβίσταται δύο βήματα περίλυπη: —Μὰ σήμερα εἶνε πολύ... .

Μαρία: —Δὲν εἶνε τίποτα... Εἶνε ἀπὸ τὴν κακοπάθεια...
 "Ε! ὅποιος κάνει τοῦ κεφαλιοῦ του... Μὰ ἄς εἶνε! τώρα ὅλα θὰ περάσουν... Ἀκουσε, Στέλλα μου, νὰ σοῦ μιλήσω κι' ἐγώ...

Στέλλα: —Καὶ τί θὰ μοῦ πῆς; .. Οὔτε θὰ κατέβαινα, ἂν δὲν ἔπεφτε 'ς τὰ πόδια μου μὲ δάκρυα ἢ θεία Νιόνια... Ἀ, τώρα εἶνε ὅλα περιττά...

Μαρία: —"Οχι, Στέλλα, δὲ μπορεῖς νὰ ξέρης πρὶν ἀκούσης... Νιόνια, κάμε μου τὴ χάρη νὰ μᾶς ἀφίσης τώρα μοναχές. Καὶ κλεῖσε, γιὰ σου.

[**Ἡ θεία Νιόνια**, βγαίνει ἀργὰ ἀπὸ τὴν δευτέρα δεξιά θύρα, καὶ τὴν κλεῖ.]

Μαρία: —Ἀκοῦς λοιπόν, Στέλλα;

Στέλλα, μὲ σῆγος διπλώνει 'ς τὸ σιῆθος τὸ μανδύα της: —
 Τί εἶνε πάλι;

Μαρία: —Μεθαύριο, Στέλλα μου, ξημερώνει τῆς Παναγίας. Διπλογιόρτι 'ς τὸ σπίτι μας. Τῶνομα τοῦ πατέρα σου, τῶνομα τῆς μητέρας σου... Δὲν κάνει παιδί μου, νὰ γιορτάζουμε μεῖς καὶ σὺ νά... (Διακόπτεται.) Πῶς θὰ καθήσουμε ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα στὸ τραπέζι, καὶ νὰ λείπης ἐσύ, καὶ νὰ συλλογιζόμαστε πῶς εἶσαι κλεισμένη 'κεῖ-πάνου; ...

Στέλλα, διακόπτει, μὲ πρὶ ἀδύνατη φωνή: —Δὲν ἐκλείστηκα μοναχή μου... ἐσεῖς μὲ φυλακίσατε!

Μαρία: —Ναί, ὁ πατέρας σου... Μὰ γιὰ σκέψου, γιὰ συλλογίσου ἂν δὲν εἶχε δίκιο! Ἦταν τρόπος ἐκεῖνος 'ς τὸν πατέρα σου; ἦταν τρόπος κοριτσιοῦ ἀπὸ σπίτι, μὲ ἀνατροφή, μὲ ὑπόληψη; ... "Οχι νὰ σὲ χαρῶ, Στέλλα μου, δὲν ἐφέρθηκες καλά... Δὲ βλέπεις ἐμεῖς ὅλοι πῶς τότε τρέμουμε τὸν πατέρα σου; Πῶς στοχάστηκες ἐσύ, πῶς μπορούσες νὰ σηκώσης τέτοιο κεφάλι καὶ νὰ βάλῃς τόσο πείσμα, χωρὶς νὰ γίνῃ μεγάλο κακό; ... Ἐλα τώρα, νὰ σὲ χαρῶ. Καὶ ὁ πατέρας σου ὁ ἴδιος εἶνε πολὺ λυπημένος γι' αὐτά κι' ἓνα λόγο σου περιμένει γιὰ νὰ σὲ συχωρέσῃ μὲ τὴν καρδιά του. Πές τονε,

Στέλλα, μέρα πού ξημερώνει μεθαύριο ! Καί οὔτε τὸν Μένουλα ἐπιμένει πιά νὰ σοῦ δώσῃ μὲ τὸ στατιό,—νά, μὰ τὸ Θεό, μοῦ τὸ εἶπε ὁ ἴδιος,—κι' οὔτε νὰ πέσῃς 'ς τὰ πόδια του θέλει, οὐτ' ἐκείνου νὰ τοῦ 'πῆς λέξη... Τὸ Χρηστάκη μοναχὰ νὰ βγάλῃς ἀπὸ τὸ νοῦ σου, νὰ ἡσυχάσῃς, καί... τώρα-τώρα πού θὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὸ Καζίνο ὁ πατέρας σου καί θὰ τὸν ἰδῇς νὰ μπῇ μέσα, νὰ σηκωθῇς καί νὰ πᾶς νὰ τοῦ φιλήσῃς τὸ χέρι, σὰ νὰ μὴν ἐστάθηκε τίποτα. Κι' ἐκεῖνος τότες θὰ σὲ φιλήσῃ καί θὰ γίνουν ὅλα μέλι-γάλα.

Στέλλα, σηκώνει διακίβη τὸ κεφάλι καὶ κυττάζει κατόματα τὴ μητέρα της :—"Οχι !

Μαρία :—"Οχι ; ! "Ακουσα καλά ; ὁ χι εἶπες ;

Στέλλα, χαμηλώνει πάλι τὸ κεφάλι, σιγώτερα :—"Οχι, εἶπα.

Μαρία, μὲ θλίψη, ἀλλὰ καὶ μὲ κάποιο θυμὸ :—Μά, παιδί μου ! συλλογίζεσαι τί λές ; συλλογίζεσαι τί κάνεις ; Νὰ πέφτῃ, νὰ μαλακώνῃ ὁ ἴδιος ὁ πατέρας σου, νὰ καταδέχεται πρῶτος αὐτὸς νὰ κάνῃ ἓνα βῆμα, καί σὺ ἀκόμα νὰ μὴ θέλῃς νὰ κάμῃς ἄλλο ἓνα ; Γιατί τί σοῦ γυροῦει τώρα ; Μόνο καί μοναχὰ νὰ βγάλῃς ἀπὸ τὸ νοῦ σου τὸ Χρηστάκη,—ἂν τὸν ἔχῃς ἀκόμα,—καί νὰ μὴν ἐπιμένῃς νὰ πάρῃς ἓναν ἄνθρωπο... πού δὲ σοῦ πρέπει !

Στέλλα, δυνατά, μὲ ὀρμή :—"Οχι ! (Μαζὶ μὲ τὴ φωνή, σηκώνεται καὶ αὐτὴ ἰορρῇ, ἀγέρωχῃ ξεδιπλώνει τὸν μανδύα της καὶ προτείνει τὸ στήθος :) Χίλιες φορές ὄχι ! "Ο,τι ἔκαμα μπορεῖ νάταν κακό, μὰ τώρα τὸ ἔκαμα. Τοῦ ἔγραψα «εἶμαι δική σου» καί θὰ εἶμαι γιὰ πάντα. Ναί, νὰ πέσω 'ς τὰ πόδια τοῦ πατέρα μου, καί νὰ τοῦ φιλήσω τὰ χέρια, καί νὰ τοῦ γυρένω συχώρεση γι' αὐτὸ πού ἔκαμα, ἔτσι χωρὶς νὰ θέλω, χωρὶς νὰ τὸ συλλογιστῶ, σὲ μιὰ στιγμὴ τρέλλας κι' ἀδυναμίας. Μὰ νὰ μὲ συχωρέσῃ κι' ἐκεῖνος καί νὰ μοῦ δώσῃ τὸ Χρηστάκη.

[*Ἐδῶ ἡ Μαρία σηκώνεται μὲ θυμὸ καὶ θέλει νὰ τὴν διακόψῃ, ἀλλὰ ἡ Στέλλα, ἀκράτητη, ἐξακολουθεῖ :*]

—"Α, μὴ σοῦ κακοφαίνεται καί σῶπα. Καλὸς κακός, αὐτὸς εἶνε τώρα γιὰ μένα. Ἀκούστηκα μαζί του, κι' αὐτὸ μοῦ φτάνει. Ἐπειτα, τί σᾶς μέλει ἐσᾶς ; Πῶς εἶναι φτωχός ; Πφ ! βλέπω τί εὐτυχίες πού ἔχετε οἱ πλούσιοι 'ς τὰ σπίτια σας !...

Ἐγὼ θὰ εἶμαι εὐτυχισμένη, ἐμένα μᾶρέσει. Μὰ καὶ δυστυχισμένη ἂν θὰ εἶμαι, ἀλλοιῶτικα δὲ γίνεται ! ἄλλον ἐγὼ δὲν θὰ πάρω !

Μαρία, μὲ θυμό :—Μὰ ὀρίζεις ἐσὺ τὸν ἑαυτό σου ;

Στέλλα :—Τὸν ὀρίζω !

Μαρία :—Ὅχι, ὁ πατέρας σου σὲ ὀρίζει! ὁ πατέρας σου ὀρίζει καὶ μένα, καὶ τὸ Νταντῆ, καὶ τὴ Νιόνια καὶ ὅλους !

Στέλλα :—Δὲν ξέρω γιὰ σᾶς, μὰ ἐμένα δὲ μὲ ὀρίζει. Ἐγὼ, ἐγὼ ὀρίζω τὸν ἑαυτόν μου ! Νά, κύτταξε! (*κλείει ἓνα δάκτυλο καὶ τὸ δαγκώνει ἔς τὸν κόμπο μὲ λύσσα, μέχρι πόνου ποὺ διακρίνεται ἔστη φωνή της :*) κύτταξε ! τὸν ὀρίζω!.. τὸν ὀρίζω!

Μαρία, ὀπισθοχωρεῖ μὲ τρόμο :—Τί θέλεις νὰ πῆς μ' αὐτό;

Στέλλα, ἡρεμώτερα καὶ τραγικώτερα :—Νά, πὼς τὸν ἑαυτό μου τὸν κάνω ὅ,τι θέλω. Μπορῶ νὰ κόψω τώρα τὸ χέρι μου καὶ νὰ τὸ πετάξω ἀπὸ τὸ παράθυρο ; Ἔ, ὀρίζω τὸν ἑαυτό μου! Ὁ πατέρας μου τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ. Πὼς θὰ μὲ βαρέσῃ; πὼς θὰ μὲ κλείσῃ; πὼς θὰ μὲ σκοτώσῃ; Τί μὲ τοῦτο ; Πάλι ἐγὼ κάνω ὅ,τι θέλω—τὸν ἑαυτό μου,—καὶ σὰ δὲ θέλω ἐγὼ, ἄλλον ἄνθρωπο δὲν παίρνω.

Μαρία, μὲ φρίκη :—Κακομοῖρα μου !

Στέλλα, ἐξακολουθεῖ ὁλοένα μὲ μεγαλήτερη φωνή :—Ὅχι ! ὄχι ! ποτὲ δὲ θὰ μὲ δώσῃ σὲ ὅποιον θέλει ἐκεῖνος ! Σᾶς τὸ λέω καὶ νὰ τὸ ξέρετε γιατί δὲν θὰ τὸ ξαναπῶ : Ἡ τὸ Χρηστάκη ἢ κανένα ! Ὁ πατέρας μου λέει πὼς εἶνε ὁ Παναγῆς ὁ Βιολάντης ; Ἔ ! κι' ἐγὼ εἶμαι ἡ Στέλλα τοῦ Βιολάντη ! (*Κτυπᾷ τὸ στήθος της μὲ δύναμι. Τὰ μάτια της τοξεύουν ἀστραπή.* Ὁρθὴ ἀκόμα, στηρίζεται ἔς τὸν καναπέ. Μικρὴ παῦσι).

Μαρία, χαμηλώνει τὸ κεφάλι σὰ νικημένη μὲ θλίψη :—Ἐκατάλαβα... Εἶσαι ἡ Στέλλα τοῦ Βιολάντη, ἡ κόρη τοῦ πατέρα σου!.. Πείσμα ἔς τὸ πείσμα... Μὰ δὲ συλλογίζεσαι, δυστυχισμένη, πὼς μπορεῖ νὰ τελειώσῃ ὁ πόλεμος ποὺ στήσατε οἱ δύο σας ; Ὁ ἄντρας εἶνε ὁ δυνατότερος !

Στέλλα :—Δὲν τὸν φοβᾶμαι ! καὶ τί περισσότερο μπορεῖ νὰ μοῦ κάμῃ ἀπ' ὅ,τι μοῦ κάνει ; Ἔ, δὲ μὲ μέλει, σοῦ εἶπα ! Ἐγὼ δὲ γυρεύω νὰ ζήσω, παρὰ νὰ ζήσω εὐτυχισμένη. Ἄν δὲν μπορῶ, καλύτερα νὰ μὲ σκοτώσῃ, καλύτερα νὰ πεθάνω ἔστη

φυλακή μου. (*Ήρεμώτερα, προλαμβάνει τὴν ἀπάντησιν τῆς Μαρίας*.) Στάσου νὰ σοῦ 'πῶ : ἂν δὲν ἔγραφα ἐκεῖνο τὸ γράμμα, δὲ θὰ μ' ἔγνοιαζε. Μὰ τώρα ποῦ τὸ ἔγραψα, κι' ἀκούστηκα. κ' ἔπεσα 'ς τὰ στόματα τοῦ κόσμου, θὰ κάμω ὅ,τι μπορῶ γιὰ τὴ φιλοτιμία καὶ τὴν ὑπόληψή μου. Θὰ μοῦ τὴ σώσῃ ὁ γάμος ; θὰ μοῦ τὴ σώσῃ ὁ θάνατος ; μοῦ εἶνε ἀδιάφορο ! Εἶδες ἂν ἄνοιξα ποτὲ τὸ στόμα μου νὰ παραπονεθῶ...

Μαρία, διακόπτει μ' ἀνυπομονησία :—Καλέ, τίνος τὰ λὲς αὐτὰ τὰ παραμύθια ! Καὶ τί 'παναπῇ πὼς ἔγραψες ἓνα γράμμα, ποῦ τὸ κάτω-κάτω τὸ πήραμε πίσω ;.. Ἐγὼ νὰ σοῦ 'πῶ τί εἶνε : Εἶνε... ποῦ ἀγαπᾷς τὸ Χρηστάκη !

Στέλλα, τραντάζεται ἀπὸ ἓνα παλμὸ καὶ προσπαθεῖ νὰ συμμαζέψῃ τὸν μανδύα τῆς :—"Ὁχι, δὲν εἶν' αὐτό... δὲν εἶν' αὐτό... (*Διαμιᾶς τῆς ἔρχονται κλάμματα. Κάθεται, σκεπάζει τὸ κεφάλι μὲ τὰ χέρια καὶ κλαίει μὲ λυγμούς*).

Μαρία :—Μὰ τ' εἶνε λοιπὸν ἡ τρέλλα ποῦ σ' ἔπιασε ;.. Γιατί κλαῖς ;

Στέλλα, κλαίει :—"Ὁχι, δὲν τὸν ἀγαπῶ... Ἐγὼ πιά ἀγάπη 'ς τὴν καρδιά μου ;... Δὲν ἀγαπῶ κανένα, κανένα !

Μαρία :—Μὰ δὲ γίνεται !.. Τόσο πάλι πείσμα ; Ἐσὺ ποτὲ δὲν ἤσουν πεισματάρη... Κάτι δυνατὰ πρέπει νὰ σὲ σπρώχνῃ τώρα...

Στέλλα :—Θέλεις δυνατότερο ἀπὸ τὸν τρόπο τοῦ πατέρα μου ;

Μαρία :—Μὰ τὸ πείσμα σου βλέπει κ' ὁ πατέρας σου καὶ σοῦ φέρνεται ἔτσι.

Στέλλα, σιγὰ-σιγὰ παύει νὰ κλαίῃ :—Ναί, πείσμα !.. Τὸ λέτε πείσμα αὐτό, ἀστόχαστοι ! Σὰ νὰ μοῦ λέγατε νὰ φορέσω καπέλλο μὲ λουλούδια κι' ὄχι μὲ φτερά, ἢ νὰ φάω σοῦπα μὲ ρۇζί κι' ὄχι μὲ φάρο... Πείσμα ! σὰ νὰ μὴν ἐπρόκειτο γιὰ τὴν εὐτυχία ἢ τὴ δυστυχία ὅλης μου τῆς ζωῆς... (*Ἐξαφνα χωρὶς νὰ κλαίῃ πιά, σηκώνεται μὲ νέαν ἐνέργειαν*.) Ἐ λοιπὸν ναί ! Τὸν ἀγαπῶ !.. Ἄν δὲν τὸν ἀγαποῦσα, δὲν θὰ τοῦ ἔδιν' ἀκρόαση. Ἄν δὲν τὸν ἀγαποῦσα, δὲ θὰ μ' ἔγνοιαζε γιὰ τὸ γράμμα, γιατί οὔτε ἡ πρώτη εἶμαι οὔτε ἡ ὕστερη. Ἄν δὲν τὸν ἀγαποῦσα, δὲ θὰ ἐπίμενα ὅλως διόλου, καὶ θὰ ἔπαιρνα ὅποιον

ἤθελε ὁ πατέρας μου, σοῦ ὀρκίζομαι ! Μὰ τὸν ἀγαπῶ, καὶ θὰ κάμω τὰδύνατα δυνατὰ νὰ τὸν πάρω.

Μαρία, κάθεται μ' ἀπελπισία:—Βγάλ' το αὐτὸ ἀπὸ τὸ νοῦ σου, γιατί ὁ πατέρας σου δὲν τὰκούει.

Στέλλα:—Ποῖος τὸ ξέρει !.. Μὲ τὴν ἐπιμονή !.. Μπορεῖ 'ς τὸ τέλος νὰ μὲ λυπηθῇ καὶ νὰ ἰδῇ τὸ σωστό. (*Κάθεται:*) Ἐχουμε τόσα παραδείγματα !

Μαρία:—Ἄ, τέτοιες ἐλπίδες ἔχεις ;.. ὦ, κακομοῖρα ! κακομοῖρα ! νᾶξερές τὸν πατέρα σου καὶ νᾶλεγες !..

Στέλλα, μὲ βαθύτατη μελαγχολία:—Μπορεῖ... μὰ ἐμένα δὲ μὲ χωράει πιά ἐτοῦτο τὸ σπίτι. (*Ὡς νὰ μιλοῦσε μοναχὴ τῆς:*) Δὲ μὲ χωράει ! Σὲ κάθε βρισιᾷ, σὲ κάθε κτύπημα ποῦ μοῦ δίνουν, ἀκούω-μέσα μου σὰ μιὰ φωνὴ νὰ μοῦ λέη : «Φεύγα !.. Φεύγα !..»

Μαρία, σηκώνεται ἔξω φρενῶν καὶ πλησιάζει τὴν Στέλλα φωνάζοντας:—Τί εἶπες ;! Νὰ φύγης ; ;.. ὦ, συφορά μου καὶ μαυρίλα μου ! Νὰ φύγης ; !

Στέλλα, μὲ περιφρόνηση:—Δὲν εἶπα ἐγὼ τέτοιο πράμμα ! Σεῖς μοῦ τὸ λέτε μὲ τὸν τρόπο σας.

Μαρία, μὲ πνιγμένη φωνὴ ἀπὸ τὸ θυμὸ, κυττάζει γύρω τῆς τί νὰοπᾷξῃ γιὰ νὰ κτυπήσῃ τὴν Στέλλα:—Ὁχι ! τὸ εἶπες !.. Εἶπες πὼς θὰ φύγης !.. Καὶ γιὰ κύτταξέ καλά, γιατί ἐγὼ δέν...

Στέλλα, σηκώνεται καὶ πάλι, ἄγρια, μὲ τὸ ἀπεγνωσμένο θάρρος ἀνθρώπου ποῦ αὐτοκτονεῖ:—Ὁχι, δὲν τὸ εἶπα ! Μοῦ βά-ζεις 'ς τὸ στόμα λόγο ποῦ δὲν εἶπα. Τὸ συλλογίσθηκα, πέ-ρασε κι' αὐτὸ ἀπὸ τὸ νοῦ μου, ἀλλ' ἀποφασισμένο, ὅχι, δὲν τὸ εἶχα. Καὶ δὲ θὰ τῶκανα ποτέ, ὅσο σκληρὰ κι' ἂν μὲ τυραν-νούσατε, γιατί ἔχω κι' ἐγὼ τὴν περηφάνειά μου, καὶ θὰ προ-τιμοῦσα κάθε τί, παρὰ νάκουστῇ πὼς ἡ Στέλλα τοῦ Βιολάντη ἔξεπόρτισε... (*Δυνατὰ, σπαρακτικά:*) Μ' ἀφοῦ εἶν' ἔτσι, ἀφοῦ θέλετε σῶναι καλὰ πὼς τὸ εἶπα,—ναί, τὸ εἶπα ! Τό εἶπα καὶ θὰ τὸ κάμω !.. (*Πιάνεται γιὰ νὰ μὴν πέσῃ. Ἀνοίγει τὰ μάτια, γιὰ νὰ μὴ τῆς κλείσουν ἀπὸ τὴν ἐξάντληση. Ἀσθμαίνει. Φέρει τὸ χέρι 'ς τὴν καρδιά. Μόλις καὶ μετὰ βίαις κρατιέται.*)

Μαρία, ἔκθαμβη μπροστὰ 'ς τὴν ἐξέγερση τῆς Στέλλας, πέφτει σὲ μιὰ καρέκλα σὰν παραλυμένη· ἀλλ' ἀμέσως σηκώνεται καὶ

κεραινοβολεῖ τὴν Στέλλα μ' ἓνα βλέμμα :—Καλά ! νὰ μοῦ τὸ θυμηθῇς αὐτό, τώρα πού θὰ γυρίσῃ ὁ πατέρας σου ! (Φεύγει μὲ ὁρμὴ ἀπὸ τὴ δευτέρα δεξιὰ θύρα :)

Στέλλα, μόνῃ, σὲ ἀγωνία :—Ἄ, ἡ καρδιά μου !.. (Ὡς νὰ ἐπερίμενε νὰ φύγῃ ἡ Μαρία, ἀμέσως παραδίδεται ἔς τὴν ἐξάντλησὴ τῆς καὶ πέφτει σὰν πιῶμα ἔς τὸν καναπέ.)

Ἡ θεία Νιόνια, εἰσέρχεται σὲ λίγο ἀπὸ τὴν ἴδια θύρα, ἀπειπισμένη καὶ κάπως θυμωμένη, νὰ ἐπιπλήξῃ τὴν Στέλλα, καὶ ἀρχίζει :—Μά, Στέλλα μου, παιδί μου... τί εἶπαμε ;.. (Διακόπεται ὁμως ἔξαφνα, καθὼς τὴ βλέπει τόσο ἄρρωστη, καὶ ὁρμῇ τρομαγμένη :)—Στέλλα ! ! τί ἔχεις ;

Στέλλα, μισοανοίγει τὰ μάτια, μὲ ἀδύνατη φωνή :—Τίποτα...

Ἡ θεία Νιόνια, σκύβει ἐπάνω τῆς καὶ πιάνει τὰ χέρια τῆς καὶ τὸ πρόσωπό τῆς :—Μὰ ἐσὺ καίγεσαι !.. Σοῦ ἀνέβηκε ὁ πυρετός !.. Δυστυχία μου !.. Νὰ στείλω νὰ φωνάξουν τὸ γιατρό !.. (Στρέφεται μὲ ἀγωνία καὶ φωνάζει :) Μαρία !

Στέλλα, προσπαθεῖ νὰ τὴν ἐμποδίσῃ :—Μὴ φωνάξῃς !.. "Οχι τὸ γιατρό !.. δὲ θέλω γιατρό !.. (Μὲ μεγάλη προσπάθεια :) Νά, εἶμαι καλλίτερα... εἶμαι καλά... Δὲν ἔχω τίποτα... Ἦταν ἀπὸ τὴ σύγχυση...

Ἡ θεία Νιόνια, τὴν χαϊδεύει :—Μὰ γιατί καὶς ἔτσι ; Τὰ μάγουλά σου βγάζουν φλόγες... τὰ μάτια σου...

Στέλλα :—Τὰ εἶπα, θεία Νιόνια, κι' ἐξεθύμανα ! Τὰ εἶπα ὅλα... Τώρα πιά... (Λιποθυνεῖ πάλι κι' ἀφίεται ἔς τὰ χάρδια τῆς θείας Νιόνιας, σὰν μικρὸ παιδί.)

Ἡ θεία Νιόνια :—Μά, παιδί μου, ἐσὺ σκοτώνεσαι !..

Στέλλα, ἔξαφνα, ἐμψυχώνεται λίγο :—Μὰ γιατί νὰ μὴ γράψῃ ἀκόμα ὁ Χρηστάκης ; γιατί νὰ μὴ φανῇ ;.. Τοῦ τῶστειλες, ἀλήθεια, τὸ γράμμα, θεία Νιόνια ;

Ἡ θεία Νιόνια :—Μὰ ναί, ψυχὴ μου, δὲ σοῦ εἶπα πῶς τοῦ τῶστειλα ; (Τραβᾷ ἓνα κάθισμα καὶ κάθεται κοντὰ ἔς τὴν Στέλλα, τὴν κρατεῖ ἀπὸ τὰ χέρια :)—Μὲ τὴν Ἀσημίνα... Τοῦ τῶδωκε ἔς τὰ χέρια του.

Στέλλα :—Μὰ ἔς τὰ χέρια του ;

Ἡ θεία Νιόνια :—Ναί, τὸν εὔρηκε ἀπόξω ἀπὸ τὸ σπίτι του, ὅ,τι ἔμπαινε. Στὴν ἀρχὴ μάλιστα δὲν ἤθελε νὰ τὸ πάρῃ,

Στέλλα :—Ήταν ακόμα 'ς τούς φόβους του.

Ἡ Θεία Νιόνια :—Ἐπειτα ὅμως τὸ πῆρε. Νὰ σέ χαρῶ, τὸ πῆρε.

Στέλλα, μὲ πολὺν κόπο :—Καὶ νὰ μὴ φανῇ ! Δώδεκα *μέρες τώρα... Ξέρεις θεία Νιόνια, ἀπὸ τὸ παραθυράκι τῆς σοφίτας, φαίνεται ἓνα κομμάτι τοῦ δρόμου, πέρα-μακριά... Γιατ' εἶνε ψηλά, καὶ τὰ κεραμίδια μπροστά, δὲν ἀφίνουν... Ἀχ ! ὅλο ἀπὸ *κεῖ ἐκύτταξα... μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὸν ἰδῶ νὰ περάσῃ... Μὰ ποῦ !.. (Διακόπτεται.)

Ἡ Θεία Νιόνια :—Μὰ καὶ νὰ περνοῦσε, θὰ φανταζόταν νὰ κυττάξῃ *κεῖ-πάνου ;

Στέλλα, κλαυτὰ :—Ἀλήθεια, Νιόνια ! Μ' ἄς τὸν ἔβλεπα μιὰ στιγμή, κι' ἄς μὴ μ' ἔβλεπε *κεῖνος. Μονάχα μιὰ φορὰ μοῦ φάνηκε... πὼς τὸν εἶδα νὰ περάσῃ... βιαστικὸς-βιαστικὸς... καὶ νὰ χαθῇ... Μὰ ἦταν βράδυ... ἀναμμένα τὰ φῶτα... καὶ *δὲν *ξέρω ἂν ἦταν ἐκεῖνος... Ἀχ ! (συγκρατεῖ κραυγὴ πόνου καὶ βάζει τὸ χέρι τῆς *ς τὴν καρδιά.)

Ἡ Θεία Νιόνια, ἀνήσυχη :—Τί ἔχεις ; σοῦ πόνεσε *κεῖ ;..

Στέλλα, μὲ πολὺν κόπο :—Ὅχι... δὲν εἶνε τίποτα... (*Ἐξάρνα μὲ κάποια ὁρμή :) Θεία Νιόνια, τὸ γράμμα του τῷ χῶ *δῶ... Δὲν μπόρεσαν νὰ μοῦ τὸ πάρουν μὲ κανέναν τρόπο !.. θὰ μοῦπαιρναν μαζί καὶ τὴν ψυχὴ ! (Βγάζει τὸ γράμμα ἀπὸ τὸ στήθος τῆς καὶ τὸ πλησιάζει *ς τὰ χεῖλη χαϊδευτικά :) Ἀχ ! αὐτὸ τὸ χαρτί εἶνε τὸ φῶς μου κι' ἡ παρηγοριά μου *ς τὴ φυλακὴ.

Ἡ Θεία Νιόνια :—Ἐλα ! μὴ μιλεῖς τώρα...

Στέλλα :—Σ ἐκείνη τὴν καμαροῦλα, ποῦ παίξαμε σάν ἡμαστε μικρά... ἐγὼ κι' ὁ Νταντῆς... ποιὸς θὰ μοῦ τῷλεγε, πὼς θὰ μ' ἐκλείναν τώρα μεγάλη... ἢ νάρνηθῶ τὴν ἀγάπη*μου ἢ νὰ πεθάνω !

Ἡ Θεία Νιόνια, δακρυσμένη :—Σώπα, χρυσό μου παιδί.

Στέλλα, *ἔξαρνα, σηκώνεται λίγο :—Ἀν πεθάνω ὅμως, θεία Νιόνια, αὐτὸ δὲ θὰ *πῇ πὼς νικήθηκα καὶ πὼς ὑποχώρησα, ἀλήθεια ; Δὲ *σοῦ τὸ εἶπα ; δὲν τὸ θυμᾶσαι ; Ἡ τὸ Χρηστάκη θὰ *πάρω ἢ θὰ πεθάνω... (Διπονηχεῖ καὶ πέφτει.)

Ἡ Θεία Νιόνια :—Παναγία βόηθα !... Μά, Στέλλα μου,

ἄφισέ με, ψυχή μου, νὰ μηνήσω τοῦ γιατροῦ... δὲν εἶσαι καλὰ σὺ ! (Τὴν φιλεῖ.)

Στέλλα, μὲ κλειστὰ μάτια :—Νερό... θέλω νερό...

Ἡ θεία Νιόνια, σηκώνεται εὐθύς :—Νὰ σοῦ φέρω παιδί μου, στάσου !...

Στέλλα, ἀνοίγει τὰ μάτια της :—"Ὅχι ἀπὸ τοῦτο-δῶ, ὄχι ἀπὸ κάτω... θέλω νὰ πᾶς ἀπάνου, νὰ μοῦ φέρῃς τὸ πῆλινο κανάτι μου ἀπὸ τὴ σοφίτα... Τῶχω 'κεῖ-δὰ, στὸ παραθυράκι.

Ἡ θεία Νιόνια :—Μὰ γιατί; Δὲν ἔχουμε κι' ἐδῶ κρύο νερό ;

Στέλλα :—"Ὅχι... ἂν μάγαπᾷς, θεία Νιόνια, ἐκεῖνο θέλω νὰ μοῦ φέρῃς... Κι' ἄκου : "Στὸ πεζοῦλι τοῦ παραθυριοῦ, ἀνάμεσα 'ς τὶς δυὸ πέτρες... εἶνε φυτρωμένη μιὰ ρεζεντά... Ἀπὸ ἐκεῖνη εἶνε τὰ κλωνιά ποῦχω 'δῶ. Πήγαινε, ξερίζωσέ την ὅλη καὶ φέρε μού τη... Τὴ θέλω... τὸ κανατάκι μου καὶ τὴ ρεζεντά μου ! Δὲν ἔχω τὴ δύναμη τῶρα νάνεβῶ ἐγὼ νὰ τὰ πάρω ! Καὶ ποῖός ξέρει ἂν θὰ τὰ ξαναύρω ποτέ !.. Ἄμα μοῦ τὰ φέρῃς ἐδῶ, θὰ γίνω ἀμέσως καλὰ. Πήγαινε, θεία Νιόνια ! Σὲ περιμένω !

[Ἡ θεία Νιόνια φεύγει ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βᾶθους. Ἡ Στέλλα ξανακλείνει τὰ μάτια καὶ περιμένει. Σὲ λίγο, ἀπὸ τὴν ἴδια θύρα εἰσέρχεται ὁ Νταντῆς.]

Νταντῆς, μ' ἐκπληξῆ, καθὼς βλέπει τὴν Στέλλα :—Μπα ! ἐδῶ εἶσαι ; Πῶς ; !

Στέλλα, ἀνοίγει μὲ τρόπο τὰ μάτια καὶ προσπαθεῖ μὲ κόπο νὰ κρύψῃ τὸ γράμμα καὶ νὰ διορθώσῃ τὴ στάση της :—Ναί !

Νταντῆς :—Ἐληξε λοιπὸν ἡ ποινή σου ;

Στέλλα, μὲ ἔμφαση :—Ναί !

Νταντῆς :—Δόξα σοι ὁ Θεός ! Νὰ γιορτάσουμε τοῦλάχιστο καὶ 'μεῖς Δεκαπεντάγουστο !.. Μὰ τί ἀνόητη πού ἦσουν, καϊμένη Στέλλα, τὰ τυραννιστῆς ἔτσι ἄδικα καὶ παράλογα, γιὰ ἓναν παλιο-Χρηστάκη Ζαμᾶνο...

Στέλλα, τοῦ κάνει νεῦμα νὰ πάγῃ.

Νταντῆς :—Τί, μήπως ψέμματα ; Τὸ ξέρεις πῶς τὸ γράμμα σου τὸ εἶχε δεῖξῃ τοῦ φίλου του τοῦ Στήβενσων, καὶ πῶς αὐτὸς τοῦ εἶχε δώσῃ τὴν ωραία συμβουλὴ νὰ γράψῃ τοῦ

παπάκη; Μάλιστα! μάλιστα!... Ἐβαλα ἐγὼ φίλο μου, κι' ἐξέτασε μὲ τρόπο, καὶ τᾶμαθε, καὶ μοῦ τᾶπε.

Στέλλα, μὲ ἀπεγνωσμένη ἰκεσία:—Ἀμάν! ἄσε με!

Νταντῆς:—Ἐκεῖνο πού σοῦ λέω! Σ' ἔκαμε ρεζίλι ὁ μα-
σκαρᾶς 'ς ὅλη τὴ χώρα... Καὶ τὸ καλλίτερο δὲν τὸ ξέρεις:
πού ἅμα τοῦ ἔδωκε τὰ παπούτσια ὁ παπάκης, ἀρχίνησε πάλι
τὰ ἴδια μὲ τὴ Μαίρη τοῦ κόντε-Μαρκότση...

Στέλλα, ὑπόκοφα:—Ψέμματα!... Νταντῆ, ἄσε με, σοῦ
εἶπα! φεύγα!

Νταντῆς:—Ἀς εἶνε, ἡ Μαρία ἦτανε βουρλισμένη γιὰ
δαύτονε ἀπὸ καιρό... Μωρέ, τί θρασίμια πᾶνε κι' ἀγαπᾶνε
ἐτοῦτες οἱ κοπέλλες... πῶ, πῶ! Καὶ τώρα πού λές, πού
τόνε χάνεις, πού τόνε βρίσκεις τὸν καλὸ σου τὸ Χρηστάκη;
'Απο-κάτω ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τῆς Μαίρης! Χά, χά, χά!

Στέλλα, λιποθυγᾶ:—Γιὰ τὸ Θεό!

*Ἡ θεία Νιόνια, ἐπιστρέφει ἀπὸ τὴν ἴδια θύρα, μὲ τὸ πῆ-
λινο κανάτι καὶ τὴν ξεριζωμένη ρεζεντᾶ*:—Νά, καὶ τὸ κανάτι
σου, νὸ κι' ἡ ρεζεντᾶ σου.

Στέλλα:—Θεία Νιόνια! Βγάλε μου ὀξὼ τὸ Νταντῆ! Γιὰ
τὸ νομα τοῦ Θεοῦ, πές του νὰ φύγῃ ἀπὸ 'δῶ... Μὲ σταύρωσε!

Ἡ θεία Νιόνια, πρὸς τὸν Νταντῆ:—Μή, νὰ σέ χαρῶ!
Πήγαινε ἀπὸ 'δῶ! εἶνε ἄρρωστη! (Τὸν σπρώχνει.)

Νταντῆς:—Ναί, τὴν ὀρεξή της ἔχω!... (*Ἐξέρχεται ἀπὸ
τὴ δευτέρα δεξιὰ θύρα*.)

Στέλλα:—Τὸ κανάτι μου! (*Ἡ θεία Νιόνια τῆς τὸ δίνει*.)
Δός μου νὰ πιῶ! (*Πίνει, τὸ ἀδειάζει*;) Ἄ, τί λίγο πού εἶχε!
Δὲ μοῦφτασε νὰ ξεδιψάσω!... (*Δροσιζει μὲ τὴν κοιλιὰ τοῦ
κανατιοῦ τὸ μέτωπό της*;) Ἄ, δροσιὰ!...

Ἡ θεία Νιόνια:—Νὰ σοῦ φέρω κι' ἄλλο;

Στέλλα:—Ὅχι... Ἄφοῦ δὲν εἶχε πιὰ... δὲ θέλω ἄλλο...
πάει! τόσο ἦταν!... Τὴ ρεζεντᾶ μου! δός μου τὴ ρεζεντᾶ
μου! (*Τὴν παίρνει ἀπὸ τὰ χέρια τῆς θείας Νιόνιας, χώνει
μέσα τὸ πρόσωπό της καὶ τὴν μυρίζεται μὲ ἡδονή*;) Ἀααα! τί
ώραῖα!... Αὐτὸ τὸ λουλούδι πού ξεφύτρωσε 'ς τὴ φυλακή
μου, μάγάπησε μόνο 'ς τὸν κόσμο. Μοιραζόμαστε μαζὶ τὸ
νερό πού μοῦ 'δινε ὁ πατέρας μου, καὶ ζούσαμε. Τώρα τὸ

νερό τελείωσε... ὡς πεθάνουμε κι' οἱ δύο. (*Πετᾶ 'ς τὸ πάτωμα τὸ κανάτι καὶ τὸ σπάζει.*)

Ἡ θεία Νιόνια, μ' ἀπελπισία :—Μὴ ἐσύ, παιδί μου, παραμιλεῖς ! τί νὰ κάμω ; ..

Στέλλα, βυθίζεται ὁλοένα σὲ λήθαργο, μὲ τὴ ρεζεντᾶ πάντα 'ς τὸ πρόσωπό της :—“Οχι...δὲν ἔχω τίποτα...εἶμαι καλά...Κάθησε κοντά μου...Σὲ θέλω...Σὲ θέλω !...Κανένας ἐδῶ μέσα δὲ μ'ἀγαπάει...κανένας !...μόνο ἐσύ !...ἐσύ κι' ἡ ρεζεντᾶ μου... (*Τὴν φιλεῖ μὲ κόπο καὶ πάλι ληθαργεῖ.*)

Ἡ θεία Νιόνια κάθεται κοντά της καὶ προσπαθεῖ νὰ τῆς δώσῃ ἀναπαντική θέση. *Ἀπὸ τὴν στιγμή αὐτὴ ἀρχίζει ἡ ἀγωνία τῆς Στέλλας.* “*Ἡρεμῇ ἀγωνίᾳ, σὰν τοῦ πληγωμένου πουλιοῦ.*” *Ἡ θεία Νιόνια δὲν ἐννοεῖ τίποτα*].

Παναγῆς, εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάλθους θορυβῶδης, εὐθυμος, ὅπως 'στὴν πρώτη του ἐμφάνιση 'στὴν ἀρχή :—Ἐδῶ εἶμαι κι' ἐγώ ! Γειά σας !

Μαρία, εἰσέρχεται συγχρόνως ἀπὸ τὴν δευτέρα δεξιὰ θύρα, θυμωμένη ἀκόμῃ, καὶ τρέχει νὰ προῦπαντήσῃ τὸν Παναγῆ, πρὶν ἰδῇ κἄν τὴν Στέλλα. *Τὴν συνοδεύει ὁ Νταντῆς* :—Νὰ ἡ κόρη σου ! Κάμε τὴ ὅ,τι θέλῃς. Δὲν ἤθελε νὰκούσῃ τίποτα.

Παναγῆς, παιδρός :—Δὲ βαρυνέσαι ! Ἄς τα τώρα εἶναι ὅλα περὶττά !... (*Κουφᾶ 'ς τὴ Μαρία* :) Γλυτώσαμε γυναῖκα !

Ἡ θεία Νιόνια, κρατεῖ πάντα τὴν Στέλλα :—Σωπαίνετε ! εἶνε ἄρρωστη !

Παναγῆς :—Χά, χά, χά ! Ἐχω ἐγώ τὸ γιατρικὸ πού θὰ τὴν κάμῃ καλά... (*Βλέπει τὸ Νταντῆ* :) Μπᾶ ! ἦρθες ; Ποῦ ἦσουν ;

Νταντῆς :—Στὴν Πλατεῖα.

Παναγῆς :—Ἐ, λοιπόν ; ἔμαθες τὰ νέα ;

Νταντῆς :—“Οχι... τί ;

Παναγῆς, παιδρότατος :—Μὰ τίποτα νὰ μὴ μαθαίνῃς ποτέ σου ; Τί εἶσαι σύ ; ...” Ἀκουσε λοιπόν, ἀκούστε : Ἀπόψε ἐξεπόρτισε ἡ θεγατέρα τοῦ κόντε-Μαρκότση !

Μαρία :—Ἡ Μαίρη ;! πῶ, πῶ ! ντροπές !

Νταντῆς, συγχρόνως :—Ἡ Μαίρη ;! καὶ μὲ ποιόν ;

Παναγῆς :—Ναῖσκε, ἡ Μαίρη ! Νά, μέσ' στὰ τάλλαρά τους καὶ τὰ κοντιλίκια τους ! Καὶ ξέρετε μὲ ποιόν ; Γιὰ βάλτε μὲ

τὸ νοῦ σας !.. Μ' ἓνα χαμένο, μ' ἓνα μασκαρᾶ, τιποτένιο, παλιοτηλεγραφητὴ... Χρηστάκη Ζαμᾶνο τότε λένε !

Μαρία, πρὶν τελειώσει ἀκόμη ὁ Παναγῆς :— Καλέ, μὲ τὸ Χρηστάκη ;!

Νταντῆς, συγχρόνως :—Μὲ τὸ Χρηστάκη ;! Δὲ σοῦ τᾶλεγα Στέλλα ; Ἄκου τα τώρα !

Παναγῆς :—Ναῖσκε, μὲ τὸ Χρηστάκη !.. Ἐτοῦτο εἶνε ποὺ λένε : Ἄλλοῦ τὸ ὄνειρο κι' ἄλλοῦ τὸ θάμα !... Ἐτσι γλυτώνουμε καὶ ἡσυχάζουμε... ὅπως δὲν τὸ περιμέναμε !

[Ἐνῶ ἀκόμη μιλοῦν καὶ γελοῦν, ἡ Στέλλα ἀνατινάζεται σὰν ἠλεκτρισμένη σηκώνεται μιὰ στιγμή ὀρθή, ἀνοίγει τὰ μάτια, ἀνοίγει τὸ στόμα, καὶ ξεφωνίζει.]

Στέλλα :—Ψέμματα !!! (Σωσιάζεται κάτω.)

Ἡ Θεία Νιόνια, γονατίζει καὶ πασπατεύει μὲ ἀγωνία τὸ σῶμα τῆς Στέλλας· κι' ἀμέσως, σπαρακτικά :—Ἐξεψύχησε !

[Ὁ Παναγῆς, ἡ Μαρία, ὁ Νταντῆς, παύουν ἀμέσως. Τὸν ἀλάλητό τους διαδέχεται ἄκρα σιωπή. Οὔτε ἀνακρουγή, οὔτε λέξη. Κατάπληξη τοὺς κυριεύει, ἀφασία. Στρέφονται πρὸς τὸ σύμπλεγμα τῆς Στέλλας καὶ τῆς θείας Νιόνιας, τὸ κυττάζον ἐντρομοὶ καὶ μόλις τολμοῦν νὰ προχωρήσουν ἓνα βῆμα, μὲ τὰ χέρια ἀπλωμένα].

Ἀύλαία.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

